

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1959:12

Socialdepartementet

SOU
1959:12 A

**TILLÄGGSPENSIONERINGENS
ADMINISTRATION**

SOCIALFÖRSÄKRINGENS ADMINISTRATIONSNÄMND'S
BETÄNKANDE I

Stockholm 1959

Statens offentliga utredningar 1959

Kronologisk förteckning

1. Statligt stöd till jordbrukets inre rationalisering. Idun. 16 s. **Jo.**
2. Filmstöd och biografnöjesskatt. Idun. 153 s. **Fi.**
3. Preliminär nationalbudget för år 1959. Marcus. V + 131 s. **Fi.**
4. Kompetensfördelningen av administrativa besvärsmål mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten. Idun. 485 s. **Ju.**
5. Läkemeelsförsörjningens organisation. Idun. 304 s. **I.**
6. Fångvåransalters optimala storlek. Idun. 63 s. + 6 s. ill. **Ji.**
7. Statligt kreditstöd till hantverk och småindustri m.m. Kihlström, 131 s. **H.**
8. Utbildning av lärare i yrkesämnen för industri och hantverksamt handel. Idun. 210 s. **E.**
9. Lokala syddstjänstemän samt arbetarskyddsstyrelsens organisation. Idun. 78 s. **S.**
10. Författningsutredningen: IV. Opinionsbildningen vid folkomröstningen 1957. Idun. 145 s. **Ju.**
11. Förutsättningarna för civil varvsdrift vid Karlskrona örlogsvav. Idun. 56 s. **Fö.**
12. Tilläggs pensioneringens administration. Idun. 186 s. **S.**

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1959:12

Socialdepartementet

TILLÄGGSPENSIONERINGENS ADMINISTRATION

SOCIALFÖRSÄKRINGENS ADMINISTRATIONSNÄMND

BETÄNKANDE I

IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG ESSELTE AB
STOCKHOLM 1959

STATENS OFFENTLIGA TRYCKERIEN CAROLINA 1897

Socialdepartementet

THE PENSIONERS ADMINISTRATION

SOCIALINSÄTTNINGENS ADMINISTRATIONEN

BESKRIVNING

1897

Till Konungen

Socialförsäkringens administrationsnämnd får härmed överlämna ett av nämnden utarbetat betänkande avseende tilläggspensioneringens administration.

Vid betänkandets utarbetande har nämnden biträttts av byrådirektören hos statens organisationsnämnd Gösta Bruno, byrådirektören hos försvarets civilförvaltning Arne Lindgren, landskamreraren i Örebro län Axel Morén och numera t. f. länsassessorn i Uppsala län Arne Steneborn, vilka av nämnden tillkallats såsom experter. Vissa tidsstudier m. m. rörande fastställandet av pensionsgrundande inkomster enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension har skett under ledning av dåvarande befattningshavaren hos statens organisationsnämnd civilekonomen Carl Juhlin-Dannfelt.

Nämnden har under det utredningsarbete, som ligger till grund för betänkandet, samrått med representanter för riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, statistiska centralbyrån, databehandlingskommittén och uppborndsorganisationskommittén.

Såsom föredragande inom nämnden i fråga om kapitlen 3, 5, 6 och 7 samt författningsförslagen har fungerat landskamreraren Morén. Såvitt angår betänkandet i övrigt har föreståndaren för nämndens kansli byrådirektören Erik Malm varit föredragande. Stockholm den 23 maj 1959.

Underdånigst

Rolf Broberg

Hjalmar Mehr

Yngve Samuelsson

Axel Strand

Alarik Wigert

/ Erik Malm Axel Morén

Innehåll

Kapitel 1

Sammanfattning av förslagen m. m.	9
Administrationsnämndens arbetsuppgifter	9
Sammanfattning av de nu framlagda förslagen	10

Kapitel 2

Lagstiftningen om allmän tilläggspensionering	16
Pensionsreformen	16
Pensionsmyndighet	17
Översikt	17

Kapitel 3

Fastställande av pensionsgrundande inkomst	21
De grundläggande lagbestämmelserna	21
Kort översikt	21
Inkomst av anställning	22
Inkomst av annat förvärvsarbete	24
Inkomsttaxeringen	25
Pensionsgrundande inkomst	26
Administrationsnämndens förslag	28
Inkomstbegreppen	28
Uppgifterna till inkomsttaxeringen	33
Taxeringsändringar m. m.	37
Sjömän m. fl.	38
Organ för bestämmande av pensionsgrundande inkomst	39
Det tekniska förfarandet m. m.	41
Besvär förfarandet	48

Kapitel 4

Registrering av pensionsgrundande inkomster m. m.	49
Registreringens omfattning	49
Registreringsorgan	51
Lokal registrering	53
Central registrering	59
Beräkning av kostnader enligt angivna alternativ	64
Lokal registrering	64
Central registrering	67
Administrationsnämndens överväganden	71

Kapitel 5

De försäkrades egna pensionsavgifter	76
Uppbörd m. m.	76
Betalningsfrist m. m.	77

Om delbetalning av skatt vari tilläggs-pensionsavgift ingår	78
Avgiftsbefrielse	82

Kapitel 6

Arbetsgivarnas avgifter m. m.	84
De grundläggande lagbestämmelserna m. m.	84
Arbetsgivaravgifterna till tilläggs-pensioneringen	84
Avgifterna till yrkesskadeförsäkringen m. m.	85
Allmänna pensionsberedningens förslag	88
Administrationsnämndens förslag	90
Huvuddragen av debiterings- och uppbördsförfarandet	90
I avgiftsunderlag ingående lön m. m.	94
Arbetsgivaravgifterna	97
Kontrollen av arbetsgivaravgifterna	99
Bestämmandet av avgiftsunderlag	102
Debitering och uppbörd m. m.	104
Sekretess-, straff- och besvärshästämmelser m. m.	112
Särskilda bestämmelser beträffande vissa arbetsgivare	115
Övergångshästämmelser	117

Kapitel 7

Ändringar av vissa författningar	122
Taxeringsförfordningen	122
Uppbördsförfordningen	122
Folkbokföringsförfordningen	123
Förfordningen angående byggnadsforskningsavgift	123
Kommunalskattelagen och förfordningen om statlig inkomstskatt.	123
Sjukförsäkringslagen och lagen om moderskapshjälp	125
Yrkesskadeförsäkringslagen	126
Handelsbalken	127
Lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.	128

Kapitel 8

Övriga arbetsuppgifter inom tilläggs-pensioneringens administration.	130
Prövningen av pensionsansökningar	130
Besvärshästämmandet m. m.	131
Pensionsutbetalningarna	131

Kapitel 9

Administrationskostnader m. m.	135
Kostnader hos lokala skattemyndigheter och länsstyrelser för beräkning av pensionsgrundande inkomst m. m.	135
Kostnader hos de allmänna centralsjuk-kassorna för registrering av pensionsgrundande inkomst m. m.	140
Kostnader hos riksförsäkringsanstalten för debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter m. m.	141
Kostnader hos pensionsstyrelsen för pensionsutbetalningar	142
Sättet för kostnadstäckningen	142
Sammanlagda administrationskostnader m. m.	144

Författningsförslag	145
Förordning om beräkning av pensionsgrundande inkomster m. m. enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension	145
Förordning om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkrningsavgifter m. m.	151
Förordning om ändrad lydelse av 25 § samt 37 § 2—4 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623)	164
Förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)	166
Förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469)	171
Förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift	173
Lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)	174
Förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.	177
Lag angående ändrad lydelse av 8 och 38 §§ lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring	179
Lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp	181
Lag angående ändrad lydelse av 57 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkes-skadeförsäkring	182
Lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken	183
Lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om in-skränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar	185

KAPITEL 1

Sammanfattning av förslagen m. m.

Administrationsnämndens arbetsuppgifter

Socialförsäkringens administrationsnämnd har inrättats genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1958. Dess ämbetsbefattning är enligt den av Kungl. Maj:t samma dag för nämnden utfärdade instruktionen att *dels* utreda de administrativa frågor som sammanhänger med en allmän pensionsreform, *dels* utreda möjligheterna att åstadkomma samordning i administrativt hänseende mellan socialförsäkringens olika grenar, *dels* i samverkan med vederbörande myndigheter planlägga genomförandet av de omläggningar av socialförsäkringens administration, som kan komma att beslutas, *dels* till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag som föranledes av sådan utredning samt, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, ombesörja verkställighetsåtgärder i samband med beslutade omläggningar, *dels* ock handhava de arbetsuppgifter i övrigt som Kungl. Maj:t bestämmer.

Nämnden började sin verksamhet den 1 juli 1958. Verksamheten har hittills varit väsentligen inriktad på utredningsarbete i fråga om de administrativa problem som sammanhänger med genomförandet av en allmän tilläggs-pensionering. Nämnden har härvid haft tillfälle att följa utarbetandet av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkring för allmän tilläggspension m. m. (1959:100). Härigenom har nämnden långt snabbare än eljest skulle varit möjligt kunnat utarbeta förslag i fråga om de administrativa frågor, vilkas lösning är särskilt brådskande. Samtidigt har nämnden kunnat i viss utsträckning tillhandagå socialdepartementet vid propositionens utformning i de delar, som berörts av nämndens utredningsuppdrag.

Under det fortsatta utredningsarbete som ankommer på nämnden avser nämnden att närmast upptaga frågan om besvär förfarandet inom socialförsäkringen. Vissa förberedande undersökningar i nämnda fråga är redan igångsatta. Nämnden betraktar såsom en huvuduppgift i sitt kommande arbete att utreda frågan om samordning och rationalisering av socialförsäkringsadministrationen i stort. Det är nämndens avsikt att inom den närmaste framtiden igångsätta detta utredningsarbete, vilket sålunda i viss omfattning får bedrivas vid sidan av det nyss berörda arbetet. Det må dock framhållas att samordningen i administrativt avseende mellan socialförsäkringens olika grenar i väsentlig mån är beroende av den materiella samordning, som kan

komma till stånd, och av den utformning av folkpensioneringen, som kan framkomma såsom ett resultat av det inom 1958 års socialförsäkringskommitté bedrivna arbetet. Med hänsyn härtill är det oundvikligt att administrationsnämndens arbete i fråga om den administrativa samordningen i viss utsträckning blir avhängigt av omständigheter som inte kan påverkas av nämnden.

Sammanfattning av de nu framlagda förslagen

De frågor, som behandlas i förevarande betänkande, avser 1) sättet för fastställande av pensionsgrundande inkomster inom tilläggs pensioneringen, 2) sättet för registrering av nämnda inkomster, 3) debitering och uppbörd av de tilläggs pensionsavgifter som skall erläggas av försäkrade själva, 4) debitering och uppbörd av arbetsgivarnas avgifter för tilläggs pensionering och yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten samt arbetsgivarnas bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, 5) av tilläggs pensioneringen föranledda ändringar i vissa lagar och författningar, vilka antagits under riksdagens medverkan, samt 6) vissa övriga administrativa problem inom tilläggs pensioneringen.

Vid förslagets utarbetande har nämnden utgått från att riksförsäkringsanstalten tills vidare skall vara pensionsmyndighet.

Erforderliga bestämmelser rörande beräkningen av pensionsgrundande inkomst m. m. föreslås skola inflyta i en *förordning om beräkning av pensionsgrundande inkomst m. m. enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension*.

Enligt förslaget till denna förordning skall den pensionsgrundande inkomsten bestämmas av den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänstgöringsområde den försäkrade taxerats till statlig inkomstskatt.

Till ledning för den lokala skattemyndighetens beslut skall ligga det beslut om taxering till statlig inkomstskatt, som fattats senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret. Har taxering i anledning av besvär ändrats inom angiven tid, skall detta dock föranleda ändring av förut beräknad pensionsgrundande inkomst endast om denna härigenom höjes eller sänkes med minst 500 kr.

Vid beräkningen av inkomst av anställning skall avdrag göras dels för vissa pensionsavgifter och dels för vissa kostnader, som arbetstagaren haft att bestrida i anställningen, om kostnaderna uppgår till minst 500 kr. Vid beräkningen av inkomst av annat förvärvsarbete skall från inkomst av viss rörelse avdragas underskott å annan rörelse. Motsvarande skall gälla beträffande inkomst av jordbruksfastighet och underskott å jordbruksfastighet.

Beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete skall göras med ledning av samma uppgiftsmaterial, som ligger till

grund för taxeringen, d. v. s. självdeklarationer, kontrolluppgifter m. m. För att den försäkrade skall få möjlighet att själv ge sin uppfattning till känna angående den pensionsgrundande inkomstens fördelning mellan inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete föreslås vissa ändringar i deklarationsformuläret. För kontrollen av nämnda fördelning föreslås, att i kontrolluppgift till inkomsttaxeringen skall angivas, huruvida den som utgivit ersättning till annan har att för ersättningen erlagga arbetsgivaravgift till tilläggs pensioneringen. Därest den av den försäkrade gjorda fördelningen inte följes skall denne, sedan han erhållit tillfälle att yttra sig i frågan, underrättas om avvikelsen. Har pensionsgrundande inkomst beräknats för försäkrad, som inte avgivit självdeklaration, eller har tidigare beräknad sådan inkomst ändrats, skall den försäkrade likaså underrättas.

Pensionsgrundande inkomst, som bestämts senast den 20 november under taxeringsåret, skall angivas på debetsedel å slutlig skatt, om sådan utfärdas för den försäkrade.

Besvär över lokal skattemyndighets beslut i fråga om beräkning av pensionsgrundande inkomst skall enligt förslaget till förordning anföras hos riksförsäkringsanstalten. Såsom ett provisorium i avbidan på att frågan om besvärsförfarandet inom socialförsäkringen blir avgjord föreslås att klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut skall föras hos försäkringsrådet såsom sista besvärsinstans.

I fråga om försäkrade, som erlagger sjömansskatt eller förvärvar anställningsinkomst under bosättning utomlands, skall i vissa hänseenden gälla särskilda bestämmelser.

Beträffande sättet för *registreringen av pensionsgrundande inkomster* har administrationsnämnden undersökt två alternativa lösningar. Den ena innebär, att registreringen skall ske centralt hos pensionsstyrelsen med utnyttjande av automatiska databehandlingsmaskiner. Den andra avser registrering hos den allmänna centralsjukkassa, inom vars område den försäkrade är mantalsskriven. Då det senare alternativet är fördelaktigare med hänsyn till servicemöjligheterna gentemot allmänheten och samarbetet med länsstyrelser, taxeringsmyndigheter och lokala skattemyndigheter samt ur kostnadssynpunkt torde ställa sig billigare, förordar administrationsnämnden att detta alternativ åtminstone tills vidare kommer till användning.

Nämndens förslag i denna del innebär att de lokala skattemyndigheterna skall tillställa de allmänna centralsjukkassorna uppgifter rörande de försäkrade med angivande av såväl storleken av pensionsgrundande inkomster och dessas fördelning på inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete som storleken av inkomster, vilka omfattas av undantagande från försäkringen. Dessa uppgifter skall i sjukkassan överföras till ett där befintligt register, bestående av pensionskort för envar hos kas-

san registrerad försäkrad. Samtidigt med överföringen skall den för året i fråga förvärvade pensionspoängen noteras å pensionskortet. Pensionskortet skall följa de försäkrade vid flyttningar mellan olika centralsjukkasseområden.

Anmälan om individuellt undantagande ävensom återkallelse av sådant undantagande föreslås skola ske hos den centralsjukkassa, hos vilken den försäkrades pensionsrätt skall registreras, d. v. s. den inom vilkens område han är mantalsskriven.

Föreskrift rörande centralsjukkassornas skyldighet att handhava registrering torde få av Konungen utfärdas i administrativ ordning.

Uträkningen av sådan *tilläggs pensionsavgift*, som skall erläggas av försäkrad med pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, skall enligt nämndens förslag verkställas av den lokala skattemyndigheten samtidigt med att den beräknar sådan inkomst. Tilläggs pensionsavgiften skall sedan debiteras och uppbäras såsom skatt i enlighet med uppbördsförordningens bestämmelser.

Avgiften skall erläggas före den 1 oktober året efter taxeringsåret. För inkomst under visst år erlagd preliminär eller kvarstående skatt skall anses i första hand utgöra betalning av tilläggs pensionsavgift för året.

Riksförsäkringsanstalten skall varje år tillgodoföra sig ett belopp, motsvarande summan av de under nästföregående år debiterade avgifterna efter avdrag för vad som avkortats eller restituerats.

Rörande uppbörden av de avgifter och bidrag, som arbetsgivare i denna sin egenskap skall erlägga till tilläggs pensioneringen, den allmänna sjukförsäkringen, moderskapshjälpen och obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten, har administrationsnämnden utarbetat förslag till *förordning om uppbörd av arbetsgivar socialförsäkringsavgifter m. m.*

Såsom sammanfattande beteckning å ifrågavarande avgifter och bidrag begagnas i den föreslagna förordningen beteckningen arbetsgivaravgift.

Riksförsäkringsanstalten föreslås skola fastställa avgiftsunderlag för beräkning av arbetsgivaravgift beträffande såväl arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i anstalten som arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i ömsesidigt bolag. Sådant bolag skall fastställa underlag endast för beräkning av avgift för yrkesskadeförsäkring hos bolaget.

Vid avgiftsunderlagets beräkning skall bortses från arbetstagare, vars lön hos arbetsgivaren inte uppgått till 300 kr.

Arbetsgivare skall vara skyldig att varje år före utgången av januari lämna uppgift i två exemplar till ledning för beräkning av avgiftsunderlag för nästföregående år, om under året utgiven lön till någon hos honom anställd befattningshavare uppgått till minst 300 kr. Vid arbetsgivaruppgift skall arbetsgivaren foga ett exemplar av de kontrolluppgifter, som arbets-

givaren har att avlämna till inkomsttaxeringen. Riksförsäkringsanstalten skall dock kunna medgiva befrielse från skyldigheten att bifoga kontrolluppgifter.

Arbetsgivaravgift skall avlämnas till den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänstgöringsområde arbetsgivaren skall taxeras till statlig inkomstskatt. Den lokala skattemyndigheten översänder det ena exemplaret till riksförsäkringsanstalten. Det andra exemplaret användes vid den kontroll av uppgifterna, som skall ske hos den lokala skattemyndigheten.

Arbetsgivaravgift skall beräknas av riksförsäkringsanstalten.

Uppgår arbetsgivares avgift till högst 1 000 kr. (s. k. mindre arbetsgivare) skall avgiften, om anstalten inte annat bestämmer, påföras i samband med slutlig skatt i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen. Anstalten kan besluta att även högre avgift skall påföras på samma sätt.

Avgifter för övriga arbetsgivare (s. k. större arbetsgivare) skall uppbäras av riksförsäkringsanstalten. Under det år avgiften avser skall de större arbetsgivarna erlagga preliminär avgift, som i normalfallet beräknas till samma belopp, som den senast påförda slutliga avgiften. Andra året efter det år, som avgiften avser, erlägges slutlig avgift för sistnämnda år efter avdrag av det preliminärt erlagda avgiftsbeloppet. Det sammanlagda avgiftsbelopp, som en arbetsgivare har att erlagga under visst år, skall inbetalas senast den 18 februari, om det understiger 300 kr., samt eljest med en sjättedel senast den 18 i envar av månaderna februari, april, juni, augusti, oktober och december. Möjligheter till jämkning av preliminära avgifter skall föreligga.

Å arbetsgivaravgifter för större arbetsgivare skall anstalten utfärda räkning, vid vilken skall vara fogade för avgiftsbetalningen erforderliga inbetalningskort. Inbetalning medelst sådant kort skall ske portofritt.

I det nu förevarande förslaget till förordning har intagits åtskilliga bestämmelser om uppgiftsskyldighet, sätt för delgivning, indrivning av oguldena belopp, återbetalning av för mycket erlagda belopp, sekretess, straff och viten samt besvär. I sistnämnda avseende förordas såsom ett provisorium att besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut skall anföras hos försäkringsrådet, som skall vara sista besvärinstans.

Till skillnad från vad som nu gäller skall statsverket inte svara för förluster å arbetsgivaravgifterna. Såvitt gäller de större arbetsgivarna skall riksförsäkringsanstalten sålunda av restförda avgiftsbelopp få tillgodoföra sig endast vad som inflyter efter indrivning. Beträffande de mindre arbetsgivarna föreslås riksförsäkringsanstalten få gottgöra sig skillnaden mellan det debiterade beloppet och vad som av detta belopp kan beräknas bli avskrivet på grund av bristande betalning.

För åren 1960 och 1961 måste de preliminära arbetsgivaravgifterna beräknas med ledning av arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskaps-

försäkringarna för år 1958 resp. 1959, enär annan grund inte finnes för beräkningen.

Genomförandet av tilläggspensioneringen nödvändiggör ändringar i ett stort antal författningar, därvid riksdagens medverkan är erforderlig.

Administrationsnämnden föreslår sålunda att vissa ändringar vidtages i *taxeringsförordningen*. Dessa avser frågorna om principerna för självdeklarationsformulärens uppställning samt skyldigheten för arbetsgivare att lämna kontrolluppgifter och dessa uppgifters utformning.

I *uppbördsförordningen* föreslås åtskilliga ändringar, som föranledes bl. a. av att de försäkrades egna pensionsavgifter skall påföras såsom skatt.

Viss ändring i *folkbokföringsförordningen* förordas i anledning av att det inte längre blir behövt att arbetsgivaruppgift lämnas till mantalsskrivningen.

I *förordningen om byggnadsforskningsavgift* förordas viss ändring med anledning av att för påföringen av sådan avgift i fortsättningen kan gälla samma bestämmelser som angående arbetsgivaravgift.

Genom av nämnden föreslagna ändringar i *kommunalskattelagen* och *förordningen om statlig inkomstskatt* blir avgifter till tilläggspensioneringen avdragsgilla vid beskattningen och tilläggspensioner i skattehänseende jämställda med tjänstepensioner.

I *lagarna om allmän sjukförsäkring och om moderskapshjälp* föreslås den ändringen att liksom inom tilläggspensioneringen naturaförmåner skall beaktas endast om de utgår i form av kost eller bostad. Vidare förordas att i den först nämnda lagen vidtages viss ändring i fråga om sättet för arbetsgivarbidragets beräkning, vilken ändring är en förutsättning för vissa bestämmelser i den föreslagna förordningen om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m.

En viss ändring i straffbestämmelse i *lagen om yrkesskadeförsäkring* har förordats för vinnande av enhetlighet i straffhänseende.

För att avgifter till tilläggspensioneringen ur förmånsrättssynpunkt vid konkurs skall bli jämställda med vissa andra liknande avgifter och bidrag förordas ändring av 17 kap. 12 § *handelsbalken*.

Slutligen föreslås att sekretessynpunkterna för tilläggspensioneringens del beaktas genom viss ändring i *lagen om inskränkningar i rätten att utbetomma allmänna handlingar*.

Administrationsnämnden har övervägt vissa för tilläggspensioneringens del betydelsefulla administrativa spørsmål, rörande vilka tiden ännu inte är mogen för mera slutgiltiga ståndpunktstaganden. Sålunda konstateras att frågan om *prövningen av tilläggspensionsansökningar* så nära sammanhänger med prövningen av folkpensionsansökningarna, att huvudlinjerna i folkpensioneringens framtida utformning, vilken är föremål för utredning i 1958 års socialförsäkringskommitté, måste klarna innan ställning till frågan

kan tagas. Eftersom ansökningar inte kan beräknas inkomma förrän under sista hälften av år 1962 anses frågans avgörande inte vara överhängande.

Att *utbetalningen av tilläggs pensionerna* bör ske gemensamt med utbetalningen av folkpensionerna synes administrationsnämnden vara naturligt. Av vissa skäl har det befunnits inte nu vara möjligt att taga ställning till frågan om anskaffning av automatiska databehandlingsmaskiner för utbetalningsverksamheten och det därmed sammanhängande redovisnings-, revisions- och statistikarbetet. Nämnden har emellertid konstaterat att utbetalningsarbetet kan på ett tillfredsställande sätt fullgöras utan tillgång till sådana maskiner under ett eller annat år.

Administrationsnämnden har beräknat *årskostnaderna* för de arbetsuppgifter, rörande vilkas handhavande nämnden framlagt förslag, till ca 13 milj. kr. På längre sikt, då försäkringen nått större effektivitet, beräknas administrationskostnaderna stiga till omkring en procent av de framtida avgifterna, vilket innebär att administrationskostnaden kommer att vara av storleksordningen 20 milj. kr. i nuvarande penningvärde.

KAPITEL 2

Lagstiftningen om allmän tilläggspensionering

Pensionsreformen

Sedan riksdagen antagit i proposition 1959: 100 framlagt förslag till lag om försäkring för allmän tilläggspension¹ skall lagstiftningen härom träda i kraft den 1 januari 1960.

Enligt den antagna lagstiftningen skall rätt till tilläggspension kunna förvärvas av svensk medborgare och här i riket mantalsskriven utlänning. Pensionssystemet skall bereda såväl ålders- som invalid- och familjeskydd.

I propositionen uttalade föredragande departementschefen, att avsikten var att folkpensioneringen och tilläggspensioneringen skulle utgöra delar av ett enhetligt pensionssystem, som i framtiden borde regleras i en och samma lagstiftning. Vid vilken tidpunkt förslag om ett enhetligt lagverk för hela pensionssystemet kunde framläggas blev, fortsatte departementschefen, beroende av flera omständigheter. 1958 års socialförsäkringskommitté var samsatt med så viktiga frågor rörande folkpensioneringen som invalidpensioneringens utformning och reglerna rörande familjepensioneringen. Därtill kom den av statsmakterna åsyftade samordningen i materiellt avseende av de socialförsäkringsgrenar, som ligger varandra närmast — pensioneringen, sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen. Dessa försäkringsformer borde framdeles i realiteten framstå såsom en enda socialförsäkring till medborgarnas skydd vid inkomstbortfall i olika situationer. Alla dessa arbetsuppgifter var synnerligen omfattande. Ansträngningarna borde inriktas på att i vart fall åstadkomma en enhetlig pensionslagstiftning senast till år 1963.

Rörande den administrativa sidan av reformarbetet framhöll departementschefen — under erinran om att de första tilläggspensionerna avses skola utbetalas år 1963 — att den för det slutliga, enhetliga pensionssystemet erforderliga administrationen successivt borde byggas upp så att den stod färdig i god tid. Han förutsatte, att därvid alla möjligheter skulle tillvaratagas för att åstadkomma en samordning i administrativt hänseende mellan pensioneringen och närliggande socialförsäkringar.

Departementschefen framhöll vidare, att lagstiftning om enbart allmän tilläggspensionering utarbetats för att kunna sätta tilläggspensioneringen i funktion snarast möjligt. Lagstiftningen hade därvid utformats så, att den tills vidare kunde tillämpas jämsides med de olika författningar, som reg-

¹ Den antagna lagen om försäkring för allmän tilläggspension benämnes i det följande LTP.

lerar folkpenzioneringen. Departementschefen förutskickade emellertid, att lagstiftningen på några punkter inte var avsedd att vara definitiv i den meningen, att man skulle låta sig nöja med de nu utformade bestämmelserna. Efter ytterligare utredning borde man pröva möjligheterna att vidga rätten till pensioneringens förmåner. Detta gällde bland annat invalidpensioneringen, som måste bli föremål för ytterligare överväganden. Den avgränsning, som i lagstiftningen gjorts rörande kretsen av familjepensionsberättigade, var inte heller att betrakta som slutlig. Dessa frågor borde för vidare utredning hänskjutas till 1958 års socialförsäkringskommitté.

Pensionsmyndighet

I 3 § LTP stadgas att försäkringen för allmän tilläggspension skall handhas av den centrala myndighet (*pensionsmyndigheten*) och de lokala organ, som Konungen bestämmer. I anslutning till detta stadgande uttalade departementschefen, att de administrativa frågorna inte behövde slutgiltigt lösas i samband med den nu aktuella reformetappen. Så torde få ske då tiden är mogen för att lagtekniskt och administrativt sammanfoga folkpenzioneringen och tilläggspensioneringen till ett enda pensionssystem. Innan dess syntes vissa redan befintliga organ böra anförtros de administrativa arbetsuppgifter, som måste utföras under mellantiden.

Sedan departementschefen redogjort för vissa överväganden inom administrationsnämnden, som bland annat givit vid handen, att debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter till tilläggspensioneringen tills vidare kunde ske genom riksförsäkringsanstaltens försorg, uttalade han, att det med hänsyn härtill syntes ligga närmast till hands att riksförsäkringsanstalten för tiden intill dess tilläggspensioner skall utbetalas fick utgöra centralmyndighet för tilläggspensioneringen. Riksdagen har inte framställt någon erinran mot detta uttalande.

Administrationsnämnden har vid utarbetandet av sina förslag utgått från att Konungen jämlikt 3 § LTP kommer att förordna, att riksförsäkringsanstalten tills vidare skall vara pensionsmyndighet.

Översikt

I de följande kapitlen redogöres närmare för innehållet i de bestämmelser, som är av betydelse för de av administrationsnämnden utarbetade förslagen. Med anledning härav lämnas här endast en kort översikt över den nya lagstiftningen.

Rätten till tilläggspension grundas på *inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete*.

Svensk medborgare är försäkrad från och med det kalenderår, varunder han fyller 16 år. Detsamma gäller i riket *mantalsskriven utlänning*. Försäk-

rad är också den, som tillgodoräknats pensionspoäng, även om han inte uppfyller nyss angivna förutsättningar.

För svensk medborgare och här mantalsskriven utlänning skall för varje år beräknas *pensionsgrundande inkomst*. Till grund för denna beräkning skall i regel läggas den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt. Beräkning av pensionsgrundande inkomst skall dock inte göras för år, varunder den försäkrade avlidit, eller för år efter det då han fyllt 65 år eller för tidigare år, varunder han åtnjutit ålderspension enligt LTP eller invalidpension enligt 3 § 2 mom. första stycket lagen om folkpensionering eller sjukbidrag enligt sistnämnda lag.

För varje år, för vilket pensionsgrundande inkomst fastställts för försäkrad, skall *pensionspoäng* tillgodoräknas honom. Pensionspoängen är den pensionsgrundande inkomsten delad med det vid inkomstårets ingång gällande indexreglerade basbeloppet. Försäkrad, som åtnjuter förtidspension, erhåller i regel pensionspoäng utan att pensionsgrundande inkomst beräknats för honom. Pensionspoängen motsvarar i sistnämnda fall medeltalet av de två högsta poängtalerna under den fyraårsperiod, som närmast föregått det år, då invalidpension eller sjukbidrag från folkpensioneringen började utgå till honom.

Basbeloppet, som har betydelse i flera hänseenden inom tilläggspensioneringen, utgör 4 000 kr. multiplicerat med det tal, som anger förhållandet mellan det vid varje tidpunkt gällande pensionspristålet enligt lagen om folkpensionering och pensionspristålet för december 1957. Basbeloppet avrundas till närmaste hundratal kr.

Försäkrad äger göra *anmälan om undantagande* från försäkringen såvitt angår inkomst av annat förvärvsarbete. Har sådant undantagande skett skall vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för tid efter det år, då anmälan gjordes, hänsyn inte tagas till inkomst av annat förvärvsarbete. Anmälan må återkallas sedan undantagandet ägt giltighet i fem år.

Arbetsgivare och arbetstagare må före den 1 juli 1961 genom kollektivavtal gällande från ingången av år 1960 träffa *överenskommelse om undantagande*. Har så skett skall vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för arbetstagare, å vilken avtalet är tillämpligt, hänsyn inte tagas till arbetstagarens inkomst hos arbetsgivare, som är bunden av avtalet.

Rätt till *ålderspension* föreligger från och med den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år, under förutsättning att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst tre eller, i fråga om utlänning, minst tio år.

Ålderspensionen utgör 60 procent av produkten av basbeloppet för den månad, som pensionen avser, och medeltalet av de pensionspoäng, som tillgodoräknats den försäkrade. Om pensionspoäng tillgodoräknats honom för mer än 15 år, skall medeltalet beräknas på de 15 bästa poängtalerna. Har pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för mindre än 30 år reduceras pensionen med $\frac{1}{30}$ för varje år, som fattas i detta antal.

Har undantagande ägt giltighet för försäkrad, skall den honom tillkommande ålderspensionen utgöra sextio procent av så stor del av den i föregående stycke angivna produkten, som svarar mot förhållandet mellan det antal år, för vilka pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade, dock högst 30, och talet 30 ökat med ett för varje år, för vilket den försäkrade till följd av undantagandet inte tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en poäng. Talet 30 må dock ej ökas till mer än 50.

Individuell valfrihet finnes att ta ut ålderspensionen före eller efter den ovan angivna generella pensionsåldern. Ålderspensionen må dock uppbäras tidigast från och med den månad, då den försäkrade uppnår 63 års ålder. Om ålderspensionen uttages före eller efter den generella pensionsåldern minskas resp. ökas pensionen med 0,6 procent för varje månad som, då pensionen börjar utgå, återstår till resp. förflutit från den månad, varunder den försäkrade fyller 67 år. Hänsyn tages dock därvid ej till tid efter den månad, under vilken den försäkrade fyllt 70 år.

Förtidspension utgår till försäkrad, som på grund av nedsättning i arbetsförmågan som inträffat efter det han blev försäkrad enligt LTP åtnjuter folkpension i form av invalidpension eller sjukbidrag. Beträffande utläning förutsattes tillika, att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst 5 år.

Är nedsättningen av arbetsförmågan fullständig, utgives hel förtidspension. I annat fall utgives 60 procent av hel förtidspension.

Om den försäkrade tillgodoräknats pensionspoäng för minst två av de fyra år, som närmast föregått det år då folkpensionen började utgå, skall hel förtidspension utgå med samma belopp, vartill ålderspensionen skulle uppgå, därest den försäkrade fyllt 67 år och för varje år från och med det, då förtidspensionen börjar utgå, till och med det, då han fyller 65 år, antages hava tillgodoräknats pensionspoäng, motsvarande medeltalet av de två högsta poängtalerna under nämnda fyraårsperiod. Pension enligt vad nu sagts må dock ej utgå, om undantagande ägt giltighet, då folkpensionen började utgå, samt undantagandet föranlett, att den försäkrade för något av de fyra förutnämnda åren gått förlustig mer än en pensionspoäng.

Har den försäkrade inte rätt till förtidspension enligt de grunder, som i föregående stycke angivits, men skulle han ha varit berättigad till ålderspension, om han uppnått 67 års ålder den månad, då folkpensionen började utgå, skall hel förtidspension utgå med belopp, motsvarande vad den försäkrade skulle ha erhållit i ålderspension, om denna börjat utgå från och med nämnda månad.

Familjepension utgår i form av änkepension och barnpension. Änkepension utgår till änka, som ingått äktenskap med den försäkrade senast då han fyllt 60 år, förutsatt att äktenskapet varat minst 5 år. Hade makarna

vid mannens död gemensamma barn, utgår änkepension även om dessa villkor ej är uppfyllda. Barnpension utgår till den försäkrades barn under 19 år.

Om endast en efterlevande finnes, som har rätt till familjepension, utgör familjepensionen 40 procent av den ålders- eller förtidspension, som den försäkrade uppbar vid dödsfallet eller av den förtidspension, vartill han skulle ha varit berättigad vid total förlust av arbetsförmågan. För två sådana efterlevande utgör familjepensionernas sammanlagda belopp 50 procent, för tre 60 procent, för fyra 70 procent och för fem eller flera 80 procent av ålders- eller förtidspensionen.

Finansieringen av försäkringen skall ske genom avgifter, som erlägges av arbetsgivaren, då det gäller inkomst av anställning, och av den försäkrade själv för inkomst av annat förvärvsarbete.

Arbetsgivaravgiften är av kollektiv karaktär och grundas på vad arbetsgivaren betalat ut i löner under året med avdrag av vissa belopp, som bland annat sammanhänger med att endast lön, som ligger mellan basbeloppet och ett maximibelopp å sju och en halv gånger basbeloppet är pensionsgrundande.

Försäkrads avgift för inkomst av annat förvärvsarbete än anställning tas ut på den del av inkomsten, som är pensionsgrundande.

För avgiftsuttaget skall Konungen med riksdagen fastställa en procentsats. Enligt en av 1959 års riksdag antagen lag skall denna procentsats utgöra för år 1960 tre, år 1961 fyra, år 1962 fem, år 1963 sex och för år 1964 sju.

Försäkringens inkomster skall ingå till en fond, benämnd *allmänna pensionsfonden*. För förvaltningen av denna fond har av 1959 års riksdag antagits reglemente, enligt vilket fondmedlen skall förvaltas av tre särskilda styrelser.

Besvär över lokalt organs beslut i ärende enligt LTP anföres hos pensionsmyndigheten. Besvär över pensionsmyndighetens beslut i sådant ärende anföres hos Kungl. Maj:t i statsrådet.

Lagens *ikraftträdande* skall ske den 1 januari 1960. Pension skall dock ej utgå före den 1 januari 1963.

Enligt lagens *övergångsbestämmelser* skall för år 1960 pensionsgrundande inkomst ej beräknas för den, som under året fyller 65 år.

Anmälan om undantagande må med giltighet från och med år 1960 göras under nämnda år samt under första halvåret 1961.

Försäkrad, som är svensk medborgare och fyller 67 år under år 1963, äger rätt till ålderspension, om pensionspoäng tillgodoräknats honom för två år.

Kravet på 30 pensionsgrundande år för rätt till full ålderspension nedsättes i inledningsskedet till att avse blott 20 år för att under en period av tio år därefter successivt höjas till 30 år.

KAPITEL 3

Fastställande av pensionsgrundande inkomst

De grundläggande lagbestämmelserna

Kort översikt

De bestämmelser i LTP, som är grundläggande för utformningen av det administrativa förfarandet avseende fastställande av pensionsgrundande inkomst, återfinnes i 1 och 2 samt 4—8 §§ nämnda lag. Vidare måste administrationen uppbyggas under beaktande av vad som sägs i 36—40 §§ om undantagande från försäkringen.

Försäkring enligt LTP skall efter vad i 1 § nämnda lag stadgas grundas på inkomst av förvärvsarbete. Vidare anges i 2 § LTP att svensk medborgare är försäkrad från och med det kalenderår, varunder han fyller sexton år. Detta gäller även för den som utan att vara svensk medborgare är mantalsskriven här i riket.

Av 4 § LTP framgår att för varje år, under vilket någon varit försäkrad i egenskap av svensk medborgare eller här mantalsskriven utlänning, skall för honom beräknas pensionsgrundande inkomst på grundval av hans inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under året. Sådan beräkning skall dock inte göras för år, då den försäkrade avlidit eller för år efter det han fyllt sextiofem år eller för tidigare år, under vilket han åtnjutit ålderspension enligt LTP eller invalidpension enligt 3 § 2 mom. första stycket lagen om folkpensionering eller sjukbidrag enligt sistnämnda lag.

Bestämmelserna om vad som avses med inkomst av anställning och med inkomst av annat förvärvsarbete är intagna i 5 och 6 §§ LTP. Vidare anges i 7 § att till grund för beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under visst år skall i regel läggas den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år.

Begreppet pensionsgrundande inkomst återfinnes i 8 § LTP. Där stadgas till en början att pensionsgrundande inkomst utgöres av summan av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i den mån summan överstiger det i 10 § LTP omförmälda, vid årets ingång gällande basbeloppet. Vissa begränsningar gäller dock som utförligare behandlas i det följande.

För varje försäkrad kan fastställas endast en enda pensionsgrundande inkomst för visst år. Den sålunda fastställda pensionsgrundande inkomsten skall omvandlas till pensionspoäng i enlighet med vad som stadgas i 9 § LTP.

Undantagande från försäkringen kan ske antingen individuellt eller på grund av kollektivavtal. I 36 § LTP anges att försäkrad äger med verkan från och med ingången av nästföljande år göra anmälan om undantagande från försäkringen såvitt angår inkomst av annat förvärvsarbete. Om sådant undantagande har skett, innebär detta att vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade skall, så länge undantagandet gäller, hänsyn inte tagas till inkomst av annat förvärvsarbete. Enligt 37 § LTP må arbetsgivare och arbetstagare före den 1 juli 1961 genom kollektivavtal gällande från ingången av år 1960 träffa överenskommelse om undantagande från försäkringen på de villkor som anges i lagen. Därjämte föreskrives i 39 § LTP att om det föreligger kollektivavtal, som i 37 § sägs, skall vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för arbetstagare, å vilken avtalet är tillämpligt, hänsyn inte tagas till inkomst som utgår på grund av avtalet. Som framgår av 12 § LTP kan undantagande från försäkringen enligt 36 och 37 §§ inverka reducerande på storleken av eljest utfallande pensionsbelopp.

Inkomst av anställning

Med inkomst av anställning avses den *lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad*, som försäkrad åtnjuter såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Detta innebär att LTP i likhet med semesterlagen, lagen om yrkesskadeförsäkring samt — såvitt avser försäkring för tilläggsjukpenning — lagen om allmän sjukförsäkring bygger på *det civilrättsliga arbetstagarbegreppet*. Den praxis som utbildat sig vid tillämpningen av de nämnda lagarna kommer därför enligt vad föredragande departementschefen framhållit att bli vägledande också för tilläggs pensioneringens vidkommande.

Till lön i penningar torde enligt föredragande departementschefen få hänföras även provision, tantiem, vinstandelar, lön under sjukdom och semesterersättning, allt i den mån de härrör av ett anställningsförhållande, liksom även vikariats- och övertidsersättningar. Genom begränsningen till lönen avskiljes sådana inkomstdelar, som normalt är avsedda att täcka särskilda med anställningen förenade utgifter. Såsom exempel härpå kan nämnas rese-, traktaments- och andra omkostnadsersättningar.

Det har avsetts att kompletterande bestämmelser beträffande begreppet inkomst av anställning skall inflyta i en av Konungen med riksdagen utfärdad författning och att förslag härtill skall lämnas av administrationsnämnden. Därvid har förutsatts att vid beräkningen av inkomst av anställning avdrag för vissa kostnader för inkomstens förvärvande bör göras. Sådana avdrag borde dock inskränkas till direkta utgifter i själva arbetet.

Från principen att inkomst som åtnjutes av arbetstagare i civilrättslig mening skall vara pensionsgrundande som inkomst av anställning har av

praktiska skäl gjorts undantag i fråga om vissa *smärre anställningsinkomster*. Till inkomst av anställning skall sålunda inte hänföras från en och samme arbetsgivare åtnjuten lön, som under året ej uppgått till 300 kr. I sådant fall blir lönen i regel pensionsgrundande såsom inkomst av annat förvärvsarbete.

Å andra sidan har införts möjlighet att låta inkomster av uppdragskaraktär bli pensionsgrundande på samma sätt som anställningsinkomster. Sålunda har stadgats att *ersättning i penningar för arbete som försäkrad utfört för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst* skall, om ersättningen under året uppgått till minst 300 kr., anses såsom inkomst av anställning, såvida den försäkrade och den som utgivit ersättningen varit ense därom. I så fall skall den som mottagit ersättningen anses som arbetstagare och den som utgivit densamma som arbetsgivare. Såsom bevis för att parterna kommit överens om att viss ersättning skall räknas som inkomst av anställning bör enligt föredragande departementschefen godtagas att den, som utgivit ersättningen, i kontrolluppgift till taxeringen anger densamma på sådant sätt, att därav framgår, att han erlägger arbetsgivaravgift därför. Har sådant angivande inte skett, finge det ankomma på inkomsttagaren att styrka, att överenskommelse beträffande nu ifrågavarande inkomster träffats antingen direkt mellan den som utgivit ersättningen och den som åtnjtit densamma eller genom kollektiv uppgörelse. Undantagsvis borde även en uppkommande fast sedvänja kunna utgöra en sådan omständighet, som utvisar att parterna varit ense om att inkomsten skall vara pensionsgrundande såsom inkomst av anställning.

Om en inkomst är pensionsgrundande såsom inkomst av anställning åligger det arbetsgivaren att erlägga arbetsgivaravgift. I de fall möjlighet regelmässigt inte föreligger att göra krav på arbetsgivaravgift gällande, föreskrives inte avgiftsskyldighet för arbetsgivaren. Lön eller annan ersättning från sådan arbetsgivare har till följd härav ansetts ej böra bli pensionsgrundande som anställningsinkomst. Därför har stadgats att vid beräkning av inkomst av anställning hänsyn inte skall tagas till *lön eller annan ersättning, som försäkrad åtnjtit från arbetsgivare, vilken är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person*, i annat fall än då den försäkrade sysselsatts vid skötseln av här i riket belägen fastighet eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe. Hänsyn skall ej heller tagas till *lön eller ersättning från främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat* eller från arbetsgivare, vilken tillhör beskickning eller konsulat som nu sagts och ej är svensk medborgare.

I detta sammanhang må framhållas att lön för arbete utomlands, som en svensk medborgare eller en här i riket mantalsskriven utlänning uppbär från en här bosatt svensk medborgare eller svensk juridisk person, är pensionsgrundande såsom anställningsinkomst på samma sätt som om arbetet

utförts i Sverige. Vidare må framhållas att inkomst, som enligt vad i nästföregående stycke anförts inte blir pensionsgrundande som inkomst av anställning, kan grunda pensionsrätt som inkomst av annat förvärvsarbete, nämligen om inkomsten för den försäkrade utgör skattepliktig inkomst enligt förordningen om statlig inkomstskatt.

Inkomst av annat förvärvsarbete

Med inkomst av annat förvärvsarbete avses *dels* inkomst av här i riket bedriven rörelse, *dels* inkomst av här belägen jordbruksfastighet som brukas av den försäkrade, *dels ock* ersättning i penningar för arbete för annans räkning, allt i den mån inkomsten inte är att hänföra till inkomst av anställning. Av administrativa skäl har beträffande ettvar av nämnda inkomstslag föreskrivits att inkomsten inte skall tagas i beräkning om den för året ej uppgått till 500 kr. Därmed avses inte att man skall frånräkna varje särskild inkomstpost inom de angivna inkomstslagen som understiger 500 kr. för året. Det avgörande är om det sammanlagda beloppet inom varje inkomstslag uppgår till 500 kr. eller ej.

Vägledande för vad som skall hänföras till *inkomst av rörelse* bör enligt föredragande departementschefen bli det skattemässiga begreppet inkomst av rörelse. Departementschefen har bl. a. framhållit att viss verksamhet, som i allmänna språkbruket knappast betecknas som rörelse, i skatterättslig mening är hänförlig dit. Detta gäller exempelvis yrkesmässigt bedriven vetenskaplig, litterär, konstnärlig eller därmed jämförlig verksamhet. Inkomst av sådan verksamhet skall alltså räknas till inkomst av annat förvärvsarbete, såvida inte utbetalaren av ersättningen åtagit sig att erlagga avgift för ersättningen och denna på grund härav är att anse som anställningsinkomst.

Har inkomst av rörelse uppburits av handelsbolag, blir denna inkomst pensionsgrundande för varje bolagsman till den del han får skatta för inkomsten.

Även i fråga om *inkomst av jordbruksfastighet* blir motsvarande skatterättsliga begrepp vägledande. Till det skatterättsliga begreppet inkomst av jordbruksfastighet räknas inkomst av jordbruk och skogsbruk m. m. på fastigheten, vare sig inkomsten åtnjuts av ägaren eller brukaren av fastigheten. Såsom inkomst av annat förvärvsarbete skall emellertid räknas endast inkomst av jordbruksfastighet, som *brukas av den försäkrade själv*. I annat fall anses fråga vara om kapitalinkomst, som ej skall grunda rätt till tilläggspension. Har den försäkrade brukat fastigheten under endast en del av ett år eller har han brukat endast en del av fastigheten, får enligt föredragande departementschefen villkoret för att inkomsten skall kunna bli pensionsgrundande anses vara uppfyllt. All inkomst av jordbruksfastighet, således även arrenden o. d., skall då ingå i inkomsten av annat förvärvsarbete.

På grund av att det civilrättsliga arbetstagarbegreppet skall tillämpas inom tilläggs pensioneringen blir jordbrukares inkomst av skogskörslor som regel att hänföra till inkomst av anställning trots att den i skatterättsligt hänseende räknas som inkomst av jordbruksfastighet. I den mån inkomsterna sålunda faller under inkomst av anställning skall de givetvis inte ingå i inkomst av annat förvärvsarbete.

Såsom framgår av vad tidigare anförts kan *inkomster av uppdragskaraktär* bli pensionsgrundande som anställningsinkomst, om den försäkrade och den som utbetalar ersättningen varit ense därom. I annat fall blir dessa inkomster pensionsgrundande som inkomst av annat förvärvsarbete. Därvid kan fråga uppkomma huruvida en uppdragsinkomst skall hänföras till rörelse eller arbete för annans räkning. Frågan om till vilket av dessa båda inkomstslag inkomsten skall vara hänförlig får emellertid betydelse endast för tillämpningen av femhundrakronorsgränsen.

Vid beräkning av inkomst av annat förvärvsarbete skall endast medräknas *nettoinkomsten* av rörelse och av jordbruksfastighet samt inkomst av arbete för annans räkning efter avdrag av kostnader för inkomstens förvärvande.

Inkomsttaxeringen

Till grund för beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under visst år skall läggas *den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt* avseende nämnda år. Avser taxeringen beskattningsår som ej sammanfaller med kalenderår, skall inkomst under beskattningsåret anses ha åtnjutits under det kalenderår, som närmast föregått taxeringsåret.

Inkomsttaxeringen kan inte ligga till grund för beräkning av inkomst av anställning för *försäkrad, som förvärvat inkomsten under bosättning utomlands eller som har att erlägga sjömansskatt*, eftersom den försäkrade ej skall taxeras för inkomsten. Särskilda bestämmelser om hur sådan inkomst av anställning skall beräknas blir därför erforderliga. Dessa skall intagas i särskild författning efter förslag av administrationsnämnden.

Enligt vad föredragande departementschefen framhållit innebär föreskriften, att inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete skall beräknas på grundval av taxering till statlig inkomstskatt, att — med undantag av sådan inkomst av anställning som avses i nästföregående stycke — *endast inkomster, för vilka den försäkrade taxeras här i landet, grundar rätt till pension*. Beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete skall enligt huvudregeln verkställas på grundval av samma uppgiftsmaterial som ligger till grund för taxeringen, varvid inkomstsuppskattningen vid taxeringen skall följas. Avvikelse kan dock ske från den i självdeklarationen och vid taxeringen gjorda fördelningen på olika inkomstslag. Har exempelvis rörelseinkomst i deklarationen oriktigt

angivits som anställningsinkomst skall sålunda enligt departementschefen rättelse göras. Vad särskilt angår skönmässigt uppskattad inkomst av tjänst borde sådan hänföras till anställningsinkomst endast i den mån kontrolluppgifter eller annan utredning utvisar, att anställningsinkomst föreligger. I den mån detta inte är fallet, borde inkomsten bli pensionsgrundande som inkomst av annat förvärvsarbete.

Då en rörelseidkare omlägger sitt räkenskapsår, kan inträffa att han visst år åsättes två taxeringar. I sådant fall skall vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för året dessförinnan hänsyn tagas till båda taxeringarna. Å andra sidan kan vid omläggning av räkenskapsår inträffa att den försäkrade ett år inte alls skall taxeras. Detta medför att någon pensionsgrundande inkomst för rörelsen ej kommer att beräknas för året närmast före det ifrågakvarande taxeringsåret.

Pensionsgrundande inkomst

Med tillämpning av de bestämmelser, för vilka tidigare redogjorts, och utfärdade kompletterande föreskrifter skall i förekommande fall för den försäkrade årsvis fastställas hans inkomst av anställning eller inkomst av annat förvärvsarbete eller bådadera (blandad inkomst). De sålunda fastställda inkomstbeloppen skall tillsammans bilda underlaget för beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten för året. Härvid tages emellertid de nämnda inkomstbeloppen inte i beaktande i full utsträckning.

Vid avgränsningen av den pensionsgrundande inkomsten får det vid inkomstårets ingång gällande basbeloppet stor betydelse. När begreppet basbelopp begagnas i det följande avses det nu nämnda basbeloppet. I de exempel, som kommer att anföras för att belysa reglernas innebörd, antages ifrågakvarande belopp vara 4 000 kr.

Vid beräkning av den pensionsgrundande inkomsten skall från den fastställda inkomsten av förvärvsarbete *avdrag göras för basbeloppet*. I fall av blandad inkomst skall basbeloppsavdraget göras i första hand på inkomsten av anställning. Har exempelvis en försäkrad en inkomst av anställning på 2 000 kr. och en inkomst av annat förvärvsarbete på 5 000 kr., sammanlagt 7 000 kr., skall således 2 000 kr. av basbeloppet gå i avräkning mot anställningsinkomsten och återstående 2 000 kr. avräknas på inkomsten av annat förvärvsarbete. Den pensionsgrundande inkomsten blir 3 000 kr., som i sin helhet härrör från inkomst av annat förvärvsarbete.

Vidare skall *inkomst av annat förvärvsarbete reduceras i viss utsträckning*. Härutinnan gäller att om den fastställda inkomsten av förvärvsarbete är högre än dubbla basbeloppet så skall den överskjutande delen, i den mån denna utgöres av inkomst av annat förvärvsarbete, tagas i beräkning endast till två tredjedelar. Vid blandad inkomst skall det dubbla basbeloppet i första hand avräknas mot anställningsinkomsten.

Det sagda innebär för en försäkrad, vilken såsom enda inkomst haft in-

komst av annat förvärvsarbete på 11 000 kr., att den del av inkomsten som ligger mellan basbeloppet och dubbla basbeloppet eller således mellan 4 000 och 8 000 kr. skall fullt ut ingå i den pensionsgrundande inkomsten, medan den överskjutande inkomsten på 3 000 kr. endast beaktas till två tredjedelar, dvs. en tredjedel frånräknas. Den pensionsgrundande inkomsten blir således $(11\ 000 - 4\ 000 - \frac{1}{3} \times 3\ 000 =)$ 6 000 kr.

Om den försäkrade i stället haft inkomst av anställning på 5 000 kr. och inkomst av annat förvärvsarbete på 9 000 kr., summa 14 000 kr., skall basbeloppsavdraget på 4 000 kr. göras från inkomsten av anställning. Anställningsinkomsten blir sålunda pensionsgrundande till 1 000 kr. Vad som ligger mellan basbeloppet och dubbla basbeloppet skall i första hand anses innefatta dessa 1 000 kr., och återstående 3 000 kr. belöper på inkomsten av annat förvärvsarbete, som sålunda blir helt pensionsgrundande till detta belopp. Vad som därefter återstår av inkomsten av annat förvärvsarbete, dvs. 6 000 kr., reduceras enligt tredjedelsregeln och blir pensionsgrundande till ett belopp av 4 000 kr. Av inkomsten av annat förvärvsarbete blir alltså $(3\ 000 + 4\ 000 =)$ 7 000 kr. pensionsgrundande. Hela pensionsgrundande inkomsten blir $(1\ 000 + 7\ 000 =)$ 8 000 kr.

Är den försäkrades inkomst av anställning lika med eller högre än dubbla basbeloppet, blir hans inkomst av annat förvärvsarbete alltid reducerad enligt tredjedelsregeln.

Slutligen har stadgats viss *maximering av den pensionsgrundande inkomsten*. Vid beräkning av pensionsgrundande inkomst skall sålunda hänsyn inte tagas till inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i vad deras sammanlagda belopp överstiger $7\frac{1}{2}$ gånger basbeloppet. Vid blandad inkomst skall den minskning, som må föranledas av maximiregeln, i första hand göras på inkomsten av annat förvärvsarbete. Är exempelvis inkomsten av anställning 9 000 kr. och inkomsten av annat förvärvsarbete 24 000 kr., dvs. tillsammans 33 000 kr., drages först överskjutande 3 000 kr. från inkomsten av annat förvärvsarbete, varefter återstoden av denna inkomst (21 000 kr.) reduceras till två tredjedelar eller till 14 000 kr. Den pensionsgrundande inkomsten blir alltså $(9\ 000 - 4\ 000 + 14\ 000 =)$ 19 000 kr.

Bestämmelserna om beräkning av den pensionsgrundande inkomsten avslutas med en regel, att inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete var för sig *avrundas* till närmast lägre hundratal kronor. Härigenom kommer också den pensionsgrundande inkomsten alltid att fastställas i helt hundratal kronor.

Administrationsnämndens förslag

Inkomstbegreppen

Endast *inkomst av förvärvsarbete* kan grunda rätt till tilläggspension. På grund härav skall vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst bortses från exempelvis kapitalinkomster, realisationsvinster, lotterivinster, tävlingsvinster, hittelöner o. d.

Beträffande inkomst av förvärvsarbete göres åtskillnad mellan *inkomst av anställning* och *inkomst av annat förvärvsarbete*. Vad som avses med ettvarvt av dessa både inkomstslag framgår av tidigare lämnad redogörelse. Båda inkomstslagen skall som regel beräknas på grundval av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt.

Vid inkomsttaxeringen skiljes mellan inkomst av jordbruksfastighet, inkomst av annan fastighet, inkomst av rörelse, inkomst av tjänst, inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet och inkomst av kapital. Av dessa sex inkomstslag blir endast tre aktuella vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst, nämligen inkomst av jordbruksfastighet, inkomst av rörelse och inkomst av tjänst.

Det skatterättsliga begreppet inkomst av tjänst innefattar åtskilligt mera än inkomst av anställning i gängse mening. Såsom inkomst av tjänst enligt 31 § kommunalskattelagen anses sålunda jämväl ersättning för stadigvarande uppdrag, tillfälligt bedriven vetenskaplig, litterär, konstnärlig eller därmed jämförlig verksamhet, tillfälligt uppdrag såsom uppdrag att förrätta bouppteckning, arvskippte, auktion, besiktning, värdering eller skogsräkning, annan därmed jämförlig inkomstgivande verksamhet av tillfällig natur ävensom pension, livränta, ersättning som i annan form än livränta utgår på grund av sjuk- eller olycksfallsförsäkring tagen i samband med tjänst, undantagsförmåner och sådant periodiskt understöd m. m., för vilket givaren är berättigad till avdrag vid inkomsttaxeringen. Till inkomst av tjänst räknas även vissa förmåner av anställning i civilrättslig mening, som inte grundar rätt till tilläggspension, nämligen andra naturaförmåner än kost eller bostad ävensom kostnadsersättningar anvisade vid kommunal eller enskild tjänst. Från en och samme arbetsgivare åtnjuten lön, som under ett år ej uppgått till 300 kr., utgör inkomst av tjänst men grundar ej pensionsrätt som anställningsinkomst. Med lön avses därvid liksom eljest summan av kontant lön och värdet av kost- eller bostadsförmån. Vidare må erinras om att sådan kontant inkomst av tjänst, som försäkrad erhållit för arbete för annans räkning utan att anställning förelegat och som uppgått till minst 300 kr. under året, i pensionshänseende likväl anses som inkomst av anställning, om den försäkrade och den som utgivit ersättningen varit ense därom.

Av det anförda framgår att bruttoinkomsterna (intäkterna) av tjänst i skatterättslig mening är i pensionshänseende att hänföra *dels* till inkomst

av anställning såvitt gäller lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, därest denna lön uppgått till minst 300 kr. under året från en och samme arbetsgivare, ävensom kontant ersättning för uppdrag o. d., då ersättningen under året uppgått till minst 300 kr. och den som utbetalat ersättningen skall erlägga pensionsavgift för denna, *dels* till inkomst av annat förvärvsarbete såvitt gäller lön eller ersättning av uppdrag o. d. i andra fall än nyss sagts och *dels* till sådan inkomst som inte medför pensionsrätt. Sistnämnda inkomstslag omfattar andra naturaförmåner av anställning än kost eller bostad, kostnadsersättningar utgivna vid kommunal eller enskild tjänst ävensom ersättningar, vilka inte utgör inkomst av förvärvsarbete, såsom tävlingsvinst, hittelön o. d., pension, livränta m. m.

Från intäkterna av tjänst äger den skattskyldige jämlikt 33 § kommunal-skattelagen göra avdrag för samtliga utgifter, vilka är att anse som kostnader för fullgörande av tjänsten. I enlighet härmed får avdrag ske för bl. a. avgifter som den skattskyldige erlagt för sådan pensionsförsäkring eller sjuk- eller olycksfallsförsäkring som tagits i samband med tjänst, avgifter som den skattskyldige i samband med tjänsten erlagt för egen eller efterlevandes pensionering annorledes än genom försäkring, hyra eller annan kostnad för tjänste- eller arbetslokal för vilken den skattskyldige haft att själv vidkännas utgift, kostnad för arbetsbiträde som den skattskyldige använt för tjänsts utförande och som han själv avlönat, förlust å medel för vilka den skattskyldige varit på grund av sin tjänst redovisningsskyldig, kostnad för resor i tjänsten och kostnad för facklitteratur, instrument och dylikt, som varit nödigt för tjänstens fullgörande. Har den skattskyldige för sin utbildning eller eljest i och för tjänsten ådragit sig gäld, må ränta å sådan gäld avdragas. Enligt punkt 4 av anvisningarna till 33 § kommunal-skattelagen äger skattskyldig rätt att avdraga skälig kostnad för resor till och från arbetsplatsen, där denna varit belägen på sådant avstånd från hans bostad, att han behövt anlita och även anlitat särskilt fortskaffningsmedel. Enligt de regler om schablonavdrag som infördes år 1955 får skattskyldig ett avdrag å 100 kr. utan att specificera utgifterna och även om han icke haft några utgifter. Överstiger summan av de avdragsgilla utgifterna 100 kr., avrundas avdraget i förekommande fall uppåt till närmaste hela hundratal kronor.

Beträffande *avdrag vid beräkningen av inkomst av anställning* har föredragande departementschefen i proposition 1959:100 anfört bl. a. att om avdrag å lönen göres för *pensionsavgift, som föranledes av i samband med anställningen ordnad pensionering vid sidan av den allmänna pensioneringen*, såsom inkomst av anställning borde räknas endast den lön, som arbetstagaren äger uppbära efter avdrag. I den av riksdagen godtagna utskottsreservationen i tilläggs pensionsfrågan har anförts följande.

I detta sammanhang vill utskottet beröra ett annat spörsmål som dragit uppmärksamhet till sig under utskottsbehandlingen och även föranlett erinringar i

till utskottet inkomna skrivelser från TCO och Svenska Personal-Pensionskassan (SPP). Här åsyftas ett uttalande i propositionen i specialmotiveringen till 5 § i lagförslaget. Det anföres där, att om avdrag å lönen göres för pensionsavgift, som föranledes av i samband med anställningen ordnad pensionering vid sidan av den allmänna tilläggs pensioneringen, såsom inkomst av anställning bör räknas endast den lön som arbetstagaren äger uppbära efter avdraget. Uttalandet torde vara avsett endast som ett förebådande av innehållet i de bestämmelser som avses komma att inflyta i en senare av Konungen och riksdagen gemensamt utfärdad författning med närmare bestämmelser angående bl. a. beräkning av inkomst av anställning. Utskottet vill dock begagna tillfället att redan nu uttala sin tveksamhet beträffande vad som sålunda skisserats. En konsekvens av det angivna betraktelsesättet synes bl. a. kunna bli att själva sättet för inbetalning av pensionsavgifter av det slag som avses — inbetalning genom avdrag på lönen eller på annat sätt — blir avgörande för frågan, huruvida den inkomst som svarar mot avgiften blir pensionsgrundande eller ej. Utskottet hemställer att berörda spörsmål göres till föremål för ytterligare överväganden innan förslag till författning i ämnet framlägges för riksdagen.

Administrationsnämnden får i det nu förevarande avseendet erinra om att för bl. a. de statsanställda för närvarande tillämpas ett lönesystem som innebär att varken de anställda eller arbetsgivarna erlägger några avgifter för de anställdas pensionering och att storleken av lönerna bestäms med hänsyn till att de utgör nettolöner efter frånräknande av pensioneringskostnaderna. Det får antagas att motsvarande kommer att gälla även efter tilläggs pensioneringens införande beträffande pensionsförmåner vilka staten såsom arbetsgivare kan komma att utgiva utöver tilläggs pensionen. Arbetsgivare med sådant lönesystem och med kompletterande pensionering skulle tydligen bli gynnsammare behandlade ur avgiftssynpunkt än arbetsgivare, vilka tillämpade systemet med bruttolöner från vilka pensionsavgifter avdrages, därest vid inkomst- och avgiftsberäkningen skulle bortses från löneavdrag för pensionskostnader. Ur arbetstagarnas synpunkt skulle däremot vid samma nettolön anställning hos de först nämnda arbetsgivarna ge sämre pensionsrätt i den allmänna tilläggs pensioneringen än anställning hos de sist nämnda arbetsgivarna om man bortsåg från löneavdragen för pensionskostnader. Sålunda skulle, om två anställda med samma pensionsrätt utöver tilläggs pensionen åtnjöt en nettolön å exempelvis 18 400 kr. samt pensionsavgift inte erlades för den ena men sådan avgift erlades med 8 % å bruttolönen (20 000 kr.) för den andre, tilläggs pensionen för den förstnämnde beräknas med utgångspunkt från den verkliga nettoinkomsten 18 400 kr. men för den senare med utgångspunkt från en inkomst av 20 000 kr. Det bör vidare framhållas att den pensionsavgift, som avdrages i de fall systemet med pensionskostnadsavdrag tillämpas, sällan torde överensstämma med den verkliga kostnaden för den anställdes pensionering. Bruttolönen och pensionsavdraget kan sålunda avvägas mot varandra på olika sätt utan att nettolönen ändras. En av avtalsparterna vidtagen ändring av avvägningen utan ändring av nettolönen skulle tydligen påverka den anställdes tilläggs pensionering, om man inom denna utgick från bruttolönen. Det kan antagas att

synpunkter sådana som de nu angivna varit vägledande för den av föredragande departementschefen uttalade uppfattningen. Härtill kommer att denna uppfattning överstämmer med den praxis, som tillämpas inom sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna. Administrationsnämnden har i förevarande avseende utformat sitt författningsförslag med utgångspunkt från det i propositionen gjorda uttalandet.

Anledningen till den av riksdagen uttalade tveksamheten i nu förevarande avseende torde vara den att pensionsavgifter, som föranledes av i samband med anställning ordnad pensionering, skulle minska den pensionsgrundande inkomsten inom tilläggspensioneringen, vilket däremot inte skulle bli fallet med pensionsavgifter, som erlagts för annan privat pensionsförsäkring. Sättet för inbetalningen av pensionsavgifterna — inbetalning genom avdrag å lönen eller på annat sätt — har sålunda ansetts kunna bli avgörande för frågan huruvida den inkomst som svarar mot avgiften blir pensionsgrundande eller ej. Administrationsnämnden vill härvid framhålla att inbetalningssättet knappast kunde bli utslagsgivande utan det avgörande skulle vara om pensioneringen ordnats i samband med anställningen eller ej, d. v. s. om pensioneringsvillkoren ingår såsom ett led i anställningsvillkoren.

Vid ställningstagandet till det förevarande problemet har man enligt administrationsnämndens mening att välja på att söka åstadkomma jämställdhet antingen mellan olika sätt att ordna pensionering i samband med anställning eller mellan sådana privata pensionsförsäkringar som ordnats i samband med anställning och andra privata pensionsförsäkringar. Föredragande departementschefens uttalande innebär ett förord för det förstnämnda alternativet. Eftersom i framtiden allenast blir fråga om kompletteringsförsäkringar torde det förevarande spørsmålets ekonomiska betydelse inte böra överdrivas. Det bör också framhållas att kompletteringsförsäkringar i vissa fall kan vara starkt motiverade, varför lagstiftningen ej bör försvåra tillkomsten av sådana. Med hänsyn å ena sidan härtill och å andra sidan till önskemålet att olika grupper anställda i möjlig mån behandlas lika ur tilläggspensionssynpunkt synes kunna tänkas att man i begränsad omfattning skulle kunna bortse från avgifter för i samband med anställning anordnad pensionering vid sidan av tilläggspensioneringen.

Eftersom det förevarande problemet endast i ringa mån är av administrativ natur saknar administrationsnämnden anledning att för egen del taga ställning till detsamma. Nämnden vill emellertid framhålla att, därest en annan lösning än den av departementschefen förordade skulle väljas, detta bör föranleda en sådan ändring av praxis inom sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna att likformighet ernås inom hela socialförsäkringssystemet.

Utom nyss avhandlade avdrag för pensionsavgifter bör vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst endast *avdragas sådana kostnader, som arbetstagaren haft att bestrida i anställningen*. Fråga skall alltså vara om direkta utgifter i själva arbetet. I de fall den försäkrade erhållit kostnadsersätt-

ning från arbetsgivaren bör ersättningen självfallet minska avdraget för de direkta utgifterna i arbetet, eftersom kostnadsersättningen inte skall ingå i bruttointkomsten av anställning. Kostnader för resor till och från arbetet och för räntor å studielån bör ej inverka på pensionsrätten och därför ej heller avdragas.

Beräkningen av pensionsgrundande inkomst kommer att bli ett mycket omfattande arbete som skall utföras på kort tid. Arbetet kompliceras avsevärt av att vad som skattemässigt utgör inkomst av tjänst skall enligt vad förut sagts vid nämnda beräkning fördelas på inkomst av anställning, inkomst av annat förvärvsarbete och inkomst som inte grundar pensionsrätt. En betydande förenkling skulle vinnas om vid beräkningen finge bortses från omkostnader av mindre storleksordning. Med hänsyn härtill föreslås att vid beräkningen av inkomst av anställning skall avdragas endast sådana direkta utgifter i anställningen som — i förekommande fall minskade med erhållen kostnadsersättning — uppgår till *minst 500 kr.* Detta belopp har valts med tanke även på att för vardera av de tre inkomstslag, som ingår i inkomst av annat förvärvsarbete, motsvarande belopp gäller som minimigräns för att inkomstslaget i fråga skall grunda rätt till tilläggspension. Den föreslagna regeln är till de försäkrades förmån.

Vid taxeringen till statlig inkomstskatt beräknad nettointäkt av jordbruksfastighet eller nettointäkt av rörelse kommer som regel att i pensionshänseende utan ändring ingå i den försäkrades inkomst av annat förvärvsarbete. Beträffande jordbruksfastighet gäller dock såsom förutsättning här för, att fastigheten brukats av den försäkrade. Föreligger inte denna förutsättning, medför nettointäkten av jordbruksfastigheten ej någon rätt till tilläggspension.

I ett par fall kan det bli nödvändigt att till inkomst av anställning överföra viss eller vissa inkomster, som beskattas såsom inkomst av jordbruksfastighet eller såsom inkomst av rörelse. Fråga är här om sådan ersättning för arbete för annans räkning, som den försäkrade enligt praxis anses ha uppburit såsom arbetstagare i civilrättslig mening eller som skall anses såsom inkomst av anställning enligt överenskommelse mellan den försäkrade och den som utgivit ersättningen. Såsom exempel på det förstnämnda fallet må nämnas jordbrukares inkomst av skogskörslor i vissa fall.

Då inkomst enligt vad nyss sagts skall i pensionshänseende hänföras till inkomst av anställning och inte till inkomst av jordbruksfastighet eller inkomst av rörelse, kan det ibland befinnas nödvändigt med en schablonregel för att bestämma den del av arbetsinkomsten som kan anses utgöra ersättning för omkostnader och som sålunda inte bör grunda rätt till tilläggspension eller ingå i underlaget för arbetsgivaravgiften till tilläggspensioneringen. En sådan schablonregel kan exempelvis bestämmas med ledning av vad som enligt kollektivavtal skall för beräkning av semesterlön hänföras

till ersättning för eget arbete. Sålunda må erinras om att föreskrift härom intagits i kollektivavtal berörande skogskörslor. För Norrland och Dalarna gäller härutinnan att 55 % av ackordsförtjänsten för skogskörare skall anses utgöra ersättning för eget arbete.

Under återopande av det anförda förordas att *riksförsäkringsanstalten bemyndigas att meddela särskilda föreskrifter angående beräkning av sådan inkomst av anställning, som vid inkomsttaxeringen hänföres till intäkt av jordbruksfastighet eller intäkt av rörelse.*

Om en person driver flera rörelser och för vissa redovisar överskott och för andra underskott, bör vid beräkning av pensionsgrundande inkomst tagas i beaktande det eventuellt kvarstående överskottet efter *avdrag av underskotten*. Motsvarande bör gälla då den försäkrade brukat flera jordbruksfastigheter som utgör skilda förvärvskällor. Däremot bör underskott å rörelse inte avdragas från överskott å jordbruksfastighet eller underskott å jordbruksfastighet avdragas från överskott å rörelse. Detta blir en följd av föreskrifterna i 6 § LTP, att ettvarvt av de tre i inkomst av annat förvärvsarbete ingående inkomstslagen grundar rätt till pension endast om det överstiger 500 kr.

För den händelse vid inkomsttaxeringen införes möjlighet till förlustutjämning mellan olika beskattningsår, bör det föreslagna underskottsavdraget likväl avse endast underskott för det aktuella beskattningsåret.

Uppgifterna till inkomsttaxeringen

Inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete beräknas, med de undantag som förut nämnts, på grundval av taxeringen till statlig inkomstskatt. Beräkningen av de båda inkomstslagen kommer således enligt huvudregeln att verkställas på grundval av samma uppgiftsmaterial som ligger till grund för taxeringen, dvs. självdeklarationer och kontrolluppgifter m. m.

Enligt nuvarande formulär till *allmän självdeklaration* skall bruttoinkomsterna (intäkterna) under »E. Inkomst av tjänst» uppdelas på tre punkter. Under den första punkten skall upptagas alla slags intäkter av anställning, uppdrag och tillfällig verksamhet. De övriga två punkterna avser folkpension, annan pension och livränta resp. undantagsförmån och periodiskt understöd. Kostnadsavdragen skall göras från summan av samtliga intäkter enligt det ena av två alternativ. Det ena alternativet avser det s. k. schablonavdraget å 100 kr. Enligt det andra alternativet, som gäller för den som haft avdragsgilla kostnader överstigande 100 kr., skall kostnaderna specificeras och summan av kostnaderna vid avdragets utförande avrundas uppåt till närmaste hela hundratal kronor.

Såsom framgår av vad tidigare anförts kan intäkterna under nuvarande punkten E 1 i självdeklarationen i pensionshänseende vara hänförliga till

inkomst av anställning, till inkomst av annat förvärvsarbete eller till inkomst som ej grundar rätt till tilläggspension.

För den försäkrades rätt till tilläggspension är det av vikt att förevarande intäkter vid bestämmandet av den pensionsgrundande inkomsten fördelas riktigt mellan nyssnämnda inkomstslag. Med hänsyn härtill är det angeläget att den försäkrade också får ge sin uppfattning beträffande fördelningen till känna. Detta är inte minst betydelsefullt ur den synpunkten att en grund härigenom lägges för ett processuellt förfarande motsvarande det som gäller beträffande inkomsttaxeringen. Om den försäkrades fördelning av inkomsterna inte godkännes, bör han således underrättas härom med möjlighet att överklaga vederbörande myndighets beslut.

Även administrativa skäl torde nödvändiggöra en ytterligare uppdelning av nu ifrågasatta intäkter så att åtminstone vad som i pensionshänseende är att hänföra till inkomst av anställning lätt kan identifieras. Under rubriken »E. Inkomst av tjänst» i deklarationsformuläret bör sålunda i vart fall anställningsinkomst upptagas i en särskild punkt. Att så bör ske har även förutsatts av föredragande departementschefen i propositionen 1959:100.

I detta sammanhang må erinras om att utformningen av deklarationsformulären vid flera tillfällen under senare år ägnats uppmärksamhet av statsmakterna. Denna fråga har bl. a. berörts av riksdagens revisorer. Enligt vad de anförde i sin berättelse över den år 1957 av dem verkställda granskningen angående statsverket har självdeklarationsblanketten — delvis beroende på skatteförfattningarnas komplicerade beskaffenhet — erhållit en omfattande och även i vissa hänseende svårförståelig text. Revisorerna framhöll önskvärdheten av ett förenklat deklarations- och taxeringsförfarande. Liknande synpunkter har framförts i andra sammanhang.

Den nyss ifrågasatta ändringen av deklarationsformuläret strider mot de aktuella strävandena att förenkla deklarationsförfarandet men synes tyvärr vara en olägenhet som måste tagas. Den får emellertid anses vara ringa i förhållande till de besvär som skulle ha åsamkats de försäkrade, om en speciell uppgiftsskyldighet skulle ha införts för fastställandet av den pensionsgrundande inkomsten. Det bör även betonas att ändringen av deklarationsformuläret inte torde inverka på taxeringsnämndernas arbete. För inkomsttaxeringen blir det således ovidkommande om tjänsteinkomsten införts under den ena eller andra punkten. Fördelningen får endast betydelse för beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten.

För sist angivna beräkning skulle det vara mest ändamålsenligt, att intäkterna under punkt E 1 i nuvarande deklarationsformulär fördelades på tre punkter, omfattande inkomst av anställning, inkomst av annat förvärvsarbete resp. inkomst som ej grundar rätt till tilläggspension. I det stora flertalet fall torde emellertid nämnda intäkter utgöras av antingen enbart inkomst av anställning eller av sådan inkomst och kostnadsersättning som ej grundar rätt till tilläggspension. Intäkter som är hänförliga till inkomst av

annat förvärvsarbete torde sålunda förekomma i förhållandevis ringa omfattning. Med hänsyn härtill och angelägenheten av att erhålla enklast möjliga deklarationsformulär synes de två sistnämnda punkterna lämpligen böra sammanslås. Administrationsnämnden förordar således att intäkterna under punkt E 1 fördelas i två grupper, den ena avseende vad som i pensionshänseende är att hänföra till inkomst av anställning och den andra avseende återstoden av de intäkter som för närvarande skall deklarerars under punkt E 1. Till den första gruppen skulle komma att hänföras lön (i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad) å minst 300 kr. från en och samme arbetsgivare ävensom kontant ersättning för uppdrag o. d., då ersättningen uppgått till minst 300 kr. och den som utbetalat ersättningen enligt överenskommelse skall erlägga avgift till tilläggspensioneringen för denna.

Tidigare har föreslagits att vid beräkningen av inkomst av anställning skall avdragas endast sådana direkta utgifter i anställningen som — i förekommande fall minskade med erhållen kostnadsersättning — uppgår till minst 500 kr. Godtages detta förslag torde knappast vara erforderligt att uppdelade omkostnadsavdragen på motsvarande sätt som föreslagits i fråga om intäkterna under punkt E 1.

Nettointäkten av jordbruksfastighet och nettointäkten av rörelse skall som regel utan ändring ingå i inkomst av annat förvärvsarbete. Såsom förut framhållits måste emellertid nämnda nettointäkter i vissa fall minskas med inkomstbelopp, som den försäkrade enligt praxis anses ha uppburit såsom arbetstagare i civilrättslig mening eller som skall anses såsom inkomst av anställning enligt överenskommelse mellan den försäkrade och den som utgivit ersättningen. Ifrågavarande inkomstbelopp skall i stället hänföras till inkomst av anställning. För att detta skall kunna beaktas vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst, torde det bli nödvändigt att den försäkrade får ange dessa inkomstbelopp på särskild plats på jordbruks- resp. rörelsebilagan och att han under punkt E 1 i självdeklarationen på lämpligt sätt får markera, att han såsom inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse deklarerat inkomst som i pensionshänseende utgör inkomst av anställning.

Om den försäkrade innehaft anställning, som omfattas av kollektivavtal enligt 37 § LTP, blir hans lön i anställningen inte pensionsgrundande. För att undvika misstag borde sådan lön helst upptagas i den grupp intäkter under E 1 i deklarationsblanketten, som avser intäkter vilka ej grundar rätt till tilläggspension eller grundar rätt till sådan pension såsom inkomst av annat förvärvsarbete. Detta torde emellertid avsevärt komplicera deklarationsblanketten och dess ifyllande och kan därför ej förordas. Ifrågavarande löner torde i stället få upptagas i den grupp intäkter, som normalt är att i pensionshänseende hänföra till inkomst av anställning. För att dessa löner inte skall bli behandlade som inkomst av anställning torde man i första hand få lita till vederbörande arbetsgivares kontrolluppgifter till taxeringen,

vilka uppgifter förutsättes få ett utseende som tydligt skiljer sig från de vanliga kontrolluppgifterna. Eventuellt kan övervägas att vederbörande löntagare på lämplig plats under punkt E 1 får angiva, att han omfattas av sådant kollektivavtal varom här är fråga.

Underskott å förvärvskälla får i självdeklarationen avdragas under allmänna avdrag. I nuvarande deklarationsformulär har avdragen för sådana underskott uppdelats på två punkter, varav den ena omfattar underskott å förvärvskälla avseende inkomstslaget »F. Inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet» och den andra underskott å andra förvärvskällor eller således å förvärvskällor avseende inkomstslag som i formuläret betecknats A—E och G. Av dessa inkomstslag blir endast de med beteckningarna A, C och D (inkomst av jordbruksfastighet, inkomst av rörelse och inkomst såsom delägare i vanligt handelsbolag, kommanditbolag eller rederi) av betydelse vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Ur denna synpunkt skulle det vara önskvärt med en ytterligare uppdelning av underskottsavdragen, så att underskott å förvärvskälla under A, C eller D hänfördes till en grupp. Underskottsavdragen är emellertid få till antalet. Med hänsyn härtill och angelägenheten av enklast möjliga deklarationsformulär bör en sådan ytterligare uppdelning av underskottsavdragen inte ske med mindre de praktiska erfarenheterna från beräkningen av pensionsgrundande inkomst skulle visa, att uppdelningen medför en icke oväsentlig arbetslättnad.

För kontrollen av att de försäkrade i sina självdeklarationer fördelat in-täkterna riktigt mellan anställningsinkomst och annan inkomst, blir det nödvändigt att den som enligt 37 § 1 mom. taxeringsförordningen första eller andra punkten är skyldig att lämna *kontrolluppgift* till inkomsttaxeringen även blir pliktig att i uppgiften angiva, huruvida han har att för ut-givet belopp erlagga arbetsgivaravgift till tilläggspensioneringen. Utom vid arbetsanställning kommer sådan avgiftsplikt att föreligga när den uppgifts-skyldige och inkomsttagaren varit ense om att den utgivna ersättningen skall i pensionshänseende anses utgöra inkomst av anställning. Den utökade uppgiftsskyldigheten får betydelse även för kontrollen av de uppgifter som arbetsgivarna skall lämna för beräkningen av arbetsgivaravgiften.

Såsom tidigare framhållits bör lön, som på grund av kollektivavtal enligt 37 § LTP inte skall grunda rätt till tilläggspension, upptagas på kontroll-uppgifter som till utseendet tydligt skiljer sig från de vanliga kontrolluppgifterna. Även formuläret till dessa speciella kontrolluppgifter bör fastställas av riksskattenämnden. Till skillnad från vad som eljest gäller bör emellertid de genom kollektivavtal undantagna lönerna alltid uppgivas på blanketter enligt det av riksskattenämnden fastställda formuläret. Någon valfrihet för arbetsgivaren att använda dessa blanketter eller av honom själv upprättade blanketter bör sålunda ej föreligga. För att blanketterna enligt riksskatte-nämndens formulär inte av misstag skall begagnas för vanliga löntagare

torde blanketterna böra tillhandahållas i särskild ordning, förslagsvis hos riksförsäkringsanstalten. Lämpligast torde vara att riksförsäkringsanstalten översänder blanketterna till arbetsgivare med anställda som omfattas av ingångna kollektivavtal om undantagande från tilläggs pensionering.

Arbetsgivarna brukar i allmänhet tillställa arbetstagarna ett exemplar av kontrolluppgifterna till inkomsttaxeringen. I samband med införandet av tilläggs pensioneringen torde skyldighet härtill böra föreskrivas. Att inkomsttagaren erhåller del av arbetsgivarens kontrolluppgifter får betydelse bl. a. därutinnan, att eventuella felaktigheter som inverkar på pensionsrätten kan bli rättade på ett tidigt stadium och att de försäkrade lättare kan i självdeklarationerna fördela sina inkomster på vad som i pensionshänseende utgör inkomst av anställning och på övrig inkomst.

Taxeringsändringar m. m.

På grund av att taxeringen är grundläggande för beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten bör ändring av inkomststoppskattningen vid taxeringen medföra att också den pensionsgrundande inkomsten ändras i överensstämmelse därmed. Denna ändring bör enligt vad föredragande departementschefen anfört i propositionen 1959: 100 göras ex officio av de organ, som får till uppgift att beräkna den pensionsgrundande inkomsten och de däri ingående beståndsdelarna inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. För att undvika alltför många ändringar liksom ändringar lång tid efter det att den pensionsgrundande inkomsten beräknats ansåg departementschefen emellertid lämpligt att vissa begränsningar stadgas. Förslag i dessa hänseenden borde avges av administrationsnämnden.

På grund av anförda besvär ändras årligen ett mycket stort antal taxeringar. Ändringarna är ofta beloppsmässigt mindre betydande. Av administrativa skäl är det angeläget att begränsa skyldigheten att vid taxeringsändring göra en ny beräkning av vederbörandes pensionsgrundande inkomst. Härutinnan föreslås att taxeringsändring skall föranleda ändring av förut beräknad pensionsgrundande inkomst endast om denna härigenom höjes eller sänkes med *minst 500 kr.*

Fullföljes taxeringsprocessen till kammarrätten och regeringsrätten, kan det slutliga avgörandet av processen dröja länge. Införes inte någon tidsbegränsning beträffande skyldigheten att vid taxeringsändringar omräkna den pensionsgrundande inkomsten, skulle därför i ett stort antal av de årligen inträffade pensionsfallen frågan om pensionens storlek få hållas öppen under lång tid. Olägenheterna härav skulle bli betydande. Därför förordas att endast sådana taxeringsändringar skall iakttagas som beslutats *senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret* och som därjämte medför att den pensionsgrundande inkomsten höjs eller sänks minst med belopp som nyss sagts. Avgörande blir alltså den tidpunkt då i vanlig ordning anförda besvär till prövningsnämnden skall vara slutbehandlade av nämnden.

På så sätt kommer vid anförda besvär inkomstuppskattningen i två instanser att som regel ligga till grund för storleken av den pensionsgrundande inkomsten. Detta får normalt anses vara tillräckligt betryggande, särskilt som tilläggspensionen bestämmes med ledning av inkomsterna under ett stort antal år.

En särbestämmelse torde emellertid behöva införas för det fall att inkomst av jordbruksfastighet, inkomst av rörelse eller annan inkomst, som i pensionshänseende ingår i inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, skulle väsentligen nedsättas genom lagakraftvunnet beslut efter den 30 juni året näst efter taxeringsåret. I ett sådant fall skulle det kunna te sig oskäligt att mot den försäkrades vilja av honom utkräva hans pensionsavgift på den tidigare för högt uppskattade inkomsten. Möjlighet bör därför föreligga för den försäkrade att efter ansökan hos den myndighet, som bestämt hans pensionsgrundande inkomst, få denna och pensionsavgiften nedsatt i enlighet med taxeringsbeslutet. Såsom förutsättning härför förordas att inkomsten av annat förvärvsarbete härigenom nedsattes med minst en femtedel och att ansökan göres inom två månader efter det den försäkrade erhöll del av taxeringsbeslutet.

På grund av dubbel mantalsskrivning eller eljest kan inträffa att försäkrad ett år påföres mer än en taxering till statlig inkomstskatt och att till följd härav *mer än en pensionsgrundande inkomst för samma år* bestämmes för den försäkrade. Om dubbeltaxeringen undanröjes först efter den 30 juni året näst efter taxeringsåret, skulle med tidigare förordade bestämmelser någon rättelse av de dubbla besluten beträffande den försäkrades pensionsgrundande inkomst inte kunna göras. Det blir därför nödvändigt med en kompletterande regel av innehåll att om för ett år mer än en pensionsgrundande inkomst beräknats för försäkrad, så skall den pensionsgrundande inkomst som inte bort beräknas undanröjas.

I ytterligare några fall synes det bli nödvändigt att införa möjlighet för den myndighet, som har att bestämma pensionsgrundande inkomst, att rätta sina egna beslut. Här åsyftas fall då den pensionsgrundande inkomsten blivit oriktigt beräknad på grund av *felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende*. Rättelsen bör kunna ske såväl till den försäkrades fördel som till hans nackdel. Är felaktigheten ringa, bör dock skyldighet inte föreligga att rätta felet.

Sjömän m. fl.

Särskilda bestämmelser kräves för beräkning av sådan inkomst av anställning, för vilken den försäkrade erlagt sjömansskatt eller som en utomlands bosatt försäkrad åtnjutit från arbetsgivare i Sverige för arbete utom riket, eftersom den försäkrade inte skall taxeras för inkomsten.

Beträffande *sjöman* föreligger enligt 37 § 1 mom. åttonde punkten taxeringsförordningen skyldighet för redaren att till inkomsttaxeringen utan anmaning lämna kontrolluppgift beträffande sjömannens kontanta inkomst ombord och den tid för vilken denne erlagt sjömansskatt. Sjömannens pensionsgrundande inkomst, såvitt gäller däri ingående anställningsinkomst för vilken sjömansskatt erlagts, kan därför beräknas med ledning av ifrågasvarande kontrolluppgifter utan att uppgiftsskyldigheten behöver ändras. Det må framhållas att vederbörande kan ha haft även annan inkomst, som inkomsttaxerats i vanlig ordning. Vid beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten skall självfallet båda inkomstslagen beaktas.

Sjömansskatten beräknas enbart på den kontanta lönen och endast denna skall som nyss nämnts angivas på redarnas kontrolluppgifter. Sjömännen åtnjuter emellertid regelmässigt naturaförmåner i form av kost och bostad. Värdet härav skall alltså vid beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten tilläggas den kontanta inkomsten ombord. För hela riket bör tillämpas enhetliga värden för år eller månad, särskilt för befäl och likställda och särskilt för manskap. Lämpligen bör dessa enhetliga värden bestämmas av riksförsäkringsanstalten. Därvid förutsättes att detta sker efter samråd med riksskattenämnden och med sjömansskattenämnden, i vilken representanter från arbetsgivare och arbetstagare inom sjöfarten ingår såsom ledamöter.

I fråga om *utomlands bosatt försäkrad*, som uppbär anställningsinkomst från arbetsgivare i Sverige, måste för arbetsgivaren införas en ny uppgiftsskyldighet för att anställningsinkomsten skall kunna beaktas vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade. I den särskilda uppgiften beträffande sådan anställningsinkomst bör angivas den försäkrades fullständiga namn, födelsetid och adress ävensom beloppet av den utbetalade lönen eller ersättningen och den tidrymd som denna avser. Vidare bör i uppgiften angivas, huruvida den försäkrade åtnjuter naturaförmåner i form av kost eller bostad. Uppgiften bör senast den 31 januari året näst efter det, som inkomsten avser, avlämnas till den myndighet som skall bestämma den försäkrades pensionsgrundande inkomst. Därjämte bör ett exemplar av uppgiften inom samma tid översändas till den försäkrade. Förmån av kost eller bostad bör värderas enligt föreskrifter av riksförsäkringsanstalten.

Organ för bestämmande av pensionsgrundande inkomst

För att erhålla enklast möjliga administration torde redan befintliga organ böra anlitas för den nya uppgiften att bestämma pensionsgrundande inkomst.

Eftersom tilläggspensioneringen är en gren av socialförsäkringen, kan det synas ligga närmast till hands att låta lokala organ på socialförsäkringsområde beräkna den pensionsgrundande inkomsten. De organ som därvid

skulle kunna komma i fråga är pensionsnämnderna och sjukkassorna. Beräkningen av pensionsgrundande inkomst måste emellertid ske under tid då skattemyndigheterna för sitt arbete behöver ha tillgång till det för beräkningen grundläggande taxeringsmaterialet. Av praktiska skäl torde det därför vara nödvändigt att lägga den nya arbetsuppgiften på organ som är verksamma inom beskattningsväsendet. Härför talar även den omständigheten, att beräkningen av pensionsgrundande inkomst kräver vana vid att handskas med taxeringsmaterialet. Valet synes sålunda böra stå mellan taxeringsnämnderna och de lokala skattemyndigheterna.

I fråga om lämpligheten att anlita taxeringsnämnderna må erinras om att statsmakterna så sent som under hösten 1956 beslutade vissa omläggningar av taxeringsarbetet vilka första gången tillämpats vid 1958 års inkomsttaxering. Med omläggningarna åsyftades bl. a. att underlätta arbetet för taxeringsnämndsordförandena för att dessa skulle kunna ägna mera tid åt granskningen av självdeklarationerna. Sålunda har rent tekniska uppgifter såsom sortering och längdföring överflyttats från taxeringsnämnderna till de lokala skattemyndigheterna. Därjämte har tiden för taxeringsarbetets bedrivande i första instans förlängts. Mot bakgrunden härav torde ej böra ifrågakomma att ålägga taxeringsnämnderna nya omfattande uppgifter vid sidan av taxeringsarbetet. Därtill kommer att många tveksamma frågor kan uppstå vid avgörandet av huruvida viss inkomst skall vara pensionsgrundande såsom inkomst av anställning eller ej och att det inte kan förutsättas att taxeringsnämnderna skall kunna förvärva tillräcklig kunskap och erfarenhet på detta speciella område. Vidare kan pensionsgrundande inkomst ofta behöva bestämmas efter det att taxeringsnämnden avslutat sitt arbete.

Under åberopande av det anförda förordar administrationsnämnden att den pensionsgrundande inkomsten skall bestämmas av *lokal skattemyndighet*. För Stockholms del synes kunna övervägas att anförtro detta arbete åt överståthållarämbetets skatteavdelning. Frågan härom synes emellertid böra ses i samband med frågan om taxeringsorganisationens utformning i Stockholm, som nu är föremål för utredning.

Enligt huvudregeln skall inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete beräknas på grundval av den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt. Hans pensionsgrundande inkomst bör därför bestämmas av den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänstgöringsområde han taxerats till statlig inkomstskatt.

Vad särskilt gäller försäkrad som är bosatt i utlandet innebär det sagda att hans pensionsgrundande inkomst skall, om han är skattskyldig i Sverige, bestämmas av den lokala skattemyndigheten i Stockholm. Sådan försäkrad taxeras nämligen i Stockholm av den för riket gemensamma taxeringsnämnden. Med hänsyn härtill bör nämnda lokala skattemyndighet bestämma den pensionsgrundande inkomsten även för det fall denna härrör från sådan inkomst av anställning, som vederbörande förvärvat under arbete utom-

lands från ett svenskt företag och som således inte skall beskattas i Sverige. Det nyss anförda bör dock ej gälla för år, under vilket den försäkrade bosatt sig utomlands eller inflyttat till Sverige. Den pensionsgrundande inkomsten bör i sist angivna båda fall bestämmas av den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänstgöringsområde den försäkrade taxerats till statlig inkomstskatt för inkomst som han under året åtnjutit innan han bosatte sig utomlands resp. efter det han inflyttade till Sverige.

I fråga om försäkrad, som är skyldig erlægga sjömansskatt enligt vad som gäller för här i riket bosatt sjöman, bör huvudregeln med visst tillägg gälla. Den pensionsgrundande inkomsten bör således bestämmas av den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänstgöringsområde den försäkrade taxerats till statlig inkomstskatt eller skulle ha taxerats till sådan skatt, därest han inte haft att erlægga sjömansskatt.

Det tekniska förfarandet m. m.

För beräkningen av pensionsgrundande inkomst bör användas en särskild blankett som i det följande benämnes *inkomstkort*. Vid inkomstkortet bör vara fogat ett *aviseringskort*, varå lokal skattemyndighet kan lämna det organ, som skall handha registreringen av försäkrades pensionsgrundande inkomster, för denna registrering erforderliga uppgifter. Förslag till formulär till dessa båda kort har intagits å följande sida.

Av praktiska skäl bör inkomst- och aviseringskorten förses med samma nummer som den försäkrades debetsedel å slutlig skatt. Dessa båda kort och slutdebetsedeln bör därför tryckas på samma blankett och på folkbokföringens länsbyråer under inkomståret förses med tilltryck av de försäkrades identifieringsuppgifter m. m. i samma tryckningsomgång. (Med folkbokföringens länsbyråer avses länsstyrelsernas folkbokföringsavdelningar och de lokala skattemyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö.) Först efter det nämnda tilltryck skett skiljes inkomst- och aviseringskorten från debetsedlarna och tillställs vederbörande lokala skattemyndighet. För det fortsatta förfarandet synes böra gälla följande.

Vid ordnandet av taxeringsmaterialet under början av påföljande år (taxeringsåret) insorteras inkomst- och aviseringskorten i de allmänna självdeklarationerna. När deklarationerna successivt återkommer från taxeringsnämnderna för längdföring hos den lokala skattemyndigheten, påbörjas beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Då så erfordras, verkställs kompletterande utredning. Förekommer anledning att hänföra belopp, som enligt den försäkrades självdeklaration utgör inkomst av anställning, till inkomst av annat förvärvsarbete eller att eljest hänföra visst belopp till annat slag av inkomst än den försäkrade uppgivit, beredes denne tillfälle att yttra sig, såvida inte hinder härför möter eller fråga är om misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller yttrande av den försäkrade uppenbarligen ej är erforderligt för frågans bedömande.

INKOMSTKORT 19

Självdekl. nr

(utrymme för debetsedelsnummer)

I. Inkomst av anställning

1. Inkomst under E 1 a)
2. Utgiftsavdrag (från E
»Avdrag» alt 2) ...—
3. Annan anställningsinkomst
4. Nettoinkomst, dock högst 30.000 kr ..
5. Avgår basbelopp
6. Inkomst av anställning (avrundas
nedåt till jämna 100-tal kr)

4.000

II. Inkomst av annat förvärvsarbete

7. Inkomst under A
8. Inkomst under C+D
9. Inkomst under E 1 b)
10. Utgiftsavdrag (från E
»Avdrag» alt 2) ...—
11. Summa
12. Avgår underskott å förvärvskälla —
13. Återstående inkomst, dock högst
30.000 kr
14. Inkomst av annat förvärvsarbete en-
ligt tabell (Ej vid blandad inkomst)

Tilläggs pensionsavgift

Anteckningar

AVISERINGSKORT 19

Inkomst av		Anteckningar
anställning	annat förvärvs- arbete	
Und. ink.	Und. ink.	
P-grund ink.	P-grund ink.	

(utrymme för plåtavtryck)

III. Blandad inkomst

15. Beloppet vid p 4 (avrundas nedåt till
jämna 100-tal kr)
16. Beloppet vid p 13
17. Summa, dock högst 30.000 kr
18. Avgår basbeloppet
19. Återstod
20. Avgår beloppet vid p 6 eller, om
detta understiger basbeloppet, be-
loppet enl p 19, dock högst bas-
beloppet
21. Återstod
22. 2/3 av beloppet vid p 21
23. Summan av pp 20 och 22
24. Avgår beloppet vid p 6
25. Inkomst av annat förvärvsarbete
(avrundas nedåt till jämna 100-tal kr)

4.

IV. Undantagen inkomst

- av anställning (efter avdrag)
- av annat förvärvsarbete

(utrymme för debetsedelsnummer)

(utrymme för plåtavtryck)

I samband med beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten uträknas såsom beröres i kapitel 5 den avgift försäkrad i förekommande fall har att erlægga på grund av inkomst av annat förvärvsarbete.

Sedan den pensionsgrundande inkomsten bestämts, antecknas de för den kommande registreringen erforderliga uppgifterna på aviseringskortet. Om den i självdeklarationen eller eljest av den försäkrade gjorda fördelningen av intäkterna på inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete ej följts, göres anteckning härom på inkomstkortet, varjämte den försäkrade underrättas om avvikelsen och skälen härför. Underrättelsen bör översändas i rekommenderat brev i överensstämmelse med vad som gäller i fråga om taxeringsnämnds meddelanden om påförd taxering. Vidare underrättas försäkrad, för vilken pensionsgrundande inkomst beräknats utan att han avgivit allmän självdeklaration, om denna inkomst. Sådan underrättelse torde lämpligen få översändas i vanligt brev med hänsyn till att ett stort antal av dessa underrättelser kommer att avse sjömän och utlandssvenskar som inte är skyldiga att avgiva självdeklaration. Arbetet med att beräkna pensionsgrundande inkomst bör vara slutfört inom sådan tid, att nyssnämnda underrättelser kan komma vederbörande tillhanda senast den 15 september under taxeringsåret. Därefter sorteras aviseringskortet i folkbokföringsnummerordning för upp börd distrikt eller efter annan motsvarande indelningsgrund som befinner lämplig för det registrerande organet. Kortet översändes senast den 15 oktober under taxeringsåret till nämnda organ.

På debetsdelarna å slutlig skatt antecknas bl. a. vederbörandes taxerade och beskattningsbara inkomster. På samma sätt torde försäkrad, för vilken sådan debetsedel skall utfärdas, böra underrättas om den pensionsgrundande inkomst som den lokala skattemyndigheten bestämt senast den 20 november under taxeringsåret. Att denna dag valts såsom tidsgräns sammanhänger med att beslut om ändrad taxering m. m., som inkommit till den lokala skattemyndigheten senast angivna dag, skall beaktas vid debiteringen av slutlig skatt.

För angivandet av den pensionsgrundande inkomsten på slutdebetsdelarna är det i och för sig inte erforderligt att nämnda inkomst antecknas i debiteringslängden för slutlig skatt. Såsom framgår av kapitel 4 torde emellertid sådana anteckningar — om registreringen skall ske hos lokala organ — möjligen kunna anses nödvändiga för att eventuellt förkomna registrerade uppgifter skall kunna rekonstrueras.

Då lokal skattemyndighet ändrat tidigare beräknad pensionsgrundande inkomst, sändes meddelande härom till det organ som handhar registreringen. Vidare bör den försäkrade underrättas om ändringen och skälen härför. Med hänsyn till att besvärstiden bör löpa från dagen för delfåendet av underrättelsen, bör denna översändas i rekommenderat brev med motagningsbevis. Återkommer försändelsen såsom obeställbar och förekommer anledning antaga att vederbörande kan anträffas, torde det i 54 § taxe-

ringsförelöningen föreskrivna delgivningsförelöningen kunna begagnas. I angivna fall bör sålunda delgivningen verkställas genom posten eller, om så ej kan ske, genom polismyndighet.

Då tilltryck av namn m. m. på inkomst- och aviseringskortet skall ske, omfattar länsbyråernas tryckande register samtliga personer som för inkomståret mantalsskrivits inom länet. Inkomst- och aviseringskort behöver emellertid upprättas endast för dem som under inkomståret fyller minst 16 år. Yngre personer torde därför böra uteslutas vid tryckningen.

Beträffande försäkrade, för vilka pensionsgrundande inkomst skall beräknas men som ej är här i riket mantalsskrivna, får inkomst- och aviseringskort upprättas hos den lokala skattemyndigheten.

Å andra sidan skall pensionsgrundande inkomst inte bestämmas för alla de personer, för vilka inkomst- och aviseringskort upprättats av länsbyrå. Från beräkningen av pensionsgrundande inkomst skall sålunda undantagas de som under inkomståret fyllt 66 år eller mer (såvitt gäller år 1960: 65 år eller mer) eller som under inkomståret avlidit eller åtnjutit ålderspension enligt LTP (sådan kan utgå fr. o. m. 63 års ålder), invalidpension enligt 3 § 2 mom. första stycket lagen om folkpensionering eller sjukbidrag enligt sistnämnda lag. Vidare skall vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för försäkrad, som under året näst före inkomståret eller tidigare gjort anmälan enligt 36 § LTP om undantagande från försäkringen och som ej återkallat anmälningen, hänsyn inte tagas till inkomst av annat förvärvsarbete. Hänsyn skall ej heller vid beräkning av pensionsgrundande inkomst tagas till lön, som på grund av kollektivavtal enligt 37 § LTP inte grundar rätt till tilläggspension.

De undantag från beräkning av pensionsgrundande inkomst, som skall göras för dem som under inkomståret fyllt 66 år eller mer, kan beaktas med ledning av plåtavtryckets uppgift om vederbörandes födelseår.

Att försäkrad avlidit under inkomståret framgår i regel av den för honom avgivna självdeklarationen. Såsom en säkerhetsåtgärd synes även kunna föreskrivas, att de allmänna sjukförelöningarna, som har att beakta inträffade dödsfall vid införing av sjukförelöningsavgifter i debiteringslängden, gör notering om försäkrads dödsfall i den kolumn i längden, som avses för försäkrades egna tilläggspensionsavgifter.

För att den lokala skattemyndigheten skall få kännedom om att sådan pension utgår, som medför att pensionsgrundande inkomst ej skall beräknas, eller att försäkrad omfattas av undantagande enligt 36 § LTP, måste särskilda åtgärder vidtagas.

Det må erinras om att de lokala skattemyndigheterna för närvarande underrättas om vilka personer under 67 år, som på grund av utgående folkpensionsförelöning är befriade från skyldighet att erlægga folkpensionsavgift. Härvid tillgår så, att då folkpension beviljas någon, som ej fyllt 67 år, pen-

sionsstyrelsen meddelar vederbörande länsbyrå underrättelse om beslutet. Länsbyrån inpräglar i anledning härav bokstaven »P» i särskild position å pensionstagarens personplåt i länsbyråns tryckande register. Ett avtryck av den ändrade personplåten tillställes pensionsstyrelsen. Motsvarande plåt-avtryck anbringas å en särskild blankett, varå pensionsstyrelsen tidigare tillskrivit uppgifter för bestämmandet av det år, fr. o. m. vilket pensionsavgift ej skall påföras. Denna blankett översändes av länsbyrån till den lokala skattemyndighet, inom vars tjänstgöringsområde pensionstagaren är mantalsskriven för det år beslutet om pensionen träder i tillämpning. Så länge pensionen utgår kvarstår bokstaven »P» å personplåten och blir därmed även angiven i debiteringslängden för beaktande vid pensionsavgiftspåföringen. Upphör sedan folkpensionen att utgå innan pensionstagaren fyllt 67 år underrättas länsbyrån härom, varvid bokstaven »P» utplanas å personplåten och den lokala skattemyndigheten får särskilt meddelande med uppgift för bestämmandet av det år, fr. o. m. vilket pensionsavgift ånyo skall påföras.

En vid årets riksdag vidtagen ändring av 19 § folkpensioneringslagen synes böra medföra skyldighet för den lokala skattemyndigheten för det område, där pensionstagaren är mantalsskriven för det år då pensionsbeslutet fattades, att då folkpension beviljas retroaktivt för tid under nästföregående kalenderår, lämna underrättelse om beslutet till den lokala skattemyndigheten i pensionstagarens mantalsskrivningsort för sistnämnda år.

Det förfaringsätt för underrättelse till lokal skattemyndighet, för vilket här redogjorts, synes lämpligen böra komma till användning beträffande pensioner, som utesluter beräkning av pensionsgrundande inkomst, och i fråga om undantagande enligt 36 § LTP. Å vederbörandes personplåt kan förslagsvis inpräglas bokstaven »T» för den, som åtnjuter pensionsförmån av ifrågavarande slag, och bokstaven »U» för den, som omfattas av undantagande. Det är att märka, att endera av de föreslagna bokstäverna kan förekomma antingen enbart eller tillsammans med bokstaven »P». Sålunda anges för försäkrad, som uppbär tilläggs pensioneringens ålderspension före det kalenderår han fyller 67 år, enbart bokstaven »T» medan för den, som åtnjuter sjukbidrag från folkpensioneringen, anges bokstäverna »TP». För ingendera skall pensionsgrundande inkomst beräknas; den förre skall erlägga folkpensionsavgift men ej den senare. För en änka, som uppbär änkepension från folkpensioneringen och ev. även från tilläggs pensioneringen och som omfattas av undantagande enligt 36 § LTP, anges bokstäverna »UP», som sålunda markerar, att hon ej skall tillgodoräknas pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete och ej påföras folkpensionsavgift. Genom en dylik markering av pensioner och undantagande å personplåtarna kommer motsvarande markering att ske å inkomstkorten, där såsom förut nämnts, avtryck av personplåtarna skall anbringas. I de fall ändring i förevarande hänseenden inträffat efter det inkomstkorten försetts med

plåtavtryck, får den lokala skattemyndigheten för den försäkrades mantalskrivningsort underrättelse härom via länsbyrån i samband med personplåtsändring. Berörda lokala skattemyndighet får i vissa fall underrätta den lokala skattemyndigheten för pensionstagarens mantalsskrivningsort för nästföregående år om sådan ändring. Detta blir emellertid erforderligt endast då beslut om retroaktiv pension berör kalenderår före det, då beslutet fattades, och då anmälan om undantagande göres under första halvåret 1961 med giltighet från och med år 1960 (60 § LTP), allt under förutsättning att vederbörande försäkrad under de aktuella kalenderåren varit mantalsskriven inom olika lokala skattemyndigheters tjänstgöringsområden.

I detta sammanhang må framhållas, att såsom beröres i kapitel 4 avseende registrering av pensionsgrundande inkomst, avsikten är att jämväl det registrerande organet skall föra noteringar rörande de fall, då pensionsgrundande inkomst ej skall beräknas. Om därför i undantagsfall den lokala skattemyndigheten av förbiseende beräknar pensionsgrundande inkomst, då så ej skall ske, eller felaktigt underlåter att beräkna sådan inkomst i tro att omständighet, som utesluter sådan beräkning, föreligger, bör misstaget regelmässigt bli tillrättat på initiativ av det registrerande organet.

Då arbetstagare uppburit lön, som till följd av kollektivavtal enligt 37 § LTP ej skall vara pensionsgrundande, skall såsom förut berörts arbetsgivaren lämna kontrolluppgift till ledning för arbetstagarens taxering å speciell blankett, varigenom den lokala skattemyndigheten göres uppmärksam på att lönen omfattas av det kollektiva undantagandet.

Även om pensionsgrundande inkomst inte beräknats för den försäkrade på grund av att undantagsfall av förut angivet slag föreligger eller den försäkrades inkomster inte överstiger basbeloppet med minst 100 kr., bör det för honom upprättade aviseringskortet likväl översändas till det organ som har att ombesörja registreringen. Därvid bör på kortet ha angivits anledningen till att pensionsgrundande inkomst ej beräknats. Detta får betydelse för bl. a. kontrollen hos det registrerade organet av registreringen ävensom av beräkningen i vissa hänseenden av den pensionsgrundande inkomsten.

Individuellt eller kollektivt utträde ur försäkringen medför minskning av de pensionsförmåner som eljest skulle utgå på grundval av registrerad pensionspoäng. Enligt 12 § andra stycket LTP skall sålunda ålderspensionen i angivna fall utgöra endast så stor del av den eljest utgående ålderspensionen, som svarar mot förhållandet mellan det antal år, dock högst 30, för vilka pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade, och talet 30 ökat med 1 för varje år, för vilket den försäkrade till följd av undantagandet inte tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en poäng. Talet 30 må dock ej ökas till mer än 50.

Av det anförda följer att det för beräkningen av pensionsförmånerna

skulle vid undantagande från försäkringen räcka med att registrera, att den försäkrade under året på grund av undantagandet inte tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en pensionspoäng. Emellertid torde försiktigheten bjuda att man, för den händelse framdeles skulle beslutas andra regler för beräkning av pensionsförmånerna till följd av utträde, utöver den beräknade inkomsten av anställning och inkomsten av annat förvärvsarbete registrerar *dels* sådan inkomst som omfattas av kollektivutträde, *dels ock* sådan inkomst av annat förvärvsarbete för vilken egenutträde gäller. Härför talar även statistiska skäl. Man torde nämligen böra ha möjlighet att följa verkningarna av utträdesbestämmelserna. För de lokala skattemyndigheterna innebär vad nu sagts att uppgifter i samtliga nämnda hänseenden skulle för ifrågavarande försäkrade behöva antecknas på aviseringskortet och måhända även i debiteringslängderna för slutlig skatt.

Det torde vara lämpligt att inkomstkortet och skriftväxling m. m. i fråga om beräkning av pensionsgrundande inkomst förvaras i vederbörandes allmänna självdeklaration med hänsyn till det nära sambandet mellan inkomsttaxering och beräkning av pensionsgrundande inkomst. I likhet med vad som gäller taxeringsmaterialet torde berörda inkomstkort och skriftväxling böra förstöras sedan 6 år förflutit efter taxeringsårets utgång.

Det kan vara tveksamt, huruvida inkomstkortet och skriftväxlingen m. m. beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst bör få sekretesskydd eller inte. I det stora flertalet fall torde dessa kort inte komma att innehålla inkomstuppgifter av annan karaktär än dem som finns i exempelvis inkomstlängderna som är offentliga handlingar. Med hänsyn till de anteckningar, som lokal skattemyndighet skall göra på inkomstkortet vid avvikelse från den försäkrades inkomstfördelning i självdeklarationen m. m., har administrationsnämnden emellertid funnit övervägande skäl tala för att nu ifrågavarande handlingar erhåller samma sekretesskydd som självdeklarationerna och andra uppgifter för inkomsttaxeringen. Detta föranleder vissa ändringar av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Förslag härom har utarbetats. Därutöver föreslår administrationsnämnden särskilda bestämmelser av innebörd, att inkomstkortet m. m. inte må tillhandahållas annan tjänsteman än den som i och för sin befattning bör erhålla del därav. På grund av att ifrågavarande handlingar kan komma att förvaras tillsammans med självdeklarationerna, torde vidare få föreskrivas att ledamot av taxeringsnämnd eller prövningsnämnd må taga del av handlingarna. Slutligen bör tjänsteman, som må tillhandahållas inkomstkortet m. m., i den mån så erfordras för beräkning av pensionsgrundande inkomst få taga del jämväl av självdeklaration och annan uppgift eller handling, som avlämnats till ledning vid årlig taxering, ävensom av handling som avlämnats till ledning för uppbörd av skatt.

Bevärsförfarandet

I kapitel 6 föreslås att riksförsäkringsanstalten skall beräkna de kollektiva arbetsgivaravgifterna till tilläggspensioneringen. Vid beräkningen av dessa avgifter kan uppkomma frågor, huruvida anställningsförhållande i civilrättslig mening föreligger. Avgörandena av dessa frågor kan få betydelse även för beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Det synes därför lämpligt att besvär över lokal skattemyndighets beslut beträffande pensionsgrundande inkomst får anföras hos riksförsäkringsanstalten.

Beträffande besvärstiden torde i viss överensstämmelse med vad som gäller i fråga om besvär över taxeringsnämnds beslut böra föreskrivas att besvär över beslut, som avser avvikelser från inkomstfördelningen i självdeklaration eller eljest av den försäkrade lämnade uppgifter och varom han erhållit underrättelse senast den 15 september under taxeringsåret, skall anföras senast den 15 oktober under nämnda år. Motsvarande bör gälla beträffande besvär från försäkrad, som inte avgivit allmän självdeklaration. Har den försäkrade ej erhållit underrättelse om avvikelser eller om den beräknade pensionsgrundande inkomsten eller har han erhållit underrättelsen efter den 15 september under taxeringsåret, torde besvärstiden böra utlöpa med utgången av året näst efter taxeringsåret. Även härutinnan står nämndens förslag i nära anslutning till bestämmelserna i fråga om taxeringsnämnds beslut. Vad slutligen angår det fall, att lokal skattemyndighet ändrat tidigare beräknad pensionsgrundande inkomst, förordas att besvären skall anföras inom en månad efter det klaganden erhöi del av beslutet.

Anförda besvär bör ingivas eller insändas till den lokala skattemyndigheten som översänder besvären till riksförsäkringsanstalten med eget yttrande. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts direkt till riksförsäkringsanstalten bör dock ej utgöra hinder för besvärens prövning.

Frågan hur besvär skall få anföras över riksförsäkringsanstaltens beslut bör lösas på samma sätt som frågan, i vilken ordning riksförsäkringsanstaltens beslut rörande beräkning av arbetsgivaravgiften till tilläggspensioneringen skall få överklagas. Sistnämnda spörsmål behandlas närmare i kapitel 6. I överensstämmelse med vad där föreslås förordas såsom ett provisorium, att klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst må föras hos försäkringsrådet genom besvär ävensom att försäkringsrådets beslut inte skall få överklagas.

Riksförsäkringsanstaltens och lokal skattemyndighets beslut bör lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

Bestämmelser rörande vad i detta kapitel förordats har influtit i ett av administrationsnämnden upprättat förslag till förordning om beräkning av pensionsgrundande inkomst m. m. enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension.

KAPITEL 4

Registrering av pensionsgrundande inkomster m. m.

Registreringens omfattning

Rätt till tilläggspension och storleken av sådan pension är enligt i LTP närmare angivna regler beroende av det antal år, för vilka pensionsgrundande inkomst fastställts för den försäkrade, och av storleken av denna inkomst. Den pensionsgrundande inkomsten omräknas till pensionspoäng, vilket sker genom att den pensionsgrundande inkomsten delas med det vid årets ingång gällande basbeloppet. Den erhållna kvoten, uträknad med två decimaler, utgör årets pensionspoäng. Försäkrad, som åtnjutit förtidspension, skall för varje år, varunder pensionen åtnjutits, tillgodoräknas pensionspoäng, motsvarande medeltalet av de två högsta poängtalerna under den fyraårsperiod, som närmast föregått det år, då invalidpension eller sjukbidrag enligt folkpensioneringslagen började utgå till honom.

Har den försäkrade till följd av undantagande enligt 36 eller 37 § LTP eller på grund av underlåten betalning av honom påförd tilläggspensionsavgift inte tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en poäng, reduceras den pension, som eljest skulle utgå.

Registreringen skall beträffande varje försäkrad omfatta de uppgifter, som erfordras för att vid inträffade försäkringsfall kunna beräkna pensionens storlek enligt de givna bestämmelserna. För denna beräkning måste man såsom av det förestående framgår ha kännedom om antingen storleken av den pensionsgrundande inkomst, som fastställts för en försäkrad för varje år, som föregått det år, då försäkringsfallet inträffade, eller den pensionspoäng, som tillgodoräknats den försäkrade för varje sådant år. Om den försäkrade omfattats av undantagande enligt 36 eller 37 § LTP eller om han försummat att erlagga avgift på grund av inkomst av annat förvärvsarbete måste man därutöver ha reda på den pensionsgrundande inkomst, som skulle ha fastställts för den försäkrade eller den pensionspoäng, som skulle ha tillgodoräknats honom, därest undantagande eller avgiftsförsummelse ej förekommit.

Det enklaste är givetvis att registrera enbart pensionspoängen, vilket är tillräckligt för bedömandet av pensionsrätten och dess omfattning. Registreringen bör emellertid också vara så utförd att den dels ger möjlighet för det registrerande organet att lämna de försäkrade de upplysningar dessa kan vara i behov av, dels också kan tjäna såsom underlag för erforder-

lig statistik. Med hänsyn härtill må erinras om att pensionspoängen allenast anger den sammanlagda pensionsgrundande inkomsten. Det synes därför erforderligt att registrera den pensionsgrundande inkomsten, fördelad på inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. I registret bör sålunda för varje försäkrad införas det av de lokala skattemyndigheterna fattade beslutet rörande hans ifrågavarande inkomst. Efter som detta beslut skall delges honom får han möjlighet att själv kontrollera registreringens riktighet i förevarande avseende. Att å andra sidan årligen registrera enbart den pensionsgrundande inkomsten och låta uträkningen av pensionspoängen anstå till dess behov föreligger av att beräkna pensionsrätten skulle medföra ökat arbete. Sådan beräkning kan bli påkallad inte enbart vid inträffat försäkringsfall utan också vid förfrågningar rörande pensionsrätten. Vid omräkningen av pensionsgrundande inkomst till pensionspoäng måste hänsyn tagas till de olika basbelopp, som kan ha varit gällande för de aktuella åren, och arbetsuppgiften blir därför tidsödande, om pensionspoängen för en längre tidsperiod skall uträknas.

Den årliga registreringen bör alltså omfatta såväl pensionsgrundande inkomst som pensionspoäng ävensom inkomst och poäng, som försäkrad gått förlustig på grund av undantagande eller avgiftsförsummelse.

Om för en försäkrad i åldern 16—65 år inte fastställts någon pensionsgrundande inkomst på grund av att hans arbetsinkomst inte överstigit basbeloppet med minst 100 kr. eller av annan anledning, bör även detta registreras. Sådan registrering ger möjlighet till kontroll av att registreringsåtgärd avseende pensionsgrundande inkomst alltid blir vidtagen, då så skall ske.

I samband med frågan om fastställande av pensionsgrundande inkomst har tidigare berörts att sådan inkomst i speciella fall inte skall beräknas, nämligen för år, varunder försäkrad avlidit eller åtnjutit ålderspension före det år han fyllt 66 år eller invalidpension enligt 3 § 2 mom. första stycket lagen om folkpensionering eller sjukbidrag enligt sistnämnda lag. För år, varunder undantagande enligt 36 § LTP varit gällande för honom, blir den undantagna inkomsten inte pensionsgrundande. Då fall av angiven art föreligger bör detta framgå av registreringen. Detsamma torde böra gälla då försäkrad utvandrar eller överföres till boken över obefintliga, vilket som regel medför, att någon pensiongrundande inkomst inte skall fastställas.

I princip bör registreringen omfatta varje försäkrad, dvs. envar svensk medborgare och här i riket mantalsskriven utlänning. Då svensk medborgare vid registreringens igångsättande är bosatt utom riket är det dock inte möjligt och inte heller erforderligt att verkställa någon registrering i annat fall än då till registreringsorganet inkommer uppgift om att för honom beräknats pensionsgrundande inkomst. Han blir eljest registrerad endast om han bosätter sig i riket.

För varje registrerad försäkrad måste anges folkbokföringsnummer och namn. Om det ur statistisk synpunkt skulle visa sig önskvärt bör även civilståndet registreras. Däremot torde någon registrering av den försäkrades medborgarskapsförhållande inte vara påkallad, även om medborgarskapet är av betydelse för pensionsrätten. För en utlänning kräves nämligen ett större antal poänggivande år för att rätt till pension skall föreligga. Det torde vara tillräckligt att uppgift om medborgarskapet inhämtas, då pensionen sökes. Att dessförinnan erhålla aktuella uppgifter om medborgarskapet är inte alltid möjligt.

De huvudsakliga registreringsuppgifterna skulle sålunda bli försäkrads folkbokföringsnummer och namn och ev. civilstånd, omständighet som föranleder att pensionsgrundande inkomst inte eller ej i full utsträckning skall beräknas samt pensionsgrundande inkomst och pensionspoäng enligt följande: a) inkomst av anställning, b) sådan inkomst av anställning, som omfattas av undantagande enligt 37 § LTP, c) inkomst av annat förvärvsarbete, d) sådan inkomst av annat förvärvsarbete, som omfattas av undantagande enligt 36 § LTP, e) tillgodoräknade pensionspoäng, f) sådana pensionspoäng, vilka den försäkrade gått förlustig på grund av undantagande eller avgiftsförsummelse. Därtill kommer de registreringsuppgifter, som kan visa sig erforderliga för registreringssystemets funktion, exempelvis nummer å uppbördsdistrikt eller sjukkasseområde.

Registrerade uppgifter rörande försäkrad måste kvarstå i registret även om någon aktuell möjlighet inte föreligger för honom att förvärva pensionsgrundande inkomst, vilket exempelvis är fallet med en utlänning, som upphört att vara mantalsskriven i riket. Han kan emellertid i en framtid ånyo bli mantalsskriven i riket och förvärva ytterligare pensionspoäng och han eller hans efterlevande kan komma att söka pension. Även uppgifter rörande avliden försäkrad måste bevaras så länge det inte är utslutet, att efterlevande kan komma att framställa krav på pensionsrätt.

Den årliga registreringen av pensionsgrundande inkomster och pensionspoäng avses skola ske med ledning av de aviseringkort, som de lokala skattemyndigheterna enligt vad i det föregående föreslagits skall översända till det registrerande organet. För registrets aktualisering i övrigt blir registreringsorganet dessutom i behov av uppgifter från olika myndigheter.

Registreringsorgan

Beträffande valet av registreringsorgan uttalade allmänna pensionsberedningen i sitt betänkande angående förbättrad pensionering (SOU 1957: 7), att man kunde vinna stora fördelar om bokföringen av de pensionsgrundande inkomsterna anförtröddes åt sjukkassorna, oavsett om dessa eljest engagerades för pensioneringens räkning eller ej. Beredningen framhöll därvid, att sjukkassorna behövde uppgifter från skattemyndigheterna för

kontroll av placeringen i sjukpenningklass, vilket behov skulle kunna tillgodose i samband med bokföringen av de pensionsgrundande inkomsterna. I sjukkassorna skulle allmänheten lätt kunna ta del av de uppgifter, som ligger till grund för tilläggs pensionering.

Därest registreringen skall ske lokalt synes enligt administrationsnämndens mening andra organ än de allmänna sjukkassorna icke kunna komma ifråga. Sjukassorna handhar redan nu registreringen av alla vuxna i riket i deras egenskap av sjukkassememmar. För denna registrering erhåller sjukassorna fortlöpande uppgifter från skilda håll, av vilka många blir av betydelse även för en registrering inom tilläggs pensioneringen. I allmänhet är sjukassorna väl rustade i fråga om personal och lokaler, varför de utan större svårigheter och organisatoriska förändringar torde kunna påtaga sig ifrågavarande registreringsuppgift.

Allmänna sjukkassor finnes av två slag, centralsjukkassor och lokalsjuk- kassor. Centralsjukkassa har till verksamhetsområde antingen en i lands- ting ej deltagande stad, i undantagsfall även annan stad, (s. k. stadscentralsjuk- kassa) eller ett landstingsområde, i undantagsfall två landstings- områden, (s. k. länscentralsjuk- kassa). Länscentralsjuk- kassas område är indelat i lokalsjuk- kasseområden, omfattande en eller flera kommuner, med en lokalsjuk- kassa för varje sådant område. För närvarande finnes 9 stadscentralsjuk- kassor, 22 länscentralsjuk- kassor och 630 lokalsjuk- kassor. År 1962 torde antalet centralsjuk- kassor minska till 30 (6 stadscentralsjuk- kassor och 24 länscentralsjuk- kassor).

Registreringen blir en mycket betydelsefull uppgift, som måste utföras med största noggrannhet och under säker kontroll. Man synes därför böra undvika att sprida registreringsarbetet på alltför många organ, vilket dess- utom skulle medföra ökade kostnader och — såsom av det följande fram- går — väsentligt ökat antal omflyttningar av registerkort i anledning av försäkrades flyttningar från en ort till en annan. Enligt nämndens mening bör därför en lokal registrering även inom en länscentralsjuk- kassas om- råde ske genom centralsjuk- kassans försorg, oaktat medlemsregistreringen inom sjukförsäkringen på grund av denna försäkrings organisatoriska uppläggnings för närvarande ombesörjes av lokalsjuk- kassorna.

Administrationsnämnden har emellertid ansett sig även böra undersöka de fördelar, som en central registrering kan medföra, framför allt genom de större möjligheter som föreligger för ett centralt organ än för lokala organ att utnyttja moderna kontorsmaskiner. En central registrering torde inte lämpligen kunna förläggas till annat organ än pensionsstyrelsen, som enligt vad i kapitel 8 närmare angives avses skola ombesörja utbetalningen av tilläggs pensionerna.

I det följande anges hur registreringsarbetet enligt de nämnda båda alternativen torde böra utföras och de spörsmål, som uppkommer i sam- band härmed.

Lokal registrering

Vid lokal registrering hos centralsjukkassorna hör registret utgöras av vertikalkort, här kallade pensionskort.

För uppläggningsen av registret tilltrycker folkbokföringens länsbyråer medelst de s. k. tryckande registren identifieringsuppgifter å pensionskort för envar, som för år 1960 är mantalsskriven eller vid tiden för tryckningen är enbart kyrkobokförd i riket och som under samma år fyller minst 15 men ej 65 år eller mer. (För år 1960 skall enligt 58 § LTP pensionsgrundande inkomst inte beräknas för den, som under året uppnår 65 års ålder.) Detta arbete sker under första halvåret 1960 innan den årliga utväxlingen av personplåtar mellan länsbyråer i anledning av mantalsskrivningsändringar äger rum. Korten överlämnas till vederbörande centralsjukkassa, som sorterar korten i folkbokföringsnummerföljd antingen genomgående för hela centralsjukkasseområdet eller för varje lokalsjukkasseområde.

Sedan länsbyråerna avslutat förenämnda tryckningsarbete göres motsvarande tilltryck av identifieringsuppgifter å pensionskort dels fortlöpande för alla invandrade dels årligen för alla som under året fyller 15 år och som sålunda under det nästkommande året skall omfattas av tilläggs pensioneringen. Under år 1960 avses såsom av det föreslagna framgår ifrågasvarande tryckningsarbete beträffande 15-åringarna skola utföras i samband med registeruppläggningsen. Pensionskort för invandrade utlänningar och 15-åringar inplaceras i registret först då vederbörande blivit omfattad av försäkringen, dvs. i regel vid ingången av året efter det kassan erhållit pensionskortet.

Den föreslagna nyuppläggningsen av registret överensstämmer med den, som tillämpades beträffande sjukförsäkringens medlemsregister vid denna försäkrings genomförande. Den fortlöpande tryckningen av identifieringsuppgifter å pensionskort överensstämmer likaså med motsvarande arbete för sjukförsäkringens räkning.

Försäkrads pensionskort skall alltid finnas hos den centralsjukkassa, inom vars område han är mantalsskriven. Detta innebär, att då medlem flyttar och till följd därav blir mantalsskriven inom annan centralsjukkassas område, pensionskortet i likhet med sjukförsäkringens medlemskort måste överflyttas från kassan för den tidigare mantalsskrivningsorten till kassan för den nya mantalsskrivningsorten.

Överflyttningen av sjukförsäkringens medlemskort tillgår i sina huvuddrag sålunda. Genom fortlöpande uppgifter från folkbokföringens länsbyråer i form av s. k. avtryckskort får kassorna kännedom om mantalsskrivningsändringar vid nästkommande kalenderårsskifte. Beträffande sådana frånflyttade upprättas ett flyttningsregister, bestående av sådana avtryckskort. Vid kalenderårsskiftet framlockas med ledning av flytt-

ningsregistret medlemskortet rörande de frånflyttade. Lokalsjukkassa översänder dessa medlemskort till den egna centralsjukkassan. Samtliga centralsjukkassor växlar sedan medlemskort, varefter till länscentralsjukkassa översända kort vidarebefordras till vederbörande lokalsjukkassa. Med medlemskortet följer vissa andra handlingar rörande den försäkrade. Enligt vad nämnden erfarit bereder denna överflyttning inga nämnvärda svårigheter. Utredningar till följd av försummade eller felaktiga överflyttningar är sällan förekommande.

Även överflyttning av pensionskort vid mantalsskrivningsändringar bör ske vid kalenderårsskifte. Överflyttningen kommer då att ske parallellt med överflyttningen mellan olika centralsjukkasseområden av sjukförsäkringens medlemskort. Det är emellertid att märka, att överflyttning av pensionskort behöver ske endast då den ändrade mantalsskrivningen berör två centralsjukkasseområden, varför antalet överflyttningar blir väsentligt färre än överflyttningarna av medlemskort. I fråga om pensionskortet behöver utväxling ske endast mellan 30 centralsjukkassor medan medlemskortet för närvarande utväxlas mellan tillhoppa 639 stadscentral- och lokalsjukkassor.

Det bör emellertid uppmärksammas, att aviseringskort från lokal skattemyndighet rörande fastställd pensionsgrundande inkomst för visst år (inkomståret) kommer att först i slutet av det nästföljande året översändas till centralsjukkassan för den ort, där den försäkrade var mantalsskriven under inkomståret. Har då den försäkrade för året efter inkomståret blivit mantalsskriven inom annat centralsjukkasseområde, kommer den kassa, som mottager aviseringskortet rörande den försäkrade, att vid tiden för dettas mottagande ha lämnat ifrån sig hans pensionskort. Exempel: En försäkrad är för år 1960 mantalsskriven inom området för centralsjukkassa A och blir för år 1961 mantalsskriven inom området för centralsjukkassa B. I anledning härav översändes den försäkrades pensionskort från kassa A till kassa B vid kalenderårsskiftet 1960/61. Den pensionsgrundande inkomsten för år 1960 fastställs av lokal skattemyndighet inom området för kassa A med ledning av 1961 års taxering och aviseringskortet rörande denna inkomst översändes till kassa A, som då inte längre har den försäkrades pensionskort.

Det synes i nyssberörda fall lämpligen böra förfaras så, att en centralsjukkassa omedelbart efter mottagandet av aviseringskort från lokal skattemyndighet utplockar alla kort avseende försäkrade, vilkas pensionskort tidigare översänts till andra centralsjukkassor. Berörda aviseringskort vidarebefordras därefter till de kassor, som erhållit motsvarande pensionskort. Ur säkerhetssynpunkt måste en centralsjukkassa föra sådana noteringar, att den har kännedom om till vilken kassa ett pensionskort översänts.

Det kommer emellertid också att finnas icke mantalsskrivna försäkrade, bl. a. svenska medborgare, som invandrat till riket eller som överförts från

boken över obefintliga och som sålunda är här bosatta men kan bli mantalsskrivna först nästkommande år. Dessa bör registreras hos den central-sjuk-kassa, som de tillhör i egenskap av sjukkasemedlemmar, dvs. central-sjuk-kassan för den ort, där vederbörande är bosatt vid årets ingång eller vid den senare tidpunkt, då försäkringsplikt enligt sjukförsäkringslagen inträder.

Även utvandrade och till boken över obefintliga överförda personer saknar mantalsskrivningsort. För dessa skall i allmänhet inte fastställas någon pensionsgrundande inkomst. Såsom förut berörts måste emellertid registrerade uppgifter rörande dem under alla omständigheter bevaras. De kan invandra till riket igen eller överföras från boken över obefintliga. De själva eller deras efterlevande kan också komma att framställa krav på pensionsrätt. De har dock inte någon anknytning till viss kassa och det torde inte vara möjligt att åstadkomma någon regel, efter vilken man vid behov av deras pensionskort omedelbart kan konstatera, var deras kort finnes. Den lämpligaste lösningen synes vara, att pensionskort för utvandrad eller till boken över obefintliga överförd person översändes till riksförsäkringsanstalten i dess egenskap av central pensionsmyndighet för att där förvaras till dess vederbörande åter får anknytning till viss kassa eller pensionsfall inträffar eller kortet eljest enligt givna föreskrifter får makuleras. En sådan ordning måste dessutom medföra, att då någon invandrar eller överföres från boken över obefintliga, vederbörande kassa inte får insätta nytt pensionskort i registret förrän kassan genom förfrågan hos riksförsäkringsanstalten gjort sig underrättad om att något tidigare pensionskort för den försäkrade inte finnes. Härigenom undvikes risken för dubbelregistreringar.

En utvandrad eller till boken över obefintliga överförd person, som tagit bosättning utom riket, kan emellertid även under utlandsvistelsen förvärva pensionsgrundande inkomst. Om vederbörande inte är skattskyldig till statlig inkomstskatt och ej heller är skyldig att erlægga sjömansskatt skall den pensionsgrundande inkomsten enligt vad nämnden i det föregående föreslagit bestämmas av den lokala skattemyndigheten i Stockholms stad. Även med hänsyn härtill synes det lämpligt att pensionskortet för ifrågasvarande personer förvaras centralt och att den pensionsgrundande inkomsten m. m. registreras av riksförsäkringsanstalten. Därest vederbörande skulle vara skattskyldig och aviseringskort till följd därav tillställas centralsjuk-kassa, bör det ankomma på denna att vidarebefordra aviseringskortet till den centrala pensionsmyndigheten för registrering.

För registrets aktualisering måste centralsjuk-kassa erhålla vissa uppgifter från folkbokföringens länsbyråer. Tidigare har nämnts att länsbyråerna skall lämna uppgift om personer, som är eller kan förväntas bli omfattade av tilläggs-pensioneringen på grund av 16-årsålderns uppnående, invandring eller överföring från boken över obefintliga. Uppgifter lämnas i dessa fall i form av pensionskort med tilltryck av identifieringsupp-

gifter. Länsbyråerna skall vidare fortlöpande lämna erforderliga uppgifter om ändringar av försäkrads folkbokföringsnummer, namn och ev. civilstånd samt om försäkrads dödsfall, utvandring eller överföring till boken över obefintliga. Uppgifterna lämnas i dessa fall i form av avtryckskort. Detta blir emellertid ingen ny arbetsuppgift. Länsbyråerna aviserar redan nu centralsjukkassor om bl. a. dylika ändringar. Hos länscentralsjukkassorna föranleder emellertid aviseringen för närvarande ingen annan åtgärd än att avtryckskorten sorteras på vederbörande lokalsjukkassor och vidarebefordras till dessa för registrering av ändringen. Enda skillnaden skulle sålunda bli att länscentralsjukkassorna före avtryckskortens översändande till lokalsjukkassorna måste se efter huruvida aviserad ändring är av betydelse för pensionsregistret och i så fall vidtaga härav betingad registreringsåtgärd.

Centralsjukkassorna måste vidare ha uppgifter från pensionsstyrelsen om beviljade ålderspensioner för år före det då försäkrade fyllt 65 år och om beviljade och upphörda invalidpensioner enligt 3 § 2 mom. första stycket folkpensioneringslagen och sjukbidrag enligt samma lag. Även i detta fall förekommer motsvarande avisering redan nu, ehuru uppgifterna i fråga om pensionstagare, som är mantalsskrivna inom länscentralsjukkassområde, direkt tillställes vederbörande lokalsjukkassa. Dessa uppgifter skall sålunda i stället översändas till länscentralsjukkassan för att efter vidtagen registreringsåtgärd vidarebefordras till berörd lokalsjukkassa. Då fråga är om invalidpension eller sjukbidrag bör pensionsstyrelsen i förekommande fall tillika uppgiva den pensionspoäng, som skall tillgodoräknas pensionstagaren för år, varunder pensionen åtnjutes.

Försäkrad, som önskar att pensionsgrundande inkomst till följd av inkomst av annat förvärvsarbete inte skall tillgodoräknas honom, har att enligt 36 § LTP göra anmälan om undantagande. Sådant undantagande kan sedermera återkallas. Vid en lokal registrering genom centralsjukkassornas försorg synes sådan anmälan ävensom återkallelse av anmälan böra göras hos den centralsjukkassa, i vilken den försäkrade är sjukkassemblem, dvs. i regel kassan för mantalsskrivningsorten, och för utomlands bosatta hos riks försäkringsanstalten. Anmälan eller återkallelsen skall noteras å pensionskortet med angivande av det år från och med vilket anmälan eller återkallelsen skall äga tillämpning. Vidare skall såsom föreslagits i kapitel 3 meddelande om undantagandet eller dess upphörande lämnas vederbörande länsbyrå för ändring av den försäkrades personplåt m. m. till ledning för de lokala skattemyndigheterna.

Då sådan omständighet föreligger, som skall beaktas vid fastställande av pensionsgrundande inkomst, bör pensionskortet förses med särskild markering, exempelvis ryttarmarkering.

Det huvudsakliga registreringsarbetet kommer givetvis att utgöras av notering på pensionskortet av pensionsgrundande inkomster och pensions-

poäng. Såsom tidigare föreslagits skall aviseringskortet ha ordnats i folkbokföringsnummerföljd av de lokala skattemyndigheterna före kortens översändande till centralsjukkassan. I länscentralsjukkassa kan en ytterligare sortering av korten bli erforderlig i de fall, då lokalsjukkasseområdet berör mer än en lokal skattemyndighets område.

Före registreringen av den pensionsgrundande inkomsten kommer alltså aviseringskort och pensionskort att ligga i samma ordning.

Registreringsarbetet i förevarande hänseende kommer att bestå i att uppgiften på aviseringskort om fastställd pensionsgrundande inkomst manuellts överföres till motsvarande pensionskort, varvid samtidigt pensionspoängen uträknas och noteras på pensionskortet. Pensionsgrundande inkomst anges därvid i hundratal kronor, varför högst tre siffror eller — om denna inkomst härleder sig från såväl inkomst av anställning som inkomst av förvärvsarbete — högst sex siffror behöver skrivas. Om inkomst, som eljest skulle varit pensionsgrundande, omfattas av undantagande, markeras detta med ett »U» efter beloppet eller också noteras inkomsten i särskild kolumn, om kortets utrymme så medger. Uträkningen av pensionspoängen sker med ledning av en tabell, som väl rymmes på en sida av en blankett i format A 4. Pensionspoäng, varom den försäkrade gått miste till följd av undantagande, noteras i särskild kolumn. Har å pensionskortet markerats att viss omständighet måste beaktas vid fastställandet av den pensionsgrundande inkomsten, tillses att så skett. Utvisar aviseringskort, att försäkrad icke tillgodoräknats någon pensionsgrundande inkomst, noteras även detta å pensionskortet medelst streck eller annan lämplig beteckning. Varje vidtagen registreringsåtgärd kontrolleras av annan tjänsteman.

Sedan uppgifter från samtliga mottagna aviseringskort överförts till pensionskortens undersökes, om något pensionskort finnes, varå notering avseende pensionsgrundande inkomst för det aktuella inkomståret inte gjorts. Finnes sådant kort eller finnes aviseringskort, vartill motsvarande pensionskort saknas, verkställs utredning, i första hand genom förfrågan hos vederbörande lokala skattemyndighet. Med hänsyn till föreliggande möjligheter att utnyttja olika register hos sjukassor, länsbyråer, lokala skattemyndigheter, pastorsämbeten m. fl. vid utredningsarbetet torde detta praktiskt taget alltid leda till att korrekt registrering av den pensionsgrundande inkomsten kan verkställas.

Registreringen av den pensionsgrundande inkomsten synes — med hänsyn till att möjligheter torde föreligga inom centralsjukkassorna att temporärt frigöra viss personal från andra arbetsuppgifter och att tillfälligt anställa erfaren kontorspersonal — kunna utföras under en tidrymd av 2 å 3 månader. Då aviseringskortet föreslagits skola överlämnas av de lokala skattemyndigheterna successivt från slutet av september året efter inkomståret och senast den 15 oktober bör registreringsarbetet kunna vara

avslutat ungefärligen vid årets slut. Pensionsgrundande inkomster för ett visst år skulle sålunda kunna vara färdigregistrerade ungefär ett år efter inkomstårets utgång. Härtill kommer registrering av senare beslutade ändringar av sådana inkomster.

Aviseringskorten torde sedan de föranlett registrering kunna användas för kontroll av sjukkassemédlemmarnas klassplaceringar, varigenom den avskrift av inkomstlängden, som nu användes för detta ändamål, torde kunna undvaras. Länscentralsjuk-kassa bör sålunda översända korten till vederbörande lokalsjuk-kassor. Aviseringskorten lämpar sig bättre än inkomstlängden för nämnda kontroll eftersom de i motsats till denna längd separat upptager inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete, alltså samma inkomstslag, som är av betydelse för klassplaceringen. Aviseringskorten utvisar dock inte inkomstens storlek, då denna understigit basbeloppet, och ej heller inkomster för åldringar och flertalet invalidpensionärer. För den fortlöpande kontrollen av klassplacering i dylika fall torde dock andra möjligheter föreligga.

På registrerings-systemet måste ofrånkomligen ställas det kravet, att det ger full säkerhet för att inga för pensionsrättens bedömande erforderliga uppgifter kan gå förlorade. Skulle sålunda vid den ifrågasatta lokala registreringen ett pensionskort komma på avvägar eller en kassas hela register genom brand eller annan olyckshändelse gå förlorat, måste möjligheter till rekonstruktion föreligga. I detta hänseende bör bemärkas, att uppgift om tidigare pensionsgrundande inkomster finnes dels hos de lokala skattemyndigheterna på de inkomstkort, som använts vid inkomsternas beräkning och som förvaras tillsammans med självdeklarationerna i sju år efter inkomstårets utgång, dels hos stadscentral- och lokalsjuk-kassorna, där aviseringskorten förvaras, hos förstnämnda kassor givetvis i annan lokal än den, där pensionsregistret finnes. Det kan övervägas, att dessutom årligen införa uppgifter om pensionsgrundande inkomst i debiteringslängderna, vilka aldrig får förstöras. Med ledning av sjukförsäkringens medlemskort, där medlemmarnas kassatillhörighet för varje kalenderår finnes angiven, eller genom folkbokföringens personakter, i vilka vederbörandes kyrkobokföringsorter genom åren finnes noterade, kan de för rekonstruktionen erforderliga uppgifterna återfinnas. Det är dock uppenbart, att en rekonstruktion avseende längre tid och omfattande många försäkrade, blir mycket tids- och arbetskrävande. Med hänsyn härtill synes hela pensionsregistret böra mikrofotograferas med vissa tidsmellanrum, förslagsvis vart femte år, varigenom den längsta tid en rekonstruktion behöves avse blir begränsad. Om sådan mikrofotografering sker torde det enligt nämndens mening inte vara behövt att ange pensionsgrundande inkomster i debiteringslängden, vilket skulle medföra behov av ytterligare kolumner i denna redan nu mycket omfattande längd och ökat arbete för de lokala skattemyndigheterna. Vid mikrofotografering vart femte år kom-

mer inkomstkorten för gången tid intill den sista mikrofotograferingen alltid att finnas tillgängliga.

Till förekommande av att ett register förstöres bör föreskrift utfärdas om att registret skall förvaras brandsäkert och under lås, då arbete med registret ej pågår.

Central registrering

En central registrering bör som förut nämnts förläggas till pensionsstyrelsen.

Att för registreringen använda konventionellt hålkortssystem synes inte kunna ifrågakomma. Ett för varje försäkrad upplagt hålkort kan inte inrymma mer än ett eller ett par års registreringsuppgifter och registret skulle under sådana förhållanden komma att med tiden bestå av ett stort antal hålkort för varje person, vilket skulle göra registret mycket svårarbetat och oöverskådligt. I jämförelse med registrering enligt automatisk databehandlingsmetod är en registrering efter konventionellt hålkortssystem väsentligt mera personal- och lokalkrävande.

Vid en registrering enligt automatisk databehandlingsmetod bör pensionsregistret bestå av ett antal magnetband, i vilka samtliga försäkrade ordnas i folkbokföringsnummerordning. Till dessa registerband överföres registreringsuppgifterna genom hålkort.

Utöver de registreringsuppgifter, för vilka tidigare redogjorts, måste vid en central registrering av förevarande slag tillkomma varje försäkrads debetsedelsnummer, vilket växlar för varje år. Debetsedelsnumret finnes angivet på aviseringskortet från den lokala skattemyndigheten. Endast genom registrering av debetsedelsnumret kan pensionsstyrelsen efter avslutad registrering av pensionsgrundande inkomst få kännedom om den lokala skattemyndighet, som fastställt denna inkomst, eller ha möjlighet att eljest utröna en försäkrads mantalsskrivnings- eller bosättningsort.

I registret identifieras de försäkrade genom folkbokföringsnumret och efternamnet, varvid längre efternamn torde kunna anges med allenast de tio första bokstäverna för att begränsa stansningsarbetet. En försäkrads identifieringsuppgifter måste nämligen stansas i varje hålkort, som användes för överföring av uppgifter rörande honom till registerbandet.

Omständighet av tidigare berörd art, som medför att pensionsgrundande inkomst inte skall beräknas eller beräknas endast i begränsad omfattning, markeras genom kodbeteckning.

Säkerheten för korrekt registrering tillgodoses, förutom genom kontrollstansning av varje hålkort, på så sätt, att maskinen vid överföring av nya eller ändrade uppgifter reagerar genom utstansning av signalkort vid bristande överensstämmelser, exempelvis om samma folkbokföringsnummer efterföljes av olika efternamn eller om hålkort upptar pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete för försäkrad, för vilken enligt

registrets uppgifter undantagande enligt 36 § LTP är gällande. Maskinen reagerar likaså om vid överföring av pensionsgrundande inkomster någon försäkrad blivit påförd sådan inkomst mer än en gång för samma år eller blivit överhoppad utan att förklarlig anledning härtill, t. ex. dödsfall, tidigare registrerats eller om pensionsgrundande inkomst påföres person, som förut inte finnes intagen i registret.

Några särskilda åtgärder för uppläggning av registret erfordras inte. Uppläggningsen synes kunna ske i samband med den första registreringen av pensionsgrundande inkomst, avseende år 1960. För nämnda år liksom i fortsättningen kommer pensionsstyrelsen att tillställas aviseringskort från lokala skattemyndigheter för alla under nämnda år här i riket mantalsskrivna personer, som under året fyller 16—64 år (för 1961 och följande år kommer aviseringskorten att omfatta även dem, som under året fyller 65 år). Beträffande alla dessa kommer hålkort att stansas för överföring till registret av de pensionsgrundande inkomsterna. Detsamma kommer att gälla utomlands bosatta svenska medborgare, som förvärvat pensionsgrundande inkomst. För sådana invandrade eller från boken över obefintliga överförda personer, som inte upptagits i mantalslängd, kommer med ledning av uppgifter från folkbokföringens länsbyråer att i särskild ordning stansas hålkort, vilkas uppgifter överföres till registret i samband med registreringen av pensionsgrundande inkomst. Härigenom blir sålunda registret fullständigt i personellt hänseende.

En sådan nyuppläggning av registret medför, att man vid registreringen av 1960 års pensionsgrundande inkomster inte får alla de möjligheter till kontroll, som systemet eljest erbjuder. Man kan exempelvis inte kontrollera, huruvida någon försäkrad blivit överhoppad. Denna kontroll avseende registreringen för år 1960, som vid registeruppläggningsen inte kan utföras, kan emellertid ske i samband med motsvarande registrering av inkomster för år 1961. Om exempelvis därvid inkomst registrerats för person, som förut icke finnes i registret, måste utredning verkställas angående dennes inkomstförhållande för år 1960 och registreringen för nämnda år i förekommande fall tillrättas.

I förevarande sammanhang må uppmärksammas, att det för närvarande förekommer, att ett och samma folkbokföringsnummer tilldelats mer än en person. Med hänsyn till folkbokföringsnumrens betydelse för ifrågavarande maskinella registrering måste fel av nämnda slag efterforskas i samband med registeruppläggningsen.

Pensionsstyrelsen blir för registrets aktualisering i behov av samma uppgifter från folkbokföringens länsbyråer, som förut angivits i fråga om lokal registrering. I samtliga fall kan länsbyråernas avisering ske i form av avtryckskort. En avisering från länsbyråerna till pensionsstyrelsen förekommer redan nu men skulle genom en central registrering få ökad omfattning.

Uppgifter rörande beviljad pension registreras i samband med att uppgifter för pensionsberäkningen utsökes ur registret. Uppgift om upphörd pension registreras i samma ordning som övriga ändringar.

Anmälan om undantagande enligt 36 § LTP och återkallelse av sådan anmälan bör vid central registrering ställas till pensionsstyrelsen, som då också får ombesörja avisering härom till vederbörande länsbyrå för personplåtsändring m. m.

Ändringar bör fortlöpande överföras till registerbanden, lämpligen i samband med att uppgifter för uträkning av beviljade pensioner utsökes ur dessa band. Registreringsförfarandet vid ändringar måste utformas med hänsyn taget till att pensionsgrundande inkomster för visst år inte kan registreras förrän vid förhållandevis sen tidpunkt — vid central registrering närmare två år efter inkomstårets utgång. En ändring kan däremot registreras kort tid efter det den inträffat. Man måste därför vid registreringen tillse, att ändringen inte får påverka registreringen av pensionsgrundande inkomst för år innan ändringen inträffat. Om exempelvis en försäkrad kommer i åtnjutande av sjukbidrag under år 1961 skall pensionsgrundande inkomst ej beräknas för nämnda år men väl för år 1960. Sistnämnda års pensionsgrundande inkomst har emellertid vid tidpunkten för pensionsbeviljandet ännu ej registrerats. Likartade förhållanden gäller t. ex. vid namnändring efter det aviseringskort försetts med tilltryck av identifieringsuppgifter. På aviseringskortet står det tidigare namnet angivet och i hålkortet för registreringen av pensionsgrundande inkomsten kommer till följd härav det tidigare namnet att stansas. Med hänsyn till vad nu sagts torde alltid året, då ändringen inträffade, böra registreras samt den tidigare, inaktuella uppgiften kvarstå i registret tillsammans med den nya, aktuella uppgiften. Sedan ett par år förflutit kan inaktuella uppgifter borttagas från registerbanden med ledning av årtalsangivelserna.

För den årliga överföringen av pensionsgrundande inkomster till registerbanden stansas på grundval av de från de lokala skattemyndigheterna översända aviseringskortet ett hålkort för varje försäkrad, för vilken aviseringskort finnes. Stansningen omfattar för varje år den försäkrades folkhokföringsnummer och efternamn, debetsedelsnummer, inkomståret, uppgift om pensionsgrundande inkomst (fyra grupper) eller uppgift om att sådan inkomst saknas. Inkomståret och vissa siffergrupper avseende debetsedelsnumret kan dupliceras och behöver sålunda ej manuellt stansas i varje kort. Vid registreringen av pensionsgrundande inkomster för år 1960 stansas även kodbeteckning för civilstånd, därest uppgift härom anses böra ingå i registreringsuppgifterna.

Pensionspoäng behöver inte uträknas och stansas i hålkortet. Poängen uträknas i databehandlingsmaskinen och införes i registerbanden i samband med överföringen av hålkortens uppgifter till dessa band.

Uppgifterna från aviseringskortet måste sorteras innan de kan överföras

till registerbanden. Från hålkorten överföres därför uppgifterna successivt till särskilda magnetband för maskinell sortering. Sedan uppgifterna för alla försäkrade, för vilka hålkort stansats, ordnats efter de försäkrades folkbokföringsnummer i dessa band, som sålunda kommer att omfatta ett års registreringsuppgifter avseende pensionsgrundande inkomst, överföres uppgifterna till registerbanden. Dessa band kommer därefter att utöver i banden tidigare registrerade uppgifter innehålla uppgifter om pensionsgrundande inkomster och pensionspoäng för ytterligare ett år.

Vid uppgifternas överföring till registerbanden anger databehandlingsmaskinen på tidigare berört sätt genom signalkort förekommande felaktigheter i form av utebliven registrering, dubbelregistrering m. m. Utredning måste då verkställas, i regel genom skriftväxling med vederbörande lokala skattemyndighet. Det är särskilt för sådana fall av vikt, att debetsedelnumret registrerats, eftersom registerbanden i övrigt inte innehåller någon uppgift, varigenom en försäkrad kan lokaliseras.

Utsökning av uppgifter ur registerbanden kan av arbetstekniska skäl inte ske alltför ofta, sannolikt högst tre å fyra gånger i månaden. För besvarande av förfrågningar och även av andra anledningar föreligger emellertid behov av att snabbt kunna få reda på registrerade uppgifter. Med hänsyn härtill bör registerbandens uppgifter årligen i klartext överföras till förteckningar så snart registreringen av pensionsgrundande inkomst för visst år avslutats. Varje års förteckningar kommer sålunda att innehålla alla uppgifter från och med försäkringens start till och med det vid förteckningarnas tryckning senast registrerade inkomståret samt därutöver alla ändringar, som registrerats intill tiden för denna tryckning. Förteckningarna måste emellertid för att kunna tjäna sitt syfte i fortsättningen manuellt aktualiseras, i vart fall i vad gäller ändringar av tidigare registrerad pensionsgrundande inkomst.

Rätt till pension kan inträda innan pensionsgrundande inkomst av betydelse för pensionen hunnit registreras. Härav föranledda problem beröres i det följande. Här må emellertid erinras om att pensionsgrundande inkomst inte skall beräknas för år, varunder försäkrad fyller 66 år. Detta medför att i fråga om försäkrade, som uttager sin ålderspension vid den generella pensionsålderns inträde, möjlighet finnes att registrera all deras pensionsgrundande inkomst innan pensionsutbetalningen blir aktuell. Detta kan åstadkommas på så sätt, att hålkort med ledning av aviseringskort stansas för äldsta årsgruppen omedelbart efter det aviseringskortet inkommit till pensionsstyrelsen. Detta möjliggöres av att aviseringskortet av lokala skattemyndigheterna sorteras i folkbokföringsnummerordning. Så snart hålkortet för årsgruppen stansats överföres uppgifterna till registerbandet, vilket innebär att registreringen kommer att ske ett år tidigare än eljest blivit fallet. Detta framgår av följande tidsangivelser rörande arbetet med registrering av pensionsgrundande inkomst med utgångspunkt från inkomståret 1963.

Aviseringskorten avses som förut nämnts skola överlämnas till registreringsorganet senast den 15 oktober året efter inkomståret. För år 1963 kommer alltså aviseringskortet pensionsstyrelsen tillhanda senast den 15 oktober 1964. Omedelbart därefter stansas hålkort för försäkrade som under år 1965 fyller 67 år och uppgifter rörande dessa registreras före 1964 års utgång. Arbetet med stansningen av hålkort för övriga försäkrade synes böra bedrivas under ett helt år och kommer då att vara avslutat i oktober månad 1965. En förkortning av denna tid skulle medföra ökat behov av stansningspersonal, vilken inte torde kunna sysselsättas hos pensionsstyrelsen under den tid av året ifrågavarande stansning ej pågår.

Allteftersom aviseringskort från olika lokala skattemyndigheters områden föranlett stansning överföres uppgifterna till särskilda magnetband.

Ändringar av i registerbanden tidigare införda uppgifter överföres successivt till registerbanden.

Under senare hälften av oktober månad 1965 stansas hålkort för försäkrade, vilka under år 1966 fyller 67 år, med ledning av de omedelbart dessförinnan inkomna aviseringskortet avseende inkomståret 1964. Uppgifterna överföres till särskilda magnetband.

Med början i november 1965 sorteras med ledning av de särskilda magnetbanden alla uppgifter avseende inkomståret 1963 (utom äldsta årsgruppen, som enligt ovan redan tidigare registrerats) samt uppgifter för äldsta årsgruppen under inkomståret 1964 i folkbokföringsnummerordning. Efter denna sortering överföres uppgifterna till registerbanden.

Härefter vidtager tryckningen av förteckningarna, vilket arbete torde kunna avslutas före utgången av år 1965.

Registreringsarbetet för ett inkomstår kan sålunda — fränsett registrering av senare beslutade ändringar av pensionsgrundande inkomst — beräknas bli avslutat inom två år efter inkomstårets utgång.

Det förhållandevis sena avslutandet av registreringsarbetet medför att registerbanden och förteckningarna endast beträffande äldsta årsgruppen kommer att innehålla uppgift om den senast fastställda pensionsgrundande inkomsten. Då förtidspension, familjepension eller ålderspension för tid före det år, varunder den försäkrade fyller 67 år, skall utgivas eller då förfrågan om pensionsrätt framställs, måste därför uppgift om denna inkomst inhämtas från aviseringskortet. Detta blir möjligt genom att dessa kort sorterats av de lokala skattemyndigheterna.

Även vid central registrering finns möjlighet att tillställa de allmänna sjukförsäkringskassorna uppgifter om pensionsgrundande inkomst för kontroll av placeringar i sjukpenningklass. Detta torde böra ske på så sätt, att speciella förteckningar för varje sjukförsäkringskassa tryckes successivt allteftersom aviseringskortens uppgifter överförs till de särskilda magnetbanden. I sådan förteckning blir de försäkrade upptagna i födelsetidsföljd, dvs. i den ordning sjukförsäkringskassornas medlemskort förvaras. Något översändande av av-

tryckskorten till kassorna torde vid central registrering inte kunna komma i fråga, eftersom pensionsstyrelsen inte synes kunna avvara aviseringskorten förrän möjligen då registreringen av de pensionsgrundande inkomsterna avslutats.

Beträffande säkerheten för att registrerade uppgifter inte går förlorade må framhållas, att registerbanden kan framställas i två exemplar. Dessa bör förvaras i skilda brandsäkra lokaler. Att förteckningar upptagande samtliga registrerade uppgifter årligen tryckes innebär också en betydande trygghet.

Beräkning av kostnader enligt angivna alternativ

De i detta avsnitt redovisade beräkningarna har närmast till syfte att belysa storleksordningen av de kostnader, som en registrering enligt ettdera av de båda förut angivna alternativen kan antagas medföra. Beräkningarna får sålunda inte anses innefatta något förslag till inrättande av de i det följande berörda befattningarna.

Kostnadsberäkningarna har gjorts med utgångspunkt från att antalet försäkrade, för vilka årligen registrering av pensionsgrundande inkomst skall ske, uppgår till 5 000 000. Av dessa beräknas med ledning av tillgänglig inkomststatistik 2 750 000, motsvarande 55 procent, ha pensionsgrundande inkomst, därav 300 000 à 400 000 med pensionsgrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete (blandad inkomst). Antalet försäkrade utan pensionsgrundande inkomst kan antagas uppgå till 2 250 000 eller 45 procent.

Antalet ändringar för år av tidigare registrerade uppgifter, där i inräknat registrering av nytillkomna försäkrade, har uppskattats till 600 000.

Lokal registrering

För beräkning av personalkostnaderna för den huvudsakliga arbetsuppgiften — den årliga uträkningen av pensionspoäng och registrering av pensionsgrundande inkomster och pensionspoäng — har med ledning av konstruerade aviseringskort och pensionskort tidsstudier utförts hos Stockholms läns allmänna centralsjukhus under medverkan av statens organisationsnämnd.

På grundval av dessa studier har nedanstående beräkningar gjorts rörande tidsåtgången för registrering av inkomsterna samt uträkningen och påföringen av pensionspoängen.

	Procentuell fördelning	Tidsåtgång per försäkrad i minuter	Tid per 100 försäkrade i minuter
Försäkrade utan pensionsgrundande inkomst	45	0,10	4,50
Försäkrade med pensionsgrundande inkomst	55	0,23	12,65
Summa	100		17,15

Den genomsnittliga tidsåtgången var alltså 0,17 min. per försäkrad. Motsvarande tid för kollationering uppgick till genomsnittligt 0,18 min. per försäkrad.

I studiematerialet har hänsyn tagits till förekomsten av uppgifter med blandad inkomst.

Efter prestationsbedömning har de nyssnämnda tiderna ansetts böra justeras med utjämningsfaktorn 1,3. Därtill har sedvanligt spilltidstillägg gjorts med 25 procent. Med dessa tillägg har den genomsnittliga tiden för påföring och pensionspoängberäkning samt kollationering beräknats till 0,6 min. per försäkrad, varför uppgifter rörande 100 försäkrade medhinnas på en timme av en befattningshavare. För 5 000 000 försäkrade åtgår således 50 000 arbetstimmar, vilket motsvarar 28,6 eller avrundat 29 befattningshavare.

Arbetet avses som förut nämnts skola utföras under en tid av 2 å 3 månader med anlitande av hos kassan anställda biträden och av tillfällig, väl kvalificerad arbetskraft. Vid beräkningen av personalkostnaderna för arbetet har nämnden utgått från lönen till helårsanställda kontorsbiträden.

Övriga arbetsuppgifter, vilka torde fördela sig tämligen jämnt över hela året, utgöres i huvudsak av utredningar i anledning av förekommande bristande överensstämmelser, besvarande av förfrågningar från försäkrade, ändringar av tidigare registrerade uppgifter samt överflyttningar av pensionskort och aviseringskort. Beräkningen av den härför erforderliga personalen är vansklig med hänsyn till att omfattningen av utredningar och förfrågningar är svårbedömlig och att vissa uppgifter, bl. a. registreringsändringar och överflyttningar av pensionskort, kommer att utföras i samma arbetsomgång som motsvarande uppgifter inom sjukförsäkringen. Man synes emellertid böra räkna med att varje centralsjukkassas pensionsregister skall förestås av en kontorist, som själv bör handlägga de mest kvalificerade arbetsuppgifterna, främst utredningarna och besvarandet av förfrågningar, och leda registreringsarbetet. Därutöver synes inom kassorna erforderligt med kontorsbiträden för rutingöromål och maskinskrivning. Endast hos de allra största kassorna kan dock behov antagas föreligga av heltidsanställda kontorister för de med registreringen sammanhängande göromålen. Sammanlagda antalet erforderliga arbetskrafter i kontoristställning torde kunna beräknas till 18. Erforderliga antalet kontorsbiträden hos kassorna för de löpande göromålen torde kunna uppskattas till i genomsnitt en per kassa eller tillhopa 30. Av dessa kontorister och kontorsbiträden beräknas ungefär halva antalet för egentliga registreringsgöromål såsom ändringar av tidigare registrerade uppgifter och överflyttningar av kort medan återstoden beräknas för förfrågnings- och upplysningsärenden m. m. I den mån en befattningshavare inom en kassa inte helt kan sysselsättas med berörda göromål torde han kunna utnyttjas för arbetsuppgifter inom sjukförsäkringen.

Den del av registreringsarbetet, som avses skola ankomma på riksförsäkringsanstalten, dvs. förvaring av pensionskort för utvandrade och till boken över obefintliga överförda personer samt registrering av pensionsgrundande inkomst för ett mindretal av dessa, torde till en början taga ett kanslibitråde och ett kontorsbitråde i anspråk. Detta centrala register för berörda kategorier torde successivt bli av ganska betydande omfattning.

Lönekostnaderna för den angivna personalen har enligt 1959 års lönenivå och ortsgrupp 4 samt näst högsta löneklassen i varje lönegrad beräknats sålunda.

Tjänster	Årslön per tjänst, kr	Summa kr
18 kontorister (lgr A9)	13 104	235 872
1 kanslibitråde (lgr A7).....	11 808	11 808
60 kontorsbiträden (lgr A5)	10 668	640 080
79		887 760

Härtill kommer kostnader för personalens sociala förmåner, vilka i likhet med vad som skett vid andra motsvarande beräkningar i detta betänkande, antages utgöra 23 procent av lönekostnaderna. Ifrågavarande kostnader uppgår enligt denna beräkningsgrund till 204 185 kr.

Personalkostnaderna kan sålunda uppskattas till (887 760 + 204 185 =) 1 091 945 kr., vilket belopp med beaktande av att vissa löner kommer att utgå enligt ortsgrupp 5 avrundas till 1 100 000 kr.

Vid beräkningen av lokalkostnaderna måste hänsyn tagas till att för pensionsregistrets förvaring erfordras förhållandevis utrymmeskrävande skåp vilka skall vara brandsäkra, därest registret inte förvaras i brandsäkert arkiv. Vid användning av fyrlådiga skåp, ettvarrt rymmande 18 000 kort, torde under de första åren åtgå 330 skåp, tillhoppa rymmande inemot 6 000 000 kort, dvs. i genomsnitt per centralsjukkassa 11 skåp. Varje sådant skåp upptar med utdragna lådor ett utrymme av ca 1 m². I det eller de rum, där skåpen är uppställda, skall finnas minst 2 arbetsplatser. I genomsnitt per kassa torde sålunda erfordras ett lokalutrymme av 25 m², vilket för 30 kassar gör 750 m². Den i dessa utrymmen arbetande personalen kommer visserligen att i viss omfattning tagas i anspråk för sjukförsäkringens räkning men å andra sidan kan ytterligare utrymmen behövas under den tid det huvudsakliga registreringsarbetet pågår. Från dessa båda faktorer torde sålunda kunna bortses. Efter en hyra av i genomsnitt 80 kr. per m² kan lokalkostnaderna beräknas till 60 000 kr.

Kostnaden för mikrofotografering vart femte år kan beräknas uppgå till ca 75 000 kr., vilken kostnad dock sannolikt skulle kunna något nedbringas, om kassorna gemensamt anskaffade erforderlig apparatur. Här upptages emellertid årskostnaden till 15 000 kr.

Härutöver bör beräknas ett belopp för de kostnader i övrigt, som registreringsarbetet medför. Till dessa allmänna förvaltningskostnader hör exempelvis arbetsinsatser av övrig kassapersonal, främst den ledande personalen, på registreringsarbetet belöpande andel i för all personal gemensamma utrymmen m. m., telefon, trycksaker, förbrukningsartiklar, belysning, städning o. d. Berörda kostnader antages uppgå till ca 10 % av de kontanta lönekostnaderna, vilket efter avrundning blir 90 000 kr.

Den årliga kostnaden för folkbokföringens tilltryckning av identifieringsuppgifter å ca 125 000 pensionskort, vilket kan ske i samma tryckningsomgång som motsvarande tilltryck å sjukkassornas medlemskort, uppgår till ca 1 000 kr.

Sammanlagda årskostnaden för lokal registrering skulle enligt det förestående kunna beräknas till $(1\ 100\ 000 + 60\ 000 + 15\ 000 + 90\ 000 + 1\ 000 =) 1\ 266\ 000$ kr.

Det är emellertid uppenbart, att beräkningarna — även om viss erfarenhet föreligger från liknande arbetsuppgifter inom sjukförsäkringen — inrymmer ett visst osäkerhetsmoment. Man torde också böra reservera sig för oförutsedda kostnader. Nämnden anser sig med hänsyn härtill böra öka det nyss angivna beloppet för de sammanlagda årskostnaderna med ca 20 % eller till avrundat 1 500 000 kr.

Kostnaderna för registrets uppläggning beräknas enligt följande:

	Kronor
5 000 000 pensionskort	150 000
Folkbokföringens tilltryck å pensionskort	50 000
Sortering av pensionskort	90 000
330 kortskåp samt utrustning för 48 arbetsplatser.....	<u>500 000</u>
	790 000

Nämnda summa bör avrundas till 800 000 kr.

Beträffande det berörda sorteringsarbetet må nämnas, att de med tilltryck av de försäkrades identifieringsuppgifter försedda pensionskorterna är sorterade i kameral ordning när de översändes av länsbyråerna till central-sjuk-kassorna. Korten måste därför inom centralsjuk-kassorna omsorteras i folkbokföringsnummerordning. Motsvarande arbetsuppgift utfördes vid uppläggnen år 1954 av sjuk-kassornas medlemsregister. Med ledning av utgifterna för detta arbete kan sorteringen antagas kosta ca 18 kr. per 1 000 kort, vilket för 5 000 000 kort blir 90 000 kr.

Central registrering

Kostnadsberäkningarna har utförts under förutsättning, att pensionsstyrelsen för andra ändamål än registrering, huvudsakligen utbetalningar av folkpensioner och tilläggspensioner, till sitt förfogande har en automatisk databehandlingsanläggning jämte fristående skrivenhet.

I fråga om den maskinella utrustningen har beräkningarna rörande maskinbehovet och uppskattade hyreskostnader för maskinerna skett på grundval av uppgifter, som tillhandahållits av pensionsstyrelsen, inom vilken sedan ett par år finnes en särskild avdelning för utredning av frågor avseende ifrågasatt övergång från konventionellt hålkortssystem till automatiskt databehandlingssystem inom pensionsstyrelsens verksamhetsområde.

Stansningen av hålkort torde, såsom i det följande närmare beröres, kräva 30 biträden och därmed också 30 stansningsmaskiner. För viss försortering av hålkorten i folkbokföringsnummerordning innan hålkortens uppgifter överföres till magnetband, bör användas en sorterare och en collator.

Hyran för nu nämnda maskiner för ett år uppskattas till 135 000 kr.

De maskinuheter inom en databehandlingsanläggning, vilka erfordras för registreringsarbetet, beräknas medföra en årshyra av 1 340 000 kr. Dessa maskiner avses dock skola användas i huvudsak för andra arbetsuppgifter än registrering. Under förutsättning, att maskinerna för alla de ändamål, för vilka de avses, utnyttjas helt under 2 400 tim. för år, skulle timpriset bli 560 kr. Vissa arbeten för registreringen kan emellertid utföras samtidigt med att anläggningen användes för andra arbetsuppgifter (s. k. spool-operation). Timpriset har i dylika fall beräknats till 280 kr.

Årshyran för skrivenheten beräknas till 310 000 kr. Med fullt utnyttjande av maskinen skulle timpriset bli 130 kr.

Kostnaden för de maskinella arbetsoperationerna för registreringen har efter angivna timpris beräknats till 10 timmar à 560 kr., 210 timmar à 280 kr. och 530 timmar à 130 kr. eller tillhopa 133 300 kr.

Denna kostnad kommer emellertid att öka allteftersom antalet registrerade uppgifter stiger. Detta gäller särskilt tryckningen av förteckningar för pensionsstyrelsens eget behov, där kostnaden blir ca 25 000 kr. högre för varje ny rad, som genomsnittligt tages i anspråk per försäkrad. I förevärande kalkyl har räknats med två rader per försäkrad, vilket motsvarar förhållandet i mitten av 1960-talet.

Beräkningarna av den nu ifrågavarande kostnaden har som förut nämnts utförts under den gynnsamma förutsättningen, att maskinerna helt utnyttjas under 2 400 timmar per år för registreringen och för andra arbetsuppgifter och att s. k. spooloperationer kan utföras i den beräknade omfattningen. I den mån detta inte blir fallet ökar givetvis kostnaderna. Försiktigheten torde bjuda, att det förut angivna beloppet 133 300 kr. höjes med ca 25 % eller till avrundat 165 000 kr.

Maskinkostnaderna torde sålunda kunna beräknas till sammanlagt (135 000 + 165 000 =) 300 000 kr.

Beträffande personalkostnaderna har beräkningarna gjorts enligt följande.

Den årliga stansningen torde komma att omfatta drygt 145 milj. kolumner, vilka också skall kontrollstansas. Med normal stansningshastighet åtgår här-

för 30 befattningshavare. För angivande av kodbeteckningar å det material, som skall stansas, beräknas 6 befattningshavare. För arbetsledning i fråga om stansningsarbetet, systematisering av det omfattande stansningsmaterialet m. m. torde erfordras 3 befattningshavare.

Kortmaterialets försortering medelst sorterare och collator beräknas taga 2 befattningshavare i anspråk.

Såsom framhållits i samband med kostnadsberäkningen för lokal registrering ställer det sig synnerligen vanskligt att bedöma omfattningen av förfrågnings- och utredningsärenden och övriga med registreringen sammanhängande, i dessa beräkningar förut ej redovisade uppgifter. I fråga om den lokala registreringen hos centralsjukkasor beräknades hälften av den för löpande arbetsuppgifter avsedda personalen, tillhopa 48 befattningshavare, komma att tagas i anspråk för uppgifter, som ligger utanför det egentliga registreringsarbetet. Vid central registrering torde sannolikt antalet förfrågningar från allmänheten bli inte obetydligt färre med hänsyn till att förfrågningarna som regel måste framställas skriftligen. Å andra sidan torde förfrågningarnas besvarande genomsnittligt ta längre tid, eftersom även svaren som regel måste lämnas skriftligen samt de för svaren erforderliga uppgifterna inte alltid är lika lätt tillgängliga som hos kassorna. Uppgift rörande den senast fastställda pensionsgrundande inkomsten finnes nämligen ej i de förteckningar över registrerade uppgifter, som årligen framställts, utan måste framletas bland inkomna aviseringskort. Vidare måste dessa förteckningar manuellt aktualiseras. Man torde därför vid central registrering höra beräkna samma personal för förfrågningar och utredningar m. m. som vid lokal registrering eller 24 befattningshavare.

Med hänsyn till storleken av den personal, som kan antagas komma att tagas i anspråk för registreringen, torde även erfordras en expeditionsvakt.

Såsom föreståndare för ifrågavarande registreringsavdelning torde böra finnas en förste byråsekreterare på vilken bör ankomma att handlägga de mest kvalificerade utrednings- och förfrågningsärendena.

Avdelningen skulle enligt förestående beräkningar komma att uppgå till 67 befattningshavare. Den lämpliga lönegradsplaceringen för denna personal är inte möjlig att nu närmare bedöma med hänsyn framför allt till att en central registrering även i personellt hänseende måste samordnas med pensionsutbetalningen. Nämnden har vid kostnadsberäkningen utgått från den fördelning av personalen på lönegrader, som framgår av den å nästa sida intagna uppställningen, i vilken lönekostnaderna beräknats enligt 1959 års lönenivå och ortsgrupp 5 samt näst högsta klassen inom varje lönegrad. Till den i uppställningen angivna summan å 815 748 kr. bör läggas den på registreringen belöpande andelen av kostnaderna för den för hela databehandlingsanläggningen erforderliga personalen. Denna andel uppskattas här till 30 000 kr.

Till den sålunda erhållna personalkostnaden på tillhopa 845 748 kr. kom-

Antal tjänster	Lönegrad	Årslön per tjänst, kr	Summa kr
1	A 21	25 776	25 776
1	A 12	16 200	16 200
6	A 9	13 884	83 304
20	A 7	12 504	250 080
39	A 5	11 292	440 388
<u>67</u>			<u>815 748</u>

mer kostnaden för personalens sociala förmåner med 23 procent eller 194 522 kr.

Personalkostnaderna beräknas sålunda till (845 748 + 194 522 =) avrundat 1 040 000 kr.

De för registreringen erforderliga lokalerna, vilka kan antagas vara förlagda i Stockholm, torde kunna beräknas till samma ytinnehåll som vid lokal registrering eller ca 750 m², vilket efter ett pris å 100 kr. per m² skulle innebära en lokalkostnad av ca 75 000 kr. för år.

Årlig kostnad för tryck av blanketter till hålkort och förteckningar uppskattas till 60 000 kr.

För allmänna förvaltningskostnader har från samma utgångspunkter, som angivits i fråga om lokal registrering, beräknats ett belopp av 90 000 kr.

För ökade kostnader för folkbokföringen till följd av avisering till pensionsstyrelsen i ökad omfattning upptages ett belopp av 7 000 kr.

Sammanlagda årskostnaden för central registrering skulle sålunda enligt det förestående kunna beräknas till (300 000 + 1 040 000 + 75 000 + 60 000 + 90 000 + 7 000 =) 1 572 000 kr.

Beräkningen av kostnaderna för central registrering måste givetvis anses mycket osäkra med hänsyn till att erfarenhet av arbetsuppgifterna i väsentlig utsträckning saknas. Även i detta fall finner sig nämnden böra upptaga ett »säkerhetstillägg» på ca 20 procent. Årskostnaden synes sålunda kunna uppskattas till i runt tal 1 900 000 kr.

Kostnaderna för registrets uppläggning beräknas enligt följande.

	Kronor
Importkostnad för maskiner (registreringens andel).....	135 000
Magnetband	40 000
Skåp för hålkort och magnetband	10 000
Utrustning av arbetsplatser	<u>25 000</u>
	210 000

Härtill kommer registreringens andel i kostnad för ombyggnad av lokaler för inrymmande av databehandlingsanläggningen, förberedelser för anläggningens utnyttjande (bland annat s. k. programmering) m. m. Dessa kostnader har nämnden inte ansett sig kunna ens tillnärmelsevis uppskatta.

Administrationsnämndens överväganden

Vid valet av system för registreringen måste åtskilliga omständigheter vägas mot varandra. De viktigaste av dessa torde kunna innefattas under någon av följande beteckningar.

- 1) Tillförlitligheten
- 2) Kostnaden
- 3) Bekvämligheten för de försäkrade
- 4) Bekvämligheten för andra institutioner
- 5) Frågan om en centraliserad eller decentraliserad administration av socialförsäkringen i stort
- 6) Möjligheterna att erhålla behövlig statistik
- 7) Fördelar resp. nackdelar under igångsättningskedet.

Beträffande tillförlitligheten hos registreringen synes båda systemen kunna utformas så att de blir fullt betryggande i fråga om såväl annotationernas riktighet som i fråga om deras bevarande för framtiden. Man synes därför vid valet av system inte kunna tillmäta denna synpunkt någon utslagsgivande betydelse.

De årliga kostnaderna har i det föregående uppskattats till ungefär 1,9 milj. kr. vid en central registrering hos pensionsstyrelsen och till 1,5 milj. kr. vid en lokal registrering hos centralsjukvårdskassorna. I båda fallen tillkommer vissa engångskostnader, som torde bli högre vid lokal än vid central registrering. Det bör dock uppmärksammas att de årliga kostnaderna för den centrala registreringen kan bli inte obetydligt högre än vad nyss angivits, därest de för densamma anskaffade maskinerna inte kan i mera avsevärd mån användas för andra ändamål under den tid de ej utnyttjas för pensionsstyrelsens egen verksamhet.

Ur kostnadssynpunkt skulle med utgångspunkt från nu angivna siffror den centrala registreringen ställa sig dyrare än den lokala. Det bör emellertid beaktas att erforderligt statistikarbete och uträkningen av vederbörandes pensionsrätt kan ställa sig dyrare vid en lokal än vid en central registrering. En viss kostnadsskillnad till förmån för den lokala registreringen torde likväl vara sannolik. Kostnadsskillnaden synes dock inte bli av sådan storleksordning att enbart kostnadsfrågan bör avgöra valet av registrerings-system.

Man kan antaga att de försäkrade i stor utsträckning kommer att önska upplysningar angående förvärvade pensionspoäng och storleken av de pensionsförmåner, vilka under olika förutsättningar kan tillkomma dem själva och deras efterlevande. Sådana förfrågningar blir nämligen aktuella inte endast då pensionsåldern närmar sig utan även då vederbörande överväger att taga kompletteringsförsäkringar, att sluta sitt förvärvsarbete, att byta arbete eller att anmäla undantagande enligt 36 § LTP eller återkalla sådant

undantagande. Försäkrade utanför stockholmsområdet får vid en lokal registrering större möjligheter att genom personligt besök eller telefonsamtal erhålla upplysningar. Vid central registrering torde de försäkrade i regel bli nödsakade att skriftligen framställa sina frågor, vilka de säkerligen ofta ha svårt att formulera på sådant sätt, att de får just den upplysning de önskar. Detta kan i sin tur leda till att många avstår från att begära upplysningar, som för dem kan vara av stort värde. Även sättet för registreringen medför att ett svar lättare och med mindre dröjsmål kan lämnas av centralsjukkassorna, där pensionskortet är lätt tillgängligt och å vilka inkomna uppgifter snabbt blir påförda. Vid central registrering kommer upprättandet av de förut berörda förteckningarna över registrerade uppgifter att ske med ganska betydande eftersläpning.

Samarbetet mellan å ena sidan de lokala skattemyndigheterna och folkbokföringens länsbyråer och å andra sidan det registrerande organet kommer att bli mycket omfattande. Det synes uppenbart att detta samarbete blir enklare vid en registrering hos centralsjukkassorna än vid en central registrering. Detta kan bli av betydelse även för de pensionsberättigade. Då fråga är om förtidspension eller familjepension eller ålderspension, som börjar utgå före det år den försäkrade fyller 67 år, skall nämligen även den pensionsgrundande inkomsten (pensionspoängen) för året närmast före det, då försäkringsfallet inträffade, tagas i beaktande vid beräkningen av pensionens storlek. Emellertid har den pensionsgrundande inkomsten för det nästföregående året inte alltid fastställts, då pensionsutbetalning blir aktuell. Provisorisk beräkning av pensionen med ev. efterföljande retroaktivutbetalning kan då komma ifråga. Det är självfallet av stor betydelse att antalet provisoriska pensioner och tiden för utgivande av provisorisk pension begränsas. Det torde bli möjligt att snabbare få fram uppgifter för året närmast före försäkringsfallet, då de olika myndigheter, varav detta är beroende, finnes på samma ort eller i varje fall inom samma län.

Frågan huruvida socialförsäkringens administration skall vara centraliserad eller decentraliserad är ännu inte mera ingående penetrerad. Emellertid må framhållas att väl under alla omständigheter lokala organ måste finnas och att sådana organ måste kunna mottaga och utreda ansökningar om tilläggspension. Att de därvid i många fall behöver ha tillgång till de uppgifter, som är registrerade för den sökande, är uppenbart. Om uppgifterna finnes hos centralsjukkassorna kommer de i regel att vara lättare tillgängliga än om de måste införskaffas från ett centralt organ.

Förevarande spørsmål är också en lokaliseringsfråga. Man kan ifrågasätta om det i ett läge, då det eftersträvas att utflytta myndigheter från Stockholm, är lämpligt att utöka en därstädes förefintlig myndighet med en avdelning omfattande ett 70-tal befattningshavare såvida detta inte är nödvändigt för verksamhetens bedrivande. Det vill snarare synas som om man

i möjlig mån borde eftersträva att reducera de centrala socialförsäkringsverkens storlek.

För den allmänna tilläggs pensioneringen kommer att erfordras viss statistik. Denna torde i första hand avse att belysa försäkringens utveckling ur ekonomisk synpunkt, så att det blir möjligt att beräkna storleken vid olika tidpunkter av de förpliktelser som åvilar försäkringens och storleken av det behövliga avgiftsuttaget. Vidare bör fördelningen av de pensionsgrundande inkomsterna på olika inkomstslag samt verkningarna av undantagande från försäkringens kunna belysas. Vid en central registrering torde vissa delar av den sålunda behövliga statistiken kunna erhållas lättare och billigare än vid en registrering i centralsjukkassorna. Emellertid gäller vid båda systemen att vissa betydelsefulla statistiska uppgifter kan erhållas med hjälp av det för avgiftspåföringen erforderliga uppgiftsmaterialet samt att detaljuppgifter angående olika inkomstslag endast kan framtagas med hjälp av taxeringsmaterialet. Vissa delar av statistiken torde inte behöva upprättas varje år och vid statistikarbetet torde samplingsmetod kunna användas i stor utsträckning. Det vill sålunda synas som om skillnaden mellan registreringsystemen ur nu förevarande synpunkt inte kan tillmätas någon mera avgörande vikt.

Vid valet av registreringssystem måste även beaktas de rent praktiska möjligheterna att genomföra det ena eller det andra systemet. En central registrering inom pensionsstyrelsen måste förutsätta att en ganska stor avdelning inom styrelsen inrättas under år 1961 och att till dess en betydande anskaffning sker av stansningsmaskiner m. m. För avdelningen måste också anskaffas lokaler eftersom pensionsstyrelsens lokalutrymmen torde bli hårt utnyttjade redan på grund av arbetet med de omläggningar av folkpensioneringen, vilka i princip beslutats av 1958 års riksdag. Skulle inom styrelsens lokaler behöva beredas plats för en automatisk datamaskinanläggning — tillgång till en sådan under år 1962 eller möjligen först år 1963 utgör en förutsättning för att ett centralt registreringssystem skall kunna begagnas redan från början — tarvas genomgripande ombyggnader av stora lokalutrymmen, vilket ytterligare skulle försvåra lokalfrågornas lösning under igångsättningsstadiet. Lägges härtill att tillgången inom styrelsen på kvalificerad personal för arbetsledning är starkt begränsad, kan ifrågasättas om det är försvarbart att redan från början pålägga pensionsstyrelsen den nu förevarande registreringsuppgiften. Enligt vad inhämtats kommer denna uppgift inte att bereda centralsjukkassorna mera betydande svårigheter. Uppgiften är av relativt begränsad storlek vid jämförelse med de övriga uppgifter, som ankommer på dessa kassor, och den personalökning, som kräves inom varje kassa, är obetydlig. I många kassor torde den nya arbetsuppgiften kunna genomföras utan ökning av lokalutrymmena. Av vad nyss sagts om arbetsuppgiftens storlek i förhållande till centralsjukkassornas andra

arbetsuppgifter torde också framgå att en eventuell övergång framdeles till central registrering kommer att endast obetydligt påverka kassornas administration.

Administrationsnämnden har vid övervägande av de nu redovisade omständigheterna kommit till den uppfattningen att *det nu ifrågavarande registreringsarbetet bör anförtros åt de allmänna centralsjukkassorna*, i vart fall vid tilläggs pensioneringens igångsättande.

Vid detta ställningstagande har nämnden fäst särskilt avseende vid att lokal registrering i förhållande till central registrering erbjuder bättre service gentemot allmänheten och större möjligheter till samarbete mellan registreringsorganet och olika lokala myndigheter. Härtill kommer att det är ovisst huruvida pensionsstyrelsen inom erforderlig tid skall äga tillgång till den maskinella utrustning, som måste förutsättas vid en central registrering.

Nämnden finner sig inte ha anledning befara att det i fråga om registreringen skall behöva uppkomma några motsvarigheter till de övergångsproblem, som på sina håll uppträdde vid sjukförsäkringens genomförande. Sjukassorna hade då att utbetala sjukhjälp till allmänheten efter såväl äldre som nya bestämmelser samtidigt med att kassorna övergick till en ny organisationsform. Det är nu fråga om ett internt registreringsarbete som inte berör allmänheten lika omedelbart som sjukhjälp utbetalningar. Hos sjukassorna finnes vidare rikets hela vuxna befolkning registrerad, varför kassorna förvärvat en betydande erfarenhet av registreringsarbete av det slag varom här är fråga.

Huruvida det framdeles — sedan en administrativ omläggning av folkbokföring och uppbördsväsende kommit till stånd och större erfarenhet vunnits av automatisk databehandlingsmetodik — kan visa sig lämpligt med ett annat registreringssystem, är inte möjligt att nu bedöma. Det må framhållas, att även om registreringen till en början sker lokalt efter angivna linjer, möjlighet finnes att senare övergå till annat system.

Vid registrering hos de allmänna centralsjukkassorna i enlighet med nämndens förslag måste försäkrads pensionskort eller en kopia därav bifogas ansökning om pension till honom eller till hans efterlevande, då ansökningen översändes till pensionsstyrelsen för bestämmandet av pensionen och utbetalningen av densamma.

I detta kapitel har förut berörts att anmälan om undantagande enligt 36 § LTP bör göras hos registreringsorganet. I enlighet med sitt ställningstagande i fråga om valet av registreringsorgan förordar nämnden, att sådan anmälan skall göras hos den allmänna centralsjukkassa, i vilken vederbörande är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, eller, därest han inte är försäkrad enligt nämnda lag, hos riks försäkringsanstalten.

Anmälan bör göras å formulär, som fastställles av anstalten. I formuläret bör intagas erforderliga upplysningar rörande innebörden av anmälan. Erkännande av mottagen anmälan bör lämnas av centralsjukkassan. Avgiven anmälan synes böra förvaras hos den centralsjukkassa, hos vilken anmälan gjorts, och sålunda ej vidarebefordras vid överflyttning av pensionskort till annan kassa. Av noteringarna om kassatillhörighet å detta kort kommer nämligen att framgå hos vilken kassa anmälan finnes. Vad nu sagts om anmälan bör gälla även återkallelse av anmälan.

Föreskrifter om förfarandet vid anmälan och återkallelse därav synes böra utfärdas av Konungen med stöd av 55 § LTP.

Enligt 58 § lagen om allmän sjukförsäkring är allmän sjukkassa skyldig att i den mån Konungen så förordnar biträda vid handhavandet av annan statlig social försäkringsverksamhet. För sådant biträde må kassan, där det finnes påkallat till följd av den kassan sålunda anförtrodda verksamhetens omfattning, erhålla ersättning enligt de grunder Konungen bestämmer.

Därest Konungen i enlighet med nämndens förslag uppdrager åt centralsjukkassorna att utföra ifrågavarande registreringsarbete, ankommer det på vederbörande centralsjukkassa att anställa för arbetets utförande erforderlig personal och anskaffa behövlig utrustning. Såsom närmare beröres i kapitel 9 bör pensionssystemet svara för de med tilläggs pensioneringen förenade administrationskostnaderna. Centralsjukkassorna bör alltså erhålla ersättning för sina på registreringsarbetet belöpande utgifter.

KAPITEL 5

De försäkrades egna pensionsavgifter

Uppbörd m. m.

I 34 § LTP stadgas att försäkrad, för vilken beräknats pensionsgrundande inkomst för visst år på grundval av annat förvärvsarbete, skall erlägga avgift till försäkringen. Avgiften skall utgå efter den procentsats, som enligt 32 § LTP för året fastställts av Konungen med riksdagen, och beräknas å den pensionsgrundande inkomsten i vad denna härrör från inkomst av annat förvärvsarbete.

Enligt föredragande departementschefens mening borde de försäkrades egna avgifter *debiteras och uppbäras i samband med de allmänna skatterna*. Härför talar även enligt administrationsnämndens mening övervägande skäl. En särskild avgiftsuppbörd måste sålunda medföra väsentligt större merarbete och kostnader samt förorsaka olägenheter för de försäkrade såtillvida, att avgifterna sannolikt inte skulle kunna erläggas preliminärt och att ytterligare en debetsedel skulle tillkomma.

De försäkrades egna avgifter benämnas i fortsättningen *tilläggs-pensionsavgifter* i anslutning till beteckningen folkpensionsavgifter, som allmänt begagnas för pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering.

Tilläggs-pensionsavgifterna bör uträknas av de lokala skattemyndigheterna samtidigt med beräkningen av den pensionsgrundande inkomsten och därvid noteras å de för denna beräkning avsedda inkomstkortet. Från inkomstkortet överföres sedan de noterade avgiftsbeloppen till debiteringslängden över slutlig skatt och ingår i denna skatt.

Vid en avgiftsuppbörd i samband med den allmänna skatteuppbörden bör preliminär tilläggs-pensionsavgift ingå i den preliminära B-skatten. Avgift, som utöver i slutlig skatt ingående avgift skall påföras vid höjning av den försäkrades inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, debiteras och uppbäres som tillkommande skatt.

Nämnden förordar alltså att med skatt enligt 1 § uppbördsförrordningen jämväl skall förstås tilläggs-pensionsavgift. Härigenom kommer bl. a. besvärshandlingarna i uppbördsförrordningen att bli tillämpliga beträffande debiteringen av tilläggs-pensionsavgift. Det må framhållas att detta inte gäller i fråga om beräkningen av underlaget för avgiften eller således beräkningen av inkomst av annat förvärvsarbete. Klagan över denna beräkning föres på sätt gäller i fråga om besvär över pensionsgrundande inkomst.

Tilläggs pensioneringen bör gottgöras de debiterade avgifterna efter avdrag för vad som avkortats eller restituerats. Såsom framgår av vad senare anföres kommer några avskrivningar på grund av bristande betalning aldrig att ske; vid bristande betalning skall avgiftsdebiteringen i stället undanröjas. Lämpligen torde överföringen av avgifterna till tilläggs pensioneringen böra tillgå så att riksförsäkringsanstalten i egenskap av pensionsmyndighet från vederbörlig inkomstitel å riksstaten varje år tillgodoför sig ett belopp motsvarande summan av de under nästföregående år debiterade tilläggs pensionsavgifterna minskad med summan av de avgifter som under samma år avkortats eller restituerats. Uppgift om vad riksförsäkringsanstalten sålunda må tillgodoföra sig för pensioneringens räkning kan, sedan erforderliga bokföringsföreskrifter utfärdats, lämnas av riksräkenskapsverket.

Betalningsfrist m. m.

I den mån pensionsgrundande inkomst härrör från inkomst av annat förvärvsarbete än anställning må enligt 9 § LTP pensionspoäng tillgodoräknas den försäkrade endast såvida tilläggs pensionsavgift för året till fullo erlagts inom föreskriven tid. Föredragande departementschefen uttalade att bestämmelser om den tidsfrist, som den försäkrade har till sitt förfogande för avgiftsbetalningen, avsågs komma att inflyta i särskild författning efter förslag i ämnet av administrationsnämnden. Därvid förutskickades att fristen inte borde utlöpa tidigare än under andra året efter det som avgiften avser. Detta uttalande bör ses i belysning av en i LTP intagen bestämmelse om undantag från kravet på att tilläggs pensionsavgift skall ha erlagts för att pensionspoäng skall kunna tillgodoräknas för den mot avgiften svarande inkomsten av annat förvärvsarbete. Utan hinder av att tilläggs pensionsavgift för året ej till fullo erlagts skall sålunda enligt 9 § LTP pensionspoäng tillgodoräknas den försäkrade för det år varunder han fyllt 65 år eller, där den försäkrade eller efterlevande till honom ansöker om tilläggs pension för tid före det år varunder den försäkrade skulle uppnå 67 års ålder, för de båda år som närmast föregått det då pension vid bifall till ansökningsen skulle börja utgå. Pensionspoängen för de båda år som närmast föregått det år, då försäkringsfallet inträffade, beröres således ej av bristande avgiftsbetalning.

Av syftet med ifrågavarande undantagsbestämmelse följer att betalningsfristen bör utlöpa inom sådan tid att underrättelse om försummad avgiftsbetalning kan tillställas det organ, som har att registrera pensionspoäng, före utgången av andra året efter det som avgiften avser eller således före utgången av året näst efter taxeringsåret. Å andra sidan är det angeläget att bereda skälig tid för avgiftsbetalningen. Med hänsyn till anförda omständigheter synes lämpligen kunna föreskrivas att *betalningsfristen skall utlöpa vid utgången av september månad året näst efter taxeringsåret.*

Vad nyss sagts avser normalfallet eller således när tilläggs pensionsavgift ingår i slutlig skatt. Tilläggs pensionsavgift kan emellertid även komma att

ingå i tillkommande skatt. Så blir förhållandet när inkomsten av annat förvärvsarbete än anställning höjes efter den 20 november under taxeringsåret och ytterligare avgift skall erläggas. Avgiftshöjning kan bli aktuell lång tid efter taxeringsårets utgång. En speciell betalningsfrist blir därför nödvändig i fråga om tilläggs pensionsavgift som ingår i tillkommande skatt. I detta hänseende föreslås att avgiften skall vara erlagd inom 4 månader efter utgången av den månad under vilken den sista av de för skatteinbetalningen bestämda uppbördsterminerna infallit.

Efter betalningsfristens utgång skall några indrivningsåtgärder ej vidtagas för att utfå oguldet avgiftsbelopp. Har avgiften vid nämnda tidpunkt delvis erlagts, bör vidare det erlagda beloppet inte längre anses utgöra betalning av tilläggs pensionsavgift utan gottgöras den försäkrade såsom betalning av ogulden skatt m. m., som uppbäres tillsammans med tilläggs pensionsavgiften, eller restitueras i den mån vad som erlagts överstiger beloppet av ogulden skatt m. m. Det erlagda beloppet bör nämligen i angivna fall inte tillfalla försäkringen, eftersom pensionspoäng normalt ej skall beräknas för den inkomst av annat förvärvsarbete, som avgiften avser. Försummad avgiftsbetalning kan dessutom medföra reduktion av pensionsrätten. Om tilläggs pensionsavgift inte till fullo erlagts inom föreskriven tid, bör således *avgiftspåföringen undanröjas*. Detta torde få tillgå så att den lokala skattemyndigheten omdebiterar den slutliga och den tillkommande skatt, vari tilläggs pensionsavgiften ingår, med uteslutande av avgiften. Innan omdebitering verkställs, bör den försäkrade beredas tillfälle att yttra sig i frågan. Vidare bör den försäkrade underrättas om verkställd omdebitering. Över beslutet om omdebitering torde besvär böra få anföras i den ordning varom stadgas i 85 § 1 mom. och 86 § uppbördsförordningen.

Skulle det efter verkställd omdebitering visa sig, att tilläggs pensionsavgiften till fullo erlagts inom föreskriven tid och att omdebitering således ej bort göras, måste avgiften ånyo uppdebiteras. Detta kan emellertid inte ske genom att avgiften, som ju redan är betald, påföres den försäkrade såsom tillkommande skatt. I stället får länsstyrelsen med tillämpning av 70 § 2 mom. uppbördsförordningen till betalning av den försäkrade fastställa ett skattebelopp motsvarande tilläggs pensionsavgiften.

Om delbetalning av skatt vari tilläggs pensionsavgift ingår

Såsom framgår av vad tidigare anförts kan tilläggs pensionsavgift komma att ingå i preliminär B-skatt, kvarstående skatt och tillkommande skatt. Dessa skatteformer kan var för sig omfatta ett flertal olika skatter och avgifter. För tillämpningen av regeln att pensionspoäng skall tillgodoräknas den försäkrade endast om tilläggs pensionsavgiften till fullo erlagts, måste därför i de fall, då tilläggs pensionsavgift ingår i någon av nämnda skatte-

former och skatten i fråga inte till fullo guldits, avgöras i vad mån avgiften betalats.

Om annat ej stadgas, får i nyss angivna fall tilläggs pensionsavgift anses ingå i det oguldna skattebeloppet med så stor del därav som svarar mot förhållandet mellan avgiften och det totala skattebeloppet. Härav skulle följa att pensionspoäng skulle beräknas för den försäkrade endast om skatten för det aktuella året till fullo erlagts före den 1 oktober två år senare. Även om endast ett obetydligt delbelopp skulle kvarstå oguldet vid nämnda tidpunkt, skulle den försäkrade gå förlustig hela pensionspoängen för året i fråga och i vissa fall även få vidkännas reduktion av pensionsrätten. En förutsättning för tillgodoräknande av pensionspoäng för exempelvis år 1965 skulle således vara att den försäkrade före den 1 oktober 1967 till fullo betalt sin preliminära B-skatt för år 1965 och ev. kvarstående skatt enligt 1966 års taxering. Om den försäkrade för år 1965 påförts tilläggs pensionsavgift i form av tillkommande skatt, skulle därjämte krävas att den tillkommande skatten helt erlagts inom fyra månader efter utgången av den månad under vilken den sista av de för skattebetalningen bestämda uppbördsterminerna infallit.

Kravet på full skattebetalning för tillgodoräknande av pensionspoäng skulle medföra ett omfattande bevaknings- och rapporteringsarbete för uppbördsmyndigheterna. Efter den 1 oktober varje år skulle sålunda utmätningsmännen beträffande samtliga skattskyldiga, som nämnda dag resterar för ogulden B-skatt eller kvarstående skatt avseende inkomster under andra året dessförinnan, behöva undersöka huruvida tilläggs pensionsavgift ingår i motsvarande slutliga skatt. I vad gäller kvarstående skatt skulle detta arbete dock kunna underlättas, om restlängderna för sådan skatt försåges med uppgifter om de restförda tilläggs pensionsavgift. Efter undersökningen skulle för varje skattskyldig, som påförts tilläggs pensionsavgift och resterar för skatt som nyss sagts, uppgift behöva insändas dels till den lokala skattemyndigheten för omdebitering av den slutliga skatten och dels till registreringsorganet. Antalet dylika uppgifter skulle sannolikt bli betydande. En motsvarande undersökning och rapportering skulle därjämte krävas i fråga om ogulden tillkommande skatt.

Av materiella skäl måste det anses mycket otillfredsställande att för tillgodoräknande av pensionsgrundande inkomst kräva full betalning även av den försäkrades skatt. En gemensam uppbörd av skatt och tilläggs pensionsavgift har valts av tekniska skäl och bör därför inte försämra den försäkrades ställning, som i princip bör vara densamma som vid en särskilt anordnad avgiftsuppbörd eller vid en frivilligt tecknad pensionsförsäkring. I sistnämnda båda fall skulle den försäkrade ha frihet att välja mellan inbetalning av pensionsavgiften och inbetalning av skatten, om han saknade medel att betala bådadera. Säkerligen skulle han då regelmässigt välja att erlägga pensionsavgiften. Det må i detta sammanhang även erinras om att

en skattskyldig kunde på den tid, då erlagda folkpensionsavgifter bokfördes individuellt och påverkade folkpensionens storlek, inbetala enbart den pensionsavgift som upptagits på hans kronodebetsedel och få inbetalningen gottskriven som erlagd avgift.

Med hänsyn till det anförda förordar nämnden att i uppbördsförordningen föreskrives, att *för inkomst under visst år erlagd preliminär eller kvarstående skatt skall anses i första hand utgöra betalning av tilläggs-pensionsavgift för året* samt att i fråga om erlagd tillkommande skatt motsvarande skall gälla beträffande tilläggs-pensionsavgift som ingår i den tillkommande skatten.

Enligt en av administrationsnämnden gjord undersökning, som redovisas i det följande, torde det föreslagna stadgandet medföra att antalet fall med bristande avgiftsbetalning reduceras till ett fåtal. Det kan därför antagas att bevaknings- och rapporteringsarbetet för uppbördsmyndigheterna inte skall bli särskilt betungande. *Det tekniska förfarandet*, varom föreskrifter torde få utfärdas i administrativ ordning, kan utformas på följande sätt.

Enligt gällande bestämmelser åligger det länsstyrelsen att i debiteringslängderna över slutlig skatt införa den preliminära skatt, som skall avräknas från den slutliga skatten. För den preliminära skatten finns två kolumner, den ena för A-skatt och den andra för B-skatt. I B-skattkolumnen antecknas det debiterade B-skattebeloppet och ev. därutöver gjorda inbetalningar. Efter införandet av tilläggs-pensioneringen antecknas i B-skattkolumnen även summa i rätt tid *erlagd* B-skatt i de fall, då denna summa understiger det *debiterade* B-skattebeloppet. För att detta skall kunna ske, får postens skatteavdelningar summera de på kreditkorten avseende B-skatt krediterade inbetalningarna (sådan summering göres för närvarande icke inom samtliga län). I B-skattkolumnen antecknas summa erlagd B-skatt inom parentes ovanför det B-skattebelopp, som skall avräknas mot den slutliga skatten. Ingår i gottskriven A-skatt sådan särskilt uppdebiterad A-skatt, som den skattskyldiges arbetsgivare underlåtit att innehålla genom skatteavdrag, antecknas summa erlagd A-skatt på motsvarande sätt i A-skattkolumnen. Sedan den slutliga skatten debiterats, går den lokala skattemyndigheten igenom debiteringslängden och markerar de fall, då tilläggs-pensionsavgift debiterats med belopp som är större än den erlagda A-skatten eller den erlagda B-skatten. För vart och ett av dessa fall ifylles en uppgift i två exemplar avseende ogulden tilläggs-pensionsavgift. På uppgiften antecknas födelsenummer, namn, tilläggs-pensionsavgiften, erlagd preliminär skatt, det oguldna avgiftsbeloppet (= skillnaden mellan tilläggs-pensionsavgiften och den erlagda preliminära skatten), besked huruvida den gottskrivna preliminära skatten överstiger den erlagda (indrivning pågår) eller är lika stor som denna, den kvarstående skatten och numret på slutskattsedeln. Före den 1 september året näst efter taxeringsåret översändes det

ena exemplaret av uppgifterna till länsstyrelsen och det andra till vederbörande utmätningsman. Om gottskriven och erlagd preliminär skatt överensstämmer, överlämnas dock båda uppgifterna till länsstyrelsen. Före över-sändandet av uppgifterna bör i förekommande fall på uppgifterna ha antecknats den nedsättning av tilläggspensionsavgiften, som kan ha föranletts av ändrad beräkning av den pensionsgrundande inkomsten. I fråga om de dubbla uppgiftsexemplaren undersökes på länsstyrelsen huruvida kvarstående skatt erlagts med belopp som täcker det oguldna avgiftsbeloppet. Är så fallet makuleras båda uppgiftsexemplaren. I motsatt fall antecknas på de båda uppgifterna att den kvarstående skatten restförts, varefter det ena exemplaret av uppgiften översändes till vederbörande utmätningsman. Senast den 15 oktober redovisar utmätningsmannen till länsstyrelsen samtliga uppgifter med anteckning att tilläggspensionsavgiften till fullo erlagts eller att visst belopp kvarstår oguldet. I sistnämnda fall undersökes på länsstyrelsen — om så ej redan skett — huruvida det oguldna avgiftsbeloppet täcks av kvarstående skatt som erlagts under uppbördstermin. De båda uppgiftsexemplaren för försäkrade, som helt betalt tilläggspensionsavgiften, makuleras. Det ena exemplaret av övriga uppgifter, upptagande helt eller delvis ogulden avgift, översändes till den lokala skattemyndigheten för omdebitering och det andra exemplaret till registreringsorganet senast den 15 november.

Såvitt gäller stad med egen uppbördsförvaltning får de åligganden, som enligt vad nyss sagts skall ankomma på länsstyrelse, i stället fullgöras av den lokala skattemyndigheten i staden.

Den föreslagna metoden avser tilläggspensionsavgifter som påförts i samband med slutlig skatt. Metoden kan inte användas i fråga om avgifter, som debiterats såsom tillkommande skatt. Beträffande dessa torde i stället få förfaras enligt följande.

Lokal skattemyndighet på landet överlämnar till länsstyrelsen det meddelande om höjd pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, som skall tillställas registreringsorganet, med anteckning om storleken av den totala, den slutliga och den tillkommande tilläggspensionsavgiften samt om debetsedelsnumren för den slutliga och den tillkommande skatten. På länsstyrelsen undersökes, huruvida den försäkrade erlagt preliminär A-skatt, preliminär B-skatt eller kvarstående skatt, avseende inkomst-året i fråga, med åtminstone samma belopp som den totala tilläggspensionsavgiften. Är så förhållandet, vidarebefordras meddelandet omgående till registreringsorganet. I motsatt fall avvaktas utgången av den sista uppbördsterminen för den tillkommande skatten. Om sådan skatt inbetalts med belopp som täcker det oguldna avgiftsbeloppet, tillställs registreringsorganet meddelandet om den omräknade pensionsgrundande inkomsten. Eljest utskrivs i två exemplar en uppgift liknande den förut omnämnda uppgiften å ogulden slutlig tilläggspensionsavgift. Det ena exemplaret översändes till

vederbörande utmätningsman. Om så mycket av den restförda tillkommande skatten indrivits att något oguldet avgiftsbelopp ej längre kvarstår, antecknas detta på uppgiften som omgående återställs till länsstyrelsen; länsstyrelsen tillställer registreringsorganet meddelandet om den omräknade pensionsgrundande inkomsten. Är avgiften icke helt betald vid utgången av den fjärde månaden efter den månad, under vilken den sista uppbördsterminen för den tillkommande skatten inföll, redovisar utmätningsmannen senast den femtonde dagen därefter uppgiften till länsstyrelsen. Meddelandet om den omräknade pensionsgrundande inkomsten översändes till registreringsorganet med underrättelse att den tillkommande avgiften inte till fullo erlagts. Vidare översändes den från utmätningsmannen inkomna uppgiften till den lokala skattemyndigheten, som omdebiterar den tillkommande skatten och den slutliga skatten, om tilläggs-pensionsavgift ingår även i denna sistnämnda skatt. I stad med egen uppbördsförvaltning bör vad som sagts om länsstyrelse i stället gälla den lokala skattemyndigheten i staden.

Genom administrationsnämndens försorg har beträffande två uppbördsdistrikt inom Stockholms län, båda omfattande såväl landsbygd som tätorter, gjorts försök att bedöma antalet fall, då uppgifter å ogulden tilläggs-pensionsavgift skulle behöva utskrivs. Antalet skattskyldiga inom dessa distrikt utgjorde 4 417, varav 598 erlagt preliminär B-skatt. Enligt undersökningen skulle vid ett antaget avgiftsbelopp motsvarande $\frac{1}{6}$ av den slutliga skatten endast omkring 30 uppgifter å ogulden tilläggs-pensionsavgift ha behövt utskrivs.

Av de utskrivna uppgifterna å ogulden tilläggs-pensionsavgift kommer troligen den större delen icke att föranleda någon åtgärd på grund av att vad som kvarstår oguldet betalats vid indrivningen av restförd B-skatt eller täckts genom erlagd kvarstående skatt. Antalet uppgifter, som skulle behöva medföra omdebitering av skatt, torde därför bli mycket ringa.

Avgiftsbefrielse

Enligt vad tidigare anförts skall för de två år som närmast föregått det år, då försäkrad avlidit eller förtidspensionsfall inträffat, pensionspoäng beräknas även om tilläggs-pensionsavgiften för dessa år inte erlagts. Avgiften efterskänkes emellertid inte. Är avgiften ogulden vid betalningsfristens utgång må den enligt 50 § andra stycket LTP avdragas från utgående pension. Bestämmelserna har utformats på sådant sätt, att möjlighet finnes att helt eller delvis underlåta att göra avdrag för ogulden avgift.

Före betalningsfristens utgång skall påförd tilläggs-pensionsavgift erläggas vid skatteuppbörden under uppbördstermin eller i samband med indrivning. Då det emellertid i vissa fall kan vara för hårt att utkräva avgiften, har möjlighet ansetts böra föreligga att medge avgiftsbefrielse. Avsikten är att bestämmelser härom skall utfärdas i särskild ordning.

Administrationsnämnden förordar, att i nu förevarande fall befrielse må medges från erläggande helt eller delvis av tilläggspensionsavgiften, därest ömmande omständigheter föreligger. Därvid förutsättes att framställning om avgiftsbefrielse göres av den försäkrade eller dödsboet efter honom. Behörig myndighet att medge avgiftsbefrielse bör vara riksförsäkringsanstalten intill dess den centrala organisationen beträffande tilläggspensioneringen fått sin lösning.

Bestämmelser i enlighet med vad i detta kapitel förordats har intagits i det av administrationsnämnden upprättade förslaget till förordning om beräkning av pensionsgrundande inkomst m. m. enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension (12—14, 17 och 18 §§).

KAPITEL 6

Arbetsgivarnas avgifter m. m.

De grundläggande lagbestämmelserna m. m.

Arbetsgivaravgifterna till tilläggpensioneringen

Tilläggpensioneringen skall finansieras med bl. a. kollektiva arbetsgivaravgifter av samma slag som arbetsgivarnas bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, dvs. med en viss procent på en av arbetsgivaren utgiven lönesumma. Bestämmelserna härom återfinnes i 33 § LTP och innebär följande.

Enligt huvudregeln skall arbetsgivare för varje år erlægga avgift till tilläggpensioneringen å vad han under året till arbetstagare hos honom utgivit i lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad eller, där fall som avses i 5 § andra stycket är för handen, i annan ersättning i penningar. Med det sist sagda åsyftas sådan ersättning å minst 300 kr., som enligt överenskommelse mellan den försäkrade och den som utgivit ersättningen skall anses som inkomst av anställning, oaktat något anställningsförhållande inte förelegat. Den som utgivit ersättningen anses då såsom arbetsgivare och den försäkrade såsom arbetstagare.

Från huvudregeln gäller vissa undantag, varigenom avgiftsplikten i stort sett inskränkes till lön som för mottagaren grundar rätt till tilläggpension. Undantagen avser vissa arbetsgivare, vissa arbetstagare eller vissa lönedelar.

Såvitt gäller arbetsgivarna är härvarande utländska beskickningar och lönade konsulat ävensom utlänningar, tillhörande sådan beskickning eller sådant konsulat, helt undantagna från avgiftsplikt. Vidare är arbetsgivare, vilken är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, avgiftspliktig endast för lön som utgivits vid skötseln av härstädes belägen fastighet eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe.

I fråga om arbetstagarna skall vid avgiftsberäkningen bortses från den som vid årets ingång fyllt 65 år eller mer ävensom från arbetstagare, vars lön under året understigit 300 kr. Vidare skall enligt 39 § LTP bortses från arbetstagare, å vilken kollektivavtal beträffande undantagande från tilläggpensioneringen är tillämpligt. Däremot skall *inte* bortses från arbetstagare, som vid årets ingång ej uppnått 15 års ålder eller som är utlänning och ej är här mantalsskriven, trots att lön till sådan person ej grundar rätt till tilläggpension. Beträffande arbete utom riket skall dock bortses från utlänning som nyss sagts.

Vid avgiftsberäkningen skall slutligen från summan av lön och sådan ersättning, som enligt vad förut sagts anses som inkomst av anställning oaktat anställningsförhållande inte förelegat, avdragas *dels* ett belopp motsvarande det vid årets ingång gällande basbeloppet multiplicerat med det beräknade genomsnittliga antalet arbetstagare hos arbetsgivaren under året, *dels ock* för varje arbetstagare sådan del av lön eller annan ersättning, som för år räknat överstigit $7\frac{1}{2}$ gånger nämnda basbelopp. Härvid skall arbetstagare, som under hela året varit anställd med full arbetstid, räknas såsom en arbetstagare och arbetstagare, som under året varit anställd i mindre omfattning, medräknas i motsvarande mån; genomsnittliga antalet arbetstagare beräknas med en decimal. Å vad som därefter återstår av lönesumman eller ersättningen utgår arbetsgivaravgift efter den för året gällande procentsatsen.

Om särskilda skäl föranleder därtill, må arbetsgivaravgiften beräknas på sätt som avviker från vad i nästföregående stycke sägs men som ger i huvudsak samma resultat. Anledningen härtill är att det understundom kan föreligga svårigheter för arbetsgivare att lämna närmare uppgifter om anställdas arbetstid. Detta gäller bl. a. anställda, som utför arbetet i sitt hem eller som eljest inte har någon regelbunden arbetstid. Särskilda svårigheter att beräkna arbetstid torde ofta föreligga i de fall, då arbetsgivaravgift skall erläggas för sådant arbete för annans räkning, som ej är att hänföra till anställning i civilrättslig mening, t. ex. ett förtroendeuppdrag. För sådana fall lämnar nu ifrågavarande stadgande möjlighet att beräkna arbetsgivaravgiften efter mera schematiska linjer. Föredragande departementschefen har såsom exempel härå anfört att arbetsgivaravgift bör kunna beräknas på hela den utgivna lönesumman eller ersättningen, därvid basbeloppsavdraget beaktas genom tillämpning av en lägre uttagsprocent än den för året fastställda. I anslutning härtill framhåller departementschefen att en beräkningsmetod, som avviker från den i huvudbestämmelsen stadgade, uppenbarligen borde syfta till att ge ett resultat i fråga om avgiftens storlek, vilket i möjlig mån motsvarar det resultat som kunde antagas ha framkommit om huvudbestämmelsen varit användbar. Genom tillämpning av en särskild beräkningsmetod för vissa fall borde sålunda varken skärpning eller mildring av arbetsgivarens avgiftsplikt genomsnittligt sett komma till stånd.

Avgifterna till yrkesskadeförsäkringen m. m.

Enligt allmänna pensionsberedningens förslag skulle arbetsgivaravgiften till tilläggspensioneringen debiteras och uppbäras tillsammans med arbetsgivarens avgift för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten och med hans bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Med anledning härav lämnas i detta avsnitt en kort redogörelse för dessa avgifter och bidrag samt för uppbörden av dem.

Yrkesskadeförsäkringen är dels obligatorisk och dels frivillig. Den obliga-

toriska försäkringen omfattar med vissa undantag alla arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Försäkringen meddelas antingen i riksförsäkringsanstalten eller i något av de nio ömsesidiga försäkringsbolag som finns för ändamålet. Avgift för försäkringen skall enligt 38 § lagen om yrkesskadeförsäkring bestämmas till belopp som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilket det bedrivs, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderligt för att täcka den risk som försäkringen avser. Vid försäkring i ömsesidigt försäkringsbolag tillägges ett belopp motsvarande omkostnaderna för försäkringen. I vissa fall då yrkesskadeersättning skall minskas med understöd från arbetsgivaren, kassa o. d., skall under viss förutsättning försäkringsavgiften bestämmas till det lägre belopp, som motsvarar den minskade försäkringsrisken. Utöver försäkringsavgiften är arbetsgivaren enligt 39 § lagen om yrkesskadeförsäkring skyldig att erlägga tilläggsavgift såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet. Tilläggsavgiften utgör vid försäkring i riksförsäkringsanstalten 5 % av försäkringsavgiften.

Utom yrkesskadeförsäkringsavgiften skall arbetsgivaren erlägga avgift (avgiftstillägg) enligt 14 § lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete. För år 1959 utgör avgiftstillägget 16 % av summan av arbetsgivarens försäkrings- och tilläggsavgift till yrkesskadeförsäkringen.

Bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna utgår för varje år med 1,1 resp. 0,04 % av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare som är obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Härvid skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, som Konungen med stöd av 28 § sjukförsäkringslagen undantagit från försäkringen för tilläggsjukpenning eller som är utländsk sjöman, vilken ej är mantalsskriven i riket. Inte heller skall hänsyn tagas till arbetstagares lön i vad lönen överstiger 15 000 kr. för år räknat. Värdet av naturaförmåner skall uppskattas efter de regler, som tillämpas vid taxering till kommunal inkomstskatt. Grundas försäkringsavgift, som arbetsgivaren skall erlägga enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, på särskild beräkning av arbetstagares lön, skall den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av arbetsgivarbidragen.

Beträffande *uppbörden* av avgifterna för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten och av bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna stadgas i förordningen den 4 juni 1954, nr 341. Förfarandet är i stort sett följande.

För samtliga arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten bestämmes storleken av avgifterna och bidragen av riksförsäkringsanstalten. I uppbördshänseende skiljes emellertid mellan arbetsgivare

som har i regel minst 5 arbetstagare i sin tjänst (s. k. större arbetsgivare) och övriga arbetsgivare (s. k. mindre arbetsgivare). De större arbetsgivarna inbetalar sina avgifter och bidrag till riksförsäkringsanstalten, medan de mindre arbetsgivarnas avgifter och bidrag uppbäres vid den allmänna skatteuppbörden.

Åtskillnaden mellan större och mindre arbetsgivare får även betydelse vid beräkningen av avgifterna och bidragen. För de större arbetsgivarna sker beräkningen med ledning av de verkliga löneutgifterna, varom uppgifter lämnas av arbetsgivarna direkt till riksförsäkringsanstalten. De mindre arbetsgivarnas avgifter och bidrag uträknas däremot på grundval av uppgifter om antal dagsverken m. m. och med användande av en tariff, som för olika sysselsättningar anger det sammanlagda avgifts- och bidragsbeloppet för en årsarbetare och vad därav belöper på yrkesskadeförsäkringsavgiften. Dessa belopp i tariffen uträknas efter vissa antagna medelinkomster i olika sysselsättningar. De mindre arbetsgivarnas uppgifter lämnas på mantalsuppgiften. Med ledning härav upprättar varje lokal skattemyndighet en arbetsgivarförteckning över arbetsgivarna inom myndighetens tjänstgöringsområde. Förteckningen överlämnas till riksförsäkringsanstalten.

De mindre arbetsgivarnas avgifter och bidrag antecknas i arbetsgivarförteckningarna, som därefter återställes till de lokala skattemyndigheterna. Vid översändandet av förteckningarna äger riksförsäkringsanstalten från vederbörlig inkomstitel å riksstaten tillgodoföra sig beloppet av de i förteckningarna antecknade avgifterna och bidragen. De lokala skattemyndigheterna påför arbetsgivarna avgifterna och bidragen i samband med debiteringen av slutlig skatt.

Avgifter och bidrag från större arbetsgivare uppbäres som tidigare nämnts av riksförsäkringsanstalten. I den mån riksförsäkringsanstalten ej föreskriver annat är sådan arbetsgivare skyldig att förskottsvis under det kalenderår, som avgiften och bidraget avser, å tid som anstalten bestämmer erlägga högst det belopp, till vilket summan av avgiften och bidraget kan antagas komma att uppgå. Under exempelvis år 1959 skall på grund härav erläggas ett belopp motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, arbetsgivarens preliminära avgift m. m. för 1959 ökad med hans slutliga avgift m. m. för år 1958 och, å andra sidan, hans preliminära avgift m. m. för sistnämnda år. Riksförsäkringsanstalten tillställer vederbörande arbetsgivare en räkning å det belopp som denne har att erlægga. Räkningarna utsändes successivt under året. Betalning skall erläggas senast inom 4 veckor efter det räkningen kommit arbetsgivaren till handa. När särskilda skäl därtill prövas föreliggande, må riksförsäkringsanstalten medge anstånd helt eller delvis med inbetalningen, i fråga om definitivt påfört belopp dock inte för längre tid än 4 månader. Erlägger arbetsgivaren ej beloppet inom föreskriven tid, skall han anmanas att omedelbart inbetala det. Över arbetsgivare, som ej fullgjort sin betalningsskyldighet inom 4 veckor efter det anmaning som nyss

sagts avsänts, skall riksförsäkringsanstalten upprätta förteckningar, som överlämnas till vederbörande länsstyrelse för indrivning av oguldna belopp. Dessa belopp äger riksförsäkringsanstalten vid översändandet av förteckningarna tillgodoföra sig från vederbörlig inkomsttitel å riksstaten.

Det förut sagda gäller inte större och mindre arbetsgivare, som tecknat yrkesskadeförsäkringen i ett ömsesidigt försäkringsbolag. Sådana arbetsgivare lämnar för avgiftsberäkningen m. m. erforderliga uppgifter till bolaget. Bolaget ombesörjer påföring och uppbörd av såväl yrkesskadeförsäkringsavgiften som arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Arbetsgivarbidragen redovisas av bolaget till riksförsäkringsanstalten.

Allmänna pensionsberedningens förslag

För att vinna enklast möjliga debiterings- och uppbördsförfarande föreslog allmänna pensionsberedningen (SOU 1957:7 s. 113 ff.) att arbetsgivaravgiften till tilläggs pensioneringen skulle påföras och inbetalas gemensamt med yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. En sådan anordning nödvändiggjorde enligt beredningens mening vissa ändringar i nuvarande system bl. a. i vad avser lämnande av de arbetsgivaruppgifter, som erfordras för att beräkna bidragen och avgifterna, och kontrollen av uppgifterna.

Beredningen framhöll att det hade visat sig att anmälningarna på mantalsuppgifterna om anlitad arbetskraft försumrats i stor utsträckning och att det redovisade arbetsgivarbeståndet blivit mycket ofullständigt trots granskning från roteombudens och de lokala skattemyndigheternas sida. Vidare måste anses otillfredsställande att de mindre arbetsgivarnas uppgifter om anlitad arbetskraft fick, till följd av att de skulle lämnas vid mantalskrivningen, grundas på uppskattning för tiden mellan mantalsuppgifternas avlämnande och årets slut.

Det gällande systemet ansågs inte medgiva någon tillfredsställande kontroll av arbetsgivarnas uppgifter för beräkning av bidrag m. m. Förbättrade kontrollmöjligheter var således enligt beredningens mening angelägna redan i dagens läge. Tillkomsten av ytterligare en arbetsgivaravgift nödvändiggjorde en omläggning av kontrollförfarandet. Denna omläggning borde ske så att kontrollen verkställdes mot arbetsgivarnas självdeklarationer. Enär väsentligt högre uttagsprocent tillämpades för skatterna än för arbetsgivarnas bidrag och avgifter tillhoppa, skulle inte någon risk finnas för att arbetsgivare gjorde för små avdrag för löneutgifter i deklarationerna.

Med hänsyn till anförda olägenheter med nuvarande anknytning till mantalsuppgiften av skyldigheten att anmäla anlitad arbetskraft m. m. och för att möjliggöra den nyssnämnda kontrollen av arbetsgivaruppgifterna mot taxeringsmaterialet borde uppgiftsskyldigheten helt omläggas. I detta hänseende föreslog beredningen att samtliga arbetsgivare skulle senast den

31 januari året efter bidrags- och avgiftsåret avlämna en särskild arbetsgivaruppgift i två exemplar till den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänstgöringsområde arbetsgivaren skall taxeras till statlig inkomstskatt. Arbetsgivaruppgiften borde avse all arbetskraft oavsett var den anlitas. Av arbetsgivaruppgifterna skulle det ena exemplaret översändas till riksförsäkringsanstalten för uträkning av bidrag m. m. och det andra exemplaret insorteras i arbetsgivarens självdeklaration såsom ett led i kontrollen att samtliga arbetsgivare avlämnat arbetsgivaruppgift och att summa utbetalda löner enligt arbetsgivaruppgiften överensstämde med i deklarationen avdraget lönebelopp. Förslaget innebar att mantalsuppgifterna ej längre behövde innehålla uppgifter om anlitad arbetskraft och att lokal skattemyndighet skulle slippa att för riksförsäkringsanstaltens räkning upprätta de s. k. arbetsgivarförteckningarna.

Såvitt gäller kontrollförfarandet skulle det enligt beredningens förslag åligga taxeringsnämnd att vid deklarationsgranskningen undersöka, huruvida arbetsgivaruppgift finnes bilagd arbetsgivares allmänna självdeklaration, och om så ej är fallet underrätta den lokala skattemyndigheten härom. Kontrollen av arbetsgivaruppgifterna mot arbetsgivares självdeklaration borde däremot utföras hos de lokala skattemyndigheterna, dock att kontrollen i vad gäller aktiebolag m. fl. juridiska personer borde verkställas hos länsstyrelsen som har tillgång till deklarationerna för dessa skattskyldiga. Den angivna kontrollen borde kompletteras med granskning av arbetsgivarernas avlöningsbokföring m. m.

Med hänsyn till den stora höjning av bidrags- och avgiftsbeloppen, som arbetsgivaravgiften till tilläggspensioneringen medför, förordade pensionsberedningen att såsom mindre arbetsgivare skulle anses endast arbetsgivare, som sysselsatt högst en årsarbetare. Schablonmetoden för beräkning av bidrag m. m. för mindre arbetsgivare borde således inte längre tillämpas för arbetsgivare med 2—4 arbetstagare.

Pensionsberedningen framhöll att vissa skäl talade för att låta lokal skattemyndighet verkställa debiteringen av avgifterna m. m. Beredningen fann emellertid att en sådan decentralisering av debiteringen knappast syntes möjlig för närvarande på grund av att den nuvarande beräkningen av yrkesskadeförsäkringsavgifterna är mycket komplicerad. Med hänsyn till de fördelar i skilda hänseenden, som en decentraliserad debitering syntes erbjuda, borde undersökas möjligheterna att genomföra en förenkling av avgiftsberäkningen. Oavsett vilketdera debiteringsalternativet man slutligen stannade för syntes enligt beredningens mening kunna förutsättas att debiteringen för alla tre socialförsäkringsgrenarna under en övergångstid finge ske genom riksförsäkringsanstalten.

Under förutsättning att riksförsäkringsanstalten skulle fungera såsom debiteringsorgan föreslog beredningen, att även uppbördsförfarandet skulle lämnas oförändrat, därvid till mindre arbetsgivare dock skulle hänföras endast arbetsgivare med högst en årsarbetare.

Beträffande arbetsgivare som tecknat yrkesskadeförsäkringen i ett ömsesidigt försäkringsbolag uttalade pensionsberedningen, att sådan arbetsgivaravgift till tilläggpensioneringen samt bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna lämpligen borde debiteras och inbetalas i samma ordning, som gäller vid yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten. Såsom skäl härför anfördes den av beredningen föreslagna kontrollmetoden och den storlek som avgiften och bidragen sammanlagt kommer att få.

Administrationsnämndens förslag

Huvuddragen av debiterings- och uppbördsförslaget

Ur skilda synpunkter ter det sig naturligtast att arbetsgivaravgifterna till tilläggpensioneringen debiteras och uppbäres i anslutning till yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. En sådan anknytning torde både för arbetsgivarna och det allmänna vara att föredraga framför en särskild uppbörd av de nya avgifterna.

För arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i ömsesidigt försäkringsbolag torde emellertid inte böra komma i fråga att — såsom skett beträffande bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna — ålägga bolaget skyldighet att beräkna, uppbära och redovisa arbetsgivarens avgift till tilläggpensioneringen. En sådan skyldighet skulle medföra åtskilligt merarbete för de ömsesidiga försäkringsbolagen. Härtill kommer att det förfarande, som i det följande föreslås för kontroll av arbetsgivarnas uppgifter för avgiftsberäkningen, bör gälla samtliga arbetsgivare. I stället torde få förfaras så att de ömsesidiga försäkringsbolagen befrias från skyldigheten att uppbära arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna och att dessa bidrag ävensom arbetsgivaravgiften till tilläggpensioneringen för de arbetsgivare, som tecknat yrkesskadeförsäkring i ömsesidigt försäkringsbolag, debiteras och uppbäres i samma ordning som vid yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten. Härav följer bl. a. att ifrågavarande arbetsgivare kommer att få lämna dels en uppgift till försäkringsbolaget för beräkning av yrkesskadeförsäkringsavgiften och dels en uppgift till vederbörande myndighet för beräkning av arbetsgivaravgiften till tilläggpensioneringen och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna.

Under återopande av det anförda förordar administrationsnämnden i likhet med allmänna pensionsberedningen att *arbetsgivaravgift till tilläggpensioneringen, arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna* samt — i förekommande fall — *arbetsgivaravgift för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten skall debiteras och uppbäras gemensamt*. Därvid förutsättes i fråga om avgift till tilläggpensioneringen och berörda bidrag samma förfarande, oavsett om yrkesskadeförsäkringen tagits i riksförsäkringsanstalten eller i ömsesidigt försäkringsbolag. Med arbetsgivaravgift för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstal-

ten avses här jämväl den tilläggsavgift och det avgiftstillägg, som han är skyldig erlägga enligt 39 § lagen om yrkesskadeförsäkring och 14 § lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

I detta sammanhang må nämnas att riksförsäkringsanstalten i en den 13 januari 1959 dagteknad framställning till Konungen, vilken framställning efter remissbehandling överlämnats till administrationsnämnden för övervägande, på anförda skäl förordad viss ändring i förordningen den 4 juni 1954, nr 341. Genom den föreslagna ändringen skulle riksförsäkringsanstalten få rätt till insyn i arbetsgivare tillhörigt material, som kan utnyttjas för kontroll av arbetsgivarbidragens debitering inom socialförsäkringsbolagen. Vad riksförsäkringsanstalten sålunda förordad blir inte längre aktuellt, om den av nämnden förordade gemensamma debiteringen av uppbörden av arbetsgivaravgifterna till tilläggspensioneringen och bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna genomföres.

Liksom allmänna pensionsberedningen har administrationsnämnden funnit, att den gemensamma debiteringen och uppbörden kräver åtskilliga ändringar i nuvarande bestämmelser. För att underlätta framställningen begagnas i fortsättningen beteckningen *arbetsgivaravgift* för summan av varje arbetsgivares avgifter och bidrag som enligt vad nyss sagts bör debiteras och uppbäras tillsammans. Vidare användes beteckningen *avgiftsunderlag* för det lönebelopp, varå sådan avgift eller sådant bidrag skall beräknas för arbetsgivaren, beteckningen *utgiftsår* för det kalenderår för vilket avgiftsunderlag skall beräknas och beteckningen *arbetsgivaruppgift* för den uppgift från varje arbetsgivare som kräves för beräkning av hans arbetsgivaravgift. Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till tilläggspensioneringen avses med *lön* även sådan ersättning som enligt 5 § andra stycket LTP skall anses utgöra inkomst av anställning.

Administrationsnämnden föreslår att *arbetsgivarnas uppgiftsskyldighet* helt omlägges. Sålunda förordas att arbetsgivaruppgift skall lämnas till vederbörande lokala skattemyndighet senast den 31 januari året näst efter utgiftsåret. För *kontrollen av arbetsgivaruppgifterna* är det avsett att i princip varje arbetsgivare skall vara skyldig att vid sin arbetsgivaruppgift foga ett exemplar av de kontrolluppgifter, som lämnas till inkomsttaxeringen. Nämda kontroll bör lämpligen ske hos de lokala skattemyndigheterna. För uppgiftsskyldigheten och kontrollförfarandet redogöres närmare i fortsättningen.

Med hänsyn till lokal skattemyndighets åligganden att mottaga arbetsgivaruppgifterna och kontrollera deras riktighet ligger nära till hands att låta de lokala skattemyndigheterna verkställa *debiteringen* av arbetsgivaravgifterna. Liksom allmänna pensionsberedningen anser emellertid administrationsnämnden en dylik decentralisering av debiteringen inte för när-

varande vara möjlig på grund av att den nuvarande beräkningen av yrkesskadeförsäkringsavgifterna är så komplicerad. Någon mera betydande förenkling av nämnda beräkning torde inte kunna åstadkommas så länge yrkesskadeförsäkringens handhavande är uppdelat på flera med varandra konkurrerande företag. I vart fall under en övergångstid torde det därför bli nödvändigt att debiteringen av arbetsgivaravgifterna sker hos *riksförsäkringsanstalten*.

Såsom framgår av tidigare lämnad redogörelse beräknas de mindre arbetsgivarnas avgifter för närvarande schablonmässigt med ledning av vissa antagna medellöner i olika sysselsättningar och av arbetsgivaren uppgivet antal anställda och utförda dagsverken. Denna schablonmetod kan medföra ojämna resultat. Om de verkliga löneutgifterna understiger medellönerna i branschen, vilket kan vara fallet exempelvis beträffande lönerna till lantbrukares hemmavarande barn, får arbetsgivaren sålunda betala för stora avgifter. Överstiger utgående löner medellönerna, blir avgifterna för låga. Dessa ojämnheter kan accepteras vid nuvarande avgiftsnivå. Med den avsevärda höjning av den totala avgiftsnivån, som tilläggs pensioneringen medför, blir emellertid schablonmetoden olämplig. I stället bör *avgifterna för samtliga arbetsgivare beräknas på grundval av arbetsgivarens verkliga löneutgifter*.

I fråga om *uppbörden* skiljes för närvarande mellan arbetsgivare med i regel minst 5 anställda och övriga arbetsgivare. De större arbetsgivarna inbetalar sina avgifter till riks-försäkringsanstalten, medan de mindre arbetsgivarnas avgifter uppbäres vid den allmänna skatteuppbörden.

Skäl kan anföras för att även de större arbetsgivarnas avgifter bör uppbäras i samband med skatten. Sålunda är kostnaderna för denna uppbördsmetod mindre än för den särskilda avgiftsuppbörden hos riks-försäkringsanstalten. Vidare innebär den nuvarande tudelningen av avgiftsuppbörden i och för sig en olägenhet. Emellertid utredes för närvarande inom uppbördsorganisationskommittén bl. a. frågan om uppbördsväsendets administrativa utformning. Att i detta läge vidtaga ändring i förevarande avseende synes därför ej lämpligt. Det torde inte heller vara möjligt att på den korta tid som står till buds före lagstiftningens ikraftträdande överblicka alla konsekvenser av en sådan överflyttning av avgiftsuppbörden och vidtaga de för densamma erforderliga förberedelserna innefattande bl. a. påföring av preliminära avgifter i samband med debitering av preliminär B-skatt. Vidare må framhållas att vid en uppbörd av även de större arbetsgivarnas avgifter tillsammans med skatten debiteringsarbetet hos riks-försäkringsanstalten inte skulle kunna pågå hela året utan behöva koncentreras till tiden februari—augusti, något som sannolikt skulle medföra betydande svårigheter att under återstoden av året effektivt utnyttja den med debiteringen sysselsatta personalen. Med hänsyn härtill förordar administrationsnämnden i likhet med allmänna pensionsberedningen att *nuvarande system för av-*

giftsuppbörden tills vidare behålles, dock med viss ändring av gränsdragningen mellan större och mindre arbetsgivare.

Införandet av tilläggs pensioneringen kommer att medföra en betydande höjning av arbetsgivarnas sammanlagda avgifts- och bidragsbelopp för varje arbetstagare. Vid exempelvis ett avgiftsuttag av 7 % till tilläggs pensioneringen och en årslön på 12 000 kr. resp. 30 000 kr. kommer arbetsgivaravgiften per årsarbetare i mindre farlig verksamhet att stiga från ca 150 till ca 700 kr. resp. från ca 200 till ca 2 000 kr. Om en arbetsgivare haft fyra sådana årsarbetare anställda och gällande gränsdragning mellan större och mindre årsarbetare tillämpas, skulle arbetsgivaren följaktligen såsom slutlig skatt komma att påföras en arbetsgivaravgift å 2 800 kr. resp. 8 000 kr. mot för närvarande 600 resp. 800 kr. En sådan väsentlig stegring av de i slutlig skatt ingående arbetsgivaravgifterna torde kunna accepteras endast om skyldighet införes för arbetsgivarna att erlägga avgifterna preliminärt. På grund av de komplikationer, som en sådan föreskrift skulle medföra för bl. a. de lokala skattemyndigheterna, förordar administrationsnämnden i stället att gränsdragningen mellan större och mindre arbetsgivare ändras. Därvid bör eftersträvas att de i slutlig skatt ingående arbetsgivaravgifterna inte blir beloppsmässigt högre än för närvarande.

Allmänna pensionsberedningen föreslog att till mindre arbetsgivare skulle hänföras endast arbetsgivare med högst en årsarbetare. En sådan gränsdragning skulle dock exempelvis kunna medföra att den som har endast en anställd och till denne utger en lön å 30 000 kr. för år skulle anses som mindre arbetsgivare, medan den som till två anställda för ett år utger tillhoppa 10 000 kr. skulle anses som större arbetsgivare. Det må vidare nämnas att det avgiftsbelopp, som enligt beredningens förslag skulle komma att påföras såsom slutlig skatt, redan vid ett avgiftsuttag å 3 % till tilläggs pensioneringen kan överstiga 1 000 kr. Förslaget skulle även leda till att riksförsäkringsanstaltens avgiftsuppbörd skulle komma att omfatta inte mindre än ca 200 000 arbetsgivare mot för närvarande ca 28 000. Härtill kommer att antalet av de arbetsgivare, som vid nuvarande gränsdragning mellan större och mindre arbetsgivare övergår från det ena uppbördssystemet till det andra, skulle mångdubblas om till mindre arbetsgivare skulle hänföras endast arbetsgivare med högst en årsarbetare.

Administrationsnämnden får därför föreslå att arbetsgivaravgiftens storlek i princip får bli avgörande för huruvida avgiften skall uppbäras av riksförsäkringsanstalten eller vid den allmänna skatteuppbörden. Såsom lämplig beloppsgräns förordas 1 000 kr. Denna gräns bör inte vara ovillkorlig. För att förhindra att en arbetsgivare gång efter annan får byta uppbördssystem, bör riksförsäkringsanstalten ha möjlighet att låta en arbetsgivare, som erlagt arbetsgivaravgift för visst år i samband med den allmänna skatteuppbörden, fortsätta därmed även om arbetsgivaravgiften för nästföljande år skulle komma att överstiga 1 000 kr. Å andra sidan bör arbetsgivare, vil-

kens arbetsgivaravgift tidigare överstigit 1 000 kr. och därför uppburits av riksförsäkringsanstalten, kunna bibehållas vid denna uppbördsform om avgiften ett eller annat år skulle nedgå under 1 000 kr.

Med den förordade beloppsgränsen beräknas riksförsäkringsanstalten under år 1960 få uppbära arbetsgivaravgift från ca 60 000 arbetsgivare. Den fortgående höjningen av uttagsprocenten beträffande avgifterna till tilläggs-pensioneringen medför att antalet arbetsgivare med avgiftsuppbörd hos riksförsäkringsanstalten successivt ökas. Vid ett avgiftsuttag å 7 % torde sålunda angivna antal komma att uppgå till omkring 90 000.

I avgiftsunderlag ingående lön m. m.

Gemensamt för arbetsgivaravgifterna till tilläggs-pensioneringen, yrkes-skadeförsäkringsavgiften och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskaps-försäkringarna är att de skall beräknas på löner till arbetstagare i civilrättslig mening. Arbetsgivaravgiften till tilläggs-pensioneringen skall därjämte utgå för sådan kontant ersättning till försäkrad, som under året utgivits med minst 300 kr. och som enligt överenskommelse mellan den försäkrade och den som utgivit ersättningen skall anses som inkomst av anställning, oaktat något anställningsförhållande inte förelegat. Å andra sidan har från avgiftsunderlaget till tilläggs-pensioneringen undantagits sådan lön, som utgivits till en och samme arbetstagare och som under året ej uppgått till 300 kr.

Angivna undantag har gjorts av praktiska skäl. Föredragande departementschefen har härom anfört att det många gånger kunde vara vanskligt — inte minst för allmänheten — att bedöma huruvida en person, som tillfälligtvis utför ett mera kortvarigt arbete, är att anse som anställd hos den, för vars räkning arbetet utföres. Detta gällde exempelvis tillfälligt anlitad hushållshjälp samt hantverkare, som utför smärre målnings-, snickeri- eller reparationsarbeten. Hittillsvarande erfarenheter av tillämpningen av det civilrättsliga arbetstagarbegreppet, särskilt från yrkesskadeförsäkringen, visade att det i dylika fall ofta kunde erfordras en omfattande utredning i olika hänseenden för att avgöra om den som utför arbetet är att anse som arbetstagare eller ej. Genom att betrakta en försäkrads lön från en arbetsgivare såsom inkomst av anställning endast om lönen under ett kalenderår uppgått till ett visst minimibelopp, kunde man i många fall undvika de nämnda svårigheterna. Man vann genom en sådan gränsdragning också den fördelen att de, som anlitar avlönad arbetskraft i mycket ringa omfattning, inte behöver erlägga avgifter till tilläggs-pensioneringen. Eftersom avgifterna i dylika fall blev förhållandevis små, kunde kostnaderna för deras debitering och uppbörd ställa sig opropotionerligt höga. Slutligen har departementschefen framhållit att man beträffande yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna torde få över-

våga en motsvarighet till förevarande bestämmelse beträffande arbetsgivaravgiften till tilläggs pensioneringen.

De skäl som anförts för regeln att man vid beräkningen av arbetsgivaravgiften till tilläggs pensioneringen skall bortse från arbetstagare, vars lön under året understiger 300 kr., gäller med samma styrka i fråga om yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. I själva verket förhåller det sig så att man går förlustig de fördelar, som man avsett att vinna med ifrågavarande regel, om inte motsvarande regel införes beträffande sistnämnda avgifter och bidrag. Administrationsnämnden får därför förorda att en motsvarande regel skall gälla vid beräkningen av arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna och av avgift för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten. Härigenom torde ca 180 000 av nuvarande ca 650 000 arbetsgivare komma att befrias från avgiftsplikt. Bortfallet av yrkesskadeförsäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna för dessa 180 000 arbetsgivare har beräknats till ca 600 000 kr. eller till något mer än 3 kr. per arbetsgivare. Debiterings- och uppbördskostnaderna för varje arbetsgivare torde överstiga sistnämnda belopp.

I fråga om de löneförmåner som skall ligga till grund för avgiftsunderlagets beräkning gäller i viss mån olika bestämmelser för arbetsgivaravgiften till tilläggs pensioneringen, å ena sidan, samt yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, å andra sidan. Sålunda skall till grund för beräkningen av arbetsgivaravgiften till tilläggs pensioneringen ligga utgiven lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, medan övriga avgifter och bidrag beräknas utifrån utgiven lön i penningar eller naturaförmåner. I fråga om yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna skall således beaktas även andra naturaförmåner än kost eller bostad. I praktiken torde endast sistnämnda förmåner vara av betydelse. Av administrativa skäl är det angeläget att avgiftsunderlagen beräknas på samma slag av löneförmåner. Administrationsnämnden förordar därför, att även yrkesskadeförsäkringsavgifterna till riksförsäkringsanstalten och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna skall beräknas endast på utgiven *lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad*. Värdet av sådana naturaförmåner torde få uppskattas efter de regler som tillämpas vid inkomsttaxeringen.

Till lön i penningar är att hänföra bl. a. *provision* och *drickspengar*. I den mån arbetstagare uppbär sådana inkomster, skall de således ingå i arbetsgivarens avgiftsunderlag. Vad särskilt angår drickspengar, som restaurangpersonal avtalsenligt äger uppbära och som varje arbetsdag inlevereras till arbetsgivaren för att av denne sedermera utbetalas till personalen på bestämda dagar, torde drickspenningsystemet ej erbjuda några problem för beräkning av avgiftsunderlaget. Ej heller synes föreligga några svårigheter

för arbetsgivarna att uppge ett beräknat belopp för drickspengar för serveringspersonal i andra fall än som nyss nämnts, om försäljningssiffrorna noteras. Samma grunder för beräkning av drickspengarna synes böra tillämpas som vid inkomsttaxeringen. För de sannolikt fåtal fall, då beräkningsgrunder som nyss sagts inte föreligger, torde särskilda anvisningar få utfärdas för beräkningen av avgiftsunderlaget. Vad nu sagts i fråga om drickspengar torde i tillämpliga delar böra gälla även om provision.

Såsom i kapitel 3 närmare motiverats har nämnden föreslagit att vid beräkning av inkomst av anställning avdrag skall göras för *avgifter vilka arbetstagare erlagt för sådan pensionsförsäkring som tagits i samband med tjänst eller vilka han i samband med tjänsten erlagt för egen eller efterlevandes pensionering annorledes än genom försäkring*. Motsvarande bör gälla vid beräkning av arbetsgivares avgiftsunderlag.

För *kostnader som arbetstagare haft att av sin lön bestrida i anställningen* bör avdrag i princip medgivas vid beräkning av arbetsgivarens avgiftsunderlag. Antalet fall då sådana avdrag kan ifrågakomma torde vara relativt få, eftersom arbetstagarna som regel brukar erhålla särskild ersättning för utgifter i anställningen, när dessa ej betalas direkt av arbetsgivaren. Då kostnadsersättning utgått och beräknats så att den skall täcka tjänsteutgifterna, kan arbetsgivaren självfallet ej få avdrag för dessa vid beräkningen av avgiftsunderlaget, eftersom kostnadsersättningen ej ingår i avgiftsunderlaget.

Med hänsyn till svårigheterna för arbetsgivarna att beräkna sina arbetstagares utgifter i anställningen och för myndigheterna att kontrollera att för höga utgifter ej uppgives, kan administrationsnämnden inte förorda en generell avdragsrätt. Nämnden får i stället föreslå att avdrag må ske endast efter medgivande av riks-försäkringsanstalten och under förutsättning, att arbetstagarens utgifter uppgår till minst en tiondedel av hans lön. Sådant medgivande bör kunna lämnas beträffande arbetstagare i viss verksamhet eller, efter framställning av arbetsgivare, viss eller vissa arbetstagare. Medgivande beträffande arbetstagare i viss verksamhet synes lämpligt beträffande skogskörare, för vilka ingångna kollektivavtal kan tjäna till ledning för bestämmande av vad som av inkomsten skall anses utgöra ersättning för hans utgifter i tjänsten. Även beträffande exempelvis handelsresande torde sådant medgivande bli aktuellt i vissa fall.

Avgiftsunderlag torde böra angivas i *helt hundratal kronor*, så att överskjutande belopp som ej uppgår till helt hundratal kronor bortfaller. En motsvarande regel gäller vid inkomsttaxeringen i fråga om beskattningsbar inkomst.

För att förenkla förfarandet, då en *arbetsgivare avlidit* och dödsboet efter honom fortsätter verksamheten, bör för det år, varunder dödsfallet inträffade, avgiftsunderlag bestämmas endast för dödsboet och avse såväl lön, vilken den avlidne utgivit, som lön vilken utgivits av dödsboet efter dödsfallet. Även härutinnan överensstämmer administrationsnämndens förslag med vad som tillämpas vid inkomsttaxeringen.

Arbetsgivaruppgifterna

Liksom allmänna pensionsberedningen har administrationsnämnden funnit att *arbetsgivarnas uppgiftsskyldighet behöver helt omläggas*. Därvid torde beredningens förslag i stort sett kunna följas.

Administrationsnämnden förordar således att arbetsgivare skall vara skyldig att varje år utan anmaning lämna arbetsgivaruppgift till ledning för beräkning av avgiftsunderlag för nästföregående år. Med hänsyn till att vid avgiftsberäkningen skall bortses från arbetstagare, vars lön under året understigit 300 kr., bör dock uppgiftsskyldighet föreligga endast om under året utgiven lön till någon hos arbetsgivaren anställd arbetstagare uppgått till minst 300 kr. Arbetsgivaruppgift bör senast den 31 januari avlämnas till den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänstgöringsområde arbetsgivaren skall taxeras till statlig inkomstskatt eller, om han inte skall taxeras till sådan skatt, han bedrivit sin huvudsakliga verksamhet. Anstånd med avlämnandet bör kunna medgivas av den lokala skattemyndigheten, om arbetsgivaren visar att i följd av särskilda omständigheter hinder möter att avlämna arbetsgivaruppgiften inom den föreskrivna tiden.

Arbetsgivaruppgifterna bör lämnas i två exemplar. Det ena exemplaret är avsett för den kontroll av uppgiftsskyldighetens fullgörande, som enligt vad senare anföres skall ske hos den lokala skattemyndigheten. Det andra exemplaret skall av den lokala skattemyndigheten översändas till riks försäkringsanstalten för att användas vid avgiftsberäkningen. För arbetsgivaruppgiften bör begagnas särskild blankett enligt formulär som fastställs av riks försäkringsanstalten. Blanketterna bör kostnadsfritt tillhandahållas i samma ordning som deklara tionsblanketterna för inkomsttaxeringen även hos riks försäkringsanstalten.

I analogi med vad som gäller vid inkomsttaxeringen bör arbetsgivare, som försummat att lämna arbetsgivaruppgift eller lämnat ofullständig sådan, kunna anmanas att inkomma med arbetsgivaruppgift eller att komplettera avlämnad arbetsgivaruppgift. Vidare bör arbetsgivare och arbetstagare vara skyldiga att efter anmaning meddela de upplysningar som befinnes erforderliga för beräkning av avgiftsunderlag för arbetsgivaren. Anmaningsrätt bör tillkomma riks försäkringsanstalten och lokal skattemyndighet. Liksom vid inkomsttaxeringen bör vite å lägst 100 och högst 5 000 kr. kunna föreläggas i anmaning. I sådant fall torde anmaningen få översändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis. På riks försäkringsanstalten synes böra ankomma att pröva fråga om utdömande av förelagt vite.

I de lokala skattemyndigheternas åligganden bör ingå att tillse att samtliga avgiftspliktiga arbetsgivare avlämnat arbetsgivaruppgift. Omedelbart efter den 31 januari bör en första undersökning i detta hänseende göras och anmaningar att inkomma med arbetsgivaruppgift utfärdas. Arbetsgivaruppgifterna torde böra sorteras upp bö rdsdistriktsvis i samma ordning som arbetsgivarna förekommer i årets inkomstlängder samt förses med uppgift om

uppbördsdistriktets nummer och numret för det uppslag i inkomstlängden, varå arbetsgivaren finnes upptagen. Dessa nummer får senare betydelse, då de mindre arbetsgivarnas avgifter skall införas i debiteringslängden över slutlig skatt. Det är sålunda avsett att riksförsäkringsanstaltens uppgifter till de lokala skattemyndigheterna om de uträknade arbetsgivaravgifterna skall lämnas uppbördsdistriktsvis. För varje arbetsgivare angives uppslagets nummer i inkomstlängden, varjämte uppgifterna om arbetsgivarnas avgifter ordnas i uppslagsnummerföljd. Härigenom blir de uträknade arbetsgivaravgifterna redovisade i stort sett i samma ordning som arbetsgivarna förekommer i debiteringslängderna, vilket väsentligt underlättar debiteringsarbetet.

Beträffande tiden och sättet för översändande till riksförsäkringsanstalten av det ena exemplaret av arbetsgivaruppgifterna torde riksförsäkringsanstalten få utfärda föreskrifter.

Med den föreslagna uppgiftsskyldigheten föreligger inte längre något behov av att för avgiftsuträkningen erforderliga upplysningar om anlitad arbetskraft lämnas på mantalsuppgiften eller att arbetsgivarförteckningar upprättas. Administrationsnämnden vill emellertid förordna att vederbörande åtminstone tills vidare under några år får på mantalsblanketten angiva, huruvida han till någon hos honom anställd arbetstagare under året utgivit eller beräknas komma att utgiva lön å minst 300 kr. Genom lämpligt tilltryck på blanketten bör erinras om att den som lämnar jakande svar har att lämna arbetsgivaruppgift senast den 31 januari påföljande år. Om vad nämnden sålunda förordat inte genomföres, kan befaras att den nya skyldigheten att lämna arbetsgivaruppgifter åtminstone till en början kommer att försummas i stor utsträckning. Enbart en tryckt påminnelse på mantalsuppgiften om skyldigheten att avlämna arbetsgivaruppgift torde inte vara tillräcklig.

I detta sammanhang må framhållas att omläggningen av uppgiftsskyldigheten kommer att väsentligt förenkla de lokala skattemyndigheternas arbete att debitera de mindre arbetsgivarnas avgifter i samband med slutlig skatt. I fortsättningen kommer sålunda samtliga dessa arbetsgivare att finnas i de aktuella debiteringslängderna, eftersom även avgiftsdebiteringen kommer att anknyta till mantalsskrivningen för året näst före taxeringsåret. Vidare kommer de för avgiftspåföringen erforderliga uppgifterna att tillhandahållas i stort sett i samma ordning som arbetsgivarna förekommer i debiteringslängderna. Enligt den nuvarande ordningen är däremot mantalsskrivningen för taxeringsåret avgörande för var arbetsgivaravgiften skall debiteras, medan debiteringslängderna avser mantalsskrivningsförhållandena för året dessförinnan. På grund av den stora årliga flyttningsfrekvensen uppkommer härigenom åtskilliga olägenheter för de lokala skattemyndigheterna.

Kontrollen av arbetsgivaruppgifterna

Det av *allmänna pensionsberedningen* förordade kontrollförfarandet bygger på arbetsgivarnas intresse att få fullt löneavdrag vid inkomsttaxeringen. Kontrollen skulle tillgå så att arbetsgivaruppgiften jämföres med arbetsgivarens allmänna självdeklaration och de däri gjorda avdragen för utgivna löner. I praktiken torde detta kontrollförfarande inte bli helt tillfredsställande. Härutinnan må följande framhållas.

Till en början kan konstateras att arbetsgivarnas intresse att erhålla fullt löneavdrag vid inkomsttaxeringen inte kan utnyttjas i fråga om löner, som ej får avdragas vid inkomsttaxeringen. Det sagda gäller löner till personliga tjänare ävensom löner, som utbetalas för arbete på annan fastighet än jordbruksfastighet, då s. k. schablontaxering av inkomst av fastigheten skall ske enligt 24 § 2—4 mom. kommunalskattelagen. Samma är förhållandet med löner, som utbetalas för grundförbättring av en fastighet eller för byggnadsarbeten som inte kan hänföras till reparation.

Om de löneutgifter som kan inrymmas under andra avdragsrubriker i deklarationsformulären än under rubriken kontanta arbetslöner eller — vid räkenskapsavslutning medelst vinst- och förlustkonto — under andra konton än lönekontot, kan kännedom för närvarande vinnas endast efter förfrågan, såvida man inte begär specifikation av avdragsposterna eller omkostnadskontona eller verkställer bokgranskning. För inkomsttaxeringen saknar det emellertid i allmänhet betydelse, om en löneutgift uppförts under den ena eller andra rubriken i deklarationsbilagan eller påförts det ena eller andra kontot i bokföringen. Undersökning av hur löneutgifterna avdragits eller bokförts torde i regel göras endast vid kontroll att inkomsten inte obehörigen minskats med löneutgifter som ej är avdragsgilla. Här föreligger således en möjlighet för en arbetsgivare, som uppgivit ett för lågt avgiftsunderlag, att undgå upptäckt genom att under annan rubrik än rubriken kontanta arbetslöner avdraga skillnaden mellan de verkliga löneutgifterna och nämnda underlag eller genom att föra skillnadsbeloppet på annat omkostnadskonto än lönekontot.

Härtill kommer att en jämförelse mellan arbetsgivaruppgiften och arbetsgivarens självdeklaration blir utan värde i de icke ovanliga fall, när beskattningsåret hänför sig till annan tidsperiod än kalenderår på grund av att s. k. brutet räkenskapsår tillämpas.

Administrationsnämnden har med hänsyn till det nyss anförda övervägt ett annat förfarande som i första hand är inriktat på en kontroll av att samma löner och ersättningar, som utgör pensionsgrundande inkomst av anställning, även kommer att ingå i arbetsgivarens avgiftsunderlag. Såsom nämnts i kapitel 3 föreslår nämnden, att arbetsgivare till ledning för beräkningen av pensionsgrundande inkomst skall i kontrolluppgifter till inkomsttaxeringen angiva, huruvida arbetsgivaren erlägger avgift för uppgiven er-

sättning. Av sådana kontrolluppgifter skall arbetsgivaren upprätta ett särskilt exemplar att bifogas arbetsgivaruppgiften. Dessa nytillkommande kontrolluppgifter skall vara exakt lika med de för inkomsttaxeringen avsedda och kan därför utskrivas såsom kopior av dessa.

Tillförlitligheten av kontrollmetoden är i viss mån beroende av att den lokala skattemyndigheten ej erhåller färre kontrolluppgifter eller kontrolluppgifter med lägre lönebelopp än de som uppgivits till inkomsttaxeringen. Med hänsyn härtill borde de båda omgångarna kontrolluppgifter inlämnas samtidigt, varefter den ena omgången utvaldes för sortering till taxeringsnämnderna och den andra omgången för kontroll av arbetsgivaruppgifterna. Ett sådant förfarande torde dock knappast vara praktikabelt, bl. a. på grund av sättet för avlämnandet av kontrolluppgifterna. Ur ordningssynpunkt torde inte kunna undgås att arbetsgivaruppgiften och en omgång kontrolluppgifter får avlämnas för sig direkt till den lokala skattemyndigheten. För att göra kontrollen i möjligaste mån säker torde i ett antal fall den omgång kontrolluppgifter, som bifogats arbetsgivaruppgiften, böra utbytas eller kontrolleras mot den omgång kontrolluppgifter som avsetts för taxeringsarbetet.

Kontrolluppgifterna kommer att utgöra en specifikation av de i arbetsgivaruppgiften angivna avgiftsunderlagen. Kontrollen av dessa underlag torde i stora drag kunna tillgå så, att kontrolluppgifterna först genomgås, varvid uppgifter å lön understigande 300 kr. lägges åt sidan. På samma sätt förfäres med kontrolluppgifter, varå arbetsgivaren angivit att han inte har att erlægga avgift till tilläggs pensioneringen för den utgivna ersättningen. I förekommande fall antecknas på kontrolluppgiften de högsta lönebelopp, varå avgift till tilläggs pensioneringen och bidrag till sjukförsäkringen skall utgå. Har arbetstagare uppburit drickspengar och finns försäljningsbelopp e. d. angivet på kontrolluppgiften, beräknas beloppet av drickspengarna efter de vid inkomsttaxeringen tillämpade grunderna, varefter beloppet antecknas på kontrolluppgiften. Kontrolluppgifter för arbetstagare, som under inkomståret fyllt 66 år eller mer, förses med markering härom. Därefter summeras lönebeloppen (inklusive drickspengarna) med iakttagande av förekommande maximeringar och överårighet i fråga om tilläggs pensioneringen. Om slutsumman inte överensstämmer med det av arbetsgivaren uppgivna avgiftsunderlaget, får närmare utredning verkställas. Vidare kontrolleras med ledning av kontrolluppgifterna att antalet månader för fri kost och fri bostad angivits riktigt på arbetsgivaruppgiften.

Kontroll i annat hänseende kan bli aktuell i samband med beräkningen av pensionsgrundande inkomst. Om lön som arbetstagare uppgivit i sin självdeklaration inte överensstämmer med arbetsgivarens i deklarationen inlagda kontrolluppgift eller kontrolluppgift saknas för deklarerad lön torde anledning finnas att jämföra denna kontrolluppgift med motsvarande uppgift, som fogats till arbetsgivaruppgiften, resp. att undersöka huruvida kon-

trolluppgift för arbetstagaren finnes bilagd arbetsgivaruppgiften. Vidare kan utredning, som verkställt i samband med beräkning av pensionsgrundande inkomst, behöva medföra ändring av uppgivet avgiftsunderlag.

Därutöver synes de vid arbetsgivaruppgifterna fogade kontrolluppgifterna böra i viss utsträckning jämföras med motsvarande i självdeklarationerna förvarade kontrolluppgifter och vice versa.

Den kontroll av arbetsgivaruppgifterna, som kontrolluppgifterna till inkomsttaxeringen sålunda erbjuder, kan kompletteras med en stickprovsvis gjord jämförelse mellan arbetsgivaruppgifterna och arbetsgivarnas självdeklarationer ävensom med bokgranskning.

Det beskrivna kontrollförfarandet är enligt administrationsnämndens mening avgjort att föredraga framför det av allmänna pensionsberedningen förordade. Nämnden får därför föreslå att *ett exemplar av de kontrolluppgifter, som arbetsgivaren enligt 37 § 1 mom. första eller andra punkten taxeringsförordningen har att avlämna för inkomsttaxeringen, skall bifogas arbetsgivaruppgiften* när denna avlämnas till den lokala skattemyndigheten. I fråga om försäkrade, som är bosatta utomlands och där utfört arbete för en svensk arbetsgivares räkning, bör arbetsgivaren på motsvarande sätt bifoga ett exemplar av den särskilda uppgift, som han enligt vad i kapitel 3 föreslagits skall insända till vederbörande lokala skattemyndighet att tjäna till ledning vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade. Om arbetsgivaren försummat att vid arbetsgivaruppgiften foga kontrolluppgifter eller särskilda uppgifter som nyss sagts bör den lokala skattemyndigheten äga anmana arbetsgivaren att fullgöra sin skyldighet. Beträffande sådan anmaning bör gälla detsamma som förut föreslagits i fråga om anmaning att inkomma med arbetsgivaruppgift.

Skäl kan anföras för att inskränka den föreslagna skyldigheten att vid arbetsgivaruppgiften foga nyssnämnda kontrolluppgifter och särskilda uppgifter. Särskilt i fråga om de största arbetsgivarna torde det nu ifrågasvarande kontrollförfarandet kunna undvaras. För deras del torde sålunda vara lämpligare att erforderlig kontroll sker genom granskning av avlöningsbokföringen. Med hänsyn härtill har administrationsnämnden övervägt att begränsa förevarande skyldighet till arbetsgivare med i regel högst 50 anställda. Nämnden har emellertid funnit lämpligare att *riksförsäkringsanstalten bemyndigas att medgiva befrielse från nämnda skyldighet*. Härigenom kan hänsyn tagas till förhållandena i de enskilda fallen.

I 37 § 3 mom. taxeringsförordningen stadgas skyldighet för arbetsgivare, som har att avlämna högst 24 kontrolluppgifter, att vid dessa foga ett *sammandrag över kontrolluppgifterna*. Sammandraget skall, sedan lönebeloppen enligt kontrolluppgifterna granskats mot sammandragets lönebelopp, inläggas i arbetsgivarens allmänna självdeklaration för kontroll av de i denna gjorda löneavdragen. Med hänsyn till att taxeringsnämnderna i fort-

sättningen kan från de lokala skattemyndigheterna få erforderliga uppgifter för denna kontroll, torde nämnda skyldighet kunna upphävas. Härigenom kommer de mindre arbetsgivarna att kompenseras för det merarbete, som den föreslagna nya skyldigheten att upprätta ytterligare ett exemplar av kontrolluppgifterna medför.

Enligt 78 § 1 mom. uppbördsförordningen åligger det arbetsgivare, som enligt lag är skyldig föra handelsböcker, att ha sin bokföring så ordnad att därav framgår arbetstagares namn, lönebelopp och skatteavdrags belopp samt, därest debetsedel eller skattekort företetts för arbetsgivaren, arbetstagares födelsetid och mantalsskrivningsadress. Jämväl annan arbetsgivare, som har att verkställa skatteavdrag å arbetstagares lön och för vilken den utbetalade lönen utgör omkostnad i förvärvskälla, är skyldig att i enahanda omfattning föra anteckningar i hänseenden som nyss sagts. Efter anmaning är bokföringspliktig arbetsgivare skyldig att tillhandahålla sin bokföring med därtill hörande handlingar för kontroll å verkställandet av skatteavdrag. Motsvarande skyldighet gäller för annan arbetsgivare i fråga om nyss omnämnda anteckningar. Kontrollen skall såvitt möjligt ske på sådant sätt och på sådan tid, att den inte förorsakar hinder i verksamheten för den som är föremål för kontrollen. Där arbetsgivaren så begär och detta lämpligen kan ske, skall kontrollen verkställas hos honom. Har handelsböcker eller andra handlingar överlämnats för kontroll, skall de återställas så snart ske kan. Meddelande om resultatet av kontrollen skall snarast lämnas arbetsgivaren.

En motsvarande *skyldighet att förete bokföring* och anteckningar rörande utbetald lön m. m. torde böra införas för kontroll av att arbetsgivare riktigt och fullständigt fullgjort sin uppgiftsskyldighet till ledning för beräkning av avgiftsunderlag. Kontrollen bör ske på samma sätt som skatteuppbördskontrollen.

Bokgranskningen torde få utföras av de lokala skattemyndigheterna och av den revisionssektion, som finnes inom riksförsäkringsanstalten. Nämn- da sektion synes i första hand böra ägna sig åt bokgranskning hos de största arbetsgivarna och framför allt företag, som driver verksamhet inom olika delar av riket. Revisionssektionen bör hålla vederbörande lokala skattemyndighet underrättad om verkställda och planerade granskningar.

På riksförsäkringsanstalten torde få ankomma att meddela de lokala skattemyndigheterna närmare föreskrifter rörande kontrollen av att arbetsgivarna riktigt och fullständigt fullgör sin uppgiftsskyldighet.

Bestämmandet av avgiftsunderlag

Administrationsnämnden har tidigare förordat att arbetsgivares avgiftsunderlag skall bestämmas av *riksförsäkringsanstalten*.

Har skattskyldig ej avgivit självdeklaration eller kan, på grund av brister i deklaration eller bristfälligt underlag för sådan, skattskyldigs inkomst av

viss förvärvskälla inte tillförlitligen beräknas, skall enligt 21 § taxeringsförordningen inkomsten uppskattas efter vad med hänsyn till föreliggande omständigheter såsom verksamhetens art och omfattning finnes skäligt (s. k. skönstaxering). Motsvarande bestämmelser är erforderliga för att möjliggöra *skönstaxering av avgiftsunderlag*.

Där hinder härför ej möter, bör *arbetsgivaren beredas tillfälle att yttra sig* då fråga uppkommer att bestämma avgiftsunderlag med avvikelser från arbetsgivaruppgift eller annan av arbetsgivaren till ledning för beräkning av avgiftsunderlag lämnad uppgift. Inhämtande av arbetsgivarens yttrande bör dock ej vara erforderligt beträffande felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av arbetsgivaren uppenbarligen inte är erforderligt för frågans bedömande.

Har uppgift som nyss sagts inte blivit följd, bör arbetsgivaren få *underrättelse* om i vilka hänseenden uppgiften frångåtts och om skälen härför. Vidare bör underrättelse om påfört avgiftsunderlag sändas till arbetsgivare, som underlåtit att lämna uppgift till ledning för beräkning av sådant underlag.

Enligt 91 § taxeringsförordningen åligger det prövningsnämnd att efter framställd anmärkning eller eljest rätta sådant beslut av nämnden, som blivit oriktigt på grund av *felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende*. En motsvarande skyldighet att verkställa rättelse torde böra införas för riksförsäkringsanstalten beträffande felaktigt avgiftsunderlag, när felaktigheten inte är att anse såsom ringa. En tidsgräns för sådana rättelser synes dock böra införas. I detta hänseende föreslås att rättelse inte må ske efter utgången av sjätte året efter utgiftsåret. Vidare förordas att för det fall arbetsgivaren avlidit, honom påfört avgiftsunderlag inte må höjas efter utgången av andra året efter det, under vilket bouppteckning efter honom blivit ingiven för inregistrering. Vad sålunda föreslagits har sin motsvarighet i fråga om eftertaxering.

För närvarande finnes inga andra bestämmelser, som begränsar *möjligheten att i efterhand höja arbetsgivares avgiftsunderlag*, än de allmänna reglerna om tioårig preskriptionstid. För eftertaxering gäller däremot inskränkande specialbestämmelser. Sålunda förutsättes för eftertaxering att vederbörande lämnat ett oriktigt meddelande, som följts eller föranlett att han inte blivit taxerad eller att han blivit för lågt taxerad. Vidare förutsättes att vad som undgått taxering inte är att anse såsom ringa. Eftertaxering må inte ske med mindre fråga därom prövats inom fem år efter det år, då taxeringen rätteligen bort verkställas i första instans. Har vederbörande avlidit, åsättes eftertaxering hans dödsbo, dock att sådan eftertaxering inte må ske med mindre fråga därom prövats inom två år efter utgången av det kalenderår, under vilket bouppteckning efter honom blivit ingiven för registrering.

Med hänsyn till de många likheterna mellan bestämmandet av avgiftsunderlag och inkomsttaxeringen anser administrationsnämnden, att möj-

ligheten att i efterhand höja arbetsgivares avgiftsunderlag bör regleras på samma sätt som skett i fråga om eftertaxering. Därvid får emellertid preskriptionstiden anknytas till utgiftsåret. Avgiftsunderlag bör således inte få höjas efter utgången av sjätte året efter utgiftsåret.

Förekommande *underrättelser* om avvikelser från arbetsgivaruppgift, om påfört avgiftsunderlag eller om ändring av tidigare bestämt avgiftsunderlag bör innehålla uppgift om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut. Underrättelserna bör översändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis. Återkommer försändelse som obeställbar och förekommer anledning antaga att vederbörande kan anträffas, bör underrättelsen delgivas honom i den ordning som stadgas i 54 § taxeringsförordningen, dvs. genom s. k. postdelgivning eller — om delgivningen ej kan ske på detta sätt — genom polismyndighet.

Debitering och uppbörd m. m.

Såsom framgår av vad tidigare anförts förordar administrationsnämnden att i princip arbetsgivaravgift å högst 1 000 kr. skall påföras i samband med slutlig skatt och att arbetsgivaravgift å högre belopp skall inbetalas till riksförsäkringsanstalten.

De mindre arbetsgivarnas avgifter skall enligt gällande bestämmelser av riksförsäkringsanstalten antecknas i arbetsgivarförteckningen. Denna skall därefter under året näst efter det år förteckningen avser översändas till den lokala skattemyndigheten, i Stockholm före den 15 juni och i övrigt före augusti månads utgång; dock skall förteckningen, såvitt avser minst halva antalet uppbördsdistrikt på landet, översändas före den 15 augusti.

Enligt administrationsnämndens förslag skall arbetsgivarförteckning inte längre upprättas. De lokala skattemyndigheterna torde i stället få underrättas om de mindre arbetsgivarnas avgifter genom särskilda förteckningar eller på annat lämpligt sätt. För att erhålla en i möjligaste mån jämn arbetsfördelning är det för riksförsäkringsanstalten angeläget, att avgiftsberäkningen får pågå så länge som möjligt. Det är således önskvärt att underrättelserna om de mindre arbetsgivarnas avgifter översändes till de lokala skattemyndigheterna senare än för närvarande. Detta torde bli möjligt genom att — såsom tidigare framhållits — omläggningen av uppgiftsskyldigheten väsentligt underlättar de lokala skattemyndigheternas arbete med att debitera avgifterna. Administrationsnämnden föreslår att uppgift om de arbetsgivaravgifter, som skall påföras i samband med slutlig skatt, skall särskilt för varje uppbördsdistrikt lämnas vederbörande lokala skattemyndighet, i Stockholm före den 1 augusti och i övrigt före den 1 september.

Vid översändande av arbetsgivarförteckning till lokal skattemyndighet äger riksförsäkringsanstalten för närvarande från vederbörlig inkomsttitei å riksstaten tillgodoföra sig hela beloppet av de i förteckningen antecknade

arbetsgivaravgifterna. Avskrivningsförlusterna på grund av bristande betalning bäres alltså av statsverket.

Tilläggs pensioneringen bör i princip själv svara för avgiftsförluster till följd av arbetsgivares bristande betalningsförmåga m. m. Anledning att för yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna tillämpa en annan princip synes inte föreligga. Administrationsnämnden får därför föreslå sådan ändring av förevarande bestämmelser att riksförsäkringsanstalten skall äga tillgodoföra sig endast ett belopp motsvarande skillnaden mellan det i samband med slutlig skatt totalt påförda avgiftsbeloppet för riket och vad som av dessa avgifter erfarenhetsmässigt kan beräknas bli avskrivet på grund av bristande betalning. Grunderna för förlustavdragets beräkning bör lämpligen fastställas av Konungen. Det må nämnas att avskrivningsprocenten för debiterad skatt utgjorde 0,8 % för inkomståren 1947 och 1948 samt 0,7 % för inkomståret 1949. För inkomståret 1950 beräknas nämnda procent bli 0,6. För senare år kan uppgift om avskrivningsprocenten inte lämnas på grund av att skatteindrivningen ännu pågår eller, såvitt gäller inkomståret 1951, avslutats så sent att uppgifterna om det slutliga indrivningsresultatet ännu inte hunnit redovisas.

Det belopp, som riksförsäkringsanstalten sålunda må tillgodoföra sig, bör fördelas mellan de olika avgifterna och bidragen i samma proportion som dessa ingår i summan av de arbetsgivaravgifter som anmälts för påföring i samband med slutlig skatt.

Härefter övergår administrationsnämnden att behandla *debitering och uppbörd av de större arbetsgivarnas avgifter*.

Debiteringsarbetet hos riksförsäkringsanstalten pågår för närvarande hela året för att en jämn sysselsättning av personalen skall kunna erhållas. Räkningarna utsändes successivt allteftersom de färdigställes. De första räkningarna blir klara för utsändning i februari året näst efter utgiftsåret och de sista räkningarna i januari påföljande år. I räkningen påföres arbetsgivaren preliminär avgift för det löpande året samt slutlig avgift för nästföregående år, varifrån avräknas den preliminära avgiften för sistnämnda år. Avgiftsbeloppet skall erläggas till riksförsäkringsanstalten inom fyra veckor efter det arbetsgivaren erhållit räkningen. När särskilda skäl därtill prövas föreligga, må riksförsäkringsanstalten dock medgiva anstånd helt eller delvis med inbetalning av påfört belopp.

Mot det nuvarande uppbördssystemet för större arbetsgivare kan invändas, att arbetsgivarna inte blir behandlade lika. De arbetsgivare, som avkräves avgiften i början av året, kan med fog göra gällande att de blir oförmånligt behandlade i förhållande till dem, som får sina räkningar senare på året eller kanske först i början av påföljande år och som således får disponera avgiftsbeloppet i rörelsen avsevärt längre tid utan att erlagga

ränta. Med den väsentliga höjning av det sammanlagda avgiftsbeloppet, som avgiften till tilläggspensioneringen medför, torde detta inte längre kunna accepteras. Höjningen torde vidare nödvändiggöra en fördelning av avgiftsbetalningen. Nämnden förordar att *avgiftsbeloppet fördelas till betalning på sex inbetalningstillfällen* i likhet med den preliminära B-skatten. För att åstadkomma enklast möjliga administration blir det därvid nödvändigt att föreskriva vissa senaste inbetalningsdagar som är desamma för alla arbetsgivare. Lämpligen bör dessa dagar förläggas mellan skatteuppbördsterminerna, så att som senaste inbetalningsdagar för de sex delposterna väljes viss dag i månaderna februari, april, juni, augusti, oktober och december. Som senaste inbetalningsdag i dessa månader synes den 18 vara att föredraga med hänsyn till att arbetsgivare med minst två anställda skall inbetala sina anställdas källskatt senast nämnda dag i de mellanliggande månaderna.

Med den föreslagna fördelningen av avgiftsbetalningen blir det *erforderligt att skjuta ett år på uppbörden av skillnaden mellan den slutliga och den preliminära avgiften*. Till följd härav skall exempelvis under år 1965 erläggas preliminär avgift för år 1965 ökad med skillnaden mellan den slutliga och den preliminära avgiften för år 1963. Med det för närvarande tillämpade systemet skulle i stället skillnaden mellan den slutliga och den preliminära avgiften för år 1964 ha lagts till den preliminära avgiften för år 1965. Det må framhållas att den allmänna skatteuppbörden bygger på samma metod som den föreslagna. Preliminärskatten för år 1963 avräknas sålunda från den slutliga skatten enligt 1964 års taxering och uppkommande kvarstående skatt skall inbetalas under år 1965. Den huvudsakliga skillnaden blir att kvarskatten inte lägges till den preliminära skatten för år 1965 utan betalas särskilt för sig.

Övergången till det nya uppbördssystemet medför att de större arbetsgivarna under år 1960 kommer att få erlägga endast preliminära avgifter för år 1960. Skillnaden mellan den slutliga och den preliminära avgiften för år 1959 får sålunda erläggas först under år 1961. Under år 1960 kommer till följd härav att till riks försäkringsanstalten inflyta yrkesskadeförsäkringsavgifter och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna med ett lägre belopp än om nu gällande uppbördssystem alltjämt varit tillämpligt. Minskningen av uppbörden beräknas komma att uppgå till ca 35 miljoner kr.

Den preliminära avgiften för ett år bör — i överensstämmelse med vad som gäller beträffande preliminär B-skatt — normalt beräknas till samma belopp som den slutliga avgift, som debiterats under nästföregående år och som avser året före sistnämnda år. Är den för det aktuella året fastställda procentsatsen för avgiftsuttaget till tilläggspensioneringen högre eller lägre än procentsatsen för det år den slutliga avgiften avser, bör emellertid hänsyn härtill tagas vid bestämmandet av den preliminära avgiften.

Om arbetsgivaren inte påförts sådan slutlig avgift som avses i föregående stycke, måste särskild beräkning ske av den preliminära avgiften. Därvid

bör den preliminära avgiften bestämmas till belopp, vilket så nära som möjligt beräknas komma att motsvara den slutliga avgiften för det aktuella året. Särskild beräkning bör jämväl göras, om det kan antagas att sistnämnda slutliga avgift kommer att avvika från den under nästföregående år debiterade slutliga avgiften med minst en femtedel av sistnämnda avgift. Även i annat fall bör särskild beräkning av den preliminära avgiften kunna ske, om skillnaden mellan eljest utgående preliminär avgift och påräknelig slutlig avgift skulle bli mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger.

Vad nyss föreslagits har i stort sett sin motsvarighet i fråga om debitering av preliminär B-skatt. Jämväl reglerna om jämkning av sådan skatt torde kunna tagas till förebild beträffande *jämkning av preliminär avgift*. Sålunda bör påförd preliminär avgift för vinnande av bättre överensstämmelse med den påräkneliga slutliga avgiften kunna genom jämkning bestämmas att utgå med annat belopp, om detta över- eller understiger den påförda preliminära avgiften med minst en femtedel av densamma. Jämkning bör kunna ske även i annat fall än nyss sagts, om ändringen av den påförda preliminära avgiften skulle bli mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger. Efter utgiftsårets utgång bör jämkning inte få verkställas med mindre den preliminära avgiften därigenom nedsättes. Såsom förutsättning för sådan jämkning bör gälla att arbetsgivaren ingivit ansökan härom före utgången av april månad året näst efter utgiftsåret.

Riksförsäkringsanstalten bör äga rätt att anmana arbetsgivare att lämna uppgifter för beräkning eller jämkning av preliminär avgift. Om den preliminära avgiften finnes böra utgå med högre belopp än den under nästföregående år debiterade slutliga avgiften eller finnes böra höjas genom jämkning, bör arbetsgivaren beredas tillfälle att yttra sig, innan den preliminära avgiften bestämmes eller jämkning sker. Har riksförsäkringsanstalten frångått uppgift, som arbetsgivare lämnat för beräkning av preliminär avgift eller för jämkning av sådan avgift, bör arbetsgivaren underrättas om avvikelsen och skälen härför. Beträffande översändande m. m. av sådan underrättelse bör gälla detsamma som tidigare föreslagits i fråga om underrättelse beträffande avgiftsunderlag som bestämts med avvikelse från lämnad arbetsgivaravgift.

Den som påbörjar en verksamhet och omedelbart dessförinnan inte varit skyldig att erlægga arbetsgivaravgift, bör i princip vara skyldig att anmäla detta till riksförsäkringsanstalten, om verksamheten kan beräknas få en sådan omfattning att hans arbetsgivaravgift skall uppbäras av anstalten. Iakttagandet av en sådan skyldighet torde ligga även i arbetsgivarens eget intresse. Försummar han skyldigheten, riskerar han nämligen att ett kommande år få betala ett dubbelt så högt belopp som han eljest skulle ha behövt erlægga under det året, eftersom någon tidigare påförd preliminär avgift inte finnes att avräkna. För att åstadkomma enklast möjliga regler torde

anmälningsskyldigheten böra anknytas till storleken av de beräknade löneutgifterna. Anmälningsskyldighet bör sålunda föreligga, om löneutgifterna för år beräknas komma att överstiga visst belopp, förslagsvis 25 000 kr. Sådan skyldighet bör jämväl föreligga för redan verksam arbetsgivare, vilkens årliga löneutgifter tidigare understigit 25 000 kr. men beräknas komma att överstiga detta belopp på grund av väsentligt utökad verksamhet eller vilkens årliga löneutgifter redan överstiger 25 000 kr. och som väsentligt utökat sin verksamhet.

Beträffande *uppbörden* har tidigare föreslagits att arbetsgivare i fortsättningen skall under varje år erlägga ett belopp motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, den preliminära avgiften för året ökad med den under nästföregående år debiterade slutliga avgiften och, å andra sidan, den i avräkning mot nämnda slutliga avgift påförda preliminära avgiften.

Nämnda belopp bör erläggas senast den 18 februari, om det understiger 300 kr., samt eljest med en sjättedel senast den 18 i envar av månaderna februari, april, juni, augusti, oktober och december. I sistnämnda fall bör de delbelopp, som skall erläggas senast den 18 i de fem förstnämnda månaderna, i förekommande fall avrundas till närmast lägre hela antal kronor, därvid återstoden får erläggas senast den 18 december.

Om förenämnda belopp under det år, då det skall erläggas, ändras genom beslut om jämkning av däri ingående preliminär avgift eller om nedsättning av däri ingående slutlig avgift, bör det belopp som återstår att betala efter beslutet, erläggas i enlighet med vad riksförsäkringsanstalten bestämmer med iakttagande av att såsom senaste inbetalningsdag eller senaste inbetalningsdagar föreskrives den 18 i månad eller på varandra följande månader, som anges i nästföregående stycke och som infaller under återstoden av året. Det sagda bör även gälla i fråga om preliminär avgift som debiteras under utgiftsåret.

Utöver redan debiterad slutlig avgift kan arbetsgivare komma att bli påförd *tillkommande avgift* exempelvis på grund av att avgiftsunderlaget höjts. Tillkommande avgift bör uppbäras av riksförsäkringsanstalten även om fråga är om mindre arbetsgivare. Avgiften bör enligt riksförsäkringsanstaltens bestämmande erläggas senast den 18 i inbetalningsmånad eller på varandra följande inbetalningsmånader, som förut angivits, dock att avgiften inte bör fördelas till betalning vid flera än sex inbetalningstillfällen.

Behovet av *anstånd med avgiftsbetalningen* torde minska genom förslaget om att avgiftsbeloppen som regel skall erläggas vid sex inbetalningstillfällen under året. Administrationsnämnden finner på grund härav att anstånd i fortsättningen bör medgivas endast när synnerliga skäl därtill prövas föreligga. Sådana skäl torde få anses vara för handen exempelvis då arbetsgivaravgift genom debiteringsfel påförts med för högt belopp. Vidare kan anstånd vara motiverat vid arbetsgivares sjukdom eller värnplikstjänstgöring, då denna medfört betalningssvårigheter på grund av att inkomsterna i rörelsen

i avsevärd grad varit beroende av arbetsgivarens egen arbetsinsats. Däremot torde säsongmässiga variationer av rörelseinkomsterna eller brist på likvida medel i och för sig inte utgöra tillräckliga skäl för anstånd. För anstånd torde därutöver böra krävas att arbetsgivarens brist på likvida medel beror exempelvis på att större varufordringar opåräknat inte betalats inom föreskriven tid eller att han fått oväntade utgifter av mer betydande storlek.

Oavsett vilket skäl som åberopas torde anstånd inte böra medgivas, om befogad anledning finnes antaga att arbetsgivaren inte kommer att fullgöra betalningen före anståndstidens utgång. Vidare torde få tillses att anstånd normalt inte beviljas en och samme arbetsgivare i sådan utsträckning att han erhåller en regelmässig förskjutning av förfallodagarna för avgiftsinbetalningen.

Anståndstiden synes böra bestämmas till längst två månader efter utgången av den månad, varunder beloppet skolat erläggas.

Beviljat anstånd får den verkan att det av anståndet omfattade avgiftsbeloppet inte skall indrivas under tiden för anståndet. Ej heller skall restavgift uttagas. Har anståndstiden gått till ända utan att avgiftsbeloppet till fullo guldits, bör arbetsgivaren dock vara skyldig erlägga restavgift å den del av beloppet som då återstod oguldet.

Är arbetsgivare som beviljats anstånd berättigad utfå för mycket erlagd arbetsgivaravgift, torde denna böra få tagas i anspråk för gäldande av den arbetsgivaravgift som avses med anståndet.

Räkningarna på de preliminära och slutliga avgiftsbelopp, som skall erläggas under visst kalenderår, torde böra översändas senast den 18 januari samma år eller således en månad före det första inbetalningstillfället. Vid räkningarna bör vara fogade för avgiftsinbetalningen erforderligt antal inbetalningskort, varå angivits de uppgifter som kräves för en maskinell kreditering av inbetalningarna.

Om riksförsäkringsanstalten inte medgivit annat betalningssätt, bör arbetsgivaravgifterna erläggas genom *inbetalning till anstaltens postgirokonto* med användande av de vid räkningarna fogade inbetalningskort. Inbetalning medelst sådant kort bör ske kostnadsfritt.

Avgiftsbelopp som inte erlagts inom föreskriven tid eller, om anstånd beviljats, före anståndstidens utgång får hos vederbörande länsstyrelse anmälas för indrivning genom överlämnande av restlängder eller andra lämpliga indrivningshandlingar. Indrivningshandlingarna, vartill formulär torde få fastställas av riksräkenskapsverket efter samråd med riksförsäkringsanstalten, bör upprättas särskilt för varje utmätningmansdistrikt och överlämnas i tre exemplar.

Ogulden del av arbetsgivaravgift skall anses omfatta pensionsavgift, yrkesskadeförsäkringsavgift och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingår i arbetsgivaravgiften.

Vad i uppbördsförordningen och föreskrifter angående tillämpningen av denna förordning stadgas om restavgift, indrivning och redovisning av skatt, avkortning och avskrivning av skatt samt upprättande av balanslängd bör äga motsvarande tillämpning i fråga om restförda avgiftsbelopp. Det bör dock lämpligen ankomma på riksförsäkringsanstalten och inte — såsom beträffande skatt — på länsstyrelsen att meddela befrielse från skyldighet att erlägga restavgift. Vidare bör uppbördsförordningens bestämmelser om efterkrav och preskription av skatt äga motsvarande tillämpning beträffande arbetsgivaravgift. Vid efterkrav av arbetsgivaravgift bör dock det belopp, som större arbetsgivare har att gälda, fastställas av riksförsäkringsanstalten och ej av länsstyrelsen.

Enligt gällande bestämmelser äger riksförsäkringsanstalten från vederbörlig inkomstitel å riksstaten tillgodoföra sig hela det belopp som överlämnats för indrivning. I likhet med vad som för närvarande gäller beträffande de mindre arbetsgivarnas avgifter belastas alltså statsverket med uppkommande avgiftsförluster. Tidigare har administrationsnämnden i fråga om de mindre arbetsgivarnas avgifter uttalat att respektive försäkringar i fortsättningen borde i princip själva svara för oguldna avgiftsbelopp. Det sagda bör gälla även beträffande vad som inte kan indrivnas av nu ifrågasvarande restförda avgifter för större arbetsgivare.

Allmänna pensionsberedningen förordade att riksförsäkringsanstalten vid översändande av restlängd skulle få tillgodoföra sig summan av de däri upptagna avgiftsbeloppen minskad med ett belopp utgörande så stor andel av nämnda summa som svarar mot den genomsnittliga avskrivningsprocenten för restförda skatter. Administrationsnämnden har från riksräkenskapsverket inhämtat, att nämnda avskrivningsprocent för inkomståren 1947—1949 utgjorde 20,7 resp. 21,3 och 22,8.

Beträffande de restförda arbetsgivaravgifterna för de större arbetsgivarna finnes i uppbördsbokföringen exakta uppgifter om vad som indrivits och redovisats till länsstyrelserna. Uppgift kan således för varje år hos riksräkenskapsverket erhållas om totalbeloppet för hela riket av de under året redovisade arbetsgivaravgifter, som influtit efter indrivning. Med hänsyn härtill anser administrationsnämnden att pensionsberedningens förslag inte bör genomföras. I stället bör förfaras så, att riksförsäkringsanstalten varje år får tillgodoföra sig *ett belopp motsvarande vad som enligt till riksräkenskapsverket inkomna redovisningar, avseende nästföregående år, erlagts av de restförda arbetsgivaravgifterna*. Detta belopp torde få fördelas mellan pensionsavgifter, yrkesskadeförsäkringsavgifter och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingår i summan av de under nästföregående år debiterade slutliga avgifterna.

Såvitt gäller arbetsgivare, vilkens arbetsgivaravgift uppbäres av riksförsäkringsanstalten, bör anstalten utan ansökan från arbetsgivaren *restituera* för mycket erlagd arbetsgivaravgift. Om arbetsgivaren vid restitutionstill-

fället har att erlægga restförd arbetsgivaravgift, bör han av det för mycket erlagda avgiftsbeloppet utfå endast vad som överstiger det oguldna avgiftsbeloppet jämte därå belöpande restavgift. Återstoden bör gottskrivas honom såsom betalning av den oguldna arbetsgivaravgiften jämte restavgiften.

Vid restitution av de större arbetsgivarnas avgifter utgår för närvarande ingen *ränta*. Anledningen härtill torde vara att med nuvarande uppbörds-system ny räkning vid avgiftsnedsättning vanligen översändes till arbetsgivaren innan denne erlagt det ursprungligen påförda avgiftsbeloppet. Endast i ett relativt litet antal fall inträffar således att avgiftsändringen sker efter det att avgiften betalats. Härtill kommer att restitutionen i dessa fall som regel torde göras i relativt nära anslutning till tidpunkten för avgiftens erläggande.

Det ändrade uppbördsförfarandet och storleken av arbetsgivaravgifterna till tilläggspensioneringen synes nödvändigöra vissa räntebestämmelser. För dessa torde räntebestämmelserna i uppbördsförordningen inte kunna tjäna såsom förebild på grund av den i ett avseende väsentliga olikheten mellan avgiftsuppbörds- och skatteuppbördssystemen. Här åsyftas det förhållandet att räkningen på vad arbetsgivaren under ett år skall erlægga utgör skillnaden mellan, å ena sidan, den preliminära avgiften för året ökad med den slutliga avgiften för året två år dessförinnan och, å andra sidan, den preliminära avgiften för sistnämnda år. Något avslut för varje års avgifter på sätt sker beträffande slutlig och preliminär skatt kommer således inte att ske. Räntebestämmelser av det slag som förekommer i uppbördsförordningen skulle därför medföra ytterst komplicerade ränteberäkningar.

Räntereglerna torde i stället få utformas så att de passar det speciella uppbördssystemet för arbetsgivaravgifterna och att de ger räntegottgörelse för de fall då återbetalningen sker först lång tid efter det avgiften erlagts. Med hänsyn härtill föreslår administrationsnämnden att arbetsgivare, som äger återbekomma visst avgiftsbelopp på grund av nedsättning av slutlig avgift, skall erhålla ränta på det belopp han äger utfå, under förutsättning att återbetalningen sker efter utgången av det år varunder beloppet skolat erläggas. Röntan bör utgå från och med den 1 januari året efter nyssnämnda år till och med den dag, då återbetalning sker. Om sålunda en arbetsgivare i räkning att betalas år 1965 påförts ett avgiftsbelopp å 10 000 kr., som han till fullo erlagt, och den däri ingående slutliga avgiften nedsattes under år 1967 med 2 000 kr., skall han vid återbetalningen av nämnda 2 000 kr. erhålla ränta därå räknat från och med den 1 januari 1966.

Liksom röntan vid vanlig skatterestitution bör röntan vid avgiftsåterbetalning utgå med 5 procent. Uppkommer öretal vid ränteberäkningen, bör räntebeloppet jämnas till närmast högre hela krontal. Ränta bör dock ej utgå, om räntebeloppet skulle understiga 5 kr. Även i sistnämnda båda hänseenden gäller motsvarande beträffande ränta vid skatterestitution.

Vid återbetalning av tillkommande avgift bör vad tidigare anförts äga mot-

svarande tillämpning med det tillägget att om avgiften betalats i flera poster och återbetalningen avser endast viss del av det sammanlagda avgiftsbeloppet, det för mycket erlagda beloppet bör avräknas mot det eller de belopp som sist guldits.

Sekretess-, straff- och besvärshöjningar m. m.

Arbetsgivaruppgifterna och övriga uppgifter, som avlämnats till ledning för beräkning av arbetsgivaravgift, torde böra givas samma *sekretesskydd* som självdeklarationerna och andra uppgifter för inkomsttaxeringen. Enahanda sekretesskydd bör beredas handling som upprättats vid kontroll av arbetsgivaruppgift.

Vad nyss sagts medför behov av vissa ändringar av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Därutöver föreslår administrationsnämnden särskilda bestämmelser av innebörd att arbetsgivaruppgifterna m. m. inte må tillhandahållas annan tjänsteman än den som i och för sin befattning bör erhålla del därav. Vidare föreslås att tjänsteman, som får taga del av arbetsgivaruppgift, må i den mån så erfordras för beräkning av avgiftsunderlag m. m. jämväl taga del av självdeklaration och annan uppgift eller handling som avlämnats till ledning vid årlig taxering, ävensom av handling som avlämnats till ledning för uppbörd av skatt.

Även beträffande *förstörande av arbetsgivaruppgifter m. m.* torde böra införas bestämmelser motsvarande dem som gäller i fråga om självdeklarationerna. I enlighet härmed föreslås att dessa uppgifter skall, där Konungen ej annorlunda föreskriver, förstöras sedan 7 år förflutit efter utgiftsårets utgång.

Beträffande taxeringsmaterialet är motsvarande tidsangivelse 6 år efter taxeringsårets utgång. Eftersom taxeringsåret är kalenderåret närmast efter utgiftsåret, kommer tidpunkterna för arbetsgivaruppgifternas och självdeklarationernas förstörande att sammanfalla.

Oriktig uppgift i självdeklaration bestraffas enligt bestämmelserna i skattestrafflagen. Enligt dessa skall den, som uppsåtligen lämnar oriktig uppgift ägnad att för honom eller den han företräder leda till frihet från skatt eller till för låg sådan, dömas för falskdeklaration till böter eller fängelse eller, där omständigheterna är synnerligen försvårande, till straffarbete i högst 2 år. Den som av grov oaktsamhet begår gärning som nyss nämnts, straffas för vårdslös deklaration med böter, eller där omständigheterna är synnerligen försvårande, med fängelse i högst 6 månader. Böterna är i båda fallen normerade och skall vid falskdeklaration bestämmas till högst 5 gånger det belopp som genom den oriktiga uppgiften undandragits eller, om uppgiften följts, skulle ha undandragits, dock minst 100 kr. Vid vårdslös deklaration skall böterna bestämmas till högst hälften av vad nyss sagts men likväl ej lägre än 50 kr. Den som förskyllt fängelse eller straffarbete

må efter omständigheterna dömas att gälda straffskatt med högst 3 gånger det belopp, som undandragits eller kunde ha undandragits.

Beträffande nuvarande uppgifter till ledning för beräkning av yrkesskadeförsäkringsavgifter m. m. gäller att den, som medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktigt meddelande i sådan uppgift, straffas med dagsböter. Föreligger bedrägeriuppsåt, dömes han emellertid enligt strafflagen.

Den som lämnar oriktig arbetsgivaruppgift bör i fortsättningen bestraffas enligt bestämmelser i den förordning om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m., vartill förslag framlägges av administrationsnämnden. Straffbestämmelserna synes böra utformas med skattestrafflagen som förebild. Högsta straff torde dock böra vara fängelse i 6 månader. I den mån allmänna strafflagens bedrägerirekvisit är uppfyllt torde enligt allmänna grundsatser strafflagens ifrågavarande bestämmelser träda i tillämpning i stället för det nu föreslagna straffstadgandet.

Under återopande av det anförda föreslår administrationsnämnden att den som i handling för beräkning av avgiftsunderlag uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, ägnad att för honom eller den han företräder leda till frihet från arbetsgivaravgift eller till för låg sådan, skall dömas till böter eller fängelse i högst 6 månader. Vidare bör bestämmelser motsvarande skattestrafflagens införas beträffande bestämmandet av böterna och möjligheten att vid frihetsstraff ådöma straffavgift.

I överensstämmelse med vad som gäller i fråga om självdeklaration bör arbetsgivare som är skyldig att utan anmaning avlämna arbetsgivaruppgift straffas med böter, högst 300 kr., om han inte behörigen avlämnat arbetsgivaruppgiften inom föreskriven tid eller om han avlämnar arbetsgivaruppgift med så bristfälligt innehåll att den uppenbarligen ej är ägnad att ligga till grund för beräkning av avgiftsunderlag. Till sådan påföljd bör jämväl kunna dömas arbetsgivare som ej fullgör skyldighet att utan anmaning vid arbetsgivaruppgift foga ett exemplar av kontrolluppgifterna för inkomsttaxeringen. Därutöver bör gälla att från straff må frias om försummelsen finnes ursäktlig eller eljest ringa.

Liksom för närvarande bör arbetsgivare, som förmenar att arbetsgivaravgift påförts honom obehörigen eller med oriktigt belopp, få söka rättelse däri hos riks försäkringsanstalten inom ett år efter det han erhållit vederbörlig debetsedel eller räkning. Det sagda bör emellertid inte gälla, då fråga är om storleken av avgiftsunderlag och arbetsgivaren fått särskild under rättelse om avgiftsunderlagets storlek. Ingår arbetsgivaravgiften i slutlig skatt bör arbetsgivaren kunna få ingiva ansökningen om rättelse till den lokala skattemyndighet som debiterat skatten.

Såvitt gäller *besvär* bör klagan inte få föras över beslut, varigenom vite förelagts, eller över beslut rörande anstånd med avlämnande av arbetsgivaruppgift. Motsvarande gäller i fråga om vitesförelägganden enligt taxerings- och uppbördsförordningarna och om anstånd med avlämnande av själv-

deklaration. Ej heller riksförsäkringsanstaltens beslut rörande anstånd med erläggande av arbetsgivaravgift bör få överklagas.

För närvarande gäller olika besvärregler för yrkesskadeförsäkringen och för sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Över riksförsäkringsanstaltens beslut i ärende angående yrkesskadeförsäkring må sålunda klagan föras genom besvär hos försäkringsrådet; försäkringsrådets beslut får ej överklagas. I fråga om sådant ärende angående sjuk- eller moderskapsförsäkring, som genom besvär över sjukkassas beslut förts under riksförsäkringsanstaltens prövning, gäller däremot att klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut föres hos Konungen genom besvär som avgöres av Kungl. Maj:t i statsrådet. Besvär må dock anföras allenast såframt riksförsäkringsanstalten lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas där någon av dem som inom riksförsäkringsanstalten deltagit i behandlingen av ärendet uttalat avvikande mening, så ock där riksförsäkringsanstalten finner utgången av ärendet vara av synnerlig betydelse för part. Besvärstiden är likväl densamma i båda fallen och utlöper en månad efter det klaganden erhållit kännedom om beslutet.

Såvitt gäller ärende angående tilläggs pension skall enligt 53 § LTP klagan över pensionsmyndighetens beslut föras hos Konungen genom besvär. Även här kräves besvärstillstånd. Besvärstiden är 3 veckor eller, om menighet klagat, 5 veckor. Besvärshandlingarna omfattar emellertid inte ärenden rörande beräkning av pensionsgrundande inkomst eller beräkning m. m. av avgift till tilläggs pensioneringen. Beträffande besvärshandlingen i sådana ärenden är det avsett att bestämmelser skall intagas i de författningar vari avgiftsuppbörden m. m. regleras.

Besvärshandlingarna i 53 § LTP är provisoriska. Föredragande departementschefen anförde härom bl. a. att frågan om instansordningen för tilläggs pensioneringens del hänger nära samman med hur samordningsfrågorna inom socialförsäkringsområdet löses. Utredningen härom ankom på administrationsnämnden och nämnden hade därvid bl. a. att överväga huruvida pensionsfrågorna i sista hand borde bedömas av en särskild socialförsäkringsdomstol eller liknande myndighet.

Administrationsnämnden avser att snarast till behandling upptaga frågan om instansordningen för besvär inom socialförsäkringsområdet. Förslag om instansordningen torde kunna framläggas inom sådan tid att det blir möjligt att låta nya bestämmelser på detta område träda i kraft åtminstone från och med den 1 juli 1961. Före denna dag kan besvär beträffande avgiftsberäkning, som skett enligt den av nämnden föreslagna ordningen, bli aktuella endast i fråga om preliminära avgifter.

Nämnden kan alltså inte för närvarande framlägga något definitivt förslag beträffande frågan, hur riksförsäkringsanstaltens beslut avseende beräkning av arbetsgivaravgifterna skall överklagas. Vad nämnden i detta sammanhang föreslår måste därför få provisorisk karaktär. Under sådana

förhållanden bör bestämmelserna anknyta till de nu gällande. Valet står därvid mellan att låta arbetsgivarna få anföra besvär över riks försäkringsanstaltens beslut hos Konungen eller hos försäkringsrådet. Med hänsyn till ärendenas karaktär torde besvären, om de skall anföras hos Konungen, böra avgöras av regeringsrätten. Detta skulle i så fall innebära ett avsteg från vad som gäller för besvär över ärenden avseende sjukförsäkringen, vilka avgöres av Konungen i statsrådet. Det kan för övrigt inte anses lämpligt att provisoriskt överföra en arbetsuppgift å regeringsrätten. Med hänsyn härtill finner nämnden övervägande skäl tala för att förevarande provisoriska besvärshörsbestämmelser ges det innehållet att klagan skall föras hos försäkringsrådet och att besvärshörsbestämmelserna även i övrigt utformas i överensstämmelse med yrkesskadeförsäkringslagens besvärshörsbestämmelser. Nämnden föreslår således att klagan över riks försäkringsanstaltens beslut må anföras hos försäkringsrådet genom besvär, som skall ha inkommit till försäkringsrådet senast inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet, och att klagan icke må föras över försäkringsrådets beslut. Riks försäkringsanstaltens beslut bör lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

Särskilda bestämmelser beträffande vissa arbetsgivare

De bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, som *staten i egenskap av arbetsgivare* har att erlägga, skall beräknas och redovisas enligt föreskrifter meddelade av Konungen. Vad *staten* sålunda har att utgiva beräknas av statistiska centralbyrån på grundval av särskild lönestatistik från de statliga myndigheterna. Varje år bestämmer Konungen de belopp som skall tillföras ifrågavarande försäkringar. Särskilda belopp bestämmas för å ena sidan vart och ett av de affärsdrivande verken samt riksbanken och riksgäldskontoret, vilka har att inbetala beloppen till riks försäkringsanstalten, och å andra sidan statsförvaltningen i övrigt. Beloppet för statsförvaltningen i övrigt överföres från ett för ändamålet i riksstaten uppfört anslag.

Motsvarande förfarande torde böra tillämpas såvitt gäller den avgift till tilläggs pensioneringen, som *staten i egenskap av arbetsgivare* har att erlägga.

För *redarna* kommer att erfordras vissa särskilda bestämmelser beträffande avlämnande av arbetsgivaruppgift m. m. Anledningen härtill är att avgiftsuttaget till tilläggs pensioneringen ansetts böra begränsas för den svenska utrikessjöfartens del med hänsyn till att de ombordanställda i stor utsträckning är utlänningar, som inte är mantalsskrivna i Sverige och därför ej förvärfvar rätt till tilläggs pension för sin lön.

Frågan om redares avgiftsskyldighet till tilläggs pensioneringen har utretts inom socialdepartementet av särskilt tillkallad utredningsman. Denne har framlagt förslag i ämnet i en den 19 maj 1959 dagtecknad promemoria angående redares avgift till försäkringen för allmän tilläggs pension m. m. för lön till vissa sjömän. I promemorian föreslås att ett lägre avgiftsuttag

skall tillämpas i fråga om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt. Vidare föreslås i förenklingssyfte bl. a. att man vid beräkning av avgiftsunderlag inte skall bortse från sjöman, vilkens lön under året från redaren understigit 300 kr. samt att det fria vivret för befälet skall vid nämnda beräkning värderas enligt samma grunder som manskapets fria vivre.

Utredningsmannens förslag innebär att sjömansskatten och den speciella arbetsgivaravgiften för redarna kommer att beräknas på lönerna till samma arbetstagare. Förslaget innebär vidare att redares arbetsgivaravgift får beräknas på vanligt sätt beträffande förvaltningspersonal och beträffande anställda på handelsfartyg mindre än 100 bruttoregister-ton, på andra fartyg än handelsfartyg och på fartyg i inre fart.

För handläggning av sjömansskatteärenden finns i Göteborg en sjömansskattenämnd och ett sjömansskattekontor, anknutet till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Sjömansskattenämnden bestämmer vilka fartyg som skall anses gå i närfart eller i fjärrfart och varå alltså sjömansskatt skall erläggas.

Sjömansskatten skall redovisas till sjömansskattekontoret med särskilda förteckningar. Dessa skall för varje sjöman innehålla uppgift bl. a. om hans kontanta lön och innehållet skattebelopp. För kontroll av sjömansskatten kommer bokgranskning att ske genom kontorets försorg. Med hänsyn härtill och den nära kontakt med redarna, som sjömansskattekontoret har, torde arbetsgivaruppgifterna för de redare som har att redovisa sjömansskatt böra inlämnas till och kontrolleras på kontoret. Härav följer att sjömansskattekontoret beträffande dessa redare bör få samma funktion och befogenheter som förut föreslagits i fråga om lokal skattemyndighet.

På grund av det lägre avgiftsuttaget för sjömän, som erlagt sjömansskatt, blir det nödvändigt att avgiftsunderlag fastställes särskilt för dessa sjömän och särskilt för övriga anställda. Sannolikt erfordras därför att redarna får lämna en arbetsgivaruppgift för nämnda sjömän och en arbetsgivaruppgift för övrig personal. Båda dessa uppgifter bör inlämnas till sjömansskattekontoret och granskas på kontoret.

På sjömansskattekontoret torde en fullt tillfredsställande kontroll av det av redaren uppgivna avgiftsunderlaget beträffande sjömän, som erlagt sjömansskatt, kunna göras med ledning av förteckningarna över redovisad sjömansskatt. Administrationsnämnden har därför inte funnat påkallat föreslå, att redaren skall vid arbetsgivaruppgiften foga ett exemplar av de kontrolluppgifter, som han enligt 37 § 1 mom. åttonde punkten taxeringsförordningen har att avlämna till taxeringsmyndigheterna. En tillfredsställande kontroll av arbetsgivaruppgiften medelst kopior av dessa kontrolluppgifter skulle för övrigt knappast kunna erhållas av den anledningen att kontrolluppgifter inte upprättas för utomlands bosatta sjömän. Såvitt gäller andra anställda än sjömän, som erlagt sjömansskatt, bör redare i likhet

med övriga arbetsgivare få vid arbetsgivaruppgiften foga ett exemplar av de kontrolluppgifter, som han enligt 37 § 1 mom. första eller andra punkten taxeringsförordningen har att avlämna för inkomsttaxeringen.

Med hänsyn till de speciella förhållandena inom sjöfarten torde det bli nödvändigt att redarna får längre tid till förfogande än övriga arbetsgivare att inlämna arbetsgivaruppgifterna. Administrationsnämnden får därför föreslå att redare, vilka har att redovisa sjömansskatt, skall avlämna sina arbetsgivaruppgifter före utgången av februari månad året näst efter utgiftsåret med rätt för sjömansskattekontoret att medgiva anstånd med avlämnandet.

Övergångsbestämmelser

Den av administrationsnämnden föreslagna omläggningen av uppgiftsskyldigheten, avgiftsberäkningen och avgiftsuppbörden skall i princip träda i kraft den 1 januari 1960. Åtskilliga övergångsbestämmelser blir emellertid nödvändiga. Under övergångstiden synes följande böra gälla.

I fråga om *uppgiftsskyldigheten* lämnas upplysningar i mantalsuppgifterna beträffande omfattningen m. m. av anlitad arbetskraft sista gången under hösten 1959. Därefter angives på mantalsuppgiften endast huruvida vederbörande till någon hos honom anställd arbetstagare under året utgivit eller beräknas komma att utgiva lön å minst 300 kr. I början av år 1960 upprättar lokal skattemyndighet arbetsgivarförteckningar för sista gången. Dessa förteckningar, som avser förhållandena under år 1959, överlämnas till riksförsäkringsanstalten resp. återställs till de lokala skattemyndigheterna i nu gällande ordning. Från de arbetsgivare, som under år 1959 haft minst 5 anställda, inforrdar riksförsäkringsanstalten de uppgifter som erfordras för beräkningen av arbetsgivaravgiften. De nya arbetsgivaruppgifterna skall första gången lämnas senast den 31 januari 1961 och avse löneutgifterna under år 1960. År 1961 tillämpas även den nya kontrollmetoden för första gången.

Den nuvarande *schablonmetoden för avgiftsberäkningen* användes sista gången i fråga om avgifterna för arbetskraft, som under år 1959 anlitas av arbetsgivare med mindre än 5 anställda. För arbetskraft anlitas fr. o. m. år 1960 beräknas avgifterna för samtliga arbetsgivare med ledning av de verkliga löneutgifterna.

Vid avgiftsuppbörden tillämpas *nuvarande gränsdragning mellan större och mindre arbetsgivare* sista gången i fråga om de slutliga avgifterna för år 1959. Avgifterna för arbetsgivare, som under år 1959 haft mindre än 5 anställda, skall således ingå i den slutliga skatt som debiteras under hösten 1960. I följande års slutliga skatter skall däremot i princip ingå endast arbetsgivaravgift å högst 1 000 kr. oberoende av antalet anställda. *Den nya gränsen* mellan större och mindre arbetsgivare vinner på så sätt tillämpning första gången i fråga om arbetskraft som anlitas under år 1960. Till följd

härav skall även arbetsgivare, som i regel har mindre än fem arbetstagare men vars arbetsgivaravgift överstiger 1 000 kr., inbetala den slutliga avgiften för år 1960 och följande år till riksförsäkringsanstalten. För att undvika eftersläpning av avgiftsbetalningen bör ifrågakarande arbetsgivare fr. o. m. år 1960 påföras preliminär avgift att erläggas till anstalten.

Det nya uppbördssystemet innebär för arbetsgivare, som har att erlægga arbetsgivaravgift å mer än 1 000 kr., att *den slutliga avgiften skall erläggas ett år senare än för närvarande*. Såsom framgår av vad nyss anförts skall denna förskjutning, såvitt gäller arbetsgivare, som i regel har mindre än fem arbetstagare men vars avgift överstiger 1 000 kr., tillämpas först i fråga om den slutliga avgiften för år 1960; den slutliga avgiften för år 1959 skall nämligen i gällande ordning påföras debetsedeln å slutlig skatt enligt 1960 års taxering. För sådana arbetsgivare, vilka såväl tidigare som enligt nu föreslagna bestämmelser räknas såsom större, blir tidsförskjutningen aktuell redan i fråga om de slutliga avgifterna för år 1959. Dessa avgifter bör sålunda erläggas först under år 1961. Ifrågakarande arbetsgivare kommer således att under år 1960 få inbetala endast preliminär avgift för år 1960. Under år 1961 skall de erlægga preliminär avgift för år 1961 och slutlig avgift för år 1959, minskad med preliminär avgift för år 1959.

För *arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i ömsesidigt försäkringsbolag* bör det slutliga bidraget för år 1959 till sjuk- och moderskapsförsäkringarna uppbäras av bolaget. Beträffande arbetskraft som anlitats efter år 1959 bör bolaget — såsom administrationsnämnden tidigare förordat — endast omhänderha uppbörden av yrkesskadeförsäkringsavgifter till bolaget. I fråga om preliminära och slutliga avgifter för år 1960 och följande år kommer således nu ifrågakarande arbetsgivare att helt likställas med övriga arbetsgivare utom i vad gäller yrkesskadeförsäkringsavgiften. Detta innebär för arbetsgivare, som har att erlægga högst 1 000 kr. i arbetsgivaravgift, att slutlig avgift till tilläggspensioneringen och slutligt bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna första gången kommer att ingå i den slutliga skatt, som debiteras under hösten 1961. Arbetsgivare, som har att erlægga arbetsgivaravgift överstigande 1 000 kr., skall fr. o. m. år 1960 till riksförsäkringsanstalten inbetala preliminär pensionsavgift och preliminärt bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna; slutlig sådan avgift och slutligt sådant bidrag erlägges till anstalten första gången år 1962.

Räkningarna till de arbetsgivare, vilkas avgifter uppbäres av riksförsäkringsanstalten, skall enligt vad förut föreslagits utsändas senast den 18 januari. Med hänsyn till de erforderliga förberedelsearbetena torde den senaste utsändningsdagen för räkningarna å de preliminära avgiftsbelopp, som skall erläggas under år 1960, få flyttas till den 31 januari 1960.

Den preliminära avgiften bör — enligt vad i ett tidigare avsnitt anförts — i princip påföras med belopp motsvarande den slutliga avgiften för året två år före det, under vilket den preliminära avgiften skall betalas. De preli-

minära avgifterna för åren 1960 och 1961 skulle således enligt huvudregeln få beräknas till samma belopp som de slutliga avgifterna för år 1958 resp. år 1959. I dessa slutliga avgifter ingår emellertid ej någon avgift till tilläggs-pensioneringen. Detta förhållande nödvändiggör speciella övergångsbestäm-melser beträffande beräkningen av de preliminära avgifterna för åren 1960 och 1961. Schablonregler blir därvid erforderliga.

För år 1960 skulle den preliminära pensionsavgiften kunna beräknas på grundval av underlaget för det slutliga bidraget till sjuk- och moderskaps-försäkringarna för år 1958. Vid en sådan beräkning kan det för år 1960 gäl-lande 3-procentiga pensionsavgiftsuttaget inte tillämpas, eftersom hänsyn måste tagas till basbeloppsavdraget. En lägre uttagsprocent måste således användas. I propositionen 1959: 100 s. 69 har avgiftsuttaget, om man räknar på hela lönesumman vid oförändrad lönenivå, beräknats till 1,9 procent. Nämnade procentsats synes kunna begagnas även i detta sammanhang. Till tilläggs-pensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringarna skulle där-för under år 1960 preliminärt erläggas $1,9 + 1,14 = 3,04$ procent av underla-get för det slutliga bidraget till sjuk- och moderskapsförsäkringarna för år 1958. I stort sett samma resultat kan emellertid nås på det enklare sättet att nämnda slutliga bidrag multipliceras med 2,7. På motsvarande sätt kan sum-man av den preliminära avgiften till tilläggs-pensioneringen och det prelimi-nära bidraget till sjuk- och moderskapsförsäkringarna för år 1961 beräknas med utgångspunkt från det slutliga bidraget till sjuk- och moderskapsför-säkringarna för år 1959 med iakttagande av att pensionsavgiften skall utgå efter 4 i stället för 3 procent. Förstnämnda siffra antages i propositionen 1959: 100 motsvara 2,6 procent av hela lönesumman. Preliminärbeloppet för år 1961 kan då angivas som produkten av 3,3 och det slutliga bidraget för år 1959.

Skulle den föreslagna schablonmetoden medföra att den preliminära avgif-ten för åren 1960 och 1961 blir för hög har arbetsgivaren möjlighet att få den preliminära avgiften särskilt beräknad eller jämkad enligt de härför före-slagna reglerna.

För att kunna beräkna preliminär avgift avseende åren 1960 och 1961 för arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i ömsesidigt försäkringsbolag måste riksförsäkringsanstalten få uppgifter från bolaget om vederbörandes slut-liga bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna för åren 1958 och 1959. Sådana uppgifter äger riksförsäkringsanstalten erhålla enligt gällande be-stämmelser.

De mindre arbetsgivarnas avgifter bör riksförsäkringsanstalten få till-godoföra sig utan reduktion sista gången under år 1960. Från och med år 1961 bör tillämpas de nya bestämmelserna, enligt vilka anstalten må till-godoföra sig endast skillnaden mellan dessa avgifter och vad som av avgif-terna kan beräknas bli avskrivet på grund av bristande betalning.

I fråga om *restförda avgiftsbelopp för större arbetsgivare* äger riksförsäkringsanstalten för närvarande vid överlämnande av restlängd tillgodoföra sig summan av de i restlängden upptagna avgiftsbeloppen. Enligt administrationsnämndens förslag skall däremot riksförsäkringsanstalten varje år tillgodoföra sig ett belopp motsvarande vad som enligt till riksräkenskapsverket inkomna redovisningar, avseende nästföregående år, erlagts av de restförda avgiftsbeloppen. Förslaget innebär bl. a. att tidpunkten för tillgodoförandet av avgiftsbeloppen senarelägges. Gällande bestämmelser torde böra tillämpas sista gången beträffande preliminära avgifter för år 1959 och slutliga avgifter för år 1958, medan de nya reglerna bör komma till användning första gången år 1961.

Indrivningen av oguldna avgifter pågår under fem år efter utgången av det år, varunder avgifterna rätteligen skulle ha erlagts. Detta innebär att oguldna avgifter, för vilka riksförsäkringsanstalten erhållit full ersättning kan komma att inflyta under åren 1960—1964. De restförda avgiftsbelopp, som i de till riksräkenskapsverket inkomna redovisningarna för nämnda år rapporterats vara erlagda och för vilka riksförsäkringsanstalten redan erhållit gottgörelse, bör självfallet inte tillgodoföras riksförsäkringsanstalten ännu en gång. Vad riksförsäkringsanstalten under åren 1961—1965 må tillgodoföra sig, bör således vara endast vad som indrivits av de avgifter, för vilka de nya uppbördsbestämmelserna varit tillämpliga. På grund härav blir det nödvändigt att i redovisningarna till länsstyrelserna och riksräkenskapsverket, avseende åren 1960—1964, skilja mellan avgifter, som uppburits i nu gällande ordning, och avgifter för vilka de nya uppbördsbestämmelserna tillämpats.

Det sagda innebär bl. a. att riksförsäkringsanstalten år 1961 äger tillgodoföra sig ett belopp motsvarande vad som enligt till riksräkenskapsverket inkomna redovisningar för år 1960 influtit av restförda preliminära avgifter för år 1960. Enligt de av administrationsnämnden föreslagna bestämmelserna skulle detta belopp fördelas mellan pensionsavgifter, yrkesskadeförsäkringsavgifter och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingår i summan av under år 1960 debiterade slutliga avgifter. Under år 1960 kommer emellertid några slutliga pensionsavgifter inte att påföras. På grund härav krävs en speciell fördelningsregel för det belopp som riksförsäkringsanstalten må tillgodoföra sig år 1961. Denna regel torde böra utformas så, att beloppet får fördelas mellan de olika avgifterna och bidragen i samma proportion som dessa ingår i summan av de under år 1961 debiterade slutliga avgifterna.

Kollektivt undantagande från tilläggspensioneringen nödvändiggör vissa övergångsbestämmelser med hänsyn till att kollektivavtal innefattande sådant undantagande må slutas före den 1 juli 1961 med retroaktiv verkan från ingången av år 1960. Vid nämnda tidpunkt har arbetsgivare, som är

bunden av sådant avtal, avlämnat arbetsgivaruppgift och kontrolluppgifter för år 1960. Han måste därför inlämna en ny arbetsgivaruppgift för att få arbetsgivaravgiften beräknad med bortseende från de arbetstagare som berörs av avtalet. Vidare måste nya kontrolluppgifter, avfattade på särskilda av riks försäkringsanstalten tillhandahållna blanketter, upprättas i två exemplar för dessa arbetstagare. Handlingarna torde få inlämnas till riks försäkringsanstalten senast inom 2 månader efter det kollektivavtalet godkänts. Det ena exemplaret av kontrolluppgifterna får av riks försäkringsanstalten översändas till vederbörande lokala skattemyndighet för ny beräkning av arbetstagarnas pensionsgrundande inkomster.

Administrationsnämnden har i enlighet med vad i detta kapitel förordats upprättat förslag till förordning om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m.

KAPITEL 7

Ändringar av vissa författningar

Taxeringsförordningen

Ändringarna är betingade av administrationsnämndens förslag i kapitlen 3 och 6 *att* vissa uppgifter till ledning för beräkning av pensionsgrundande inkomst skall lämnas i den allmänna självdeklarationen, *att* i kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. första eller andra punkten taxeringsförordningen skall angivas huruvida den uppgiftsskyldige har att erlagga arbetsgivaravgift till tilläggs pensioneringen för utgivet belopp, *att* arbetsgivare skall till inkomsttagaren översända ett exemplar av kontrolluppgift som nyss sagts, *att* ett exemplar av sådan kontrolluppgift skall bifogas den arbetsgivaruppgift som skall avlämnas till ledning för beräkning av arbetsgivaravgift och *att* nuvarande skyldighet för vissa arbetsgivare att vid kontrolluppgifterna foga ett särskilt sammandrag över dessa skall upphävas.

I detta sammanhang må erinras om nämndens förslag att arbetsgivare, som är bunden av kollektivavtal enligt 37 § LTP, skall använda särskilda av riks försäkringsanstalten tillhandahållna blanketter till kontrolluppgifterna för de arbetstagare, vilkas löner enligt avtalet inte grundar rätt till tilläggs pension. Bestämmelser härom har intagits i 4 § förslaget till förordning om beräkning av pensionsgrundande inkomst m. m. Även formuläret till denna blankett bör fastställas av riksskattenämnden.

Upphörsförordningen

I kapitel 5 har administrationsnämnden föreslagit att försäkrads egen avgift till tilläggs pensioneringen (tilläggs pensionsavgift) skall uppbäras vid den allmänna skatteuppbörden. För försäkrad, som har att erlagga preliminär B-skatt, skall i förekommande fall tilläggs pensionsavgiften uttagas preliminärt och ingå i nämnda skatt. Förslaget föranleder vissa ändringar av 1 §, 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 25 § samt 27 § 1 och 3 mom. uppbörsförordningen. I samband därmed bör för pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering införas beteckningen folkpensionsavgift.

I nyssnämnda kapitel har vidare förordats att för inkomst under visst år erlagd preliminär eller kvarstående skatt skall anses i första hand utgöra betalning av tilläggs pensionsavgift för året och att i fråga om erlagd tillkommande skatt motsvarande skall gälla beträffande tilläggs pensionsavgift,

som ingår i den tillkommande skatten. Bestämmelser härom har intagits såsom ett nytt stycke till 2 § 3 mom. uppbördsförordningen.

Folkbokföringsförordningen

I kapitel 6 under rubriken »Arbetsgivaruppgifterna» har administrationsnämnden föreslagit, att arbetsgivaruppgift ej längre skall lämnas till mantalsskrivningen. Enligt nämndens förslag skall dock i mantalsuppgiften angivas, huruvida uppgiftslämnaren till någon hos honom anställd arbetstagare under förrättningsåret utgivit eller beräknas komma att utgiva lön å minst 300 kr. Ändringarna av folkbokföringsförordningen är föranledda av nämnda förslag. Straffansvar för den som underlåter att i mantalsuppgiften angiva förhållande som nyss sagts torde inte böra införas.

Förordningen angående byggnadsforskningsavgift

Byggnadsforskningsavgifterna påföres för närvarande av riksförsäkringsanstalten, oavsett om arbetsgivaren tecknat yrkesskadeförsäkringen i riksförsäkringsanstalten eller i ömsesidigt försäkringsbolag. För arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten uppbäres byggnadsforskningsavgiften tillsammans med arbetsgivarens yrkesskadeförsäkringsavgift och hans bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Uppbörden verkställs således av riksförsäkringsanstalten eller, då fråga är om s. k. mindre arbetsgivare, i samband med den allmänna skatteuppbörden. För arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i ömsesidigt försäkringsbolag uppbäres byggnadsforskningsavgiften alltid av riksförsäkringsanstalten, medan yrkesskadeförsäkringsavgiften och bidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna erlägges till bolaget.

Även med det av administrationsnämnden föreslagna debiterings- och uppbördsförfarandet i fråga om arbetsgivaravgifter till tilläggspensioneringen, yrkesskadeförsäkringsavgifter och arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna bör byggnadsforskningsavgifterna påföras av riksförsäkringsanstalten. Vidare bör byggnadsforskningsavgifterna uppbäras gemensamt med nämnda avgifter och bidrag eller, såvitt gäller arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i ömsesidigt försäkringsbolag, gemensamt med vederbörandes arbetsgivaravgift till tilläggspensioneringen och arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. Byggnadsforskningsavgiften bör sålunda i princip uppbäras vid den allmänna skatteuppbörden, om arbetsgivarens sammanlagda avgifts- och bidragsbelopp inklusive byggnadsforskningsavgiften uppgår till högst 1 000 kr., samt eljest av riksförsäkringsanstalten.

Kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt

Pension utgör enligt gällande bestämmelser i sin helhet skattepliktig inkomst för mottagaren och hänföres till inkomst av tjänst. Med pension förstås

enligt första punkten av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen dels belopp, som annorledes än i följd av försäkring utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels belopp som utgår enligt lagen om folkpensionering, dels ock belopp som utgår på grund av pensionsförsäkring vare sig denna tagits i samband med tjänst eller annorledes.

Liksom annan pension bör *pension enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension* i sin helhet beskattas hos mottagaren. Begreppet försäkring i nämnda lags mening är emellertid inte liktydigt med motsvarande begrepp i lagarna om försäkringsavtal och om försäkringsrörelse. Tilläggspensionen kan sålunda inte anses utgå på grund av pensionsförsäkring. Ej heller i övrigt kan tilläggspensionen inrymmas under kommunalskattelagens definition av pension. Det blir därför nödvändigt att ändra förenämnda anvisningar så att med pension skall förstås jämväl belopp som utgår enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension.

Tilläggspensioneringens inkomster utgöres enligt 31 § LTP av avgifter och avkastning av fondmedel. Inkomsterna skall ingå i en fond benämnd *allmänna pensionsfonden*. Förvaltningen av fonden utgör en del av den statliga sociala försäkringsverksamhet, i vilken tilläggspensioneringen ingår. Skattskyldighet för fonden torde därför enligt 53 § 1 mom. b) kommunalskattelagen kunna föreligga endast för inkomst av fastighet. Det må nämnas att enligt reglementet för fondens förvaltning fastighet inte må förvärvas annat än för skyddande av fordran.

I likhet med t. ex. yrkesskadeförsäkringsavgifterna och arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna utgör *arbetsgivaravgifterna till tilläggspensioneringen* avdragsgilla utgifter i den eller de förvärvskällor, vari arbetstagarna varit sysselsatta. För avdragsrätten kräves inte någon ändring av skatteförfattningarna. Avser avgifterna personliga tjänare eller är de eljest inte hänförliga till någon viss förvärvskälla, får de ej avdragas vid inkomsttaxeringen.

Försäkrads egen avgift till tilläggspensioneringen bör liksom andra pensionsavgifter få avdragas vid inkomsttaxeringen. På grund av att tilläggspensionsavgiften och folkpensionsavgiften uppbares på samma sätt, nämligen vid den allmänna skatteuppbörden, torde avdragsrätten för tilläggspensionsavgift böra utformas på samma sätt som avdragsrätten för folkpensionsavgift. Administrationsnämnden föreslår därför sådan ändring av 46 § 2 mom. första stycket kommunalskattelagen att skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, får under allmänna avdrag åtnjuta avdrag för sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående avgift enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension, som under beskattningsåret påförts den skattskyldige. Vidare förordas en motsvarande ändring av 4 § 1 mom. andra stycket förordningen om statlig inkomstskatt.

Den sålunda föreslagna avdragsrätten kommer, såsom även är fallet be-

träffande avdragsrätten för folkpensionsavgift, inte att gälla den som är bosatt utomlands. Beträffande folkpensionsavgiften saknar detta betydelse eftersom sådan avgift ej påföres den som inte är här i riket mantalsskriven för året näst före taxeringsåret. Tilläggsavgift skall däremot erläggas av en utomlands bosatt försäkrad för sådan inkomst av annat förvärvsarbete, för vilken han är skattskyldig i Sverige.

I princip torde avdragsrätt för tilläggsavgift böra tillkomma även utomlands bosatta försäkrade. Avdragsrätten är för deras del mest angelägen såvitt gäller taxeringen till statlig inkomstskatt. I fråga om taxeringen till kommunal inkomstskatt torde avdragsrätten vara av mindre ekonomisk betydelse. Vidare skulle en avdragsrätt i sistnämnda hänseende medföra vissa komplikationer, t. ex. beträffande överförande av ej utnyttjade avdrag mellan olika kommuner. Med hänsyn till det anförda och till det ringa antalet avdragsfall torde avdragsrätten för de utomlands bosatta böra begränsas till den statliga inkomstskatten. Förslaget medför viss ändring i 4 § 1 mom. första stycket förordningen om statlig inkomstskatt.

I likhet med vad som gäller i fråga om folkpensionsavgift bör såsom inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet upptagas intäkt genom restitution, avkortning eller avskrivning av sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående avgift enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggsavgift, för vilken avdrag av den skattskyldige åtnjutes vid tidigare års taxeringar.

Sjukförsäkringslagen och lagen om moderskapshjälp

I kapitel 6 har administrationsnämnden föreslagit bl. a. att arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna inte skall utgå på alla utgivna naturaförmåner utan endast på naturaförmåner i form av kost eller bostad. Vidare har i angivna kapitel föreslagits att man vid beräkning av nyssnämnda arbetsgivarbidrag skall bortse från arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till 300 kr. Dessa förslag bör medföra vissa ändringar av 38 § lagen om allmän sjukförsäkring och av 12 § lagen om moderskapshjälp.

Enligt 8 § lagen om allmän sjukförsäkring avses med årsinkomst av förvärvsarbete den för år beräknade inkomst i penningar eller naturaförmåner, som någon kan antagas komma att tills vidare åtnjuta av förvärvsarbete. På motsvarande sätt som i fråga om arbetsgivarbidragen bör detta stadgande ändras så, att inte alla naturaförmåner skall beaktas utan endast naturaförmåner i form av kost eller bostad.

Enligt 38 § lagen om allmän sjukförsäkring skall, om arbetsgivarens yrkesskadeförsäkringsavgift grundas på särskild beräkning av arbetstagares lön, den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av arbetsgivarbidrag till sjukförsäkringen. Härmed åsyftas att den schablonmetod, som för närvarande användes för beräkning av de s. k. mindre arbetsgivarnas yrkesskadeförsäkringsavgifter, även skall få begagnas vid beräkningen av samma arbetsgivares bidrag till sjukförsäkringen. Administra-

tionsnämnden har i kapitel 6 förordat att schablonmetoden ej längre skall användas. I stället föreslås att de verkliga löneutgifterna skall ligga till grund för beräkningen även av de mindre arbetsgivarnas avgifter och bidrag. På grund härav bör förevarande bestämmelse upphävas.

Vidare stadgas i 38 § lagen om allmän sjukförsäkring att för beräkning av naturaförmåner skall gälla vad i 8 § samma lag sägs. Av hänvisningen följer att naturaförmånerna vid beräkningen av arbetsgivarbidragen skall uppskattas efter de regler som tillämpas vid taxering till kommunal inkomstskatt. Även detta stadgande bör upphävas. En motsvarande föreskrift beträffande värdering av utgivna naturaförmåner har nämligen intagits i 4 § av nämndens förslag till förordning om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m.

Yrkesskadeförsäkringslagen

Administrationsnämnden har i kapitel 6 föreslagit att avgifterna för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten inte skall utgå på alla utgivna naturaförmåner utan endast på naturaförmåner i form av kost eller bostad. Detta synes inte behöva medföra den konsekvensen att ändrade regler skall gälla vid bestämmande av ersättning vid inträffad skada. Enligt gällande bestämmelser råder nämligen inte full överensstämmelse mellan de förmåner, som beaktas vid avgiftsbestämningen, och de som påverkar storleken av utgående ersättning. Den oöverensstämmelse i förevarande avseende, som föranledes av nämndens förslag, torde vara utan nämnvärd ekonomisk betydelse ur försäkringens synpunkt.

Vidare har i kapitel 6 föreslagits att avgifterna för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten skall — i likhet med vad som gäller för arbetsgivaravgifterna till tilläggs pensioneringen och med vad nämnden förordat i fråga om arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna — beräknas med bortseende från arbetstagare, vars lön under året inte uppgått till 300 kr. Med hänsyn till att enligt 41 § lagen om yrkesskadeförsäkring grunderna för beräkning av försäkringsavgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten skall bestämmas av Konungen samt till att den föreslagna förordningen om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m., där ifrågavarande undantagsbestämmelse intagits (3 §), avses att underställas riksdagen, finner nämnden det inte erforderligt att i anledning av vad i förevarande hänseende föreslagits ändring vidtages i lagen om yrkesskadeförsäkring.

Förslaget till förordning om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m. innehåller i 34 och 35 §§ vissa straffbestämmelser. Såvitt gäller uppgifter till ledning för beräkning av yrkesskadeförsäkringsavgifter till riksförsäkringsanstalten har dessa bestämmelser viss motsvarighet i bestämmelserna i 57 § lagen om yrkesskadeförsäkring. Straffpåföljderna i sistnämnda lagrum är emellertid inte desamma som de av nämnden föreslagna.

För ernående av den samordning härutinnan, som synes erforderlig, föreslår administrationsnämnden, att bestämmelsen i andra stycket av 57 § lagen om yrkesskadeförsäkring angående straff för medvetet eller av grov vårdslöshet lämnat oriktigt meddelande i uppgift som avgivits enligt berörda lag kompletteras på sådant sätt att den inte skall gälla i fråga om brott, som är belagt med straff i särskild författning. Nämnden har härvid åsyftat den föreslagna förordningen. En sådan lagändring innebär bl. a. en skärpning av straffmaximum i de fall, då en oriktig uppgift är ägnad att leda till frihet från avgift för obligatorisk yrkesskadeförsäkring i riksförsäkringsanstalten eller för låg sådan avgift. Lagändringen innebär även att i dylikt fall bötesstraff skall utgå i form av normerade böter.

Handelsbalken

Om förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter eller bidrag i allmänhet stadgas i 17 kap. 12 § första stycket handelsbalken. Denna förmånsrätt gäller efter övriga förmånsrätter. Den åtnjutes endast om skatterna, avgifterna eller bidragen enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätten må inte åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätten enligt vad nyss sagts åtnjutes.

Samma förmånsrätt tillkommer enligt 12 § andra stycket kronan för fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag för utskylder, avgifter eller bidrag vilka avses i första stycket av nämnda paragraf eller på grund av införsel för utskylder och allmänna avgifter, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

De avgifter och bidrag, för vilka förmånsrätt åtnjutes enligt 12 § första stycket, är folkpensionsavgift, sjukförsäkringsavgift för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring samt avgiftstillägg jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Såväl de försäkrades egna avgifter som arbetsgivaravgifterna till tilläggs-pensioneringen bör i förmånsrättshänseende jämnställas med nyssnämnda avgifter och bidrag. Motsvarande torde böra gälla i fråga om sådan avgift till tilläggs-pensioneringen och sådant bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, som redare har att erlægga enligt det förslag till lag om redares avgift till försäkringen för allmän tilläggs-pension m. m. för lön till vissa sjömän, vilket enligt vad som anförts i kapitel 6 under rubriken »Särskilda

bestämmelser beträffande vissa arbetsgivare» framlagts av särskild utredningsman.

Enligt 14 § i administrationsnämndens förslag till förordning om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m. må avgiftsunderlag, varå skall beräknas arbetsgivaravgift till tilläggs pensioneringen, arbetsgivarbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, nyssnämnda avgift och bidrag från redare samt yrkesskadeförsäkringsavgift till riksförsäkringsanstalten, under vissa förutsättningar bestämmas i efterhand. Sådant bestämmande av avgiftsunderlag i efterhand har samma karaktär som eftertaxering. Gällande inskränkning av förmånsrätten för utskylder och avgifter, som påförts på grund av eftertaxering, torde därför böra gälla även avgifter eller bidrag vilka påförts för avgiftsunderlag som nyss sagts.

Enligt administrationsnämndens förslag skall statsverket såsom framgår av vad tidigare anförts ej längre, såvitt gäller s. k. större arbetsgivare, förskjuta försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och avgiftstillägg jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. Bestämmelserna i 12 § första stycket torde därför av formella skäl böra ändras så att den nu stadgade förmånsrätten för av statsverket förskjutna sådana avgifter m. m. i stället kommer att avse avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring jämte nyssnämnda tilläggsavgift och avgiftstillägg.

Lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar

Genom de föreslagna ändringarna i 17 § av förevarande lag kommer sekretesskydd att beredas dels inkomstkort och handlingar som ingivits till ledning för beräkning av pensionsgrundande inkomst, dels arbetsgivaruppgifter och övriga uppgifter som avlämnats till ledning för beräkning av arbetsgivaravgift, dels ock handling som upprättats vid kontroll av arbetsgivaruppgift. Ändringarna överensstämmer med vad administrationsnämnden föreslagit i kapitel 3 under rubriken »Det tekniska förfarandet m. m.» och i kapitel 6 under rubriken »Sekretess-, straff- och besvärshandlingar m. m.».

Sekretesskydd torde senare bli erforderligt beträffande vissa handlingar som inges i samband med ansökan om tilläggs pension, exempelvis läkarintyg. Ställning synes emellertid nu inte behöva tagas till denna fråga.

I detta sammanhang har administrationsnämnden ansett sig böra upptaga ett spörsmål angående sekretesskydd, som berörts i prop. 1959:100 med förslag till lag om försäkring för allmän tilläggs pension m. m.

Reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning stadgar i 25 § förbud att för obehörig yppa vad som hos fondstyrelse förekommit rörande placering av fondmedel ävensom i övrigt rörande enskildas förhål-

lande till styrelsen eller till kreditinrättning, som är låntagare hos fondstyrelsen. I motiveringen till denna bestämmelse anföres i nämnda proposition att paragrafen torde behöva kompletteras genom bestämmelser i lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Sistnämnda lag innehåller i 34 § stadgande bl. a. om att handlingar i ärenden angående förvärv, avyttrande eller upplåtelse av egendom eller annat, som myndighet äger förvalta, icke må utan tillstånd av den myndighet, som handlägger ärendet, utlämnas innan avtal slutits eller ärendet eljest slutförts. Då anledning därtill föreligger äger vederbörande myndighet vidare besluta, att handlingar som nu nämnts även efter angiven tidpunkt inte får utlämnas utan myndighetens tillstånd. Sådant beslut får beträffande andra handlingar än sådana, som anger villkoren i slutna avtal, avse en tid av högst 20 år från den nämnda tidpunkten. Vad angår sekretessskyddet för handlingar rörande enskilds förhållande till allmänna penningförvaltande organ uppställs i 30 § särskilda regler för postsparbankens och postgirorörelsens vidkommande. En bestämmelse i 31 § angående handlingar i ärenden, som är hemliga enligt riksbankslagen, har avseende även på handlingar rörande enskildas förhållande till riksbanken. Beträffande andra handlingar rörande medel, som står under myndighets förvaltning, äger Konungen enligt 32 §, i vad handlingarna angår lånsökandes, låntagares eller borgesmans förhållanden, förordna, att handlingarna inte får utlämnas utan samtycke av dem, vilkas förhållande beröres, förrän viss tid, högst 20 år, förflutit från handlingens datum. Vad nu sagts gäller dock ej myndighets beslut om beviljande av lån. Slutligen stadgas i 33 §, att myndighet som har att ombesörja upptagande av lån kan besluta, att handlingar som hänföra sig till upplåningsverksamheten ej utan myndighetens tillstånd får utlämnas förrän viss tid, högst 20 år, förflutit från handlingens datum.

Fondstyrelse, som avses i reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning, torde otvivelaktigt vara att anse som myndighet. De i 32—34 §§ sekretesslagen upptagna bestämmelserna synes ge möjligheter till ett sekretesskydd, vilket tämligen väl motsvarar det behov härav, som kan uppkomma vid fondförvaltningen. Åtminstone innan fondstyrelserna vunnit någon erfarenhet på detta område torde det därför inte vara anledning att införa någon ny bestämmelse i sekretesslagen, som speciellt avser fondstyrelsernas verksamhet. Vad särskilt angår skyddet för enskildas förhållanden till fondförvaltningen torde bestämmelser få utfärdas av Kungl. Maj:t med stöd av 32 § sekretesslagen.

KAPITEL 8

Övriga arbetsuppgifter inom tilläggspensioneringens administration

Prövningen av pensionsansökningar

Tilläggspensioner skall första gången utbetalas i januari 1963. Emellertid kan även under år 1962 inträffade invaliditets- och dödsfall föranleda rätt till tilläggspension från och med år 1963. I sistnämnda fall liksom i fall, då ålderspension skall utgå från någon tidpunkt i början av år 1963, kommer pensionsansökningar att ingivas redan under år 1962. Dessa ansökningar kan dock inte slutligt avgöras förrän pensionspoängen för år 1961 blivit fastställd och registrerad, vilket regelmässigt inte skett förrän under senare hälften av år 1962. Det torde därför vara tillfyllest att den administration, som behöves för att pröva ansökningarna, förefinnes från och med den 1 juli 1962.

Den mera kvalificerade prövningen av tilläggspensionsansökningarna hänför sig till ansökningarna om förtidspension. Denna prövning torde böra vara gemensam med prövningen av vederbörandes rätt till motsvarande folkpension. I detta avseende måste därför prövningsorganen uppbyggas med utgångspunkt från både folk- och tilläggspensioneringarna. Detta kan inte lämpligen ske förrän den materiella utformningen av folkpensioneringen i förevarande avseende blivit fastställd i sina huvuddrag. Det är sålunda inte nu möjligt att taga ställning till de med pensionsprövningen förknippade administrativa problemen. Det torde inte heller innebära någon större olägenhet att uppskjuta avgörandet rörande sättet för ansökningsprövningen och de därmed sammanhängande organisatoriska problemen till år 1961 eller möjligen början av år 1962.

Administrationsnämnden vill i detta sammanhang erinra om att i dess uppdrag ingår att utreda möjligheterna att åstadkomma samordning i administrativt hänseende mellan socialförsäkringens olika grenar. Detta utredningsarbete kommer uppenbarligen att avse socialförsäkringens såväl centrala som lokala administration och därmed även frågan om prövningen och handhavandet i övrigt av ansökningar om folk- och tilläggspensioner. Nu berörda fråga kommer sålunda att uppmärksammas under nämndens utredning av samordningsproblemen.

Besvärsförfarandet m. m.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 12 september 1958 med hänvisning till riksdagens skrivelse den 9 december 1955, nr 386, till administrationsnämnden överlämnat vissa motioner och utskottsutlåtanden avseende besvärsrätten i sjukförsäkrings- och pensionsärenden, har nämnden påbörjat utredning i fråga om högsta instans i socialförsäkringsärenden. I samband med sitt i föregående avsnitt omnämnda utredningsarbete angående en samordnad socialförsäkringsadministration kommer nämnden givetvis att upptaga frågorna om besvärsförfarande även i den mån de inte direkt har samband med frågan om den högsta besvärinstansen.

Intill dess de nyss berörda utredningsarbetena kan komma att föranleda praktiska resultat eller administrationsförändringar ändock blir vidtagna torde, såsom framgår av såväl LTP som vissa av de av nämnden utarbetade författningsförslagen, bestämmelser av mera provisorisk natur få gälla. Det är inte möjligt att nu bedöma i vad mån dessa provisoriska anordningar kommer att medföra administrativa konsekvenser. Sannolikt blir i detta avseende endast fråga om en viss personalförstärkning inom riksförsäkringsanstalten.

Riksförsäkringsanstalten kommer enligt vad förordats i kapitel 3 att bli första besvärinstans i frågor om den pensionsgrundande inkomstens beräkning.

Besvärssärenden av nu angivet slag kan beräknas börja inkomma under andra hälften av år 1961. Vid bedömningen av den härav föranledda personalförstärkningen bör också beaktas att riksförsäkringsanstalten redan i samband med försäkringens ikraftträdande kommer att bli nödsakad att utarbeta anvisningar, föreskrifter och formulär av olika slag samt för allmänheten och arbetsgivarna avsedda upplysningsbroschyrer rörande tilläggs-pensioneringen.

Det torde böra ankomma på riksförsäkringsanstalten att framlägga förslag i fråga om den sålunda behövlige personalförstärkningen. Administrationsnämnden upptar emellertid förslagsvis i sina kostnadsberäkningar ett årsbelopp av tills vidare 150 000 kr. för ändamålet.

Pensionsutbetalningarna

Administrationsnämnden utgår ifrån att tilläggs-pensionerna skall utbetalas tillsammans med folkpensionerna. Möjligen kan det visa sig nödvändigt att under en kort övergångstid utbetala de olika förmånerna var för sig men man synes såvitt nu kan bedömas inte behöva räkna med en sådan eventualitet. Nämnden utgår vidare ifrån att folk- och tilläggs-pensionerna (den allmänna pensionen) utbetalas tillsammans med personalspensioner till förutvarande statsanställda m. fl. Det bör också eftersträvas att samordna utbetalningen av de allmänna pensionerna med yrkesskadelivräntor.

Sedan tilläggs-pensioner börjat utgå och folkpensionerna väsentligt höjts

blir frågan om skatteavdrag å den allmänna pensionen aktuell även för de fall att samordning inte skett med statlig personalpension. För närvarande verkställs inte några skatteavdrag å folkpension och det skulle bereda mycket stora administrativa svårigheter att i framtiden göra skatteavdrag å den allmänna pensionen, såvida inte åtgärder kan vidtagas så att man slipper att från pensionärerna infordra deras preliminär- och slutskattosedlar till den centrala utbetalningsmyndigheten. Enligt vad administrationsnämnden inhämtat torde avsikten vara att inom den närmaste tiden igångsätta en utredning rörande det förevarande uppbördsproblemet. Innan resultat av en sådan utredning föreligger är det inte möjligt att närmare bedöma de administrativa konsekvenserna av att skatteavdrag å den allmänna pensionen kan bli nödvändiga.

Ännu större svårighet att ur administrativ synpunkt bedöma de med pensionsutbetalningen förknippade problemen föranledes av att folkpensioneringens närmare framtida utformning ännu inte är klarlagd. Frågorna om effektuerande av de vid 1958 års A-riksdag fattade principbesluten i fråga om folkpensioneringen utredes för närvarande av 1958 års socialförsäkringskommitté. Tydligt är att avskaffandet av inkomstprövningen inom folkpensioneringen kan verka i förenklande riktning beträffande pensionsutbetalningarna men att denna verkan blir starkt begränsad, därest jämväl framdeles inkomstprövade kommunala bostadstillägg skall utbetalas gemensamt med de allmänna pensionerna.

Av det förut sagda framgår att det nu bereder mycket stora svårigheter att överblicka arten och storleken av det arbete i fråga om förmånsutbetalningar, som kan ankomma på den centrala utbetalningsmyndigheten. Detta medför också att det är svårt att nu taga definitiv ställning till frågor sammanhängande med anskaffning av avancerad maskinell utrustning för utbetalningsverksamheten. I sistnämnda avseende tillkommer att det måste anses så gott som oundgängligt att samma maskintyp kommer till användning vid utbetalningsverksamheten som den som väljes för folkbokföringens och uppbördsväsendets del, därest dessa förvaltningsgrenar skall övergå till utnyttjande av automatiska databehandlingsmaskiner. Det vill nämligen synas som om betydande besparingar och förenklningar skulle kunna vinnas genom att de data, som är behövliga inom såväl pensioneringen som den ena eller båda av de nyssnämnda verksamhetsgrenarna, skulle kunna nyttiggöras gemensamt. Administrationsnämnden har i denna fråga samrått med representanter för pensionsstyrelsen, statistiska centralbyrån, databehandlingskommittén och uppbördsorganisationskommittén.

Leveranstiden för automatiska databehandlingsmaskiner är för närvarande mycket lång. Härtill kommer att, sedan leverans skett, ganska tidskrävande installations-, inkörnings- och kontrollarbeten är nödvändiga. Specialinredda lokaler för maskinernas uppställning är också erforderliga och måste stå till förfogande senast vid maskinleveransen. Det kan inte

heller hållas för visst att en maskinanläggning av förevarande slag bör förläggas till pensionsstyrelsen.

Bland annat med hänsyn till tidsfaktorn torde det vara osäkert om man kan redan från början bygga utbetalningen av tilläggs pensionerna på utnyttjande av avancerade automatiska databehandlingsmaskiner, även om beställning av sådana skulle ske under år 1959.

Genom pensionsstyrelsens försorg har därför på administrationsnämndens begäran verkställtts viss utredning rörande möjligheterna att under år 1963 och närmast därefter följande år verkställa utbetalning av tilläggs pensioner med användning av nu i landet disponibla maskintyper. Därvid har till en början konstaterats att antalet tilläggs pensionärer kan antagas utgöra vid utgången av år

1963.....	49 000
1964.....	94 000
1965.....	138 000

Det har befunnits möjligt att under nämnda år gemensamt med folkpensionerna utbetala tilläggs pensionerna utan att använda avancerade automatiska databehandlingsmaskiner. Emellertid kräver detta ett för varje år allt större tillskott av personal och lokalutrymmen. Enligt nämndens mening är det därför angeläget, att pensionsstyrelsen beredes tillgång till för dess arbete tjänliga databehandlingsmaskiner så snart detta lämpligen kan ske. Härvid måste oundgängligen beaktas att i landet bör finnas åtminstone två inom olika lokaler placerade maskinanläggningar, som kan begagnas för utbetalning av de allmänna pensionerna. Det bör nämligen inte få förekomma att pensionsutbetalningarna måste inställas på grund av maskinfel eller brand eller annan förstörelse.

Pensionsstyrelsen har beräknat att, därest utbetalningen av tilläggs pensionerna under år 1963 skall ske utan att en avancerad datamaskinanläggning finnes disponibel, styrelsens personal behöver utökas med ett 20-tal befattningshavare, huvudsakligen i biträdesgrad, samt att ett lokalutrymme om något mer än 100 m² måste ställas till styrelsens förfogande. Enligt administrationsnämndens mening torde härför och för mötande av den ökade belastning, som den nya arbetsuppgiften sannolikt kommer att i övrigt medföra inom vissa delar av styrelsen, böra vid kostnadsberäkningarna upptagas ett belopp av 500 000 kr.

Administrationsnämnden vill understryka att merkostnaderna för utbetalningen av tilläggs pensionerna kommer att successivt stiga, särskilt om pensionsstyrelsen inte beredes möjlighet att utnyttja en datamaskinanläggning av ovanberört slag.

Huru än utbetalningsverksamheten kommer att handhas uppkommer frågan huru kostnaderna för densamma skall fördelas mellan de olika förmansslåg, som utbetalningen avser. Vid en sådan fördelning kan uppenbarligen, sedan antalet tilläggs pensioner blivit stort, å tilläggs pensioneringen

komma att falla mera än den merkostnad, som tilläggs pensioneringen medför för utbetalningsverksamheten. Att nu taga ställning till denna fördelningsfråga torde vara varken möjligt eller behövt. Emellertid bör vad nu berörts hållas i minnet vid bedömandet av tilläggs pensioneringens totala administrationskostnader på längre sikt.

KAPITEL 9

Administrationskostnader m. m.

Kostnader hos lokala skattemyndigheter och länsstyrelser för beräkning av pensionsgrundande inkomst m. m.

Av de arbetsuppgifter som tillkommer för de lokala skattemyndigheterna på grund av tilläggspensioneringen är arbetet med fastställandet av de pensionsgrundande inkomsterna det ojämförligt mest tidskrävande. Beträffande denna arbetsuppgift har under medverkan av statens organisationsnämnd tidsstudier utförts vid länsstyrelsen i Stockholms län. Pensionsgrundande inkomster beräknades därvid på grundval av 1957 års självdeklarationer inom vissa taxeringsdistrikt. Inkomsterna avsåg sålunda inkomståret 1956 och med hänsyn härtill antogs basbeloppet utgöra 3 800 kr.

På grundval av resultatet av dessa tidsstudier har följande beräkningar gjorts rörande arbetet med bestämmandet av pensionsgrundande inkomst.

Fördelningsgrund	Procentuell fördelning	Tid i minuter för beräkning i fråga om en person	Tid i minuter för beräkning i fråga om 100 personer
Deklaranten ej fyllt 16 år eller fyllt mer än 65 år.....	15	0,14	2,10
Övriga:			
Inkomst understigande 3 800 kr.....	20	0,25	5,00
Enbart inkomst av tjänst å minst 3 800 kr.....	45	1,14	51,30
Enbart inkomst av annat förvärvsarbete å minst 3 800 kr.....	10	1,72	17,20
Blandad inkomst å minst 3 800 kr ...	10	5,79	57,90
Summa	100		133,50

Den genomsnittliga tiden för enbart beräkning av pensionsgrundande inkomst var alltså *1,34 minuter per person, som avgivit deklaration*. Motsvarande tid för kollationering av den beräknade pensionsgrundande inkomsten uppgick till genomsnittligt 1,00 minut per deklaration. Efter prestationsbedömning har dessa tider ansetts böra justeras med utjämningsfaktorn 1,3. Därtill har sedvanligt spiltidstillägg gjorts med 25 procent. Med dessa tillägg har den genomsnittliga tiden för beräkning och kollationering av pensionsgrundande inkomst beräknats utgöra 3,80 minuter per deklaration. Detta värde bör emellertid höjas på grund av att vid tidsstudierna kontroll

av överensstämmelse mellan namnuppgift på deklaration och inkomstkort ej kunde ske samt att diverse deklarationer var utplockade, bland annat alla prövningsnämndsakter. Å andra sidan kommer arbetet att underlättas, därest deklarationsformulären i enlighet med nämndens förslag uppställas på ett för ifrågavarande ändamål lämpligare sätt. Sedan hänsyn tagits till dessa faktorer har tidsåtgången för beräkning och kollationering av pensionsgrundande inkomst antagits komma att uppgå till genomsnittligt 4 minuter per deklaration.

Antalet utredningsfall har uppskattats till omkring 10 procent av totala antalet deklarationer. Varje utredning har antagits komma att kräva 20 minuter utöver de 4 minuterna för beräkning och kollationering. Detta påverkar tidsåtgången på sätt, som framgår av följande uppställning:

90 deklarationer à 4 minuter	= 360 minuter
10 deklarationer à 24 minuter	= 240 minuter
100 deklarationer	= 600 minuter

Den genomsnittliga tiden för behandling av en deklaration har med hänsyn härtill av nämnden beräknats till 6 minuter, vilket innebär, att en befattningshavare medhinner 10 deklarationer i timmen.

Arbetet avses i stort sett skola utföras under perioden 15 april—15 september (= 5 månader = 125 arbetsdagar). Under denna tid beräknas semester komma att utgå med 18 arbetsdagar samt sommartid komma att tillämpas under 57 dagar och normal arbetstid under övriga 50 arbetsdagar. Varje befattningshavare skulle alltså under angivna tidsperiod kunna disponeras sålunda:

57 dagar = 9,5 veckor à 33 tim/vecka	= 313,5 timmar
50 dagar = 8,33 veckor à 42 tim/vecka	= 350,0 timmar
	663,5 timmar
Häriifrån bör för sjukdom m. m. avdragas 5 %	33,2 timmar
Den effektiva arbetstiden under nämnda tidsperiod per befattningshavare kan sålunda beräknas till	630,3 timmar

Det sagda innebär att en befattningshavare under nämnda tidsperiod bör kunna behandla 6 300 deklarationer.

Viss tid kommer jämväl att åtgå för de fall, då deklaration ej avgives på grund av att inkomst saknas eller är av ringa storlek och den pensionsgrundande inkomsten till följd därav skall fastställas till noll. Tidsåtgången för dessa fall blir dock så ringa, att den ej synes behöva tagas i beaktande.

I fögderierna kan antalet avlämnade deklarationer i procent av invånarantalet beräknas till 57,3. Under förutsättning att arbetet med tilläggs-pensionsgöromål skulle sysselsätta den under förut angivna tidsperiod behövliga personalen under hela året, skulle *personalbehovet i fögderierna* med ut-

gångspunkt från detta procenttal och från de gjorda tidsstudierna kunna beräknas på sätt följande exempel visar:

Invånare i fögderi	Beräknat antal deklarationer	Beräknat antal befattningshavare
22 000	12 600	2

Vid beräkning av det totala behovet av mera fast anställda befattningshavare i fögderierna har sådan befattningshavare ansetts erforderlig, då vederbörande kan beräknas bli fullt sysselsatt minst 80 % av arbetstid under ifrågavarande tidsperiod. Vid lägre sysselsättningsgrad har räknats med tillfällig biträdespersonal. Efter nu angivna beräkningsgrunder har personalbehovet i fögderierna beräknats sålunda:

Fögderier med nedan angivna invånarantal	Antal fögderier	Antal fasta befattnings- havare	Antal invånare till grund för beräkning av arbetsmånader för tillfällig personal
—22 000.....	5	10	
22 000—30 800.....	88	176	496 482
30 800—33 000.....	19	57	
33 000—41 800.....	42	126	128 248
41 800—44 000.....	1	4	
44 000—.....	1	4	886
Summa	156	377	625 616

Tillfällig personal skall alltså beräknas för 626 000 invånare, som kan antagas avgiva 360 000 deklarationer. För handläggning av dessa deklarationer beräknas åtgå 240 arbetsmånader, vilket motsvarar 20 årsanställda biträden.

Inom varje fögderi torde en befattningshavare behövas för ledningen av de nu ifrågavarande arbetsuppgifterna och för handläggning av främst de mera komplicerade utredningsärendena. Denna befattningshavare bör enligt nämndens mening vara kansliskrivare i 10 lönegraden eller kontorist i 9 lönegraden. Nämnden har med hänsyn till de stora krav som måste ställas på vederbörande i fråga om kunnighet, noggrannhet och omdöme utgått från den högre lönegraden vid kostnadsberäkningarna. I fråga om övriga befattningar har räknats med kanslibiträdestjänster. Eftersom även den tillfälliga personalen bör vara väl kvalificerad har ersättningen till denna beräknats efter samma grund som för kanslibiträden.

Vid bedömningen av *personalbehovet i städer med egen uppbořdsförvaltning* (32 städer) kan först konstateras, att antalet invånare i dessa städer för närvarande uppgår till ca 2 570 000. Antalet avlämnade deklarationer därstädes kan beräknas uppgå till närmare 65 procent av invånarantalet eller till ca 1 650 000. Den erforderliga personalen torde med ledning härav kunna

beräknas till 262 befattningshavare. Vid kostnadsberäkningarna har nämnden utgått från att inom varje uppborðsförvaltning minst en av denna personal skall vara kansliskrivare. För större uppborðsförvaltningar har räknats med en kansliskrivare på ungefär fem biträden. För de största uppborðsförvaltningarna har dessutom räknats med en kontorsskrivare i 13 lönegraden för i runt tal tio kansliskrivare och kanslibiträden. I enlighet härmed har den för ifrågavarande uppborðsförvaltningar avsedda personalen vid kostnadsberäkningarna antagits komma att uppgå till 20 kontorsskrivare, 58 kansliskrivare och 204 kanslibiträden.

De årliga *lönekostnaderna* för den ifrågavarande personalen enligt 1959 års lönenivå och ortsgrupp 4 samt efter näst högsta löneklassen i varje lönegrad har beräknats sålunda:

Tjänster	Årslön per tjänst kr.	Summa kr.	Totalt kr.
<i>Fögderierna</i>			
156 kansliskrivare i A 10.....	13 848	2 160 288	5 006 016
241 kanslibiträden i A 7.....	11 808	2 845 728	
<i>Berörda städer</i>			
20 kontorsskrivare i A 13.....	16 272	325 440	3 537 456
58 kansliskrivare i A 10.....	13 848	803 184	
204 kanslibiträden i A 7.....	11 808	2 408 832	
			8 543 472

Härtill kommer kostnader för sociala förmåner, vilka beräknats till 23 procent av lönekostnaderna. För den ifrågavarande personalen skulle enligt nämnda beräkningsgrund kostnaderna för sagda förmåner uppgå till 1 151 384 kr. för år inom fögderiförvaltningen och till 813 615 kr. för år inom städer med egen uppborðsförvaltning. Sammanlagda personalkostnaderna kan alltså beräknas till (8 543 472 + 1 151 384 + 813 615 =) avrundat 10 500 000 kr.

Arbetet med beräkningen av pensionsgrundande inkomst kommer såsom av det förestående framgår att pågå i huvudsak under tiden 15 april—15 september. Därefter följer vissa efterarbeten, främst sortering av aviseringkortet innan dessa senast den 15 oktober överlämnas till vederbörande centralsjukkassa för registrering. Bland övriga hithörande uppgifter märkes ändringar av tidigare beräknade pensionsgrundande inkomster, införande i debiteringslängd av försäkrades tilläggs pensionsavgifter och ev. av uppgifter om pensionsgrundande inkomster samt noteringar på debetsedel å slutlig skatt om sådana avgifter och inkomster samt medverkan vid kontroll av att försäkrades tilläggs pensionsavgifter erlagts. Till göromål som sammanhänger med tilläggs pensioneringen hör också kontroll av arbetsgivares uppgifter för beräkning av arbetsgivaravgifter, innefattande bl. a.

bokgranskning. Det är emellertid sannolikt att de nu berörda arbetsuppgifterna inte kan bereda den förut angivna personalen full sysselsättning under hela året.

Enligt nämndens mening bör de nytillkomna arbetsuppgifterna hos de lokala skattemyndigheterna ingå såsom en del av dessa myndigheters arbetsuppgifter utan att någon särskild personal avdelas uteslutande för de nya arbetsuppgifterna. Den redan befintliga personalen kan alltså i den mån så befinnes möjligt utnyttjas för pensionsarbetet och de nyanställda befattningshavarna bör på motsvarande sätt kunna utnyttjas för göromål av nu förekommande slag. Härigenom blir det måhända inte behövt att nyanställa fullt så stort antal befattningshavare, som i det föregående angivits ur kostnadsberäkningssynpunkt, varjämte behovet av tillfällig arbetskraft hos myndigheterna sannolikt kan reduceras. Det bör härvid bemärkas att den förut beräknade arbetskraften inte torde bli fullt sysselsatt hela året med pensionsarbetet.

Den nedsättning av de beräknade personalkostnaderna, som bör göras i anledning av vad nu anförts, är givetvis mycket svår att närmare uppskatta. Enligt nämndens mening synes en nedsättning med 20 procent vara rimlig. Nämnden beräknar därför de av tilläggs pensioneringen föranledda personalkostnaderna hos de lokala skattemyndigheterna till (80 % av 10 500 000 =) 8 400 000 kr.

Beträffande *lokalkostnaderna* har det inte varit möjligt att göra annat än en mycket grov uppskattning.

Varje anställd har ansetts behöva ett lokalutrymme om 10 m². Hyran har antagits uppgå till genomsnittligt 70 kr. för m² i fögderierna och till 80 kr. för m² i städer med egen uppbördsförvaltning. I fögderierna kommer att krävas lokalutrymmen för ytterligare ca 500 personer och i berörda städer för ytterligare ca 300 personer. Härvid har inräknats även arbetsplatser för de tillfälliga biträden, som blir erforderliga endast några månader om året. Lokalkostnaderna för år räknat skulle efter dessa beräkningsgrunder öka inom fögderierna med ca 350 000 kr. och inom städerna med 240 000 kr. eller med tillhoppa 590 000 kr., vilket belopp kan avrundas till 600 000 kr. för år.

Övriga kostnader hos lokala skattemyndigheter torde med grov uppskattning kunna beräknas till 10 procent av de på tilläggs pensioneringen belöpande kontanta löneförmånerna, vilket för fögderierna innebär en årlig kostnad av 400 000 kr. och för städer med egen uppbördsförvaltning av 300 000 kr. eller av tillhoppa 700 000 kr.

Kostnader hos länsstyrelser m. fl. har beräknats enligt följande.

Såsom förut berörts avses att blankett för beräkning av pensionsgrundande inkomst (inkomstkort och aviseringskort) vid tryckningen skall utgöra en del av blanketterna till debetsedel å slutlig skatt. Merkostnaden för dessa blanketter i anledning härav torde uppgå till ca 80 000 kr. för år.

Kostnaderna för merarbetet hos länsbyråerna med att tilltrycka identifieringsuppgifter å inkomstkort och avviseringskort uppskattas till 50 000 kr. för år.

På länsstyrelsernas uppbördssektioner och hos lokal skattemyndighet i städer med egen uppbördsförvaltning uppkommer visst merarbete genom den kontroll, som erfordras att de försäkrades tilläggsavgifter erlagts. Arbetskraftsbehovet för införande i debiteringslängd av erlagd preliminär B-skatt har på grundval av uppgifter från länsstyrelserna om uppskattad tid för nuvarande arbete med införande av preliminär skatt i debiteringslängd för hela riket uppskattats till 40 arbetsmånader för biträdespersonal. Antalet undersökningsfall har uppskattats till 30 000 i hela landet. Vid ett antagande, att varje utredning kräver 15 minuter skulle för detta ändamål komma att erfordras 50 arbetsmånader. Det totala biträdesbehovet för dessa arbetsuppgifter vid länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna i städer med egen uppbördsförvaltning skulle sålunda uppgå till 90 biträdesmånader. Årskostnaden härför kan antagas uppgå till i runt tal 75 000 kr., varav 35 procent eller 26 000 kr. beräknas falla på städer med egen uppbördsförvaltning.

De i detta avsnitt beräknade kostnaderna uppgår till sammanlagt (80 000 + 50 000 + 75 000 =) avrundat 200 000 kr.

De sammanlagda årskostnaderna hos lokala skattemyndigheter och länsstyrelser kan enligt förestående beräkningar antagas uppgå till (8 400 000 + 600 000 + 700 000 + 200 000 =) 9 900 000 eller i runt tal 10 000 000 kr. Av detta belopp faller ca 4 milj. kr. på städer med egen uppbördsförvaltning.

Vissa engångskostnader föranledes av ifrågavarande nytillkommande arbetsuppgifter.

För anskaffning hos de lokala skattemyndigheterna av nya inventarier anser sig nämnden böra räkna med ett belopp av ca 750 000 kr.

För anbringande av identifieringsuppgifter samtidigt å slutdebetsdollar och å inkomst- och aviseringskort kräves viss ombyggnad av länsbyråernas maskinella utrustning. Kostnaderna härför samt för nyanskaffning av tryckmallar, transportlådor m. m. beräknas till 60 000 kr.

Engångskostnaderna skulle i enlighet med dessa beräkningar uppgå till i runt tal 800 000 kr.

Kostnader hos de allmänna centralsjukkassorna för registrering av pensionsgrundande inkomst m. m.

En redogörelse för nämndens beräkningar av kostnaderna för ifrågavarande arbetsuppgift har lämnats i kapitel 4. De årliga kostnaderna uppskattades därvid till 1 500 000 kr. Engångskostnaderna beräknades till 800 000 kr.

Kostnader hos riksförsäkringsanstalten för debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter m. m.

Inom riksförsäkringsanstalten har år 1958 utarbetats förslag om övergång från nuvarande i huvudsak manuella metod till hålkortsmetod i fråga om debitering och uppbörd av arbetsgivares avgifter för yrkesskadeförsäkring i anstalten och bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna. En sådan omläggning av arbetet beräknas enligt förslaget medföra en årlig nettobesparing på ca 400 000 kr., utgörande skillnaden mellan det belopp, varmed personalkostnaderna väntades minska och den ökade kostnaden för maskinella hjälpmedel m. m.

Med utgångspunkt från riksförsäkringsanstaltens beräknade kostnader för arbetet med nuvarande arbetsgivaravgifter m. m. enligt den föreslagna nya metoden har inom anstalten beräknats de kostnadsökningar, som skulle uppkomma, därest anstalten i enlighet med nämndens förslag tillföres uppgiften att debitera och uppbära arbetsgivaravgifter till tilläggspensioneringen. Den beräknade årliga kostnadsökningen framgår av följande uppställning:

Löner samt kostnader för sociala förmåner till ytterligare 30 à 35 befattningshavare (häri inräknat även befattningshavare för förstärkning av anstaltens revisionssektion)	650 000 kr.
Merkostnader för hålkortsmaskiner (hyra)	70 000 kr.
Ökade kostnader för hålkort och blankettryck	30 000 kr.
Nyttillkommande portokostnader	150 000 kr.
	<hr/>
	900 000 kr.

Beträffande posten portokostnader må framhållas, att enligt nuvarande system arbetsgivarna erlägger porto vid postinbetalning av avgifterna. Vid det föreslagna systemet med hålkortsdebitering avses avgiftsinbetalningarna skola ske medelst inbetalningskort i form av hålkort, vilka inte lämpligen bör frankeras.

Såsom förut berörts kan övergången till hålkortsdebitering i fråga om nuvarande arbetsuppgifter förväntas medföra en kostnadsminskning för riksförsäkringsanstaltens del på omkring 400 000 kr. Den reella kostnadsökningen blir sålunda väsentligt mindre än det ovan angivna beloppet 900 000 kr.

För övriga arbetsuppgifter, som ankommer på riksförsäkringsanstalten i egenskap av central pensionsmyndighet, har i kapitel 8 angivits ett belopp av 150 000 kr.

De nyttillkomna arbetsuppgifterna medför jämväl behov av ökade lokalutrymmen. Kostnaderna härför beräknas till 50 000 kr.

De här redovisade årskostnaderna för riksförsäkringsanstalten uppgår till sammanlagt (900 000 + 150 000 + 50 000 =) 1 100 000 kr.

För inventarieanskaffning inom riksförsäkringsanstalten och för kostnader i samband med anskaffande av hålkortsmaskiner beräknas ett belopp av 100 000 kr. Kostnader för tryckning av upplysningsbroschyrer och för distri-

bution av dessa upptages här till i runt tal 400 000 kr. Riksförsäkringsanstaltens engångskostnader uppskattas sålunda till 500 000 kr.

Kostnader hos pensionsstyrelsen för pensionsutbetalningar

I kapitel 8 har angivits, att pensionsstyrelsen för utbetalning av tilläggs pensioner blir i behov av personalförstärkning och ökade lokalutrymmen. Kostnaderna härför har för år 1963 beräknats till 500 000 kr.

Sättet för kostnadstäckningen

I prop. 1959: 100 har förutsatts att samtliga kostnader, som föränledes av tilläggs pensioneringens förvaltning, skall belasta pensioneringen. De beräkningar, som förut i detta kapitel redovisats rörande olika slag av kostnader, måste anses vara mycket ungefärliga med hänsyn till svårigheten att innan erfarenheter vunnits göra mera exakta uppskattningar. Fråga uppkommer därför huruvida kostnaderna skall förskjutas av staten resp. av de städer, som har egen uppbördsförvaltning, och först i efterhand regleras av pensioneringen, eller huruvida tilläggs pensioneringen skall successivt tillhandahålla medel efter en mera provisorisk beräkning, därvid en definitiv avräkning sker senare.

Enligt nämndens mening bör principen vara att staten och de berörda städerna i finansiellt avseende betungas så litet som möjligt av tilläggs pensioneringens administration. Detta blir fallet, om den sistnämnda metoden för kostnadstäckning begagnas. Nämnden anser sålunda att denna metod bör användas och att därvid före utgången av varje kvartal en fjärdedel utgives av den ersättning, som enligt provisorisk beräkning belöper på visst kalenderår. Då en definitiv avräkning skall ske förutsättes denna komma till stånd snarast möjligt efter kalenderårets utgång.

Vad angår de olika kostnader, som redovisats i det föregående, vill nämnden anföra följande.

Kostnaderna för arbetet inom de lokala skattemyndigheterna och länsstyrelserna kommer i första hand att åvila dels staten och dels de städer, som har egen uppbördsförvaltning. Enligt nämndens mening bör ersättningen från tilläggs pensioneringen för dessa kostnader kunna utgå efter en schablonmässig beräkning, som anknyter antingen till hela invånarantalet eller till antalet invånare i aktiv ålder eller till antalet avgivna deklARATIONER, vilka föränleder prövning för bestämmande av pensionsgrundande inkomst. Möjligen kan någon annan enkel beräkningsgrund också ifrågakomma. Emellertid synes det inte lämpligt att innan åtminstone något års erfarenheter föreligger taga mera definitiv ställning till detta spörsmål. Intill dess torde pensioneringen böra tillhandahålla penningmedel successivt efter mera provisoriska grunder. Med hänsyn till de faktiska uppbörds kostnaderna synes en viss differentiering böra ske. Att härvid ernå ett mera exakt resultat

torde inte vara möjligt och, med hänsyn till att fråga endast är om provisorisk ersättning, inte heller nödvändigt. Nämnden finner för sin del differentieringen lämpligen kunna utformas så att den provisoriska ersättningen för år och invånare räknat fastställes till kr. 1: 60 för Stockholm, kr. 1: 40 för Göteborg och Malmö och kr. 1: 25 för landet i övrigt. Nämnda beräkningsgrund skulle medföra att pensioneringen skulle från och med år 1961 då de lokala skattemyndigheternas arbetsuppgifter för tilläggspensioneringen begynner, ha att erlægga inemot 10 milj. kr. för år räknat, vilket nära överensstämmer med den kostnad för förevarande ändamål med vilken nämnden räknat i det föregående. För kostnaderna av engångsnatur, vilka uppskattats till 0,8 milj. kr., kunde under år 1961 av pensioneringen erläggas kr. 0: 10 per invånare inom resp. områden.

Kostnaderna för registreringen m. m. hos de allmänna centralsjukkasorna har i det föregående uppskattats till omkring 1,5 milj. kr. Om ersättningen för kassornas utgifter provisoriskt fastställes till kr. 0: 15 per år och invånare inom resp. områden skulle till kassorna successivt, i avbidan på en slutreglering, betalas 1,1 milj. kr. för år. Med hänsyn till den betydande säkerhetsmarginal, som nämndens uppskattning torde inrymma, synes en provisorisk reglering efter nu angiven grund vara godtagbar. I detta fall synes den provisoriska ersättningen böra utgå först från och med den 1 juli 1961. I det belopp å ca 550 000 kr. som i enlighet med vad nu sagts skall utbetalas för andra halvåret 1961 synes böra inrymmas jämväl ersättning för kassornas förberedelsearbete. För kostnader av engångsnatur, beräknade till 0,8 milj. kr., bör även i detta fall kr. 0: 10 per invånare inom resp. kassaområde kunna erläggas under år 1961.

Merkostnaderna på grund av tilläggspensioneringen för debiterings- och uppbördsarbetet inom riksförsäkringsanstalten inställer sig redan från och med slutet av år 1959. Med hänsyn härtill kan det bli nödvändigt att under år 1960 utgiva ett något större belopp från tilläggspensioneringen än det förut uppskattade beloppet 1,1 milj. kr. Härutöver bör pensioneringen ersätta de kostnader av engångsnatur, som i det föregående berörts. För pensionsstyrelsen torde några mera väsentliga utgifter för tilläggspensioneringen inte uppkomma förrän sista halvåret 1962.

Beträffande redovisningen av statens utgifter för tilläggspensioneringen och den staten tillkommande ersättningen härför synes kunna tillgå antingen så att vederbörande anslag uppräknas med de belopp, som för tilläggspensioneringens räkning skall bestridas från anslagen, och att staten tillföres motsvarande belopp å särskild inkomsttitel eller så, att anslagsbeloppen fastställes under hänsynstagande till att anslagen såsom särskilda uppbördsmedel tillgodoföres den från tilläggspensioneringen utbetalade ersättningen

för kostnader, som hänför sig till pensioneringen. Vid valet av alternativ för kostnadsredovisningen torde böra beaktas önskvärdheten av att tilläggs-pensioneringens kostnader inte redovisas i riksstaten. Denna synpunkt synes tala för det sistnämnda av de båda nu skisserade alternativen.

Grunderna för beräkningen av de ersättningar, som enligt vad förut sagts skall tillkomma statsmyndigheter, vissa städer och de allmänna central-sjukvårdskassorna, bör fastställas av Konungen. Det skall sedan ankomma på riksförsäkringsanstalten att i enlighet med dessa grunder fastställa ersätt-ningarnas storlek samt från styrelserna för den allmänna pensionsfonder rekvirera erforderliga medel för ersättningarnas utbetalande.

Sammanlagda administrationskostnader m. m.

De i det föregående uppskattade administrationskostnaderna för tilläggspen-sioneringen av mera stadigvarande natur uppgår till (10 000 000 + + 1 500 000 + 1 100 000 + 500 000 =) 13 100 000 kr. På längre sikt tillkom-mer utgifter för prövning och övrigt handhavande av pensionsansökningar, besvärsorganisationen, utbetalningar samt den statistik, som kan finnas erforderlig. Likaså torde böra beräknas visst belopp såsom ersättning till postverket för den portofrihet, som förutsättes komma att föreligga i fråga om myndigheternas postförsändelser rörande tilläggs-pensioneringen. Vissa utgifter för förvaltningen av allmänna pensionsfonden uppkommer också. Det är inte möjligt att nu uppskatta de nämnda tillkommande kostnaderna för tilläggs-pensioneringen, vilka i stor utsträckning framkommer först efter fördelning av gemensamma administrationskostnader mellan de olika social-försäkringarna. Emellertid synes det vara realistiskt att räkna med att till-läggs-pensioneringens årliga administrationskostnader kommer att på längre sikt utgöra ungefär en procent av de avgifter, som framdeles kan antagas bli erforderliga för försäkringens finansiering. I nuvarande penningvärde mot-svarar detta en kostnadssumma i storleksordningen 20 milj. kr.

Den sist angivna kostnadssumman är dubbelt så hög som den, vartill ad-ministrationskostnaderna uppskattades i allmänna pensionsberedningens betänkande (SOU 1957: 7). Skälen härtill är flerfaldiga. De viktigaste torde vara 1) att beredningsförslaget ifråga om inkomstberäkningen byggde på det skatterättsliga begreppet inkomst av tjänst, varigenom den taxerade inkomsten av tjänst i allmänhet kunde oförändrad läggas till grund för pen-sioneringen, under det att LTP bygger på det civilrättsliga arbetstagarbegrep-pet, vilket nödvändiggör en viss bearbetning av de vid taxeringen framkomna beloppen, 2) att beredningsförslaget avsåg endast anställda under det att LTP i princip medtar alla slag av förvärvsarbete, vilket dels medför att antalet försäkrade blir flera dels att för en del försäkrade uppkommer blan-dade inkomster och dels att individuell debitering och uppbörd av avgifter skall ske i fråga om ett stort antal försäkrade samt 3) att kostnadsnivån stigit sedan beredningens betänkande avgavs i början av år 1957.

Förslag

till

förordning om beräkning av pensionsgrundande inkomst m. m. enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension

Inledande stadgande

1 §.

Angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension samt debitering och uppbörd av avgift enligt 34 § samma lag skall gälla vad nedan stadgas.

Om pensionsgrundande inkomst

2 §.

För försäkrad, som är skattskyldig till statlig inkomstskatt eller är skyldig att erlægga sjömansskatt enligt vad som gäller för här i riket bosatt sjöman, skall den pensionsgrundande inkomsten bestämmas av den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänstgöringsområde den försäkrade taxerats till statlig inkomstskatt eller skulle hava taxerats till sådan skatt, därest han icke haft att erlægga sjömansskatt.

För annan försäkrad än som avses i första stycket skall den pensionsgrundande inkomsten bestämmas av den lokala skattemyndigheten i Stockholms stad.

3 §.

För försäkrad som avses i 2 § första stycket skall den pensionsgrundande inkomsten bestämmas med ledning av beslut om taxering till statlig inkomstskatt, som fattats senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, eller, såvitt gäller inkomst av anställning för vilken den försäkrade haft att erlægga sjömansskatt, med ledning av redares kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. åttonde punkten taxeringsförordningen angående sådan inkomst. Ändras efter besvär försäkrads taxering inom angiven tid, skall detta dock föranleda ändring av förut beräknad pensionsgrundande inkomst endast om denna härigenom höjes eller sänkes med minst femhundra kronor.

Har taxering till statlig inkomstskatt för försäkrad, för vilken inkomst av annat förvärvsarbete ingår i den beräknade pensionsgrundande inkomsten, nedsatts genom lagakraftvunnet beslut som fattats efter den 30 juni året näst efter taxeringsåret, skall den lokala skattemyndigheten efter ansökan av den försäkrade bestämma den pensionsgrundande inkomsten med

ledning av nämnda beslut, därest inkomsten av annat förvärvsarbete härigenom nedsattes med minst en femtedel. Ansökningen skall ingivas inom två månader efter det den försäkrade erhöll del av taxeringsbeslutet.

4 §.

Arbetsgivare, som är bunden av kollektivavtal enligt 37 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension, är skyldig att vid avlämnande av kontrolluppgifter till inkomsttaxeringen beträffande arbetstagare, å vilka avtalet är tillämpligt, begagna särskilda av riksförsäkringsanstalten tillhandahållna blanketter.

5 §.

Inkomst av anställning, som försäkrad uppburit under bosättning utomlands, skall bestämmas med ledning av särskild uppgift från den försäkrades arbetsgivare. Sådan uppgift skall senast den 31 januari året näst efter det, som inkomsten avser, avlämnas till den lokala skattemyndighet som enligt 2 § har att bestämma den försäkrades pensionsgrundande inkomst. I uppgiften skall angivas den försäkrades fullständiga namn, födelsetid och adress ävensom beloppet av den utbetalade lönen eller ersättningen och den tidrymd som denna avser. Vidare skall i uppgiften angivas, huruvida den försäkrade åtnjutit naturaförmåner i form av kost eller bostad.

Ett exemplar av uppgift som avses i första stycket skall senast där angivna dag av arbetsgivaren översändas till den försäkrade.

Om skyldighet för arbetsgivare att vid arbetsgivaruppgift, som skall lämnas enligt förordningen om uppörd av arbetsgivaravgifter m. m., foga uppgift som avses i första stycket stadgas i nämnda förordning.

6 §.

Vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst skall, utöver vad som framgår av lagen om försäkring för allmän tilläggspension, gälla följande.

Värdet av fri kost och bostad till arbetstagare, som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt, skall uppskattas i enlighet med vad riksförsäkringsanstalten föreskriver. Vad nyss sagts skall jämväl gälla beträffande förmån av kost eller bostad som försäkrad åtnjutit under bosättning utomlands.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall avdrag göras *dels* för avgifter, vilka arbetstagaren erlagt för sådan pensionsförsäkring, som tagits i samband med tjänst, eller vilka han i samband med tjänsten erlagt för egen eller efterlevandes pensionering annorledes än genom försäkring, *dels ock* för kostnader som arbetstagaren haft att bestrida i anställningen därest kostnaderna, i förekommande fall minskade med erhållen kostnadsersättning, uppgå till minst femhundra kronor.

Riksförsäkringsanstalten må meddela särskilda föreskrifter angående beräkning av sådan inkomst av anställning, som enligt förordningen om statlig inkomstskatt utgör intäkt av jordbruksfastighet eller intäkt av rörelse.

Vid beräkning av inkomst av annat förvärvsarbete skall från inkomst av rörelse avdragas underskott under beskattningsåret å rörelse. I fråga om inkomst av jordbruksfastighet skall motsvarande gälla beträffande underskott å sådan jordbruksfastighet, som den försäkrade själv brukat.

7 §.

Efter anmaning av riksförsäkringsanstalten eller lokal skattemyndighet äro försäkrad och hans arbetsgivare skyldiga att i den omfattning och inom den tid, som i anmaningen angivits, meddela de upplysningar, som finnas erforderliga för beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade.

8 §.

Förekommer anledning att vid beräkning av pensionsgrundande inkomst hänföra belopp, som enligt försäkrads allmänna självdeklaration utgör inkomst av anställning, till inkomst av annat förvärvsarbete eller att eljest hänföra visst belopp till annat slag av inkomst än den försäkrade uppgivit, skall, där hinder ej möter, tillfälle beredas den försäkrade att yttra sig i frågan. Dock vare detta ej nödigt i fråga om misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av den försäkrade uppenbarligen icke är erforderligt för frågans bedömande.

9 §.

Uppmärksammas att pensionsgrundande inkomst blivit oriktigt beräknad på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, skall den lokala skattemyndigheten ändra den pensionsgrundande inkomsten, därest felaktigheten icke är att anse såsom ringa.

Har för försäkrad för ett år beräknats mer än en pensionsgrundande inkomst, skall vederbörande lokala skattemyndighet undanröja den pensionsgrundande inkomst som icke bort beräknas.

10 §.

Har belopp, som enligt försäkrads allmänna självdeklaration utgör inkomst av anställning, vid beräkning av pensionsgrundande inkomst hänförs till inkomst av annat förvärvsarbete eller har eljest visst belopp hänförs till annat slag av inkomst än den försäkrade uppgivit, skall denne underrättas om avvikelserna och skälen härför.

Har pensionsgrundande inkomst beräknats för försäkrad, vilken icke avgivit allmän självdeklaration, skall denne underrättas om den beräknade pensionsgrundande inkomsten.

Pensionsgrundande inkomst som lokal skattemyndighet bestämt senast den 20 november under taxeringsåret skall, därest debetsedel å slutlig skatt utfärdas för den försäkrade, angivas å debetsedeln.

Har lokal skattemyndighet ändrat tidigare beräknad pensionsgrundande inkomst, skall underrättelse om ändringen och skälen härför sändas till den försäkrade.

Underrättelse enligt första, andra eller fjärde stycket skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över den lokala skattemyndighetens beslut.

11 §.

Underrättelse som avses i 10 § första stycket skall översändas i rekommenderat brev.

Underrättelse varom i 10 § fjärde stycket sägs skall översändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis. Återkommer försändelsen såsom obeställbar och förekommer anledning antaga att vederbörande kan anträffas, skall underrättelsen delgivas honom i den ordning 54 § taxeringsförordningen stadgar.

Om debitering och uppbörd m. m.

12 §.

Avgift enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggs-pensionsavgift) skall med iakttagande av vad i 13 § sägs debiteras och uppbäras i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen.

13 §.

Tilläggs-pensionsavgift skall vara erlagd före den 1 oktober året näst efter taxeringsåret eller, såvitt gäller i tillkommande skatt ingående tilläggs-pensionsavgift, inom fyra månader efter utgången av den månad under vilken den sista av de för skatteinbetalningen bestämda uppbördsterminerna infallit.

Har tilläggs-pensionsavgift, som ingår i slutlig eller tillkommande skatt, icke till fullo erlagts inom tid, som i första stycket sägs, skall den slutliga och den tillkommande skatten omdebiteras med uteslutande av avgiften. Innan omdebitering verkställs, skall den försäkrade beredas tillfälle att yttra sig i frågan. Om verkställd omdebitering skall den försäkrade under-rättas. Beträffande sådan underrättelse skall gälla vad i 10 § sista stycket och 11 § andra stycket stadgas.

14 §.

Skall enligt 9 § första stycket lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension pensionspoäng för visst års inkomst av annat förvärvsarbete till-

godoräknas den försäkrade, oaktat tilläggspensionsavgift för året icke till fullo erlägges inom tid som angives i 13 § första stycket, må riks försäkringsanstalten efter framställning från den försäkrade eller dödsboet efter honom medgiva befrielse från erläggande helt eller delvis av avgiften, därest ömmande omständigheter föreligga.

Särskilda bestämmelser

15 §.

Handling, som upprättats för beräkning av pensionsgrundande inkomst eller som avlämnats eller tillhandahållits enligt bestämmelse i denna förordning, må icke tillhandahållas annan tjänsteman än den som i och för sin befattning bör erhålla del därav. Ledamot av taxeringsnämnd eller prövningsnämnd må taga del av handling som nyss sagts. I övrigt må sådan handling, där ej annat följer av stadgande i allmän lag, icke vara för någon tillgänglig, utan att den som handlingen avser lämnat skriftligt medgivande därtill.

Tjänsteman, som äger taga del av handling varom i första stycket sägs, må i den mån så erfordras för fullgörande av vad som enligt denna förordning åligger honom, jämväl taga del av självdeklaration och annan uppgift eller handling, som avlämnats till ledning vid årlig taxering, ävensom av handling, som avlämnats till ledning för uppbörd av skatt.

Den som tagit del av handling, som i första eller andra stycket sägs, må ej i vidare mån än som erfordras för utövning av tjänst offentliggöra eller yppa innehållet i sådan handling.

Handling som i första stycket avses skall, där ej Konungen annorlunda föreskriver, förstöras sedan sex år förflutit efter taxeringsårets utgång.

16 §.

Över sådant beslut beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst, varom den försäkrade erhållit i 10 § första eller andra stycket angiven under rättelse senast den 15 september under taxeringsåret, må besvär anföras hos riks försäkringsanstalten senast den 15 oktober under nämnda år. Har den försäkrade icke erhållit sådan underrättelse som nu sagts eller har han erhållit underrättelsen efter den 15 september under taxeringsåret må han anföra besvär hos nämnda myndighet intill utgången av året näst efter taxeringsåret.

Över beslut, varigenom lokal skattemyndighet ändrat tidigare beräknad pensionsgrundande inkomst, må besvär anföras hos riks försäkringsanstalten inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet.

Anförda besvär skola ingivas eller insändas till den lokala skattemyndigheten som har att med eget yttrande översända besvären till riks försäkringsanstalten. Den omständigheten att besvären ingivits eller insänts direkt

till riksförsäkringsanstalten må dock ej utgöra hinder för besvärens prövning.

Klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut enligt denna förordning föres hos försäkringsrådet genom besvär, som skola hava inkommit till försäkringsrådet senast inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet.

Över försäkringsrådets beslut må klagan icke föras.

Riksförsäkringsanstaltens och lokal skattemyndighets beslut länder till ofterrättelse utan hinder av förd klagan.

17 §.

Över beslut om sådan omdebitering som avses i 13 § andra stycket må besvär anföras i den ordning varom stadgas i 85 § 1 mom. och 86 § uppbördsförordningen.

18 §.

Riksförsäkringsanstalten må varje år från vederbörlig inkomstitel å riksstaten tillgodoföra sig ett belopp motsvarande summan av de under nästföregående år debiterade tilläggs pensionsavgifterna minskad med summan av de avgifter som under samma år avkortats eller restituerats.

19 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riksförsäkringsanstalten.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960.

Förslag

till

förordning om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m.

Inledande stadganden

1 §.

Angående debitering och uppbörd av avgift från arbetsgivare enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskapshjälp, avgift och bidrag enligt lagen om redares avgift till försäkringen för allmän tilläggspension m. m. för lön till vissa sjömän samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring jämte tilläggsavgift enligt 39 § sistnämnda lag och avgift jämlikt 14 § lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. skall gälla vad nedan stadgas.

Avgift jämte tilläggsavgift för frivillig försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring uppbäres i den ordning anstalten bestämmer.

2 §.

I denna förordning förstås med

arbetsgivaravgift: summan av arbetsgivarens avgifter och bidrag enligt 1 § första stycket;

avgiftsunderlag: belopp varå avgift eller bidrag, som avses i 1 § första stycket, skall beräknas för arbetsgivaren;

utgiftsår: det kalenderår för vilket avgiftsunderlag skall bestämmas.

Såvitt gäller beräkning av avgiftsunderlag för avgift till försäkringen för allmän tilläggspension skall med lön enligt denna förordning förstås jämväl sådan ersättning enligt 5 § andra stycket lagen om försäkring för allmän tilläggspension, som anses som inkomst av anställning.

Om avgiftsunderlag m. m.

3 §.

Avgiftsunderlag bestämmas av riksförsäkringsanstalten.

Vid beräkning av avgiftsunderlag skall bortses från arbetstagare, vars lön under året icke uppgått till trehundra kronor. Det sagda skall dock icke gälla i fråga om arbetstagare, som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt.

Avgiftsunderlag skall angivas i hela hundratal kronor, så att överskjutande belopp, som icke uppgår till helt hundratal kronor, bortfaller.

Avlider arbetsgivare, skall för det utgiftsår, då dödsfallet inträffade, avgiftsunderlag bestämmas för dödsboet efter honom och avse såväl lön, vilken den avlidne utgivit, som lön, vilken utgivits av dödsboet efter dödsfallet.

4 §.

Vid bestämmande av avgiftsunderlag skall, utöver vad som framgår av de i 1 § angivna lagarna, gälla följande.

Värdet av naturaförmån i form av kost eller bostad skall uppskattas efter de regler, som tillämpas vid inkomsttaxeringen. I fråga om arbetstagare som avses i 1 § första stycket förordningen om sjömansskatt, skall dock värdet av sådan förmån uppskattas enligt vad som stadgas i 5 § lagen om redares avgift till försäkringen för allmän tilläggspension m. m. för lön till vissa sjömän.

Avdrag skall göras för avgifter vilka arbetstagare erlagt för sådan pensionsförsäkring, som tagits i samband med tjänst, eller vilka han i samband med tjänsten erlagt för egen eller efterlevandes pensionering annorledes än genom försäkring.

Avdrag för kostnader, som arbetstagare haft att av sin lön bestrida i anställningen, må ske endast efter medgivande av riksförsäkringsanstalten. Sådant medgivande må lämnas beträffande arbetstagare i viss verksamhet eller, efter framställning av arbetsgivare, viss eller vissa arbetstagare samt endast om kostnaderna beräknas uppgå till minst en tiondedel av lönen.

5 §.

Arbetsgivare är skyldig att varje år utan anmaning lämna uppgift (*arbetsgivaruppgift*) till ledning för beräkning av avgiftsunderlag för nästföregående år, om under året utgiven lön till någon hos honom anställd arbetstagare uppgått till minst trehundra kronor. Uppgiften skall lämnas i två exemplar och avfattas å blankett enligt formulär, som fastställs av riksförsäkringsanstalten.

Vid arbetsgivaruppgift skall arbetsgivare foga ett exemplar av de kontrolluppgifter, som han enligt 37 § 1 mom. första eller andra punkten taxeringsförordningen har att avlämna för inkomsttaxeringen, ävensom av uppgift som avses i 5 § förordningen om beräkning av pensionsgrundande inkomst m. m. enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension. Befrielse från nämnda skyldighet må medgivnas av riksförsäkringsanstalten.

Blanketter till arbetsgivaruppgift skola kostnadsfritt tillhandahållas i samma ordning som deklaraionsblanketterna för inkomsttaxeringen ävensom hos riksförsäkringsanstalten och sjömansskattekontoret.

6 §.

Arbetsgivaruppgift skall, med i andra stycket angivet undantag, av arbetsgivaren avlämnas till den lokala skattemyndighet, inom vilkens tjänst-

göringsområde han skall taxeras till statlig inkomstskatt eller, om han icke skall taxeras till sådan skatt, han bedrivit sin huvudsakliga verksamhet.

Redare, som har att redovisa sjömansskatt, skall avlämna arbetsgivaruppgift till sjömansskattekontoret.

Arbetsgivaruppgift skall vara avlämnad före utgången av januari månad, eller, i fråga om redare som avses i nästföregående stycke, före utgången av februari månad året näst efter utgiftsåret.

På ansökan av arbetsgivare, som visar att i följd av särskilda omständigheter hinder möter att avlämna arbetsgivaruppgift inom föreskriven tid, må myndighet, till vilken arbetsgivaruppgiften skall avlämnas, utsätta annan tid, inom vilken uppgiften skall vara avlämnad.

7 §.

Arbetsgivare, som icke inom föreskriven tid avlämnat arbetsgivaruppgift eller uppgift, som avses i 5 § andra stycket, må anmanas att inkomma med de felande handlingarna. Är avlämnad arbetsgivaruppgift ofullständig, må arbetsgivaren anmanas att komplettera densamma.

Efter anmaning äro arbetsgivare och arbetstagare skyldiga att i den omfattning och inom den tid, som i anmaningen angivits, meddela de upplysningar som finnas erforderliga för beräkning av avgiftsunderlag för arbetsgivaren.

För kontroll av att arbetsgivare fullgjort sin uppgiftsskyldighet enligt denna förordning är arbetsgivare, som avses i 78 § 1 mom. uppbördsförordningen, skyldig att efter anmaning tillhandahålla där angivna handlingar. I fråga om verkställandet av kontrollen skall gälla vad i fjärde stycket nämnda moment sägs.

Anmaning som avses i denna paragraf utfärdas av riksförsäkringsanstalten, lokal skattemyndighet eller föreståndaren för sjömansskattekontoret. I anmaning må vite föreläggas.

8 §.

Riksförsäkringsanstalten äger meddela de lokala skattemyndigheterna och sjömansskattekontoret närmare föreskrifter rörande kontrollen av att uppgiftsskyldigheten enligt denna förordning fullgöres.

9 §.

Lokal skattemyndighet och sjömansskattekontoret skola till riksförsäkringsanstalten inom tid och på sätt anstalten bestämmer överlämna det ena exemplaret av inkomna arbetsgivaruppgifter.

10 §.

Har arbetsgivaruppgift ej avlämnats eller kan, på grund av brister i sådan uppgift, i bokföring eller i anteckningar om utgivna löner, avgiftsunderlag

icke tillförlitligen beräknas, skall avgiftsunderlaget uppskattas efter vad med hänsyn till föreliggande omständigheter såsom verksamhetens art och omfattning finnes skäligt.

11 §.

Förekommer anledning att bestämma avgiftsunderlag med avvikelse från arbetsgivaruppgift eller annan av arbetsgivare till ledning för beräkning av avgiftsunderlag lämnad uppgift, skall, där hinder ej möter, tillfälle beredas arbetsgivaren att yttra sig i frågan. Dock vare detta ej nödigt beträffande felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av arbetsgivaren uppenbarligen icke är erforderligt för frågans bedömande.

12 §.

Har arbetsgivaruppgift eller annan av arbetsgivare till ledning för beräkning av avgiftsunderlag lämnad uppgift icke blivit följd, skall till arbetsgivaren sändas underrättelse om i vilka hänseenden uppgiften frångåtts samt om skälen härför.

Har avgiftsunderlag bestämts för arbetsgivare, som underlåtit att lämna uppgift till ledning för beräkning av sådant underlag, skall underrättelse om avgiftsunderlaget sändas till arbetsgivaren.

13 §.

Finner riksförsäkringsanstalten, att avgiftsunderlag blivit oriktigt på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende, skall anstalten, sedan arbetsgivaren erhållit tillfälle att yttra sig, rätta felaktigheten, därest denna icke är att anse såsom ringa. Om rättelsen skall arbetsgivaren underrättas.

Rättelse må icke ske efter utgången av sjätte året efter utgiftsåret. Har arbetsgivaren avlidit, må för honom beräknat avgiftsunderlag icke höjas efter utgången av andra året efter det, under vilket bouppteckning efter honom blivit ingiven för registrering.

14 §.

Har arbetsgivare i uppgift eller upplysning, avlämnad till ledning för beräkning av avgiftsunderlag, lämnat oriktigt meddelande och har meddelandet följts eller har eljest meddelandet föranlett att avgiftsunderlag för honom icke blivit bestämt eller blivit bestämt till för lågt belopp, skall riksförsäkringsanstalten bestämma det avgiftsunderlag, som genom berörda förfarande undandragits. Sådant avgiftsunderlag må dock ej bestämmas om vad som undandragits är att anse såsom ringa.

Föreligga sådana omständigheter att avgiftsunderlag som avses i föregående stycke skall bestämmas och kan på grund av vad sålunda och i övrigt

förekommit antagas att av arbetsgivaren lämnad uppgift eller upplysning icke varit av beskaffenhet att kunna läggas till grund för en riktig beräkning av avgiftsunderlaget, skall avgiftsunderlaget bestämmas med tillämpning av 10 §.

Vad ovan sagts skall äga motsvarande tillämpning om arbetsgivare, ehuru uppgiftspliktig, underlåtit avlämna uppgift eller infordrad upplysning.

Om riksförsäkringsanstaltens beslut skall arbetsgivaren underrättas.

Avgiftsunderlag som avses i denna paragraf må icke bestämmas efter utgången av sjätte året efter utgiftsåret. Har arbetsgivaren avlidit, påföres avgiftsunderlaget hans dödsbo, dock att sådan påföring icke må ske med mindre fråga därom prövats inom två år efter utgången av det kalenderår, under vilket bouppteckning efter honom blivit given för registrering.

15 §.

Underrättelse som avses i 12—14 §§ skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut.

Underrättelse som nyss sagts ävensom sådan anmaning enligt 7 §, vari vite förelagts, skall översändas i rekommenderat brev med mottagningsbevis. Återkommer försändelse som obeställbar och förekommer anledning antaga att vederbörande kan anträffas, skall underrättelsen eller anmaningen delgivas honom i den ordning 54 § taxeringsförordningen stadgar.

Om debitering och uppbörd m. m.

16 §.

Arbetsgivaravgift beräknas av riksförsäkringsanstalten och påföres i helt antal kronor, varvid öretal bortfaller.

17 §.

Arbetsgivaravgift uppgående till högst ettusen kronor skall, därest riksförsäkringsanstalten icke annat bestämmer, påföras i samband med slutlig skatt i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen. Vad nyss sagts skall även gälla arbetsgivaravgift överstigande nämnda belopp, därest anstalten finner skäl därtill föreligga.

Riksförsäkringsanstalten skall särskilt för varje uppbördsdistrikt, såvitt gäller Stockholm före den 1 augusti och i övrigt före den 1 september under året näst efter utgiftsåret, lämna vederbörande lokala skattemyndighet uppgift om de arbetsgivaravgifter som skola påföras i samband med slutlig skatt.

18 §.

Annan arbetsgivaravgift än som avses i 17 § uppbäres av riksförsäkringsanstalten; och skall därvid gälla vad i 19—31 §§ stadgas.

19 §.

Arbetsgivaravgift, som uppbares av riksförsäkringsanstalten, debiteras under året näst efter utgiftsåret såsom *slutlig avgift*. I avräkning å den slutliga avgiften skall arbetsgivaren under utgiftsåret erlægga *preliminär avgift*. Arbetsgivaravgift, som utöver tidigare påförd slutlig avgift skall erläggas på grund av beslut om höjt avgiftsunderlag eller ändrad debitering, påföres såsom *tillkommande avgift*.

20 §.

Preliminär avgift för visst år skall utgå med belopp motsvarande arbetsgivarens under nästföregående år debiterade slutliga avgift. Är den för utgiftsåret fastställda procentsatsen för avgiftsuttaget enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension högre eller lägre än procentsatsen för det år den slutliga avgiften avser, skall hänsyn härtill tagas vid bestämmandet av den preliminära avgiften.

Har slutlig avgift som avses i föregående stycke icke påförts arbetsgivaren, skall särskild beräkning ske av den preliminära avgiften. Därvid skall den preliminära avgiften bestämmas till belopp, vilket så nära som möjligt beräknas komma att motsvara den slutliga avgiften.

Särskild beräkning av preliminär avgift för visst år skall jämväl göras, därest det kan antagas, att den slutliga avgiften för samma år kommer att avvika från den i första stycket angivna slutliga avgiften med minst en femtedel av sistnämnda avgift. Särskild beräkning må ske även i annat fall än nyss är sagt, därest skillnaden mellan eljest utgående preliminär avgift och påräknelig slutlig avgift skulle bliva mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger.

21 §.

Påförd preliminär avgift må för vinnande av bättre överensstämmelse med den påräkneliga slutliga avgiften genom jämkning bestämmas att utgå med annat belopp, därest detta över- eller understiger den påförda preliminära avgiften med minst en femtedel av densamma. Jämkning må ske även i annat fall än nyss är sagt, om ändringen av den påförda preliminära avgiften skulle bliva mer betydande eller annan särskild omständighet föreligger.

Jämkning må icke verkställas efter utgiftsårets utgång med mindre den preliminära avgiften därigenom nedsättes. Ansökan om sådan jämkning skall av arbetsgivare ingivas före utgången av april månad året näst efter utgiftsåret.

22 §.

Riksförsäkringsanstalten äger anmana arbetsgivare att lämna uppgifter för beräkning eller jämkning av preliminär avgift.

Om den preliminära avgiften finnes böra utgå med högre belopp än som följer av 20 § första stycket eller finnes böra höjas genom jämkning, bör arbetsgivaren beredas tillfälle yttra sig, innan den preliminära avgiften bestämmes eller jämkning sker.

Har uppgift, som arbetsgivare lämnat för beräkning av preliminär avgift eller för jämkning av sådan avgift, frångåtts av riksförsäkringsanstalten, skall arbetsgivaren underrättas om avvikelsen och skälen härför. Beträffande sådan underrättelse skall gälla vad i 15 § stadgas.

23 §.

Arbetsgivare, vilkens löneutgifter för år överstiga eller beräknas överstiga tjugufemtusen kronor, är skyldig att snarast till riksförsäkringsanstalten anmäla ny eller väsentligt utökad verksamhet.

24 §.

Under varje år skall arbetsgivare, vilkens arbetsgivaravgift uppbäres av riksförsäkringsanstalten, erlægga ett belopp motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, den preliminära avgiften för året ökad med den slutliga avgift, som debiterats under nästföregående år, och, å andra sidan, den i avräkning mot nämnda slutliga avgift påförda preliminära avgiften.

25 §.

Belopp som avses i 24 § skall erläggas senast den 18 februari, om det understiger trehundra kronor, samt eljest med en sjättedel senast den 18 i envar av månaderna februari, april, juni, augusti, oktober och december, dock att de delbelopp, som skola erläggas senast den 18 i de fem förstnämnda månaderna, skola avrundas till närmast lägre hela antal kronor, därvid återstoden skall erläggas senast den 18 december.

Om det i 24 § avsedda beloppet under det år, då beloppet skall erläggas, ändras genom beslut om jämkning av däri ingående preliminär avgift eller om nedsättning av däri ingående slutlig avgift, skall det belopp, som återstår att betala efter beslutet, erläggas i enlighet med vad riksförsäkringsanstalten bestämmer med iakttagande av att såsom senaste inbetalningsdag eller senaste inbetalningsdagar föreskrives den 18 i månad eller på varandra följande månader, som angivas i föregående stycke och som infalla under återstoden av året. Det sagda skall även gälla i fråga om preliminär avgift som debiteras under utgiftsåret.

Tillkommande avgift skall enligt riksförsäkringsanstaltens bestämmande erläggas senast den 18 i månad eller på varandra följande månader, som angivas i första stycket, dock att avgiften icke må fördelas till betalning vid flera än sex inbetalningstillfällen.

26 §.

Riksförsäkringsanstalten må, när synnerliga skäl därtill föreligger, medgiva anstånd helt eller delvis med erläggande av påfört avgiftsbelopp, som uppbäres av anstalten och förfaller till betalning efter det ansökan om anstånd gjorts. Anståndstiden må bestämmas till längst två månader efter utgången av den månad varunder beloppet skolat erläggas.

Sedan anstånd meddelats, må det av anståndet omfattade avgiftsbeloppet icke indrivnas under tiden för anståndet, ej heller må restavgift uttagas för beloppet.

Är arbetsgivare berättigad utfå för mycket erlagd arbetsgivaravgift, må denna tagas i anspråk för gäldande av arbetsgivaravgift, som med anståndet avses.

Har anståndstiden gått till ända utan att avgiftsbeloppet till fullo guldits, skall arbetsgivaren erlægga restavgift å den del av beloppet, som då återstod oguldet.

27 §.

Riksförsäkringsanstalten har att utfärda räkning å arbetsgivaravgift, som skall uppbäras av anstalten.

Räkning å belopp, som avses i 24 §, skall översändas till arbetsgivaren senast den 18 januari.

Vid räkning å arbetsgivaravgift skola vara fogade för avgiftsinbetalningen erforderliga inbetalningskort.

28 §.

Arbetsgivaravgift, som uppbäres av riksförsäkringsanstalten, skall, där anstalten ej medgivit annat betalningssätt, erläggas genom inbetalning till anstaltens postgirokonto medelst inbetalningskort som avses i 27 § tredje stycket. Inbetalning medelst sådant kort sker kostnadsfritt.

29 §.

Efter den 18 i envar av de i 25 § första stycket angivna månaderna åligger det riksförsäkringsanstalten att, särskilt för varje utmätningsmansdistrikt, upprätta och till länsstyrelsen för indrivning överlämna uppgift i tre exemplar över avgiftsbelopp, som skolat inbetalas till anstalten men icke erlagts inom föreskriven tid eller, om anstånd beviljats, före anståndstidens utgång.

Ogulden del av arbetsgivaravgift skall anses omfatta avgifter och bidrag, som avses i 1 §, i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingå i arbetsgivaravgiften.

30 §.

Vad i uppbördsförordningen och föreskrifter angående tillämpningen av nämnda förordning stadgas om restavgift, indrivning och redovisning av

restförd skatt, avkortning och avskrivning av skatt samt upprättande av balanslängd skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avgiftsbelopp som avses i 29 §. Beträffande befrielse från skyldighet att erlægga restavgift skall dock, med avvikelse från vad i 58 § 2 mom. första stycket angivna förordning stadgas, gälla att beslut om sådan befrielse meddelas av riksförsäkringsanstalten.

Angående efterkrav och preskription av arbetsgivaravgift skall vad i 70 och 71 §§ uppbördsförordningen stadgas äga motsvarande tillämpning, dock att vad i 70 § 2 mom. nämnda förordning sägs beträffande länsstyrelse i stället skall gälla riksförsäkringsanstalten.

31 §.

Till arbetsgivare, vilken vinner nedsättning i eller befrielse från honom påförd arbetsgivaravgift som uppburits av riksförsäkringsanstalten, skall anstalten utan särskild ansökan återbetala vad denne för mycket erlagt.

Häftar arbetsgivaren för restförd arbetsgivaravgift, äger han utfå allenast vad som överstiger det oguldna beloppet jämte därå belöpande restavgift. Återstoden skall gottskrivas honom till gäldande av den oguldna arbetsgivaravgiften jämte restavgift.

Äger arbetsgivare på grund av nedsättning av slutlig avgift återbekomma i 24 § avsett belopp eller del därav och sker återbetalning efter utgången av det år varunder beloppet skolat erläggas, skall arbetsgivaren för tiden från och med den 1 januari nästföljande år till och med den dag, då återbetalning sker, erhålla ränta efter fem procent för år å vad han äger utfå av beloppet. Uppkommer öretal vid beräkning av sådan ränta, skall räntebeloppet jämnas till närmast högre hela krontal. Ränta skall dock ej utgå, om räntebeloppet skulle understiga fem kronor.

Vid återbetalning av tillkommande avgift skall vad i tredje stycket sägs äga motsvarande tillämpning, varvid skall iakttagas att, därest avgiften betalats i flera poster och återbetalningen avser allenast viss del av det sammanlagda avgiftsbeloppet, det för mycket erlagda beloppet avräknas mot det eller de belopp som sist guldits.

Om rätt att taga del av vissa handlingar m. m.

32 §.

Handling, som avlämnats eller tillhandahållits enligt bestämmelse i denna förordning, må icke tillhandahållas annan tjänsteman än den som i och för sin befattning bör erhålla del därav. I övrigt må handling som nu sagts, där ej annat följer av stadgande i allmän lag, icke vara för någon tillgänglig, utan att den som avlämnat eller tillhandahållit handlingen lämnat skriftligt medgivande därtill.

Tjänsteman som äger taga del av handling, varom i första stycket sägs, må i den mån så erfordras för fullgörande av vad som enligt denna förordning åligger honom, jämväl taga del av självdeklaration och annan uppgift eller handling, som avlämnats till ledning vid årlig taxering, ävensom handling, som avlämnats till ledning för uppörd av skatt.

Den som tagit del av handling, som i första eller andra stycket sägs, må ej i vidare mån än som erfordras för utövning av tjänst offentliggöra eller yppa innehållet i sådan handling.

33 §.

Uppgifter som avlämnats enligt bestämmelse i denna förordning skola, där ej Konungen annorlunda föreskriver, förstöras sedan sju år förflutit efter utgiftsårets utgång.

Om straff och viten

34 §.

Den som i handling till ledning för beräkning av avgiftsunderlag uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift, ägnad att för honom eller den han företräder leda till frihet från arbetsgivaravgift eller till för låg sådan, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader. Böterna skola vid uppsåtlig gärning bestämmas till högst fem gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits eller, om uppgiften följts, skulle hava undandragits, dock minst etthundra kronor. I fråga om gärning, som begås av grov oaktsamhet, skola böterna bestämmas till högst hälften av vad nyss sagts, men likväl ej lägre än femtio kronor.

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift vare fri från straff.

Den som förskyllt fängelse må, efter omständigheterna, dömas att gälda straffavgift med högst tre gånger det belopp, som undandragits eller kunde hava undandragits. Ådömd straffavgift tillfaller kronan.

35 §.

Har arbetsgivare, som är skyldig att utan anmaning avlämna arbetsgivaruppgift, icke behörigen avlämnat sådan uppgift inom föreskriven tid eller avlämnar han arbetsgivaruppgift med så bristfälligt innehåll att den uppenbarligen icke är ägnad att ligga till grund för beräkning av avgiftsunderlag, straffes med böter, högst trehundra kronor.

Till påföljd, som i första stycket sägs, skall jämväl dömas arbetsgivare som ej fullgör skyldighet att utan anmaning vid arbetsgivaruppgift foga sådan uppgift varom förmäles i 5 § andra stycket.

Finnes försummelse, som avses i denna paragraf, ursäktlig eller eljest ringa må från straff frias.

36 §.

Vite, som förelägges enligt denna förordning, må ej bestämmas under ett-hundra kronor eller över femtusen kronor.

Om uttagande av förelagt vite förordnar riksförsäkringsanstalten.

Vid prövning av fråga om uttagande av förelagt vite må jämväl bedömas, huruvida och med vilket belopp vitet bort föreläggas.

Om besvär m. m.

37 §.

Förmenar arbetsgivare, att arbetsgivaravgift påförts honom obehörigen eller med oriktigt belopp, äger han söka rättelse däri hos riksförsäkringsanstalten inom ett år efter det han erhållit vederbörlig debetsedel eller räkning. Då fråga är om storleken av avgiftsunderlag skall vad nu sagts icke gälla, om arbetsgivaren erhållit underrättelse som avses i 12—14 §§.

Ingår arbetsgivaravgiften i slutlig skatt må ansökningen om rättelse ingivas till den lokala skattemyndighet, som verkställt debiteringen av skatten. Myndigheten har att med eget yttrande översända ansökningen till riksförsäkringsanstalten.

38 §.

Över beslut, varigenom vite förelagts, ävensom över beslut rörande anstånd med avlämnande av arbetsgivaravgift och med erläggande av arbetsgivaravgift må klagan icke föras.

39 §.

Över annat beslut av riksförsäkringsanstalten enligt denna förordning än i 38 § avses må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola hava inkommit till försäkringsrådet senast inom en månad efter det klaganden erhållit del av beslutet.

Över försäkringsrådets beslut må klagan icke föras.

Riksförsäkringsanstaltens beslut länder till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

Särskilda bestämmelser

40 §.

Arbetsgivaravgift, som staten har att erlægga i sin egenskap av arbetsgivare, beräknas och redovisas enligt föreskrifter, vilka meddelas av Konungen.

41 §.

Riksförsäkringsanstalten äger för varje år från vederbörlig inkomstitel å riksstaten tillgodoföra sig ett belopp motsvarande skillnaden mellan summan av de arbetsgivaravgifter, som enligt vad i 17 § andra stycket sägs un-

der året anmälts för påföring i samband med slutlig skatt, och vad som av dessa avgifter kan enligt av Konungen fastställda grunder beräknas bliva avskrivet på grund av bristande betalning. Beloppet skall fördelas mellan avgifter och bidrag, som avses i 1 §, i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingå i nyssnämnda avgiftssumma.

I samma ordning må riks försäkringsanstalten varje år tillgodoföra sig ett belopp motsvarande vad som enligt till riksräkenskapsverket inkomna redovisningar, avseende nästföregående år, erlagts av avgiftsbelopp som avses i 29 §. Beloppet skall fördelas mellan avgifter och bidrag, som avses i 1 §, i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingå i summan av de under nästföregående år debiterade slutliga avgifterna.

42 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riks försäkringsanstalten.

Denna förordning skall träda i kraft den 1 januari 1960 med följande undantag och inskränkningar.

1. Bestämmelserna i 3—15 §§ om avgiftsunderlag m. m. skola äga tillämpning första gången vid beräkning av arbetsgivaravgift för år 1960.

2. Bestämmelserna i 16—31 §§ om debitering och uppbörd m. m. skola icke gälla beträffande sådana avgifter och bidrag för år 1959, som enligt förordningen den 4 juni 1954 (nr 341) om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. skola erläggas enligt bestämmelserna i uppbördsförordningen eller som arbetsgivare med yrkesskadeförsäkring i ömsesidigt försäkringsbolag har att erlægga.

3. Preliminär avgift för åren 1960 och 1961 skall, därest icke riks försäkringsanstalten finner särskild beräkning av avgiften böra ske för vinnande av bättre överensstämmelse med den påräkneliga slutliga avgiften, utgå

för år 1960 med belopp motsvarande summan av arbetsgivarens avgift för år 1958 för obligatorisk försäkring i riks försäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och 2,7 gånger hans bidrag för samma år enligt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskapshjälp samt

för år 1961 med belopp motsvarande summan av arbetsgivarens avgift för år 1959 för obligatorisk försäkring i riks försäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och 3,3 gånger hans bidrag för samma år enligt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskapshjälp.

4. Räkning som avses i 27 § andra stycket skall år 1960 översändas till arbetsgivaren senast den 31 januari.

5. Bestämmelserna i 41 § skola tillämpas första gången år 1961, dock att

vad riks försäkringsanstalten under år 1961 må tillgodoföra sig enligt 41 § andra stycket skall fördelas mellan avgifter och bidrag, som avses i 1 §, i samma proportion som sådana avgifter och bidrag ingå i summan av de under år 1961 debiterade slutliga avgifterna.

Har kollektivavtal enligt 37 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension godkänts efter det att arbetsgivaruppgift enligt denna förordning och kontrolluppgifter enligt 37 § taxeringsförordningen avlämnats för år 1960, åligger det arbetsgivare, som är bunden av avtalet, att till riks försäkringsanstalten senast inom två månader efter godkännandet inkomma med den utredning, som anstalten må finna erforderlig för bestämmande av avgiftsunderlaget för år 1960 i vad avser försäkringen för allmän tilläggspension, ävensom nya kontrolluppgifter för år 1960 beträffande arbetstagare, å vilka avtalet är tillämpligt. För kontrolluppgifterna, som skola avlämnas i två exemplar, skola begagnas särskilda av riks försäkringsanstalten tillhållna blanketter.

Förordningen den 4 juni 1954 (nr 341) om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. skall upphöra att gälla med utgången av år 1959, dock att förordningens bestämmelser även därefter skola tillämpas i fråga om *dels* upprättande av arbetsgivarförteckning för år 1959, *dels ock* debitering och uppbörd av sådana avgifter och bidrag som avses under 2. här ovan.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna förordning, skall hänvisningen i stället gälla den bestämmelsen.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 25 § samt 37 § 2—4 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623)

Härigenom förordnas, att 25 § samt 37 § 2—4 mom. taxeringsförordningen den 23 november 1956 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

25 §.

Allmän självdeklaration — — — dennes hemortskommun.

Allmän självdeklaration skall därjämte innehålla de uppgifter, som för särskilda fall föreskrivas i denna förordning.

Allmän självdeklaration skall därjämte innehålla de uppgifter, som för särskilda fall föreskrivas i denna förordning eller som erfordras för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension.

Har skattskyldig — — — sådan förmögenhet.

Belopp, som — — — öretal bortfalla.

37 §.

2 mom. Vid avlämnande — — — iakttagas följande.

Avser sådan — — — förmånen utgått.

I kontrolluppgift, — — — traktamentsersättning utgått.

Därest vid — — — som avdragits.

I kontrolluppgift enligt 1 mom. första eller andra punkten skall angivas, huruvida den uppgiftsskyldige har att för utgivet belopp erlagga avgift enligt 33 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension.

Har arbetsgivare — — — sålunda uppburits.

I kontrolluppgift — — — preliminär A-skatt.

Särskild uppgiftshandling — — — före taxeringsåret.

Uppgift skall — — — lämpad blankett.

3 mom. Skall annan än statlig eller kommunal myndighet jämlikt 1 mom. första punkten avlämna upp-

(Nuvarande lydelse)

gifter till ett antal understigande tjugufem, skall vid uppgifterna fogas ett särskilt sammandrag över dessa, upptagande namn å den eller de personer, varom fråga är, ävensom beträffande envar av dem uppgift angående belopp, som utbetalts, och förmån, som i övrigt åtnjutits.

4 mom. Uppgifterna skola avlämnas senast den 31 januari under taxeringsåret i den ordning, som gäller för avlämnande av självdeklaration. Uppgifter, som avses i 1 mom. punkterna 5—7, skola dock avlämnas till länsstyrelsen i det län, där uppgiftslämnaren är bosatt. I fall, som avses i 3 mom., skall därjämte iakttagas, att uppgifterna jämte därtill hörande sammandrag städse skola avlämnas till myndighet, hos vilken arbetsgivarens allmänna självdeklaration må avlämnas.

Uppgifterna skola — — — uppgifter avser.

(Föreslagen lydelse)

3 mom. Uppgifterna skola avlämnas senast den 31 januari under taxeringsåret i den ordning, som gäller för avlämnande av självdeklaration. Uppgifter, som avses i 1 mom. punkterna 5—7, skola dock avlämnas till länsstyrelsen i det län, där uppgiftslämnaren är bosatt.

4 mom. Den som har att avlämna kontrolluppgift enligt 1 mom. första eller andra punkten skall senast den 31 januari under taxeringsåret till inkomsttagaren översända ett exemplar av uppgiften.

Om skyldighet att vid arbetsgivaruppgift, som skall lämnas enligt förordningen om uppörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m., foga kontrolluppgift som nyss sagts stadgas i nämnda förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961, dock att förordningens bestämmelser skola gälla redan dessförinnan i avseende å åtgärder, som erfordras för förordningens tillämpning efter ikraftträdandet.

Förslag

till

förordning om ändring i uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)

Härigenom förordnas, att 1 §, 2 § 3 mom., 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 25 § samt 27 § 1 och 3 mom. uppbördsförordningen den 5 juni 1953¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

1 §.

Med skatt förstås i denna förordning, där icke annat anges, statlig inkomstskatt, statlig förmögenhets-skatt, utskiftningsskatt, ersättnings-skatt, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel, tingshusmedel, skogsvårdsavgifter, pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering, sjukförsäkringsavgifter för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, arbetsgivaravgifter som avses i 2 § förordningen om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkeskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m., sådana byggnadsforskningsavgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift vilka icke uppbäras av riks-försäkringsanstalten, ävensom annuiteter å avdikningslån och å förskott för avlösning av frälseräntor.

Med skatt förstås i denna förordning, där icke annat anges, statlig inkomstskatt, statlig förmögenhets-skatt, utskiftningsskatt, ersättnings-skatt, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel, tingshusmedel, skogsvårdsavgifter, pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering (*folkpensionsavgifter*), avgifter enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension (*tilläggs-pensionsavgifter*), sjukförsäkringsavgifter för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, arbetsgivaravgifter som avses i 17 § förordningen om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m., sådana byggnadsforskningsavgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift vilka icke uppbäras av riks-försäkringsanstalten, ävensom annuiteter å avdikningslån och å förskott för avlösning av frälseräntor.

Kungl. Maj:t — — — föreskriften avses.

¹ Senaste lydelse av 1 §, 2 § 3 mom., 3 § 1 mom. och 25 § se 1954:340, av 4 § 1 mom. se 1955:125, av 27 § 1 mom. se 1958:300 samt av 27 § 3 mom. se 1957:667.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

3 mom. Kvarstående skatt — — — nyss sagts.

För inkomst under visst år erlagd preliminär eller kvarstående skatt skall anses i första hand utgöra betalning av tilläggs pensionsavgift för året. I fråga om erlagd tillkommande skatt skall motsvarande gälla beträffande tilläggs pensionsavgift som ingår i den tillkommande skatten.

3 §.

1 mom. I den omfattning nedan angives skall skattskyldig i kommun, där han kan antagas bliva påförd slutlig skatt enligt den årliga taxeringen året näst efter inkomståret, utgöra preliminär skatt med belopp, vilket så nära som möjligt kan antagas motsvara i den slutliga skatten ingående statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, pensionsavgift, sjukförsäkringsavgift, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel och tingshusmedel.

1 mom. I den omfattning nedan angives skall skattskyldig i kommun, där han kan antagas bliva påförd slutlig skatt enligt den årliga taxeringen året näst efter inkomståret, utgöra preliminär skatt med belopp, vilket så nära som möjligt kan antagas motsvara i den slutliga skatten ingående statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, folkpensionsavgift, tilläggs pensionsavgift, sjukförsäkringsavgift, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel och tingshusmedel.

4 §.

1 mom. Har lokal — — — sådana tabeller.

Skatttabellerna skola för olika inkomstbelopp, beräknade för vecka eller den längre tid som riksskattenämnden bestämmer, angiva därå belöpande preliminär skatt. Tabellerna skola grundas på följande förutsättningar, nämligen

att inkomsten samt ortsavdraget äro oförändrade under inkomståret, att den skattskyldige icke kommer att taxeras för annan inkomst än som i tabellen angives, ej heller för garantibelopp för fastighet eller för förmögenhet, samt

att den skattskyldige icke kommer att taxeras för annan inkomst än som i tabellen angives, ej heller för garantibelopp för fastighet eller för förmögenhet,

att den skattskyldige icke har att erlægga tilläggs pensionsavgift, samt att vid taxering för inkomsten icke andra avdrag medgivas den skattskyld-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

dige än dels ortsavdrag, dels därutöver ett belopp av fyrahundra femtio kronor för skattskyldig, som avses i 2 mom. första stycket 2) här nedan, och trehundra kronor för annan skattskyldig, dels ock, såvitt angår taxeringen till statlig inkomstskatt, för kommunala utskylder med belopp, motsvarande för skattekrona och skatteöre det belopp, som enligt 3 mom. legat till grund vid uträknandet av de i vederbörlig tabell angivna utskylderna.

Tabellerna skola — — — antal kronor.

25 §.

Vid debitering av preliminär B-skatt med ledning av preliminär taxering skall iakttagas:

att *pensionsavgift* uträknas med tillämpning av 19 § lagen om folkpensionering, därvid iakttagas att sådan avgift icke påföres någon för inkomståret före det, under vilket han fyller sjutton år, eller efter det under vilket han fyllt sextiofem år;

att *folkpensionsavgift* uträknas med tillämpning av 19 § lagen om folkpensionering, därvid iakttagas att sådan avgift icke påföres någon för inkomståret före det, under vilket han fyller sjutton år, eller efter det under vilket han fyllt sextiofem år;

att *tilläggsavgift* uträknas med tillämpning av den procentsats för avgiftsuttaget, som fastställts för inkomståret;

att sjukförsäkringsavgift påföres i enlighet med vad den i 91 § lagen om allmän sjukförsäkring omförmälda tillsynsmyndigheten bestämmer för inkomståret med iakttagande tillika av vad i 2 § 4 mom. denna förordning sägs;

att för skattskyldiga, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, sådan skatt uträknas med tillämpning av det procenttal av grundbeloppet, som bestämts för inkomståret; samt

att kommunal inkomstskatt, landstingsmedel och tingshusmedel uträknas med ledning av de belopp för skattekrona och skatteöre, som för inkomståret bestämts för utdebitering till vederbörande kommun, municipalsamhälle, landsting och tingslag.

27 §.

1 mom. Vid debitering av slutlig skatt skall iakttagas:

att för skattskyldiga, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, sådan skatt uträknas med tillämpning av det procenttal av grundbeloppet, som fastställts att gälla för den preliminära skatt, vilken skall avräknas mot den ifrågavarande slutliga skatten;

att kommunal inkomstskatt, landstingsmedel och tingshusmedel likaledes uträknas med ledning av den utdebitering för skattekrona och skatteöre, som fastställts att gälla för den preliminära skatt, vilken skall avräknas mot

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

ifrågavarande slutliga skatt, dock att, därest annan utdebitering fastställts för den slutliga skatten än för den preliminära skatten, den kommunala inkomstskatten skall utgöras efter den utdebitering som bestämts att gälla för den slutliga skatten;

att kommunal inkomstskatt, landstingsmedel och tingshusmedel påföras i en gemensam post, därvid iakttages att skattebeloppet vid öretal över femtio avrundas uppåt och vid annat öretal avrundas nedåt till helt kronor;

att skogsvårdsavgift uträknas med tillämpning av det promilletal, som enligt vad därom särskilt är stadgat bestämts för det år då den slutliga skatten debiteras;

att tilläggspensionsavgift uträknas med tillämpning av den för inkomst-året fastställda procentsatsen för avgiftsuttaget, därvid öretal bortfaller;

att i 1 § omförmäld sjukförsäkringsavgift debiteras med belopp som uträknats av allmän sjukkassa, dock att vid debiteringen skall beaktas vad i 33 och 35 §§ lagen om allmän sjukförsäkring stadgas angående avgiftsplikt och nedsättning av avgift;

att makars sjukförsäkringsavgifter skola i fall, varom i 2 § 4 mom. sägs, i en gemensam post påföras den av makarna, för vilken beräknats till statlig inkomstskatt taxerad inkomst;

att i 1 § omförmäld arbetsgivaravgift och byggnadsforskningsavgift debiteras i en gemensam post; samt

att i 1 § omförmäld annuitet eller, därest skattskyldig har att erlægga flera annuiteter av samma slag, summan av dessa påføres i helt antal kronor, därvid öretal bortfaller.

3 mom. Överstiger skattskyldigs slutliga skatt den preliminära skatt, som enligt 2 mom. skall gottskrivas honom, med minst en femtedel av den slutliga skatten eller med minst tiotusen kronor, skall den skattskyldige till statsverket erlægga ränta med nio procent, för en beräknad tid av ett år, å den del av det överskjutande beloppet, som överstiger ettusen kronor; dock att det belopp, varå ränta sålunda skall beräknas, skall avrundas till närmast lägre hundratal kronor. Vid bedömande av om och med vilket belopp, ränta skall utgå, skall i den slutliga skat-

3 mom. Överstiger skattskyldigs slutliga skatt den preliminära skatt, som enligt 2 mom. skall gottskrivas honom, med minst en femtedel av den slutliga skatten eller med minst tiotusen kronor, skall den skattskyldige till statsverket erlægga ränta med nio procent, för en beräknad tid av ett år, å den del av det överskjutande beloppet, som överstiger ettusen kronor; dock att det belopp, varå ränta sålunda skall beräknas, skall avrundas till närmast lägre hundratal kronor. Vid bedömande av om och med vilket belopp, ränta skall utgå, skall i den slutliga skatten icke inräknas

(Nuvarande lydelse)

ten icke inräknas utskiftningsskatt, ersättningsskatt eller i 1 § omförmälda avgifter eller annuiteter med undantag av *pensionsavgift* och sjukförsäkringsavgift, ej heller skall i den preliminära skatten inräknas sådan i 2 mom. under 3) omförmäld preliminär skatt, som erlagts efter den 30 april året näst efter inkomståret.

Vad i — — — omförmäld ränta.

(Föreslagen lydelse)

utskiftningsskatt, ersättningsskatt eller i 1 § omförmälda avgifter eller annuiteter med undantag av *folkpensionsavgift, tilläggs-pensionsavgift* och sjukförsäkringsavgift, ej heller skall i den preliminära skatten inräknas sådan i 2 mom. under 3) omförmäld preliminär skatt, som erlagts efter den 30 april året näst efter inkomståret.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960. I samband därmed skall iakttagas att preliminär B-skatt för inkomstären 1960 och 1961 må, därest skatten icke beräknas med ledning av preliminär taxering, bestämmas utan avseende å skyldighet att erlägga tilläggs-pensionsavgift.

Förslag

till

förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946
(nr 469)

Härigenom förordnas, att 38 § 2—4 mom., 43 § 1 mom. samt 62 § 2 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

38 §.

2 mom. Fysisk eller juridisk person, som under förrättningsåret sysselsatt eller kommer att sysselsätta arbetare, skall till mantalsskrivningen lämna sådan skriftlig uppgift om den sysselsatta arbetskraften (arbetsgivareuppgift), som erfordras för försäkring enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

3 mom. Mantalsuppgift och arbetsgivareuppgift skola lämnas enligt av riksbyrån fastställda formulär. Angående vad sådana uppgifter skola innehålla förordnar Konungen. Uppgifter, som här avses, må lämnas i slutet konvolut försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.

4 mom. Blanketter till mantalsuppgifter och arbetsgivareuppgifter skola i den ordning Konungen föreskriver på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

43 §.

1 mom. Det åligger vederbörande fastighetsägare eller den i hans ställe

(Föreslagen lydelse)

2 mom. Fysisk person skall i mantalsuppgift angiva, huruvida han till någon hos honom anställd arbetstare under förrättningsåret utgivit eller beräknas komma att utgiva lön uppgående till minst trehundra kronor.

3 mom. Mantalsuppgift skall lämnas enligt av riksbyrån fastställt formulär. Angående vad sådan uppgift skall innehålla förordnar Konungen. Uppgift, som här avses, må lämnas i slutet konvolut försett med anteckning om namn å den eller de personer uppgiften avser.

4 mom. Blanketter till mantalsuppgifter skola i den ordning Konungen föreskriver på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga.

1 mom. Det åligger vederbörande fastighetsägare eller den i hans ställe

¹ Senaste lydelse av 38 § 2—4 mom., 43 § 1 mom. samt 62 § 2 mom. se 1953:93.

(Nuvarande lydelse)

är att insamla i 38 § 1 och 2 mom. omförmälda uppgifter för fysiska och juridiska personer inom fastigheten.

Uppgifterna skola — — — är stadgat.

Det åligger — — — å konvolutet.

Uppgifterna skola — — — finnes anordnat.

Uppgiftsskyldig fysisk person, som ej skall mantalsskrivas å viss fastighet, har att själv inom den i andra stycket stadgade tid till vederbörande roteombud, pastor eller insamlingsställe avlämna uppgift, varom i 38 § 1 och 2 mom. förmäles.

(Föreslagen lydelse)

är att insamla i 38 § 1 mom. omförmälda uppgifter för fysiska personer inom fastigheten.

Uppgiftsskyldig fysisk person, som ej skall mantalsskrivas å viss fastighet, har att själv inom den i andra stycket stadgade tid till vederbörande roteombud, pastor eller insamlingsställe avlämna uppgift, varom i 38 § 1 mom. förmäles.

62 §.

2 mom. Försummelse att lämna sådan arbetsgivareuppgift, varom i 38 § 2 mom. förmäles, så ock underlåtenhet att iakttaga vad i 41 § stadgas straffes med böter högst trehundra kronor.

2 mom. Underlåtenhet att iakttaga vad i 41 § stadgas straffes med böter högst trehundra kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960; dock skola äldre bestämmelser gälla i fråga om uppgift till mantalsskrivningen för år 1960 eller tidigare år.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 22 maj 1953 (nr 269)
angående byggnadsforskningsavgift

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 22 maj 1953 angående byggnadsforskningsavgift¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

3 §.

Byggnadsforskningsavgift påföres av riksförsäkringsanstalten.

Beträffande byggnadsforskningsavgiften skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i *förordningen den 4 juni 1954 (nr 341) om upp- börd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m.*, därvid dock i fråga om byggnadsforskningsavgift, som pålægges arbetsgivare, för vilken försäkring icke är gällande i anstalten, skall iakttagas vad i nämnda förordning stadgats rörande avgift, som uttages från arbetsgivare vilken i regel har minst fem arbetstagare i sin tjänst.

(Föreslagen lydelse)

Byggnadsforskningsavgift påföres av riksförsäkringsanstalten.

Beträffande byggnadsforskningsavgiften skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i *förordningen om upp- börd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m.*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960; dock skola äldre bestämmelser gälla i fråga om byggnadsforskningsavgift för år 1959 eller tidigare år.

¹ Senaste lydelse av 3 § se 1958:201.

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 35 § 5 mom., 46 § 2 mom. och 53 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 samt punkt 1 av anvisningarna till 31 § samma lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

35 §.

5 mom. Till intäkt som i 1 mom. avses räknas jämväl *dels* lotterivinst, därest densamma icke jämlikt 19 § är frikallad från beskattning, *dels ock* intäkt genom restitution, avkortning eller avskrivning av sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering, för vilken avdrag av den skattskyldige åtnjutits vid tidigare års taxeringar.

(Se vidare anvisningarna.)

5 mom. Till intäkt som i 1 mom. avses räknas jämväl *dels* lotterivinst, därest densamma icke jämlikt 19 § är frikallad från beskattning, *dels ock* intäkt genom restitution, avkortning eller avskrivning av sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering *eller avgift enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension*, för vilken avdrag av den skattskyldige åtnjutits vid tidigare års taxeringar.

(Se vidare anvisningarna.)

46 §.

2 mom. I hemortskommunen — — — njuta avdrag:

1) för periodiskt — — — eller uppfostran;
2) för *dels* sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering, som under beskattningsåret påförts den skattskyldige, *dels ock* avgift för pensionsförsäkring, som ej avses i 33 §, därest avgiften under beskattningsåret erlagts för försäkring, vilken äges av den skatt-

2) för *dels* sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering *eller avgift enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension*, som under beskattningsåret påförts den skattskyldige, *dels ock* avgift för pensionsförsäkring, som ej avses i 33 §, därest avgiften under

¹ Senaste lydelse av 35 § 5 mom. se 1955:122, av 46 § 2 mom. se 1958:296, av 53 § 1 mom. se 1959:34 och av punkt 1 av anvisningarna till 31 § se 1954:204.

(Nuvarande lydelse)

skyldige själv eller, i förekommande fall, hans make eller hans omyndiga barn; samt

3) för *dels* — — — allmän sjukförsäkring.

Har skattskyldig — — — eller avgiften.

Därest skattskyldig — — — nämnda tid.

Avdrag, som — — — barnbidrag förelegat.

(Föreslagen lydelse)

beskattningsåret erlagts för försäkring, vilken äges av den skattskyldige själv eller, i förekommande fall, hans make eller hans omyndiga barn; samt

53 §.

1 mom. Skyldighet att — — — förvärvats; samt för tid, under vilken han ej varit här i riket bosatt:

för inkomst av här — — — rörelse; samt

för sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering, som restituerats, avkortats eller avskrivits, i den mån avdrag därför av den skattskyldige åtnjutits vid tidigare års taxeringar;

för sådan i slutlig eller tillkommande skatt ingående pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering *eller avgift enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension*, som restituerats, avkortats eller avskrivits, i den mån avdrag därför av den skattskyldige åtnjutits vid tidigare års taxeringar;

b) staten:

för inkomst — — — eller rörelse.

Anvisningar till 31 §.

1. Med pension förstås dels belopp, som annorledes än i följd av försäkring utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels belopp, som utgår enligt lagen om folkpensionering, dels ock belopp som utgår på grund av pensionsförsäkring vare sig denna tagits i samband med tjänst eller annorledes.

1. Med pension förstås dels belopp, som annorledes än i följd av försäkring utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels belopp, som utgår enligt lagen om folkpensionering, *dels belopp, som utgår enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension*, dels ock belopp som utgår på grund av pensionsförsäkring vare sig denna tagits i samband med tjänst eller annorledes.

Med *pensionsförsäkring* — — — försäkringen upphör.

Ålderspension, som — — — anses skälig.

Med efterlevandepension — — — personer leva.

Såsom efterlevandepension — — — vara pensionsförsäkring.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Vid tillämpningen — — — vid omgifte.

Kapitalbelopp, som — — — av efterlevandepensionen.

Skall enligt — — — två år.

Med *kapitalförsäkring* — — — än pensionsförsäkring.

Innehåller avtal — — — en kapitalförsäkring.

Kan livförsäkring, — — — Kungl. Maj:t.

Försäkring, vilken — — — dess ingående.

Premiebefrielseförsäkring skall — — — som huvudförsäkringen.

För att — — — med tjänst.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947
(nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

4 §.

1 mom. Från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor får, med iakttagande av föreskriften i 22 §, avdrag ske för

underskott, som uppkommit vid beräkning av skattskyldigs inkomst från annan förvärvskälla än fastighet och rörelse i utlandet, dock att avdrag icke får göras för underskott i den mån hänsyn därtill tagits vid beräkning av sjömansskatt, samt att avdrag för realisationsförlust får göras endast från realisationsvinst eller lotterivinst;

slutlig skatt eller fastighetsskatt, som här i riket påförts skattskyldig på grund av taxering under året näst före det taxeringsår, varom fråga är, eller sådan här i riket påförd tillkommande skatt, varå skattskyldig under förstnämnda år erhållit debetsedel, allt till den del skatten skall erläggas till kommun eller annan kommunal samfällighet.

1 mom. Från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor får, med iakttagande av föreskriften i 22 §, avdrag ske för

underskott, som uppkommit vid beräkning av skattskyldigs inkomst från annan förvärvskälla än fastighet och rörelse i utlandet, dock att avdrag icke får göras för underskott i den mån hänsyn därtill tagits vid beräkning av sjömansskatt, samt att avdrag för realisationsförlust får göras endast från realisationsvinst eller lotterivinst;

slutlig skatt eller fastighetsskatt, som här i riket påförts skattskyldig på grund av taxering under året näst före det taxeringsår, varom fråga är, eller sådan här i riket påförd tillkommande skatt, varå skattskyldig under förstnämnda år erhållit debetsedel, allt till den del skatten skall erläggas till kommun eller annan kommunal samfällighet, *eller sådan avgift enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggspension för vilken*

¹ Senaste lydelse av 4 § 1 mom. se 1958:297.

(Nuvarande lydelse)

Skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, äger jämväl åtnjuta avdrag för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning samt för pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering ävensom för avgifter för pensionsförsäkring och för annan personförsäkring, allt i den omfattning som i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen sägs.

Har sådan — — — överlåtande föreningen.

(Föreslagen lydelse)

avdrag icke åtnjutes enligt nästföljande stycke.

Skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, äger jämväl åtnjuta avdrag för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning samt för pensionsavgifter enligt lagen om folkpensionering och avgifter enligt 34 § lagen om försäkring för allmän tilläggs pension ävensom för avgifter för pensionsförsäkring och för annan personförsäkring, allt i den omfattning som i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen sägs.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1960.

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 8 och 38 §§ lagen den 3 januari 1947 (nr 1)
om allmän sjukförsäkring

Häri genom förordnas, att 8 och 38 §§ lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

8 §.

Med årsinkomst av förvärvsarbete avses den för år beräknade inkomst i penningar eller naturaförmåner, som någon kan antagas komma att tills vidare åtnjuta av sådant arbete. Hushållsarbete, som make utför i hemmet, räknas ej såsom förvärvsarbete.

Med årsinkomst av förvärvsarbete avses den för år beräknade inkomst i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som någon kan antagas komma att tills vidare åtnjuta av sådant arbete. Hushållsarbete, som make utför i hemmet, räknas ej såsom förvärvsarbete.

Utgöres inkomst — — — kommunal inkomstskatt.

Inkomst av — — — annans räkning.

Beräkning av — — — försäkrades inkomst.

Med årsinkomst — — — enskild tjänst.

38 §.

Arbetsgivare är pliktig att erlägga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning. Bidraget skall för varje kalenderår utgöra, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen tjugofem hundra delar procent och beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning åttiofem hundra delar procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro

Arbetsgivare är pliktig att erlägga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning. Bidraget skall för varje kalenderår utgöra, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen tjugofem hundra delar procent och beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning åttiofem hundra delar procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställ-

¹ Senaste lydelse av 8 § se 1953:569 och av 38 § se 1958:457.

(Nuvarande lydelse)

obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Härvid skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, som jämlikt 28 § undantagits från försäkringen för tilläggsjukpenning eller som är utländsk sjöman, vilken ej är mantalsskriven i riket, och ej heller till arbetstagares lön i vad lönen överstiger femtontusen kronor för år räknat. *För beräkning av naturaförmåner skall gälla vad i 8 § sägs. Grundas försäkringsavgift, som arbetsgivaren skall erlagga jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring, å särskild beräkning av arbetstagares lön, skall den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av bidrag som i denna paragraf sägs.*

Angående debitering — — — därom förordnar.

(Föreslagen lydelse)

da arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Härvid skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till trehundra kronor eller som jämlikt 28 § undantagits från försäkringen för tilläggsjukpenning eller som är utländsk sjöman, vilken ej är mantalsskriven i riket, och ej heller till arbetstagares lön i vad lönen överstiger femtontusen kronor för år räknat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960; dock skola äldre bestämmelser gälla i fråga om bidrag för år 1959 eller tidigare år.

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

Arbetsgivare är skyldig att för varje kalenderår erlægga bidrag till kostnaderna för tilläggspenning med fyra hundra delar procent av den lön i penningar eller naturaförmåner, som han under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. I fråga om sådant bidrag skall i övrigt tillämpas vad som i 38 och 39 §§ lagen om allmän sjukförsäkring finnes stadgat om arbetsgivares bidrag till försäkringen för tilläggssjukpenning.

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Arbetsgivare är skyldig att för varje kalenderår erlægga bidrag till kostnaderna för tilläggspenning med fyra hundra delar procent av den lön i penningar eller naturaförmåner *i form av kost eller bostad*, som han under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. I fråga om sådant bidrag skall i övrigt tillämpas vad som i 38 och 39 §§ lagen om allmän sjukförsäkring finnes stadgat om arbetsgivares bidrag till försäkringen för tilläggssjukpenning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960; dock skola äldre bestämmelser gälla i fråga om bidrag för år 1959 eller tidigare år.

¹ Senaste lydelse av 12 § se 1955: 403.

Förslag

till

**lag angående ändrad lydelse av 57 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243)
om yrkesskadeförsäkring**

Härigenom förordnas, att 57 § lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

57 §.

Underlåter arbetsgivare — — — med dagsböter.

Lämnar någon medvetet eller av grov vårdslöshet i uppgift, som skall avgivas enligt denna lag, oriktigt meddelande, straffes med dagsböter, där ej brottet är i allmän strafflag belagt med straff.

Lämnar någon medvetet eller av grov vårdslöshet i uppgift, som skall avgivas enligt denna lag, oriktigt meddelande, straffes med dagsböter, där ej brottet är i allmän strafflag eller i särskild författning belagt med straff.

Bryter någon — — — av målsäganden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken

Härigenom förordnas, att 17 kap. 12 § handelsbalken¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Sist skola, i den mån ej bättre rätt äger rum jämlikt 6 §, med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sinsemellan: statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt, ersättnings-skatt, fondskatt, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel, tingshusmedel, pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering, sjukförsäkringsavgift för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, bidrag från arbetsgivare jämlikt sistnämnda lag och lagen om moderskapshjälp, *av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring samt avgiftstillägg* jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., samtliga skatter, avgifter och bidrag dock endast om de enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansök-

Sist skola, i den mån ej bättre rätt äger rum jämlikt 6 §, med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sinsemellan: statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningsskatt, ersättningsskatt, fondskatt, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel, tingshusmedel, pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering, *avgift enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension*, sjukförsäkringsavgift för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, bidrag från arbetsgivare jämlikt sistnämnda lag och lagen om moderskapshjälp, *avgift och bidrag enligt lagen om redares avgift till försäkringen för allmän tilläggs-pension m. m. för lön till vissa sjömän samt avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring jämte tilläggsavgift enligt 39 § sistnämnda lag och avgiftstillägg* jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i

¹ Senaste lydelse se 1959:98.

(Nuvarande lydelse)

ningens ingivande. Förmånsrätt som nu sagts må dock icke åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätt enligt första punkten åtnjutes.

Enahanda förmånsrätt — — — tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Förmånsrätt som — — — mer än två år före konkursansökningens ingivande.

(Föreslagen lydelse)

arbete m. m., samtliga skatter, avgifter och bidrag dock endast om de enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätt som nu sagts må dock icke åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätt enligt första punkten åtnjutes. *Detsamma skall gälla beträffande avgifter eller bidrag, vilka påförts för avgiftsunderlag som avses i 14 § förordningen om uppörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960.

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar

Härigenom förordnas, att 17 § lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

17 §.

Till myndighet avlämnade uppgifter till ledning för taxering, som avses i taxeringsförordningen, eller eljest för beräkning av skatt må ej i andra fall än i *vederbörande skatteförfattning* stadgas utan den skattskyldiges samtycke utlämnas till annan tidigare än tjugو år efter uppgiftens datum. Vad nu sagts skall även gälla beträffande handling, som upprättats av myndighet vid taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen eller eljest vid skattekontroll, så ock beträffande uppteckning av uppgifter, som vid muntlig förhandling inför prövningsnämnd lämnats angående skattskyldigs förhållanden, om nämnden förordnat att uppteckningen icke må vara för någon tillgänglig i vidare mån än som gäller i fråga om självdeklaration. Uppgift, som av aktiebolag eller ekonomisk förening lämnats taxeringsmyndighet till ledning vid värdesättning av aktier i bolaget eller andelar i föreningen, må ej utan samtycke av den

Till myndighet avlämnade uppgifter till ledning för taxering, som avses i taxeringsförordningen, eller eljest för beräkning av skatt *eller ock för beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension eller av arbetsgivaravgift enligt förordningen om uppbörd av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m.* må ej i andra fall än i *därom gällande författning* stadgas utan den skattskyldiges *eller den för allmän tilläggs pension försäkrades eller den avgiftskyldiges* samtycke utlämnas till annan tidigare än tjugو år efter uppgiftens datum. Vad nu sagts skall även gälla beträffande handling, som upprättats av myndighet vid taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen eller eljest vid skattekontroll, *vid beräkning av pensionsgrundande inkomst eller vid kontroll av uppgift för beräkning av arbetsgivaravgift*, så ock beträffande uppteckning av uppgifter, som vid muntlig förhand-

¹ Senaste lydelse av 17 § se 1959:97.

(Nuvarande lydelse)

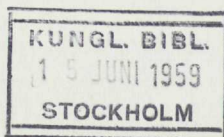
som lämnat uppgiften utlämnas till annan tidigare än tjugu år efter uppgiftens datum. Är det under pågående utredning rörande någons taxering av synnerlig vikt att innehållet i kontrolluppgift eller annan för taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen avsedd handling icke kommer till den skattskyldiges kännedom, må myndighet, som innehar handlingen, vägra att utlämna denna.

Förmögenhetslängd må — — — längdens datum.
Handlingar i — — — handlingens datum.

(Föreslagen lydelse)

ling inför prövningsnämnd lämnats angående skattskyldigs förhållanden, om nämnden förordnat att uppteckningen icke må vara för någon tillgänglig i vidare mån än som gäller i fråga om självdeklaration. Uppgift, som av aktiebolag eller ekonomisk förening lämnats taxeringsmyndighet till ledning vid värdesättning av aktier i bolaget eller andelar i föreningen, må ej utan samtycke av den som lämnat uppgiften utlämnas till annan tidigare än tjugu år efter uppgiftens datum. Är det under pågående utredning rörande någons taxering av synnerlig vikt att innehållet i kontrolluppgift eller annan för taxeringskontroll enligt taxeringsförordningen avsedd handling icke kommer till den skattskyldiges kännedom, må myndighet, som innehar handlingen, vägra att utlämna denna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960.

Statens offentliga utredningar 1959

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård
Fångvårdsanstalters optimala storlek. [6]

Stasförfattning. Allmän statsförvaltning
Kompetensfördelningen av administrativa besvärsmål mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten. [4]
Lokala skyddstjänstemän samt arbetarskyddsstyrelsens organisation. [9]
Författningsutredningen: IV. Opinionsbildningen vid folkomröstningen 1957. [10]

Kommunalförvaltning

Statens och kommunernas finansväsen

Politi

Nationalekonomi och socialpolitik
Prelimiär nationalbudget för år 1959. [3]
Tilläggs pensioneringens administration. [12]

Hälso- och sjukvård
Läkemedelsförsörjningens organisation. [5]

Allmänt näringsväsen

Fast egendom. Jordbruk med binärningar
Statligt stöd till jordbrukets inre rationalisering. [1]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk

Industri

Handel och sjöfart

Kommunikationsväsen

Bank-, kredit- och penningväsen
Statligt kreditstöd till hantverk och småindustri m.
[7]

Försäkringsväsen

**Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.
Andlig odling i övrigt**
Filmstöd och biografnöjesskatt. [2?]
Utbildning av lärare i yrkesämnen i för industri och hantverk samt handel. [8]

Försvarsväsen
Förutsättningarna för civil varvsdrift vid Karlskrona örlogsvarv. [11]

Utrikes ärenden. Internationell rätt